



ד"ר שמחה פישור

דפי עבודה ללימוד ספר שמואל א'



בהוצאת מכללת

המכללה הממ"ד להכשרת עובדי חינוך והוראה

הספר יצא בהוצאת מכללת תלפיות <https://www.talpiot.ac.il/>

ד"ר שמחה פישר

דפי עבודה ללימוד ספר שמואל א'

דפי העבודה והמדריך למורים מומלצים לשימוש
בבתי-ספר ממלכתיים דתיים ע"י מנהל החינוך הדתי
במשרד החינוך והתרבות



בהוצאת מכללת

המכללה הממ"ד להכשרת עובדי חינוך והוראה

רח' הזרם 10 ת.ד. 8376 תל-אביב 68168
טל' 03-5128555 03-5128537

©
כל הזכויות שמורות
למחבר ולמכללת "תלפיות"
תל-אביב, רח' הזרם 10 ת.ד. 8376
טלי 03-5128555

אין להעתיק ספר זה כולו או מקצתו בכל צורה שהיא
ללא אישור בכתב מאת ההוצאה

© All Rights Reserved
No parts of this book may be reproduced in any form
without permission in writing from the Publisher.

נדפס בישראל תשנ"ג 1993
printed in israel

דפוס "יד החמשה" כפר חב"ד

"חסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו

וצדקתו לבני בנים".

(תהלים ק"ג)

לנכדינו היקרים לאי"ט

מתן אברהם נ"י

הדס תחי'

טל נ"י

נדב נ"י

עינב תחי'

עירית תחי'

יהי נועם ה' עליכם

שלמי תודה

לחברי וידידי **הרב דב שחור** שליט"א על שערך והתקין והביא לדפוס. על שעמל וטרח הרבה כדי להוציא ספר מתוקן זה מתחת ידיו. נסיונו העשיר ועצותיו המועילות היו לי לעזר רב!
יברך ה' חילו ופועל ידיו ירצה.

☆

לחברי וידידי המפקח מר **יצחק שיוביץ** נ"י על שקרא את הספר מתחילתו ועד סופו והעיר לי הערות דידקטיות חשובות ועזר לי בשיקולי הדעת ובעיצובו הסופי של המדריך ודפי העבודה.
יהי ה' עמו ובכל אשר יפנה יצליח.

☆

למר **מאיר כהנא** נ"י מעפרה על המפות שצייר לדפי העבודה ולמדריך למורים ועל הצעה לעיצוב העטיפה – יישר כוחו!

☆

לגבי **רזי פלדמן** תחי' על עיצוב העטיפה.

☆

התמונות מתפרסמות באדיבות קרן קיימת לישראל, אגף הפרסומים והצילומים, ירושלים ובאדיבות "במחנה" עיתון חיילי ישראל, הקריה תל-אביב.

התוכן

מס' יח'	נושא היחידה	הפרקים בספר	מס' דפי העבודה	מספר העמוד
1.	בפתח תקופה חדשה	א'-ג'	8	9
2.	"ויטש משכן שלו, אהל שכן באדם ויתן לשבי עֶזו ותפארתו ביד צר"	ד'-ו'	9	37
3.	שמואל – נביא, שופט ומנהיג	ז'	5	59
4.	מלך יהיה עלינו!	ח'	6	71
5.	יחי המלך!	ט'-י'	7	85
6.	"לכו ונלכה הגלגל ונחדש שם המלוכה"	י"א	4	101
7.	נאום הפרידה של שמואל	י"ב	3	111
8.	מלחמתו הראשונה של שאול בפלשתים והשלכותיה	י"ג-י"ד	8	117
9.	"כי מאסטה את דבר ה' וימאסך ה' מהיות מלך על ישראל"	ט"ו	6	139
10.	"קום משחחו כי זה הוא!"	ט"ז	6	155
11.	"אל יפל לב אדם עליו, עבדך ילך ונלחם עם הפלשתי הזה"	י"ז-י"ח, ה	7	167
12.	"ויהי שאול עוין את דוד מהיום ההוא והלאה"	י"ח, ו-כ'	7	185
13.	המרדפים החלו והאסון בנוב	כ"א-כ"ב	5	205
14.	"ויבקשהו שאול כל הימים ולא נתנו אלקים בידו" (פרשת המרדפים)	כ"ג-כ"ד	5	217
15.	"ויברוך טעמך וברוכה את אשר כלתני היום הזה מבוא בדמים והושע ידי לך"	כ"ה	5	233
16.	"וירא כי בא שאול אחריו המדברה" (התחדשות המרדפים)	כ"ו	3	247
17.	דוד בארץ פלשתים	כ"ז-כ"ח, ב	3	259
18.	"קסמי נא לי באוב!"	כ"ח	3	265
19.	מצוקות והסתכנויות חדשות לדוד	כ"ט-ל'	3	273
20.	"וימת שאול ושלשת בניו ונושא כליו וגם כל אנשיו ביום ההוא" (הקץ המר!)	ל"א	1	283
21.	הדרן עלך ספר שמואל א'	כל הספר	בחינה עצמית	285



מדינת ישראל
משרד החינוך והתנועות
מינהל החינוך הדתי

ב"ה, כ"ב באב תשנ"ג
9 באוגוסט 1993

לכבוד
ד"ר שמחה פישר
רח' הרצוג 32
גבעתיים

שלום רב,

הנדון: ספר שמואל - דפי עבודה לתלמיד ומדריך למורה

שמחתי לעיין בחומר לפני הבאתו לדפוס וגם לקבל חוות דעתם של חבירי.

החבורה לתלמיד ערוכה בטוב טעם, ישנו גוון של שאלות והצעות לפיעלויות, בנוסף למפרשים הקלסים ישנה הרחבה של מקורות מן המדרש והתלמוד, החומר מגובש ומאורגן סביב נושאים יסודיים, בלי לפגוע בחלוקה המסורתית לפרקים. אני מאמין שבכך יגדל העניין של התלמידים בספר זה ויקרב אותם למקורותינו.

המדריך למורה עשיר בידע רחב - כידו הטובה של בר אוריין - על פי הנפישת דתית ציונית ומחקרית.

ההצעות לעבודים דידקטים והרשימה הביבליוגרפית המועלת יסייעו למורה ללמוד, להעמיק ולהתמחות בנושאים בסיסיים.

אני מודה לך על תרומתך לקדום הוראת התנ"ך בחינוך הדתי.

ישר כחך.

בברכה,
מתתיהו דגן
ראש מינהל החינוך הדתי

אל התלמיד

לפניך דפי עבודה שמטרתם לעזור לך בלימוד ספר שמואל א'. הספר מספר על תקופה סוערת ביותר בחיי עם ישראל. בתקופה זו התרחשו מאורעות גדולים; בחלקם מעודדים ומשמחים ובחלקם עצובים וקשים. אנו לומדים את התקופה הזאת לא רק כדי לדעת ולהכיר את תולדות אבותינו בעבר אלא גם ובעיקר, כדי ללמוד מהם מוסר השכל לכלל ולפרט ולהפיק לקחים לגבי דורנו.

למרות שזאת שנים מאד תנאי החיים שלנו בארץ מתנאי החיים של אבותינו, שחיו כאן בתקופת שמואל, ישנן, בכל זאת, **בעיות יסודיות**; מהן בתחום האמונה והקשר שלנו לארץ, ומהן בתחום המצב המדיני באזורנו ובעיות שלטון, שמעסקים אותנו, כמעט, כפי שהעסיקו את אבותינו לפני כשלוש אלפים שנה. דפי עבודה אלה יעזרו לך להכיר את תקופת שמואל מן הבחינות שהזכרנו, ויחד עם המורה הם יסייעו בידך **להבין הבנה טובה ומקיפה** את הפרשיות המרתקות של הספר.

חילקנו את הספר לעשרים ואחת יחידות לימוד. בראש כל יחידה רשמנו את הנושאים עליהם דפי העבודה, כך שתוכל לראות מראש מה מצפה לך בכל יחידה. אולם כדי שלא תבהל **מכמות** דפי העבודה בכל יחידה, מבקשים אנו להביא לידיעתך מספר דברים **שינחו** אותך במפגש שלך עם דפי העבודה שלנו והם יקלו עליך מאוד את העבודה בדפים אלה.

א. יש בדפי העבודה שלנו שאלות רבות **לבחירה** ומספר לא קטן של **משימות רשות**. אין אנו מצפים אפוא, שתענה על **כל** השאלות והמשימות שבכל דפי העבודה. לעתים הרבינו בשאלות כדי שכל אחד יוכל לברור מתוכן את השאלות או הנושאים המעניינים אותו במיוחד. ואנו סומכים עליך ועל המורה שלך, שתמצאו את הדרך הנאותה והיעילה של שימוש נכון בדפי עבודה אלה.

ב. חלק מדפי העבודה מיועדים **לעבודה בכיתה**, בדרך כלל, כמשימות קבוצתיות. באמצעות שיטת העבודה בקבוצות תלמד **להתחלק באחריות** עם חברי קבוצתך, ולקבל אחריות של הקבוצה שלך כלפי שאר הקבוצות. הנושאים בספר שמואל רבים ומגוונים, המלאכה מרובה אבל הזמן העומד לרשותך הוא קצר ומצומצם, ולכן בדרך זו של קבלת **משימות קבוצתיות ובאחריות הדדית**, תוכל להכיר ולהקיף את רוב הנושאים שבספר בצורה יעילה ובזמן קצר יחסית.

ג. מטרתם של דפי העבודה, בדרך כלל, היא: **לחזור** על החומר, **לשנן** את הנלמד בשיעור **ולהוסיף** עוד פרטים וידיעות שאין מספיקים לטפל ולהתעמק בהם במשך השיעור הקצר. יחד עם זאת, ישנם בחוברת שלנו, לא מעט דפי עבודה שמטרתם **להכניך לקראת** השיעור, ולהדריךך **ללמוד בכוחות עצמך**, קטע חדש

שטרם נלמד בכיתה. הכנה כזאת תאפשר לך להיות **שותף פעיל** בשיעור ולתרום את תרומתך במהלך השיעור.

ד. אנחנו מקווים שלא תופתע אם תמצא דפי עבודה שאין בהם שאלות כלל. **אתה הוא שתחבר** את דף העבודה, ותבקש לשאול את השאלות. אנו חושבים שגם דפי עבודה אלה חשובים מאוד ואנו בטוחים שלא תדלג עליהם.

ה. בדפי עבודה רבים תמצא שאלות **יצירתיות** ושאלות **להרחבת האופקים**. אם תמצא בהם **עניין** ואם **המורה ימליץ עליהם**, נסה להתמודד גם עם השאלות האלה. הנאה רבה מובטחת לך מראש.

ו. בשאלות יצירתיות אחדות לא השארנו מקום לתשובה בגיליון העבודה, כי ייתכן שלא תרצה לענות עליהן כלל, ואם תחליט לענות עליהן, הרי אין אנו יודעים את **גבול הדמיון** שלך. לכן ענה על שאלות יצירתיות מסוג זה **במחברת מיוחדת שתייחד להשלמות ולהוספות על דפי העבודה**.

ולסיום, שתי עצות חשובות:

1. דפי עבודה אלה מיועדים לעבודה **בספר פתוח** (פרט ליחידה 21 – האחרונה, נחש מדוע?). עיין תמיד בפסוקים הנוגעים בדבר **לפני** שאתה כותב את תשובותיך בתוך דפי העבודה.

2. חז"ל לימדו אותנו כלל גדול בתורת הלמידה, הם אמרו: **"חייב אדם ללמד לשונו לומר – איני יודע"**. אנו מציעים לך לזכור יפה כלל זה בלימודיך בכלל, ובעבודתך בדפי העבודה שלנו בפרט. אם לאחר עיון ומחשבה אינך ידוע את התשובה, או שהתשובה לא כתובה במקרא ובמפרשים שבידך, כתוב: **"איני יודע"**, ואל תכתוב משפטים ומלים רק "לצאת ידי חובה". בקש את עזרת המורה והוא ישמח לעזור לך.

ואחרון אחרון – תפילה לה' ;

יהי רצון מלפני אבינו שבשמים שלא תצא תקלה על ידינו ולא נכשל חס ושלום, אנחנו – שהכנו את דפי העבודה האלה בעבורך, ואתה – התלמיד הנעזר בהם, בלומדך את ספר שמואל.

"וְיִהְיֶה נָעִם ה' אֱלֹהֵינוּ עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ
כֹּנֶנָּה עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כֹּנֶנָּהוּ".

ש"פ

יחידה 1

בפתח תקופה חדשה

פרקים א'-ג'

רשימת הנושאים של דפי העבודה

- א. הבה נכיר משפחה מהר אפרים
- ב. חנה במצוקתה בפתח היכל ה'
- ג. "אל הנער הזה התפללתי"
- ד. "עלץ לבי בה"
- ה. ואלה חטאי בני עלי
- ו. "למה תבעטו בזבחי ובמנחתי אשר צויתי מעון?"
- ז. משמואל הנער עד לשמואל הנביא
- ח. עבודה לסיכום ולחזרה

IT WAS
THIS BOY
I PRAYED
FOR...!
הנער הזה
התפללתי
עמואל א'כ"ז 1 SAMUEL





א – הבה נכיר משפחה מהר אפרים

פרק א'

1. מי הם האנשים המוזכרים בפרק א'?
2. על דמותו של אלקנה ניתן ללמוד מן הכתובים כמפורט בטבלה:

מעשים שעשה	דברים שאמר אלקנה
1. "ועלה האיש ההוא מעירו מימים ימימה להשתחוות ולזבח לה'..." 2. "ולחנה יתן מנה אחת אפים".	"למה תבכי... הלא אנכי טוב לך מעשרה בנים?" "ויאמר לה אלקנה עשי הטוב בעיניך".

תאר את דמותו של אלקנה, מחשבותיו ורגשותיו לפי המקורות האלה.

3. (א) מה היו היחסים בין חנה ופנינה?

(ב) דמה לעצמך "ויכוח" בין שתי הנשים ורשום אותו בצורת דו־שיח (חנה: _____ פנינה: _____). בוויכוח זה צריך לבוא לידי ביטוי מה שנאמר: "וכעסתה צרתה גם כעס..."

4. מדוע נשא אלקנה לאשה גם את פנינה? (עיין בפסוק ב.).

5. מדוע נקראת פנינה "צרתה"? מהי ההצדקה לשימוש בביטוי קשה זה? (היעזר במדרש):

"וכעסתה צרתה גם כעס (שמו"א א' ו.) מכעסת וחוזרת ומכעסת. אמרה לה: קנית לבנך הגדול סודר וכתנת וחלוק? אמר רב נחמן בר אבא: היתה פנינה משכמת ואומרת לחנה: אף את עומדת ומרחצת פניהם של בניך כדי שילכו לבית הספר? ובשש שעות היתה אומרת לה: אין את עומדת ומקבלת בניך שבאו מבית הספר?" (ילקוט שמעוני בעיבוד ספר האגדה פרק ו' סעיף נ"ד)

6. באילו הזדמנויות ואירועים הייתה חנה אומללה במיוחד? מדוע?

7. תאר את דמותה של חנה לפי פרק א'. היעזר בטבלה הבאה.

הכתובים שמהם אפשר ללמוד על אופיה של חנה

דברים שאמרה חנה

מעשים שעשתה

מחשבות ורגשות

8. (א) אלקנה השתדל מאוד לפייס את חנה ולהרגיע אותה. הוכח מן הפסוקים!

(ב) האם נרגעה חנה מדברי הפיוס של בעלה? הוכח!

9. (א) אלקנה איננו משבט אפרים למרות שגר בנחלת שבט אפרים, מאיזה שבט אלקנה? (עיין בדברי הימים א' פרק ו', פסוקים יח-כג).

ב) מדוע אלקנה לא גר בנחלת שבטו? (עיין בספר יהושע פרק י"ג, פסוק לג וכן בחומש במדבר פרק ל"ה, א-ח).

10. מדוע נקרא מקום מגורי אלקנה בשם "רמתים צופים" (עיין רש"י ו"מצודות").

11. חנה הייתה עקרה, וכבר פגשנו בלימודי התנ"ך נשים עקרות, כמו: שרה, רחל (בראשית י"ג; בראשית ל'). ערוך השוואה בין מצבה של חנה ובין מצבה של עקרה אחרת.

12. לפניך מדרש המתאר מקצת מן המעשים שעשה אלקנה, קרא את המדרש וענה על השאלות המצורפות.

"היה אלקנה עולה ארבע פעמים בשנה. שלוש מן התורה ואחת שקיבל עליו. שנאמר: 'ועלה האיש ההוא מעירו מימים' וגו' (שם, שם יג). ואלקנה ואשתו ובניו ובנותיו ואחיו ואחיותיו וכל קרוביו עמו, וכל בני ביתו, היה מעלה את הכל עמו. אמר: שלא ילמדו דרך עבודה זרה מן הכנענים ומן הפושעים ויעשו דבר שלא כתורה.

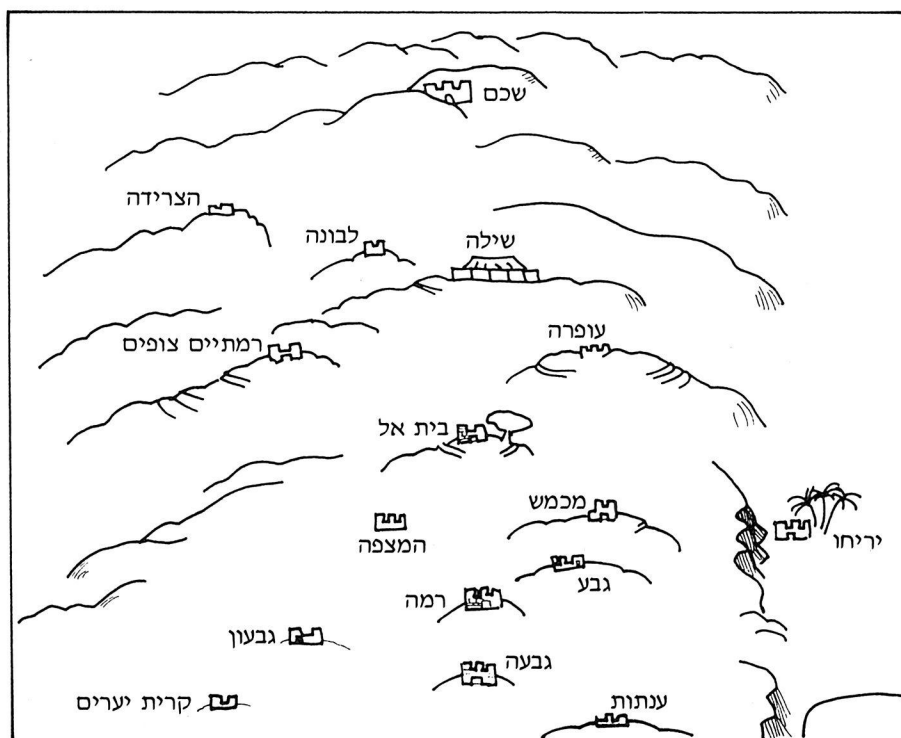
דבר אחר: למה מעלה את הכל עמו? כשהיו עולין בדרך ולנים ברחובה של עיר, מתקבצים האנשים לבד והנשים לבד. שכן האיש מדבר עם האיש. אשה עם האשה. גדול עם גדול, קטן עם קטן. והיתה המדינה מרגשת, והיו שואלין להן: להיכן תלכו? אומרים אל בית האלקים שבשילה, שמשם תצא תורה ומשם מצוות. ואתם למה לא תבואו עמנו ונלך ביחד? מיד עיניהם משגרות דמעות. אמרו להן: נעלה עמכן. אמרו להן: הן. עוד לשנה הבאה חמישים בתים. לשנה אחרת עשרה בתים. לשנה אחרת הרגישה (המדינה) כולה לעלות...". (אליהו רבה פרק פ"ט)

א) מה שם המצוה שקיים אלקנה בדבקות כה רבה? (עיין במקורות הבאים: שמות כ"ג, יד-יח; שמות ל"ד, כג; דברים ט"ז, ט"ו) _____
ב) לפי הפסוקים הנ"ל אלקנה נהג "לפנים משורת הדין", במה? מדוע נהג כך?

ג) מדוע השתדל אלקנה לחנך למצוה זו, לא רק את אנשי ביתו?

ד) כיצד ניתן לדעתך להפיץ "רעיונות" כדוגמתם כיום? (הצע שניים-שלושה רעיונות מעשיים) _____

13. מן הקטע שזה עתה למדת ניתן ללמוד פרטים אחדים על ההווי והמנהגים של אותה תקופה. "הצטרף" למשפחת אלקנה ותאר מה אתה רואה ושומע. אפשר לכתוב (במחברתך) לצייר (במחברתך) או להקליט על קלטת.



העליה לרגל לשילה



ב – חנה במצוקתה בפתח היכל ה'

פרק א', פסוקים י-יח

1. א) "והיא מרת נפש". מה פירוש ביטוי זה? _____

- ב) ציין שתי סיבות להיותה "מרת נפש". _____

2. כתוב בלשונך את נדרה של חנה. _____

3. מנדרה של חנה אנו למדים על רצונה העז לילד משלה.
האם כל אם הייתה יכולה לעמוד בנדרה ולקיימו? נמק! _____

4. במה שונה נדרה של חנה מהנדרים המוכרים לך? _____

5. חנה בנדרה (פסוק יא) חוזרת על הביטוי "אֶמְתֵּךְ" (שפחתך) שלוש פעמים. מה
ניתן ללמוד מכך על אישיותה של חנה? _____

6. "וַיִּחְשְׁבֶהָ לְשִׁכּוּרָה" – לפי מה החליט עלי שלפניו עומדת אשה שיכורה?

7. א) חנה נדהמה מתוכחתו של עלי, והעמידה אותו על טעותו. כתוב בלשונך את
דבריה. _____

- ב) אילו מלים שיכנעו את עלי? _____

8. האם עלי קיבל את תשובתה של חנה? הכתוב אינו מציין זאת. מהי דעתך? נמק.

9. "...לכי לשלום ואלוקי ישראל יתן את נְשִׁלְתְּךָ אֲשֶׁר שָׁלַת מַעֲמוֹ". מפרשים סבורים שבשלב זה, לא ידע עלי מה ביקשה חנה מה'.

א) מצא רמז בפסוק לסברתם. _____

ב) השלם את המשפט הבא: אם עלי היה יודע מה ביקשה, היה משיב לה: "לכי לשלום ואלוקי ישראל יתן לך _____".

ג) עיין בפסוק כז בפרקנו ומצא הוכחה נוספת לכך שעלי לא ידע מה ביקשה.

10. לאחר דברי עלי חנה נרגעת. הוכח! _____

11. חז"ל למדו מתפילתה-תחינתה של חנה ומן השיחה עם עלי כיצד יש עלינו להתפלל ולהתנהג. לפניך שש הלכות, מצא בפסוקים (י-יז) את המלים שמהם למדו חז"ל את ההלכות האלה.

ההלכה	המקור להלכה
א. המתפלל צריך שיכוון לבו (צריך כוונת הלב).	_____
ב. המתפלל צריך שיחתוך בשפתיו (יבטא בשפתיו ולא רק בלבו את דברי התפילה).	_____
ג. אסור למתפלל להגביה את קולו (בתפילת העמידה הנאמרת בלחש).	_____
ד. לשיכור אסור להתפלל.	_____
ה. הרואה בחבירו דבר שאינו הגון צריך להוכיחו.	_____
ו. אדם שחושדים בו בדבר שאין בו, צריך להודיע שנקי הוא מאשמה, והחשד הוא חשד שווא.	_____

12. לפניך מדרש ממסכת ברכות דף ל"ו, המסביר מדוע פונה חנה לה' בכינוי "ה' צבאות".

"נתדר נדר ונתאמר ה' צבאות", אמר רבי אלעזר: ימים שברא הקדוש ברוך הוא את עולמו, לא היה אדם שקראו להקדוש ברוך הוא 'צבאות' עד שבאתה חנה וקראתו צבאות; ואמרה חנה לפני הקדוש ברוך הוא: רבנו של עולם, מכל צבאי צבאות שבראת בעולמך קשה בעיניך שתתן לי בן אחד? משל למה הדבר דומה – למלך בשר ודם שעשה סעודה לעבדיו, בא עני אחד ועמד על הפתח, אמר להם: תנו לי פרוסה אחת! ולא השגיחו עליו; דחק ונכנס אצל המלך. אמר לו: אדוני המלך, מכל סעודה שעשית קשה בעיניך ליתן לי פרוסה אחת?!

- (א) מהי הסיבה לכך?
 (ב) כיצד מבקשת חנה לשכנע את הקב"ה שיתן גם לה בן?
 (ג) השלם את הטבלה:

הנמשל	המשל	
		המלך
		העני
		בקשתו
		פרוסת הלחם

13. "...וַיִּחְשְׁבֶהָ עָלַי לְשִׁכְרָה".

הגאון מוילנא אומר, שעלי חשב אותה לשיכורה כי הוא ראה באורים ותומים את האותיות ש.כ.ר.ה. אך הוא לא צירף אותן נכון. התוכל לסדרן בצורה שונה? מה קיבלת?

14. חנה בנודרה נדר אומרת "ונתתיו לה'", כיצד נותנים אדם לה? היעזר במפרשים.

15. למה התכוונה חנה "ומורה לא יעלה על ראשו"?

16. מדוע מחליטה חנה החלטה זו כבר עתה?



"והיא מרת נפש ותתפלל על ה' ובכה תבכה"
(בעיני רוחו של הצייר)



ג – "אל הנער הזה התפללתי"

1. חנה קוראת את שם הבן הנולד לה בשם "שמואל". מדוע נתנה לו שם זה?

2. "ויעל האיש אלקנה וכל ביתו לזבח לה' את זבח הימים ואת נדרו". איזה נדר צריך אלקנה לקיים? היעזר במפרשים.

3. מהי הסיבה שחנה דוחה את הצטרפותה למשפחה בעליה לשילה?

4. האם, לדעתך, היו לחנה, בשלב כל שהוא, הרהורי חרטה על הנדר שנדרה? הוכח דעתך.

5. הכתוב מספר שאלקנה מסכים שחנה תקיים את נדרה (פס' כב-כג) מתי לדעתך נודע לו על הנדר? נמק דעתך.

6. "אל הנער הזה התפללתי". תאר את רגשותיה של חנה בשעה זו כשהיא עומדת עם הילד לפני עלי. היעזר גם במה שמסופר בפרק ב' פס' יט.

7. "וישתחו שם לה'" (פס' כח). המפרשים חולקים בדיעותיהם מי הוא המשתחוה: שמואל, אלקנה או עלי. ומה דעתך אתה? נמק!



ד – "עלץ לבי בה"

פרק ב', פסוקים א-י

1. בטרם נתחיל לענות על השאלות הבה נחפש את הביטויים הקשים והנדירים המופיעים בשירה. לפניך רשימה של ביטויים. כתוב את משמעות הביטויים (היעזר במפרשים שבידך).

הביטוי	הפירוש
א. "עלץ לבי בה".	
ב. "אל... יצא עֵתֶק מפיכם".	
ג. "כי אל דעות ה'".	
ד. "ולו (ולא) נִתְכַּנּוּ עֲלִילוֹת.	
ה. "קִשֵּׁת גְּבוּרִים חֲתִים".	
ו. "שִׁבְעִים בְּלֶחֶם נִשְׁכְּרוּ".	
ז. "ה' מוריש ומעשיר".	
ח. "כי לה' מִצָּקִי אֶרֶץ".	
ט. ה' יִחַתּוּ מְרִיבֹו".	
י. "עָלִיו בַּשָּׁמַיִם יִרְעֶם".	
יא. "ה' יִדִּין אֶפְסֵי אֶרֶץ".	

2. מצא ביטוי או פסוק קשה בשירת חנה. תאר את סדר פעולותיך על מנת להבינו ולפרשו.

שלב א': _____
שלב ב': _____
שלב ג': _____

3. הבה נחלק כעת את השירה לפי הנושאים שבה. לפניך טבלת עזר. השלם את הטבלה והיא תעזור לך בהמשך לענות על השאלות.

הפסוקים	הנושא
א-ב	
	אזהרה נגד דברי הגאווה של בני האדם.
	חליפות ותמורות בגורל האדם.
ו-ח	
	הנהגת ה' עם הצדיקים ועם הרשעים.

4. חנה בתפילתה לא מזכירה בפירוש את התשועה האישית שה' עשה לה, אך ניתן למצוא רמזים לכך בכמה פסוקים בשירתה. באילו פסוקים? פרט.

5. (א) חנה בתפילתה קובעת כי "ה' שופט צדק" ודואג לחלשים. הוכח את דבריה משלושה פסוקים שונים בשירתה.

1. _____

2. _____

3. _____

(ב) תאר מקרה שקרה לך (או למישהו שהנך מכיר) שבו "עלץ ליבך בה'".

6. בחר מתוך השירה פסוק אחד המבטא ביותר את כוחו וגבורתו של ה'.

7. בשירת חנה היא קובעת "לא בכח יגבר איש". המחש רעיון זה באמצעות סיפור או מעשה ששמעת.

8. בחר כותרת המתאימה ביותר לשירת חנה (ניתן לציין פסוק משירתה או חלק ממנו).

9. "אל תרבו תדברו גְבוּהָהּ גְבוּהָהּ".

- (א) מה זה לדבר גבוהה גבוהה? _____
- (ב) מה רע בכך? _____
- (ג) השמעת פעם אנשים מדברים גבוהה? נסה לתאר את התרשמותך מאישיותם (בלי לציין שמות).

10. לחנה היה זמן רב לחבר את תפילתה (מיום שנולד שמואל ועד שהביאתו למשכן ה' בשילה). מדוע בחרה לבטא את תפילתה באמצעות שירה דווקא, ולא במלים רגילות של יום יום?

11. חנה הייתה משוררת דגולה. הבא לכך הוכחות משירתה הן מבחינת התוכן והן מבחינת הצורה.

12. חנה, כדרכם של משוררים, מביעה את רעיונותיה, לעתים, בצורת משל. הסבר באופן זה את הביטוי "רָמָה קֶרְנִי בֵּה'".

13. השווה את תפילתה של חנה כשנדרה את הנדר ואת תפילתה לאחר שנולד שמואל. תן דעתך על דברים שכדאי להשוותם?

תפילת חנה לאחר לידת שמואל	תפילת חנה לפני לידת שמואל

14. על-פי שירת חנה ה' מחולל לעתים שינויים גדולים בעולמו של האדם. באילו שינויים מדובר? מדוע ה' מחולל אותם?

15. סיפור לידת שמואל ושירת חנה נבחרו להפסדת יום ראשון של ראש השנה. מנה לפחות שתי סיבות לכך.

(א)

(ב)

16. בסידורים של עדות המזרח מצויה שירת חנה בתחילת תפילת שחרית. עכשיו, משאתה כבר מכיר את השירה התדע מדוע עשו כך מסדרי התפילות?



ה – ואלה חטאי בני עלי

פרק ב', פסוקים יא-כו

1. לפניך משורטט המבנה של הפסוקים ביחידה זו. רשום במה עוסקים הפסוקים בכל מלבן.

א.	יא – _____
ב.	יב – _____ יג – _____ יד – _____ טו – _____ טז – _____ יז – _____
ג.	יח – _____ יט – _____ כ – _____ כא – _____
ד.	כב – _____ כג – _____ כד – _____ כה – _____
ה.	כו – שמואל מוצא חן בעיני אלוקים ואדם.

2. הפסוקים מתחלקים לחמישה תתינושאים: א-ג-ה קשורים זה לזה, כיצד?

_____ ותתינושאים: ב-ד קשורים זה לזה, כיצד? _____

משימה לקבוצה

3. לפניכם משפט הכהנים לפי התורה, קראו אותו בעיון. השוו "למשפט הכהנים" שבני עלי קבעו לעצמם. וענו על השאלות הבאות אחריהם:

"והקטיר הכהן את החלב המזבחה
והיה החזה לאהרן ולבניו
ואת שוק הימין תתנו תרומה לכהן
מזבחי שלמים".
("ויקרא פרק ז', לא-לב)
"וזה היה משפט הכהנים מאת זבחי הזבח
אם שור אם שה
ונתן לכהן הזרע והלחיים והקיבה".
("דברים פרק י"ח, ג)

- א) מתי מקבל הכהן את החזה (לפני הקטרת החלב או לאחריו)? _____

- ב) האם רשאי הכהן לקחת בעצמו את המתנה? (הוכיחו). _____

- ג) מהם החלקים מן הזבח המגיעים לכהן על פי התורה? _____

4. ערכו רשימה של חטאי בני עלי ונעריהם (אם תדייקו במעשיהם ובהתנהגותם תמצאו יותר משלושה חטאים).

5. "וְהַמְזֶלֶג שְׁלֹשׁ הַשָּׁנִים בְּיָדוֹ" – מדוע צריך הכתוב לפרט מספר השנים אשר במזלג?

6. א) כיצד הגיב העם על התנהגות בני עלי? _____

- ב) הסבר את חומרת מעשיהם של בני עלי? _____

7. עלי אומר לבניו שמעשיהם, עליהם הוא שומע, לא ייגמרו בטוב, ובוודאי ייענשו על כך. צטטו את המשפט המרכזי בדבריו. _____

8. מדוע, לדעתכם, חושבים בני עלי "שהכל מגיע להם" והם יכולים לעשות ככל העולה על רוחם?

9. אנו עדים להתקדמותו של שמואל ועלייתו מדרגה לדרגה. לפניכם סדר הכתובים, דייקו והדגישו (בצבע) את המלים בהם אתם מוצאים ביטוי להתקדמותו. הוסיפו הסברים ונימוקים.

"והנער שמואל הלך וגָדַל וטוב עם ה' וגם עם אנשים" (פסוק כו)	
"ויגדל הנער שמואל עם ה'"	(פסוק כא)
"ושמואל משרת את פני ה' חגור אפוד בד"	(פסוק יח)
"והנער היה משרת את ה' את פני עלי הכהן"	(פסוק יא)

הסברים ונימוקים: _____

10. "ומעיל קטן תעשה לו אמו" – מדוע מספר לנו הכתוב פרט זה? _____

11. א) מה מבטיח עלי למשפחת אלקנה בברכת הפרידה, בשעה ששמואל הושאל לה'?

ב) מהי חשיבותה של ברכה זו במיוחד לחנה? _____

12. עלי מוכיח את בניו בדיבורים, אך ללא הועיל. הציעו לעלי הצעות חדשות נועזות יותר, אולי הם יעזרו! _____

13. "ולא ישמעו לקול אביהם כי חפץ ה' להמיתם". מהי השאלה הרעיונית הקשה המתעוררת במשפט זה? נסחו את השאלה (לפני הניסוח עיין גם בספר שמות פרק ט' פס' יב). _____

השאלה: _____

כטובה בכל נפשו ובכל מאורו
כאמת תקיול תשינתו
שלימה ויהי לו סיוע אלהי
כתשובה לכל כוח לבבות וידע
כאמת וראש כנני עלי כי לא
היה לבנם שלם ואסילו ישמעו
לקול אביהם ויסורו מדרבם
כרעה ודע כי לא ישבו זה בכל
לכם לסיכך חסן שלא ישמעו
לקול אביהם ויענשו וימותו
כרשעם כדי שיאמרו בני אדם
רשעים היו אלה וראוים היו
למוות כדוע היו ויצדקו עליהם את
הדין. ורבותינו כקשו אלה
הספוקים ואמרו כחייב כי חסן
ה' להמיסם וכמות כי לא אחסון
כמו' המת ותירצו כאן קודם
גור דין כאן לאחר גור דין :

כי חסן ה' להמיסם
על דרך השלל לב העם כזה
ואמר עד אשר אם שאלו ערים
וכן ויחזק ה' את לב פרעה וכן
כי הקשה ה' אלהיך את רוחו
ואחז את לבו וכעטס כי
כשנידול האדם לחטוא וימנע
האל ממנו דרכי כתשובה. כדי
שיקבל עונשו וכשנארו יראו
ויחללו אבל כרשע שלא כרבה
לחטוא וסתחו לו דרכי התשובה
אם רוצה לשוב ועליו נאמר
כי לא אחסון כמות המת
הכיבו וחיו ואסילו ירבה כרשע
לחטוא אם שז אל ה' בכל
לבנו ומראה לבני אדם גם כן
תשובתו שלימה ואחיו הדרך

התשובה: _____

תשובת רבותינו: _____

[illegible]

"ונתתיו לה' כל ימי חייו..."

"ר' ירמיה בשם ר' שמואל בר רב יצחק:

26



ו – "למה תבעטו בזבחי ובמנחתי אשר צויתי מעון?"

פרק ב', פסוקים כז-לו

1. (א) איש האלוקים מוכיח את עלי ומנבא עונש קשה לו ולבניו.
כתוב בלשונך את התוכחה: מפסוק _____ עד פסוק _____

- כתוב בלשונך את העונש: מפסוק _____ עד פסוק _____

- (ב) מהו "האות" שמלאך ה' מוסר לעלי על מנת לחזק את דבריו? (כתוב בלשונך)

1. _____

2. _____

3. _____

2. מהי דעתך על חומרת העונש של בית עלי? _____

3. יש הטוענים כי עונשם של בני עלי היה "מידה כנגד מידה", הוכח זאת מן הכתובים. _____

4. עיקר התוכחה של איש האלוקים הוא על "ביזוי קדשים" (זלזול בקורבנות וביזוי אותם). מצא את לשון הכתוב והעתק אותו. _____

5. כדי שה"כהונה" תשאר בבית עלי, היה עליהם לקיים תנאי חשוב, מהו התנאי? _____

6. המלאך בישר לעלי בשורות מרות וקשות. מלא את הטבלה שלפניך.

מהי הבשורה הקשה ביותר ככהן גדול של עם ישראל?	מהי הבשורה הקשה ביותר באופן אישי כאדם וכאב?
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

7. מתי נתקיימה סופית הנבואה על קץ הכהונה של בית עלי? (עיין במלכים א' פרק ב', פס' כז). העתק הפסוק _____



נוף מעמק שילה



ז – משמואל הנער עד שמואל הנביא

פרק ג'

משימה לקבוצה

1. דמיינו לעצמכם כי האנשים שהוזכרו בפרקנו, נכנסו זה עתה לכיתה ומאפשרים לכם לשאול אותם שאלות. נצלו את ההזדמנות ושאלו את שאלותיכם (זכרו לציין למי מהאנשים מיועדת השאלה).

שמות הנשאלים	נוסח השאלות
שמואל הנביא	1. מה חשת כששמעת מפי ה' את העונש שיוטל על עלי?
	2. _____
	3. _____
	4. _____
	5. _____
	6. _____
	7. _____

2. בחרו לכם ארבע שאלות מתוך השאלות ששאלתם וענו עליהן.

3. "ויהי ביום ההוא ועלי שוכב במקומו", לאיזה יום מיוחד מתכוונים? _____
4. מה חשב עלי על שמואל בשתי הפעמים הראשונות כששמואל בא אליו?

5. על פי מה הבין עלי שה' קורא לשמואל? _____
6. מדוע היה שמואל "ירא" מהגיד את המראה אל עלי? _____
7. "...וילך שמואל וישכב במקומו". יש להניח שהפעם לא הצליח להירדם. שער על מה הוא חשב עד שה' קרא לו שוב: "שמואל שמואל...".

8. כיצד מרגיש, לדעתך, שמואל כאשר הוא שומע בפעם הרביעית את דבר ה'?

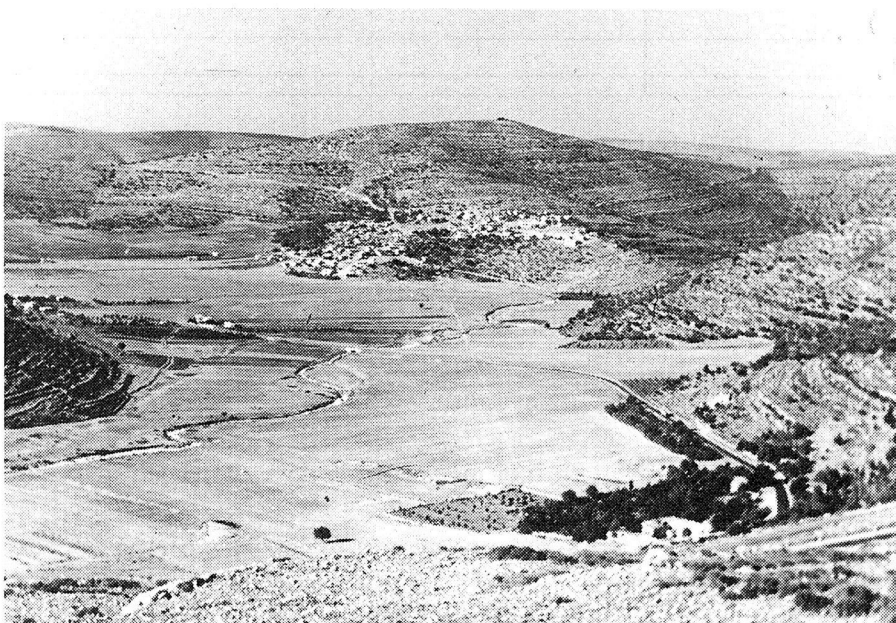
9. קראו את המדרש הבא:

"אמר רבי חייא בר אבא אמר רב יוחנן: אין צדיק נפטר מן העולם עד שנברא צדיק כמותו, שנאמר: 'זרח השמש ובא השמש' (קהלת א', ה) — עד שלא ככתה שמשו של עלי זרחה שמשו של שמואל הרמתי". (יומא ל"ה, עב)

א) "ונר אלוקים טרם יכבה" — מהו "נר אלוקים" שטרם כבה? _____
ב) ניתן לפרש את המלים "נר אלוקים" גם לפי הפשט. מהו "נר האלוקים" לפי פשוטו של מקרא? _____

ג) איזה מבין שני הפירושים נראה לך יותר מדוע? _____

10. הכתוב מציין במפורש כי התגלות ה' לשמואל הייתה אירוע חשוב מאוד לעם ישראל. הוכח זאת מן הכתובים (צטט בלשון הכתוב).



נוף הר אפרים — אזור מגוריו של אלקנה



ח – עבודה לסיכום ולחזרה

פרקים א'-ג'

חלק א

1. ביחידה זאת הכרת חמישה אישים וכן את בני עלי, והנערים המשרתים על ידם במשכן שילה. מה אתה חש כלפי כל אחד מהם? כדי להקל עליך בהבעת רגשותיך אנו רושמים כאן רשימה של רגשות ותחושות, ציין ליד שמו של כל אחד מהם את תחושתך כלפיו. אתה רשאי לציין יותר מתחושה אחת על כל אחד ואחד, להוסיף תחושות ורגשות שלדעתך חסרות ברשימה. אל תשכח לכתוב גם הערות הנראות לך חשובות.

האישים	התחושות	הסיבה/הנימוק הערות
א. אלקנה		
ב. חנה		
ג. פנינה		
ד. שמואל		
ה. עלי		
ו. בני עלי		

תחושות, והרגשות לבחירה: הערצה, עצבות, חובה, כעס ידידות, בוז, קנאה, שנאה, הזדהות, סקרנות, ריעות, זלזול, כבוד, רוגז, דאגה, אכזבה, סלידה, ענווה.

2. לפניך "סולם" עלייתו של שמואל בשלושת הפרקים שלמדת. כתוב בלשונך את שלבי עלייתו ע"פ מראי המקומות שבסוגריים. לפניך עשרה שלבי סולם. (אם תרצה, שרטט במחברתך צורה יפה ל"סולם שמואל").

י	יש נביא בישראל!	(ג', כ)
ט		(ג', יט)
ח		(ג', ח)
ז		(ג', א)
ו		(ב', כו)
ה		(ב', כא)
ד		(ב', יח)
ג		(ב', יא)
ב		(א', כד)
א	שמואל נזיר מבטן ומלידה	(א', יא)

3. מדוע לדעתך חשבה חנה שעליה "להשאיל" את שמואל לה', הרי היו שם כבר מספיק נערים? (פרק ב', יג-טו)

4. בלימודי התנ"ך פגשת עד עתה מספר "שירות". התזכור במה הן עוסקות? נסה למלא טבלה זו.

שם השירה	נאמרה בהקשר ל...	הרעיונות החשובים המופיעים בה
		א. _____ ב. _____ ג. _____
		א. _____ ב. _____ ג. _____
		א. _____ ב. _____ ג. _____

5. חז"ל למדו מחנה כיצד אדם צריך להתפלל. התוכל לציין גם אתה משהו **נוסף** שלמדת מחנה?

6. שמואל נבחר להיות נביא לה' לא רק בגלל שאמו "הקדישה אותו" להיות "משרת בבית ה'". אלא גם **בזכות עצמו**. הוכח זאת!

7. בחר לך שני אנשים מאלו שפגשת. הכן להם תעודת זהות. חשוב אילו פרטים חשוב שיופיעו בתעודה (ייתכן ולחלק מהפרטים לא תמצא הוכחות בכתובים, מותר לך לדמיין אותם).

שם	שם
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

8. ליחידה הראשונה (פרקים א'-ג') קראנו בשם "בפתח תקופה חדשה" ציין מה התחדש לעומת "התקופה הישנה" (תקופת השופטים).

בתקופה ה"ישנה"	בפתח התקופה החדשה

9. בשלושת הפרקים שלמדת פגשת, לא מעט רעיונות ומסרים חשובים שכדאי לכל אדם להכיר. רשום שלושה-ארבעה מהרעיונות הללו הנראים לך כחשובים במיוחד.

א.

ב.

ג.

ד.

חלק ב

1. שינון ובקיאות

המשפט	מי אמר למי?	בהקשר למה?
א. "דבר ה' כי שמע עבדך".	_____ אל _____	
ב. "אל הנער הזה התפללתי".	_____ אל _____	
ג. "אם יחטא איש לאיש ופָּלַל אֱלֹהִים וְאִם לֹא יִחַטֵּא וְיִתְפַּלֵּל לוֹ?"	_____ אל _____	
ד. "אם יתכפר עון בית עלי בזבח ובמנחה עד עולם".	_____ אל _____	
ה. "הלא אנכי טוב לך מעשרה בנים".	_____ אל _____	
ו. "ולא יהיה זקן בביתו כל הימים".	_____ אל _____	
ז. "ותכבד את בניך ממני".	_____ אל _____	
ח. "למה תעשון כדברים האלה?"	_____ אל _____	
ט. "כי עתה תתן ואם-לא לקחתי בחזקה".	_____ אל _____	
י. "וגם אנכי השאלתיהו לה'".	_____ אל _____	
יא. "ה' הוא הטוב בעיניו יעשה".	_____ אל _____	

2. לשון הכתוב

כיצד נאמרו הדברים בלשון הכתוב?

- א) למה תבזו את קורבנותי אשר ציוותי להקריב במשכן ה'? _____

- ב) בידי ה' להפוך עשיר לעני ועני לעשיר. _____

- ג) מנה כפולה. _____

- ד) מכל הבא ליד. _____
- ה) לא גער בהם מספיק. _____
- ו) מידי שנה בשנה. _____
- ז) אל תעלים ממני דבר. _____
- ח) אנשים שבעים נעשו רעבים עד שהשכירו עצמם לעבודה תמורת פרוסת לחם. _____
- ט) דבר ה' לא היה מצוי. _____
- י) נר התמיד עוד לא כבה. _____

3. "פיצוחים"

"הפיצוח"	"האגוד"
	א. מצרך יקר מאוד ולא מצוי עד שקם אחד שהיה "ראוי".
	ב. מי שישמע את העונש שיקבלו יבהל ויתרגש ואנשיו יתחרשו.
	ג. יש קל ההפך מכבד ויש קל ההפך מלכבד.
	ד. יש והיא ההיפך מ"בהיר" לפעמים הפוכה היא ל"חד" אך הפעם כוונתו ל"גער". (רמז: ג', יג).
	ה. צדיק כתמר יפרח.
	ו. אנו משתמשים בה כשלא יודעים דבר מה, ורוצים לדעת איך השתמשו בה כאן למשהו אחר לחלוטין.
	ז. "שפחה" ו"עבד" בכתובים מוזכרים ואם ובנה והרבה תחנונים.
	ח. מחנך כבודו, ארבע פעמים, ועוד פעם לכבוד בורא עולמים.
	ט. "שני אפים" הוזכרו בקשר לסעודה, ואנו מעריכים זאת "כהתנהגות" יפה.

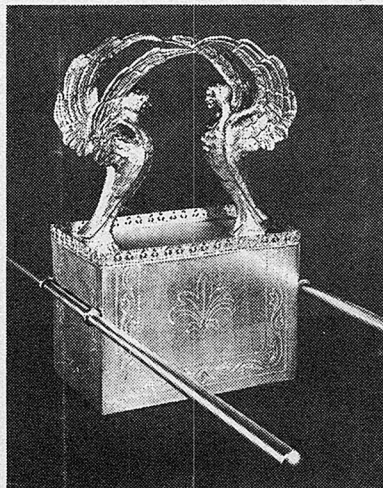
"וַיֵּטֶשׁ מִשְׁכַּן שְׁלוֹ, אֶהָל שְׁכֵן בָּאָדָם וַיִּתֵּן לִשְׁבִי עֶזְזוֹ וּתְפָאֲרָתוֹ בִּיד צָר"

(תהלים ע"ח, ס-סא)

פרקים ד'-ו'

רשימת הנושאים של דפי העבודה

- א. "דע את האויב!" (דף הכנה)
- ב. "ויצא ישראל לקראת פלשתים
למלחמה... וינגף ישראל לפני
הפלשתים"
- ג. "למה נִגְפָנוּ ה' היום לפני
פלשתים?" ועדת חקירה!
- ד. אסון אפק – עיון חוזר
- ה. משילה ועד לקרית יערים
דרך ארץ פלשתים!
- ו. ארון ברית ה' בבית דגון
- ז. "ויקראו פלשתים לכהנים
ולקסמים"
- ח. התחנה בבית שמש
- ט. סיכום היחידה



ארון הברית



א – דע את האוייב!

עבודה בקבוצות

בספר שופטים פגשתם כבר באוייב הפלשתי, אך עדיין הוא לא היה האוייב העיקרי שלנו. במשך הזמן הפלשתים התחזקו באיזורנו ולעתים אף איימו על עצמאותנו ועל קיומנו המדיני, בספר שמואל נפגש בו לעתים קרובות.

הבה נכיר אותו

לפניכם מקורות מידע שבעזרתם תוכלו ללמוד פרטים חשובים עליהם, ולהגיע למספר מסקנות חשובות.

כרטיס מידע מס' 1

המקורות

אחד המקורות לידיעותינו על הפלשתים הוא התנ"ך! בתורה, בדברי נביאים ובתהלים. המעיין במקורות אלה הפזורים בתנ"ך יכול לשחזר פרטים רבים על חיי הפלשתים. גם יש לנו פרטים לא מעטים ממקורות מצריים (תיאורים על קירות מקדשים) ואחרים. מן הממצאים הארכיאולוגיים החשובים שנתגלו בארץ ישראל עולה, שהפלשתים נמנים על קבוצת העמים הנקראים בשם גויי הים. מוצאם של הפלשתים הוא מהאי כפתור המזוהה עם האי כריתים. הם באו לארץ גלים גלים באוניות והשתלטו על שפלת החוף שמדרום ליפו. התקופה המוצלחת שלהם הייתה באותו זמן שגם בני ישראל כבשו את הארץ, אלא שבני ישראל באו מן המזרח ואילו הפלשתים באו מן המערב דרך הים.

יהושע בן נון כבש את הארץ והשתלט על רוב מלכי כנען, אך לא הצליח לכבוש את חוף הים כי הפלשתים היו חזקים ולא נתנו לבני ישראל להגיע לערי החוף. הפלשתים ניצלו יפה את חולשת המצרים ואת הסכסוכים בין מלכי כנען וכן את הפירוד השבטי בין שבטי ישראל, והרחיבו את גבול התפשטותם מחוף הים, עד צפונה ליפו (נחל הירקון) וגם חדרו פנימה לתוך הארץ, בעיקר לנחלת שבט דן, ויותר מאוחר גם לשבטים: בנימין, אפרים ומנשה.

בספר שמואל נלמד על ההתנגשויות הרבות בין ישראל לפלשתים שבחלקן ניצחו בני ישראל ובחלקן ניצחו הפלשתים.

המקור	מה ניתן ללמוד על הפלשתים?
פרשת תולדות	_____

ירמיהו מ"ז, ד	_____

יחזקאל כ"ה, טז	_____

מפת המזרח התיכון	_____

שופטים ט"ו, ט-יב	_____

1. סכמו בפיסקה קצרה את המידע שאספתם אודות הפלשתים.

2. היכן תוכלו למצוא מידע נוסף? _____



לוחמים פלשתיים

כרטיס מידע מס' 2 הארגון המדיני והצבאי

הפלשתים מאורגנים ומאוגדים בברית של ערים. לכל עיר יש מושל הנקרא סרן ולעתים גם מלך, כמו "אכיש מלך גת".
הברית חייבה את כל אחת מן הערים לבוא לעזרת העיר המאויימת או הנתקפת.
כן תכננו יחד מושלי הערים את המשך התפשטותם לתוך הארץ. בברית הערים היו:
אשדוד, אשקלון, עזה, עקרון וגת.
הפלשתים היטיבו לבנות חומות לעריהם יותר מכל שכניהם. את שעריהם בנו איתן עם בריחי ברזל ומזוזות אבן. בכלי ברזל עיבדו את אדמתם ועשו את מלאכתם, במקצועיות ובאיכות בהשוואה ליתר העמים שכניהם. כלי הנשק שלהם היו מן המשובחים בימים ההם, הם היו מומחים לתעשיית הברזל ומנעו מאחרים ללמוד את "סודות המקצוע".
הפלשתים היו עובדי אלילים, בנו מקדשים לתפארה לאליליהם (שאימצו אותם מהכנענים).

1. הסתכלו במפה ורשמו אלו מן הערים היו ערי חוף?
 2. עיין בשמואל א' פרק י"ז, פס' ד-ז ורשמו מהו ציוד הלחימה שעמד לרשות לוחם פלשתי מאוד מפורסם.
-
-
3. עיינו בשמואל א' פרק י"ג פס' יט-כא. במה היה יתרונם של הפלשתים על ישראל?
-
-
4. בספר שופטים למדת על "אירוע" הקשור ב"שער העיר" של עיר פלשתית. איזו עיר? מה האירוע? מה ניתן ללמוד מכך על חוזקן הצבאי של ערי פלשת?
-
-
5. לאחר שעיינתם במקורות הנ"ל ערכו את המידע בטבלה הבאה:

הארגון המדיני:
הארגון הצבאי:
כלי הנשק:



ב – "ויצא ישראל לקראת פלשתים למלחמה..." וינגף ישראל לפני פלשתים"

פרק ד'

ביחידה זו מסופר על מלחמה גדולה ראשונה בין ישראל לפלשתים. במלחמה זו ניצחו הפלשתים בשדה הקרב וגם פגעו קשה בעם ישראל. האירועים שקרו אז ותוצאותיהם לא נשכחו מעם ישראל והם נזכרים בכמה מקומות בתנ"ך. קרא את פרק ד' וענה על השאלות. השאלות מתייחסות כעת רק לעובדות המתוארות בפרק (שאלות מידע!).

המערכה הראשונה

1. מי התחיל במלחמה? _____
2. עיין במפה וסמן את מקום היערכות צבא פלשתים וצבא ישראל. _____
3. פרט את תוצאות הקרב: _____
4. רשום את שאלת זקני ישראל בתוך הקרב. _____
5. מהי ההצעה שהעלו? _____
6. מי היה ממונה על ה"נשק הסודי"? _____
7. מה היו התגובות להבאת ה"נשק הסודי" לשדה הקרב? _____

במחנה ישראל	במחנה פלשתים
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

8. למה הכוונה "בא אלוקים אל המחנה"? _____
9. מדוע הפלשתים פחדו? _____

10. כיצד הצליחו הפלשתים להתגבר על פחדם? _____

המערכה השנייה

1. מה היו תוצאות הקרב הפעם?

- (א) _____
(ב) _____
(ג) _____
(ד) _____

2. כיצד נודעו תוצאות הקרב בשילה? _____

3. מהי תגובת העם בשילה? _____

4. (א) מי מספר לעלי על תוצאות הקרב? _____

(ב) איך מכנה אותו הכתוב? _____

5. רשום את סדר מסירת הדיווח לעלי:

- (א) _____
(ב) _____
(ג) _____
(ד) _____

6. מכל הדברים שנמסרו לעלי מה היה "הקש ששבר את גב הגמל"? _____

7. השמועות מגיעות לבית כלתו של עלי, אשת פנחס. מהו סדר השמועות שמגיעות אליה?

- (א) _____
(ב) _____

8. מה חסר בדיווח? _____

התוכל לציין את הסיבה לכך? _____

9. כיצד השפיעו הידיעות על אשת פנחס? _____

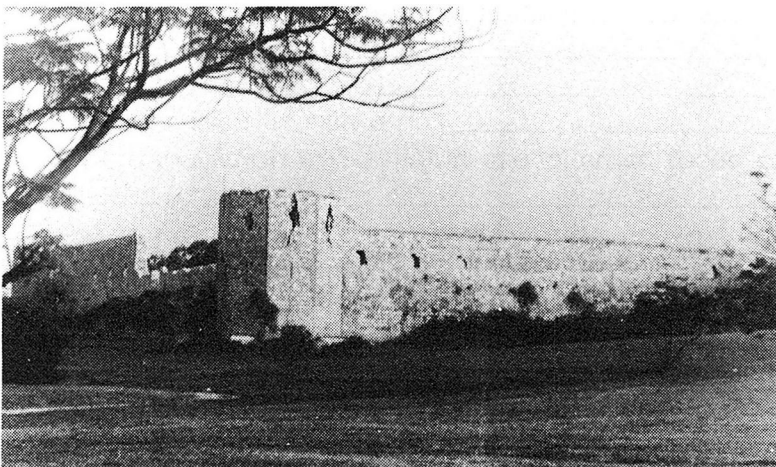
10. עד כאן מתוארים אסונות כלליים ואסונות פרטיים, התוכל לסכם בטבלה?

אסונות כלליים	אסונות פרטיים
א. _____	א. _____
ב. _____	ב. _____
ג. _____	ג. _____
ד. _____	ד. _____
_____	_____
_____	_____

ג – "למה נִגְפְנוּ ה' היום לפני פלשתים?" ועדת חקירה

ממה שלמדת עד כה על האירועים הקשים המסופרים בפרק ד' נתעוררו שאלות שטרם שאלנו אותם בדף עבודה ב. הבה נשאל אותם כעת.
שער שהינך חבר בועדת חקירה שהוקמה בלחץ העם מיד עם תום כל האירועים הקשים המתועדים בפרק ד'. הכן לעצמך רשימת שאלות שתרכה לחקור ולשאל את כל האחראים על האירועים, על ההחלטות שנתקבלו ועל תוצאותיהם.
ציין בסוגריים ליד כל שאלה למי היא מופנית. תוכל לשאול מכל אחראי יותר משאלה אחת.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____



מצודת ראש העין על תל אפק הקדומה



ד --- אסון אפק - עיון חוזר

לפניך שאלות נוספות לעיון חוזר ולהעשרה בפרק ד'. ענה על השאלות לפי הוראות המורה!

1. "למה נִגְפְּנוּ ה' היום לפני פלשתים?"

"על הכל הקב"ה פורע (משלם) מידה כנגד מידה. בשביל מעשיהן הרעים של בני עלי, שהיו מקולקלין, יצאו ישראל למלחמה ונהרגו מהן ארבעת אלפים, ואמרו בני ישראל: למה נגפנו ה' היום לפני פלשתים. באותה שעה אמר הקב"ה: כשהיו בני עלי מכעיסין אותי בעזרת ישראל ובעזרת נשים לא אמרתם להם כלום ועכשיו שיצאתם במלחמה אמרתם 'למה נגפנו ה' היום?' (אליהו רבא י"א)

(א) מדוע לפי מדרש זה נענשו בני ישראל? _____

(ב) כיצד תסביר לפי זה את מה שנאמר על בני ישראל בפסוקים כג-כד שבפרק ב'?

(ג) נסה למצוא הסבר אחר לתבוסת בני ישראל בשתי המערכות נגד פלשתים. (נסה להיזכר מה היו הסיבות לכשלון מלחמות אחרות).

2. במסכת תענית פרק ב' משנה א מסופר שיש לפעמים שמוציאים את ארון הקודש מההיכל (בית כנסת). עיין במשנה והשב על השאלות הבאות:

(א) מתי מוציאים את ארון הקודש מההיכל? _____

(ב) מדוע מחליטים להוציא אותו? _____

(ג) מה תפקיד הזקן שבקהל? _____

(ד) היש מקום לבקר את הזקנים בימי עלי על מה שעשו ועל מה שהיו צריכים לעשות? פרט! _____

3. "ויהי כבוד ארון ברית ה' אל המחנה וַיָּרְעוּ כָּל יִשְׂרָאֵל תְּרוּעָה גְדוּלָּה נְתָהֵם הָאָרֶץ" (פס' ה). באותה שעה הריעו כל ישראל תרועה גדולה שאין בה ממש. על אותה שעה הוא אומר (ירמיה י"ב, מ) 'נתנה עלי בקולה על כן שנאתיה'".
(אליהו רבה י"א)

א) מהי הכוונה במלים "תרועה שאין בה ממש"? _____

ב) מדוע לדעתך שונא ה' "תרועה שאין בה ממש"? _____

ג) מה לפי זה היא "תרועה שיש בה ממש"? _____

ד) מהו לדעתך המסר והלקח שאנו צריכים להפיק מהעובדה שה"נשק הסודי" לא עזר הפעם? _____

4. הוטלה עליך משימה, לייצג את בית ספרך בהלווייתו של עלי ולהספידו. כידוע לך, בהספד אומרים את הדברים החיוביים שעשה. התוכל לציין מספר נקודות חיוביות?

5. במערכה השנייה נגד פלשתים היו התרחשויות דרמטיות. בחר לך אירוע אחד וצייר אותו (במחברתך) בפירוט עד כמה שתוכל. (חשוב על המקום, הדמויות, המראות, הצבעים, הבעות הפנים והידיים, תנוחות הגוף וכדומה).

6. א) הפלשתים ניצחו בשתי מערכות. ערוך סיכום הנזקים והאבידות של ישראל. (עיין גם בתהלים ע"ח ובירמיהו ז').

ב) עיין במפה וצבע את השטחים החדשים שבהם שלטו הפלשתים אחר הקרבות. לאיזה כיוון התפשטו הפלשתים? (פרט) _____

7. א) איש בנימין, "המבשר", בא תחילה לספר את האירועים בעיר. מדוע לא הלך קודם לעלי שהיה המנהיג באותה עת? _____

ב) המבשר מדווח לעלי, אך הוא קצת "מהסס", הוכח מן הכתוב!

ג) הוא מספר לעלי את כל האירועים לפי סדר מסויים. מדוע דווקא לפי סדר זה?

ד) האם צדק המבשר בסדרו כך את דבריו?

8. א) יש דבר משותף בין עלי לבין אשת פנחס. מהו? (השתמש בטבלה).

ב) מה ניתן ללמוד מכך על דמותם?

המקרה	תגובת עלי	תגובת אשת פנחס	המסקנה
התבוסה במלחמה			
מות חפני ופנחס			
ארון ה' נלקח בשבי			

9. בספר שופטים למדנו על תפקידיהם של השופטים. אחד מהתפקידים הללו מאוד חסר כעת לעם ישראל.

א) מהו התפקיד החסר?

ב) איזו תקופה זה מזכיר לנו?

ג) איזה פתגם מפורסם נאמר על אותה תקופה? (סיום ספר שופטים)

ד) מדוע, לדעתך, לא מילא שמואל תפקיד זה?

10. לפניך תרשים זרימה לפרק ד'. השלם הכותרות בתוך כל מסגרת ושרטט את התרשים.

"יוצא ישראל לקראת פלשתים"			
"למה" _____		"וינגף" _____	
"נקחה" _____			
"ויראו" _____		"ויריעו" _____	
"ותחזקו" _____		"וילחמו" _____	
"ושני" _____	"וארון" _____	"ויפול" _____	"וינגף" _____
"וירוצ" _____			
"ותשמע" _____		"וישמע עלי" _____	
"וכעת מותה" _____		"ויהי" _____	



מבנה קדום בחורבות שילה



ה – משילה ועד לקרית יערים דרך ארץ פלשתים

פרקים ה'–ו'

1. לפניך (בעמ' 59) מצויה מפה, המתארת את האזורים שבהם נדד ארון ברית ה'. סמן את סדר התחנות משילה ועד לקרית יערים, והעבר קו ביניהם.
2. להלן טבלה מסכמת של כל התחנות והאירועים. מלא את הפרטים החסרים ותקבל מבט כולל ומלא של פרשת נדודי ארון ה' בגלות.

	שם התחנה	מה קרה בתחנה?	המקור בפרקנו
תחנת המוצא			
תחנת החזית			
תחנה ראשונה אצל הפלשתים		סיפור א:	
		סיפור ב:	
		סיפור ג:	
תחנה שנייה אצל הפלשתים			
תחנה שלישית אצל הפלשתים			
התייעצות וקבלת החלטות			
תחנה ראשונה בדרך חזרה לישראל			
תחנה סופית (בינתיים)			



1 – ארון ברית ה' בבית דגון

1. "ויקחו פלשתים את ארון האלוקים וַיָּבֹאוּ אֹתוֹ בֵּית דָּגוֹן וַיִּצִיגוּ אֹתוֹ אֶצֶל דָּגוֹן" (ה', ב). מה הייתה מטרת הפלשתים בהצגת הארון אצל דגון?

2. לפניך שתי דיעות המובאות במדרש. הסבר את ההבדל ביניהן וציין מי נראה צודק יותר. נמק תשובתך.

ר' יוחנן אומר: כבדהו, אמרו זה אלוה וזה אלוה, יבא אלוה וישרה (יתמקם) אצל אלוה.

ר' שמעון בן לקיש אומר: כך היה בשכרן? (וכי ראוי להם "שכר" אם הייתה כוונתם לטובה?) אלא אמרו: יבוא נצוח ויעבד לנוצח (למנצח).

(ילקוט שמעוני ח"ב רמז קמ"ג)

א) מה ההבדל בין שני האמוראים? _____

ב) מה הייתה מסקנתם? _____

ג) מדוע, אם כן, נענשו לפי דעת ר' יוחנן – הרי כיבדהו? _____

3. א) מהו המנהג שנהגו כהני דגון המבקרים בבית דגון? _____

ב) מדוע נהגו כך לדעתך? _____

ג) מה זה מעיד על יחסם לאליליהם? _____

4. "ויראו אנשי אשדוד כי כן"

א) מה ראו? _____

ב) מה הייתה מסקנתם? _____

ג) מה לדעתך הייתה יכולה להיות הצעה מועילה יותר? _____

ד) מה עשו בסופו של דבר? _____

5. עיין שוב בטבלה והוכח כי "המכות" הולכות בהדרגה מן "הקל אל הכבד".

א) (פס' ג) הקל _____

ב) _____

ג) _____

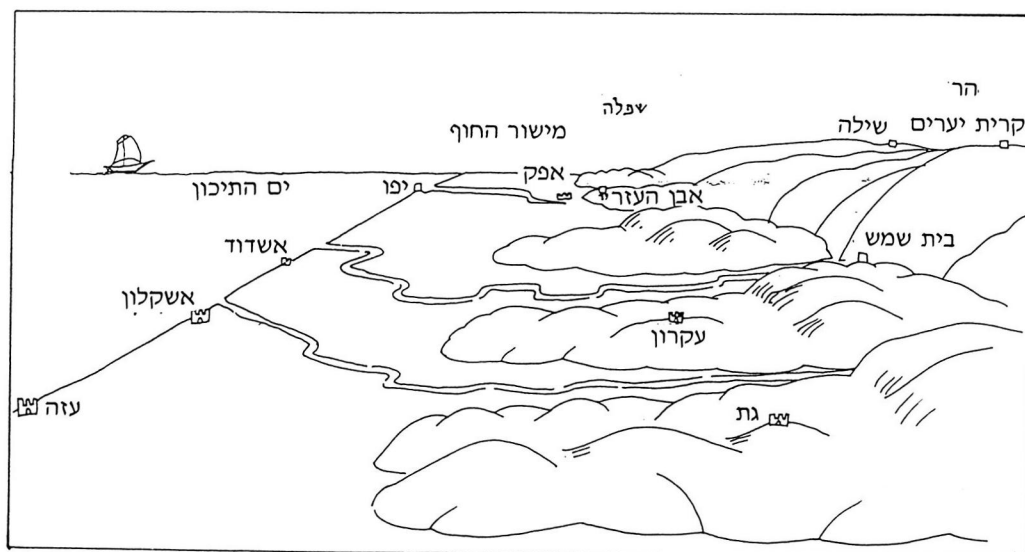
ד) _____

ה) (פס' יא-יב) הכבד _____

6. מדוע, לדעתך, הולכות המכות ומתגברות? _____

7. א) מדוע, לדעתך, לא שלחו פלשתים את ארון ה' מיד כשהתחילו הצרות?

ב) מה כל זה מזכיר לנו? (רמז – ספר שמות) _____



נודי ארון הברית



ז – "ויקראו פלשתים לכהנים ולקסמים"

1. (א) כמה זמן עבר עד שהפלשתים הגיעו למסקנה שיש להחזיר את ארון ה'?

(ב) האם זהו זמן רב או מועט? נמק! _____

2. עתה, לאחר שהנך בקיא במכות שהביא ה' על פלשתים, הבה נשווה אותן למכות שהביא ה' על מצרים.

דברים שהם משותפים גם ל"מכות מצרים", וגם ל"מכות פלשתים"	דברים שהיו רק במכות מצרים	דברים שהיו רק במכות פלשתים

3. "אל תשלחו אותו ריקם, כי השב תשיבו לו אשם" (ו', ג). מדוע מציעים הכהנים והקוסמים "להשיב אשם"? _____

4. הכהנים מזכירים את "תקדים מצרים". מדוע? (מה עליהם ללמוד מכך?) _____

5. "ויאמר מה האשם אשר נשיב לו, ויאמרו מספר סרני פלשתים חמשה עפלי זהב וחמשה עכברי זהב". (ו', ד).

(א) מדוע יש להחזיר אשם כמספר סרני פלשתים, הרי נפגעו רק שלוש ערים (היעזר בתשובתך בפירוש הרלב"ג שמובא בסוף השאלה)? _____

ב) רשום את שמות שתי הערים שסרניהם משתתפים באשם אף על פי שלא נפגעו.

(1) _____ (2) _____

ג) מדוע יש להחזיר עכברי זהב – מה פתאום עכברים? היעזר בפירוש הרלב"ג להלן:

רלב"ג: "וידמה שכבר שלח השם יתברך עוד שם עכברים והיו משחיתים את הארץ והתפשטה המכה זאת אל ערי הפלשתים ולזה אמרו להם כומריהם וקוסמיהם שיעשו להם צלמי טחורי זהב ועכברי זהב כמספר הסרנים וזהו האשם ששייכו לה כדי שתסור ידו מעליהם".

6. האם היה הבדל בין הצעת הכהנים והקוסמים לבין הביצוע של הפלשתים?

_____ **ההצעה:**

_____ **הביצוע:**

_____ **מסקנה:**

7. הפלשתים כנראה ממשיכים לפקפק, האם אין הכל מקרה ולא כדאי לוותר על השלל היקר שנפל בחלקם. לכן מציעים הכהנים והקוסמים לערוך מעין ניסוי. לפניך פרטים מתוך הניסוי, הבאים להוכיח, כל אחד בנפרד וכולם יחד, אם יד' נגעה בהם או הכל רק מקרה הוא. השלם את הטבלה (ואם תתקשה היעזר במפרשים שבידך).

מטרת הניסוי	הצעה לניסוי
	1. עגלה חדשה
פרות עלות אין דרכם למשור משאות.	2. שתי פרות עלות
	3. אשר לא עלה עליהן עול
	4. "ואסרתם את הפרות בעגלה והשיבותם בניהם מאחריהם הביתה".
	5. "ושלחתם אתו והלך" (בלי עגלון!)



ח – התחנה בבית שמש

לדיון בקבוצות

1. האירועים הקשים שאירעו בתחנת בית שמש (התחנה הישראלית הראשונה) מעוררים שאלות קשות. ואכן, כל הפרשנים עוסקים בהם. קראו שוב את הקטע בפרק ו' מפסוק יג עד סוף הפרק והצטרפו גם אתם למפרשים ושאלו שאלותיכם: (לפחות שתי שאלות מרכזיות):

שאלה א: _____

שאלה ב: _____

2. "...וישמחו לראות" (פסוק יג). לפניכם רשימת מפרשים ששאלו את אותה השאלה, אך כל אחד ענה תשובה אחרת.

נסחו את השאלה: _____

קראו את תשובותיכם וכתבו איזו מן התשובות משכנעות אתכם ביותר. עיינו בכתובים ונמקו עמדותיכם).

א. "וכיון שראו את הארון, היה להם ליטול בגדיהם וליפול לפניו כשעה או שעתיים או שלוש עד שיתכסה הארון של מלך מלכי המלכים הקב"ה, והם לא עשו כן, אלא כשראו את הארון, שוחקין וזוקפין ועומדים ומרקדים ומדברים דברים יתרים שנאמר 'ובית שמש קוצרים' וגו' ונטלו את הארון והלכו להם". (ילקוט שמעוני, רמז ק"ג)

ב. רש"י: "היו מסתכלים איך היה בא לבדו. ומשמחתם נהגו בו קלות ראש שלא היו מסתכלין בו באימה ובדרך כבוד".

ג. רד"ק: "וישמחו לראות": עד שמרוב שמחה פרצו לראות בארון וראו מה שבתוכו לפיכך נענשו, כמו שכתוב 'ולא יבאו לראות כְּבִלַע את הקדש וְיָמְתוּ' (במדבר ד', כ').

ד. מלבי"ם: (בעקבות חז"ל): "לא שמחו כראוי בשמחה של מצוה להניח מלאכתם ולהביאו אל חדר הורתו (חדר מיוחד לו), רק השמחה היה לראות כשמח דבר חדש ומפליא עיני רואים".

התשובה המשכנעת: _____

הנימוק: _____

3. "...ויך בעם שבעים איש, חמשים אלף איש, ויתאבלו העם כי הכה ה' בעם מכה גדולה" (ו', יט). המפרשים מתקשים גם בפסוק זה.

א) מה לדעתכם קשה להם בפסוק? _____

ב) האם גם לכם קשה עניין זה? הסבירו מדוע. _____

ג) היעזרו באחד המפרשים שבידכם וכתבו פיתרון לבעיה. _____

4. "האבן הגדולה" שבשדה יהושע בית בשמש (פסוק יד) נקראת בפסוק יח בשם אחר.

מהו השם החדש? _____

ומדוע שינו שמו? _____

5. כתוצאה מן המכה הקשה שקיבלו אנשי בית השמש, הם, בדומה לפלשתים, מבקשים גם כן "להשתחרר" מן הארון. כתבו בלשון הכתוב את בקשתם.

6. לפניכם קטע מ"ילקוט מעם לועז", המסכם את ההבדלים בין הפלשתים ואנשי בית שמש ובין אנשי קרית יערים.

"ויבואו אנשי קרית יערים ויעלו את ארון ה' ויביאו אתו אל בית אביננדב בגבעה ואת אלעזר בנו קדשו לשמור את ארון ה'" — הכתוב מלמדנו מעלתם של אנשי קרית יערים שהם לא נהגו כאנשי בית שמש, אלא קיבלו הארון בכבוד גדול וקבעו מקומו בגבעה, היינו במקום הגבוה ביותר בעירם, ובבית הנכבד שביניהם, הוא אביננדב, וקידש בנו לשומרו, במקום הגבוה ביותר בעיר — כמו שאנו מצווים לבנות את בית הכנסת באופן שיהיה גבוה מכל גגות העיר.

ונאמר ויבואו אנשי קרית יערים, הכתוב מספר שכל אנשי קריה באו לחלוק כבוד לארון ולהעלותו, ונאמר ויעלו את ארון ה', שלא חשבו כפלשתים שהארון עושה דין ומכה את פלשתים ואת יושבי בית שמש, אלא ידעו שארון ה' הוא שנאמן לשלם שכר טוב להולכים לפניו. (ילקוט מעם לועז)

התוכלו לנסח את ההבדלים ולשבצם בטבלה שלפניך?

הפלשתים	אנשי קרית יערים
_____	_____
_____	_____
_____	_____
אנשי בית שמש	אנשי קרית יערים
_____	_____
_____	_____
_____	_____



ט – לסיכום היחידה

1. מה הם הלקחים החשובים שאפשר וצריך ללמוד מן היחידה? _____

2. (א) מה למדו הפלשתים מהאירועים שחוו? _____
_____ (ב) מה למדו בני ישראל בעת ההיא? _____
_____ (ג) מה ראוי לנו ללמוד בימינו? _____
_____ (ד) אולי יש משהו שכל העולם צריך ללמוד מכאן? _____

3. כיצד נתקיימו הנבואות שנאמרו ע"י איש האלוקים (פרק ב') וע"י שמואל (פרק ג')
פרט לפי הסדר הבא:
(א) נבואות המתייחסות לעלי. _____
(ב) נבואות המתייחסות למשפחתו של עלי. _____
(ג) נבואות המתייחסות לעם ישראל. _____

4. רוב המפרשים סבורים שאחת התוצאות הקשות מהאסון שאירע בקרב אפק הייתה שהפלשתים חדרו להר אפרים והחריבו גם את המשכן בשילה. התוכל להביא חיזוק לדיעה זו מסוף פרק ו' ומפסוק א של פרק ז'?

5. צריך להקים מצבה לעלי. אתה מוזמן לחבר את הנוסח שיחרט על אבן המצבה. מהו הנוסח שתציע: _____

6. ליצירתיים בלבד!
אמנים רבים התרשמו מן האירועים הדרמטיים המתרחשים ביחידה זו והביעו את הרגשתם וחוויותם באמצעות הציור. בחר לך גם אתה אירוע אחד והפעל דמיוןך על מחברתך.
7. סכם את המצב המדיני והצבאי בתום מלחמת אפק. _____

8. סכם את המצב הדתי בישראל עם מות עלי.

9. לבעלי דמיון!

"וחמשה סרני פלשתים ראו וַיָּשְׁבוּ עֵקֶרוֹן בְּיוֹם הַהוּא" (ו', טז). תאר את קבלת הפנים בעקרון שערכו לסרנים החוזרים בלי הארון.

10. התוכל לתאר מה אמרו הסרנים (התרשמות, הסיבה שהשאירו את הארון וכד')?

11. חידה — באיזה חודש בשנה היה הקרב בו נשבה הארון?

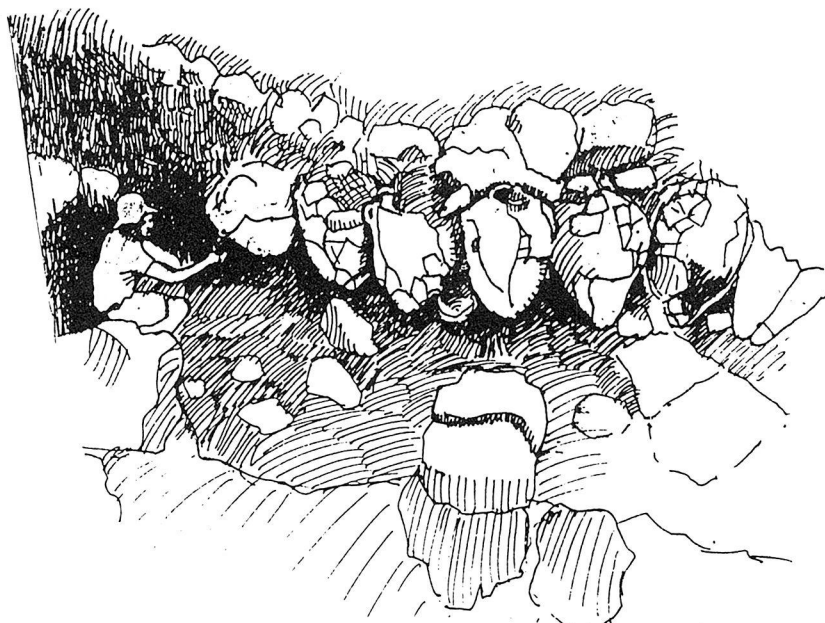
12. לנוכח הכישלון הגדול באבן העזר, המלך לפני "ועדת השמות" של שבט אפרים על שם חדש שיביע מה שהתרחש שם. התוכל להציע שם? (אם תרצה, שמור על חלק מן השם הקודם).



נוף בית שמש בימינו



נוף קרית יערים – התחנה האחרונה של ארון ברית ה'



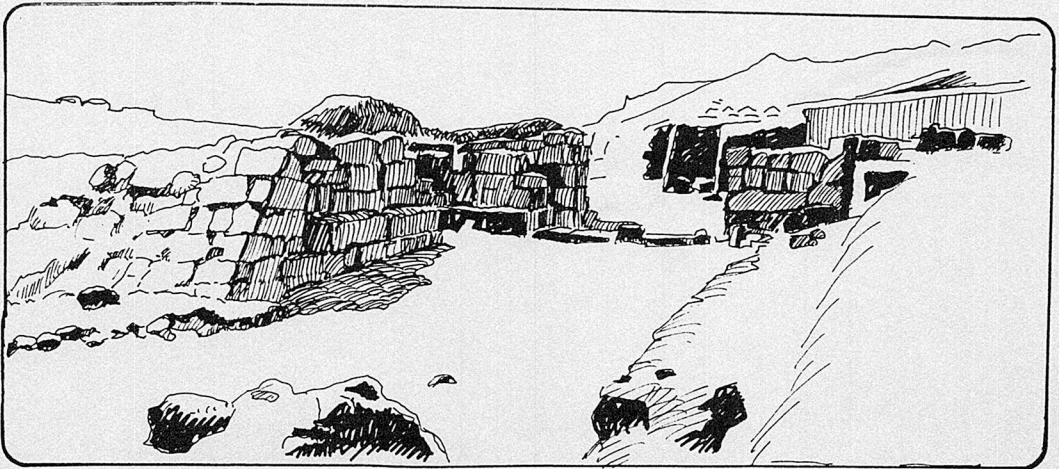
אוצר קנקנים מהתקופה הישראלית שנמצאו בתל שילה
המבנה חרב כשנהרסה שילה ע"י הפלשתים

שמואל – נביא, שופט ומנהיג

פרק ז'

רשימת הנושאים של דפי העבודה

- א. "וַיִּנָּהוּ כָל בֵּית יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי ה'"
(עבודת הכנה)
- ב. המהפך הרוחני (עבודה בקבוצות)
- ג. המהפך הצבאי-מדיני
- ד. שמואל – השופט האידיאלי
- ה. סיכום ומסקנות



שער העיר מצפה שנתגלתה בחפירות ארכיאולוגיות



א — "וַיָּנֶהוּ כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי ה'"
(עבודת הכנה)

1. "וירבו הימים ויהיו עשרים שנה, וינהו כל בית ישראל אחרי ה'". מה פירוש המלה "וַיָּנֶהוּ"? (סמן בעיגול)
א. ויעזבו, ב. ויבכו, ג. וילכו.
כתוב את הפסוק בלשונך:

2. מן הפסוק הזה ניתן להבין ש: (סמן בעיגול)
א) שבני ישראל עזבו את מעשיהם הרעים והלכו אחר מצוות ה', כלומר חזרו בתשובה.
ב) שבני ישראל עזבו את ה' ועשו מעשים רעים.
3. ארון ה' נלקח ע"י הפלשתים במלחמה כעונש על זה שעם ישראל לא התנהג כשורה. כמה שנים עברו מאז ועד שחזרו בתשובה? _____

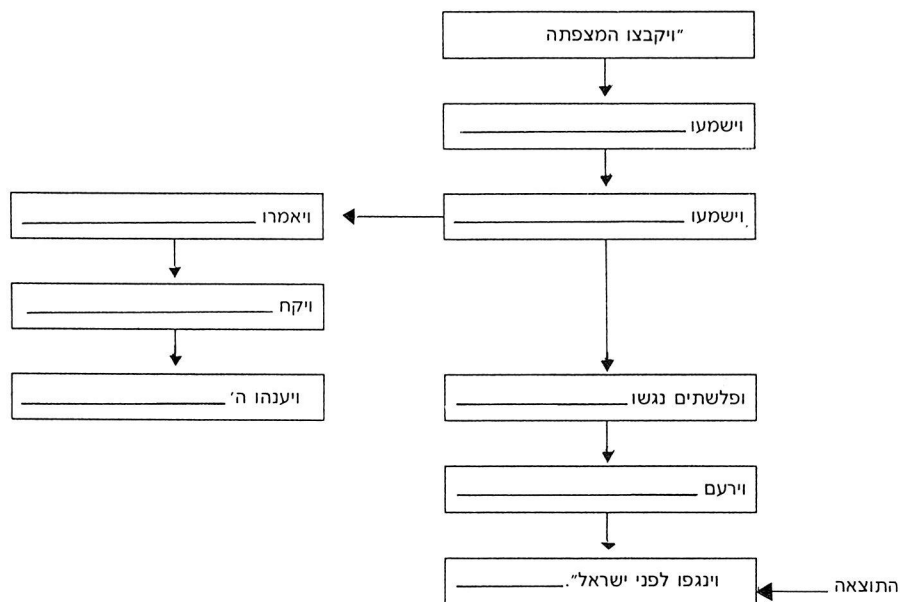
4. בזכות מי חזרו בתשובה? נמק את תשובתך. _____

5. בפסוק ג שמואל הנביא אומר: (השלם בלשונך)
אם תסירו את _____ מתוכם ותעבדו את _____ לבדו,
אז ה' _____ אתכם מיד פלשתים.
6. הוכח מפסוק ד כי בני ישראל אכן חזרו בתשובה מלאה לה'. _____

6. שמואל כינס את עם ישראל במצפה כדי: (סמן בעיגול את האפשרות הנכונה)
א. להתפלל לה' שיושיע אותם מעול הפלשתים ששלטו בעם ישראל.
ב. להלחם בפלשתים.
ג. לברוח מהפלשתים.
נמק את החלטתך: _____
7. בזמן שבני ישראל היו במצפה עם שמואל, הם עשו שני מעשים:
א. _____
ב. _____
למה הם עשו מעשים אלו? _____

- ג. בני ישראל גם אמרו משהו חשוב מאוד.
"ויאמרו" _____

8. בפסוקים ט-יד מתואר המהפך הצבאי. תאר את רצף האירועים. היעזר במסגרות ומלא אותם בלשון הכתוב.



9. מה היו התוצאות המיידיות של ניסיון ההתקפה של הפלשתים? _____

10. כיצד קרה הדבר? פרט! _____



ב – המהפך הרוחני משימות לעבודה בקבוצות

1. חטא עבודה זרה

איסור עבודה זרה כולל שתי צורות עיקריות: **האחת** – שעוזבים לגמרי את עבודת ה' ועובדים רק עבודה זרה; **השנייה** – שעובדים קצת את ה' וגם עובדים עבודה זרה, לזה קוראים "עבודה בשיתוף".

(א) עיינו בספר שופטים פרק י"ח – קבעו באיזו צורה של עבודה זרה חטאו שם ישראל ונמקו את תשובתכם. _____

(ב) בפסוק ג בפרקנו אומר שמואל: "...וְעַבְדָּהּ לַבָּדוֹ". מה ניתן להסיק מכך על צורת העבודה הזרה של העם באותה עת? _____

(ג) מי הם האלילים שעם ישראל נדרש להסיר מתוכם? של איזה עם? _____

(ד) כיצד יכולה תופעה כזאת של "עבודה בשיתוף" להתרחש? (מה חושבים האנשים שעושים כן? בהשפעת מי? איך משכנעים את עצמם שזה בסדר?) _____

(ה) את מי יותר קל לשכנע לחזור בתשובה, את מי שעובד רק עבודה זרה או מי ש"עובד בשיתוף"? נמקו תשובותיכם. _____

2. הגורמים לחזרה בתשובה

(א) עיינו בפרקים הקודמים ומצאו אירועים שהשפיעו על עם ישראל לחזור בתשובה. כדאי שכל חבר בקבוצה יחפש בפרק אחר, כך תהיה עבודתכם יעילה ומהירה. ציינו בקצרה מהו האירוע? וכיצד השפיע? _____

(ב) לעתים, לאדם אחד יש השפעה גדולה על כל העם והוא משפיע עליהם לחזור בתשובה. חישבו על כך ורישמו שתיים-שלוש דוגמאות ממה שלמדתם כבר בתנ"ך. _____

ג) לעתים, גם מצוקה כלכלית או מצוקה אחרת עשויה לזרז תהליכים כאלו. הוכיחו כי "כבר היו דברים מעולם".

ד) עיינו במקורות הבאים ומצאו את הקשר לבקשת שמואל: "הסירו את אלוהי הנכר מתוכם..."

1. בראשית פרק ל"ה בתחילת הפרק.

2. יהושע פרק כ"ד פס' כב-כג.

מהו הקשר?

3. שלבי החזרה בתשובה ומרכיביה

בתהליך החזרה בתשובה יש מספר מרכיבים.

א. חרטה על ביצוע החטא.

ב. וידוי על החטא (שיגיד בפיו שחטא).

ג. עזיבת החטא, שיפסיק ביצוע החטא.

ד. קבלה לעתיד, שלא יחטא עוד.

א) עיינו בפרקנו ומצאו אילו מרכיבים מופיעים בתהליך החזרה בתשובה של העם (היעזרו במפרשים).

ב) האם חשוב שכל המרכיבים הללו יתקיימו? נמקו דעתכם!

ג) נניח שאדם מישראל מחלל שבת (חו"ש), כיצד הוא חוזר בתשובה. ע"פ ארבעת המרכיבים?



ג – המהפך הצבאי-מדיני

1. "וישמעו פלשתים..." לפי הצעדים שנקטו הפלשתים, כיצד הם הבינו את הכינוס של ישראל במצפה? _____
2. "...וישמעו בני ישראל ויראו מפני פלשתים".
(א) מה שמעו? _____
(ב) ממה יראו? _____
3. בזמן התקפת פלשתים היה עם ישראל שרוי בתפילה לה' בכינוס גדול.
(א) תאר את ההרגשה של באי הכנס. _____
(ב) מצא רמזים המוכיחים את דבריך בפסוקים. _____
4. פלשתים פתחו במלחמה ובני ישראל במקום לצאת להילחם בפלשתים עושים דבר אחר.
(א) מה הם עושים? _____
(ב) מה זה מוכיח על דרגתו האמונית-רוחנית של העם באותו זמן? _____
(ג) מה עושה שמואל? _____
5. (א) מה הייתה התוצאה המיידית של התקפת פלשתים? _____
(ב) כיצד קרה הדבר ללא הלחימה של עם ישראל? _____
6. מהו המעשה הסימלי שעושה שמואל לזכר הניצחון הגדול על פלשתים? _____
7. מה היו ההשלכות של מלחמה זו על המצב הצבאי לטווח ארוך? הוכח מן הכתובים. _____

ד – שמואל – השופט האידיאלי

1. קרא פסוקים טו-יז. מה מייחד את שמואל מכל השופטים שהכרת עד כה?

2. מדוע לדעתך נהג שמואל בדרך המיוחדת הזאת? (הצע מספר אפשרויות).

א. _____

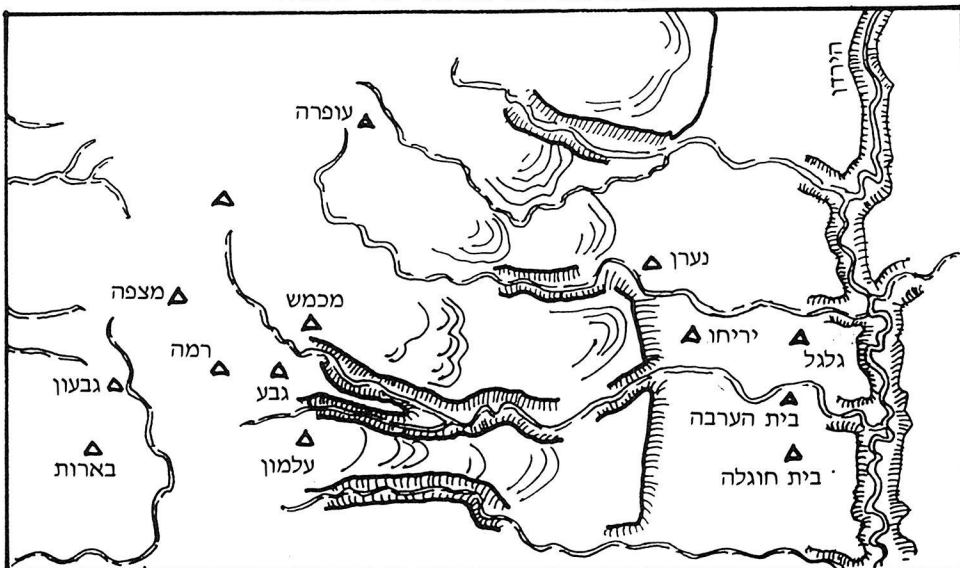
ב. _____

ג. _____

3. מה היו היתרונות שיש לעם משופט הנוהג בדרך זו? _____

4. התוכל לחשוב גם על חסרונות? _____

מפת הסיבוב השנתי של שמואל



5. סמנו בעיגול את הערים בהם סבב שמואל. העבירו קו ביניהם ומצאו כעת את המקומות האלה במפה התנ"כית שלכם וסמנו גם אותם בעיגול.



ה – סיכום ומסקנות שאלות לבחירה לעבודה בקבוצות

1. א) בפרק ד' למדנו על האסון והכישלון הגדולים שהיו מנת חלקם של בני ישראל, ואילו בפרק ז' למדנו על ההצלחה של בני ישראל. התייצעו ביניכם והחליטו מהם הם הגורמים שהביאו למהפך הזה. שימו לב במיוחד ללקח שלמדו בני ישראל מן ההתנהגות שלהם בפרק ד' מול ההתנהגות בפרק ז' ומלאו את הטבלה.

פרק ד' (מדוע ניגפנו)?	פרק ז' (מדוע ניצחנו)?
	"נִקְחָהּ אֵלֵינוּ מִשְׁלָה אֶת אַרְוֹן בְּרִית ה' וַיָּבֵא בִקְרָבָנוּ וַיִּשְׁעֵנוּ מִכַּף אֹיְבֵינוּ".
	שני בני עלי
	"וַיְהִי כִּבּוֹא אַרְוֹן בֵּית ה' אֶל הַמַּחֲנֶה וַיִּרְעוּ כָּל יִשְׂרָאֵל תְּרוּעָה גְדוֹלָה" (בטחו בניצחון)
	"אֲבֹן הָעֵזֶר" (עוד לפני הקרב קוראים למקום כן)

ב) הקשר בין הצלחה מדינית וכלכלית ובין קיום מצוות ה' מובא בספר דברים (שהינכם לומדים כעת) במספר מקומות. צטטו שניים-שלושה מקומות שבהם מובא קשר זה.
סכמו כעת את מסקנותיכם: _____

2. בפסוקים: ו, טו, טז, יז יש חזרה על פעולה כלשהי של שמואל.
א) העתיקו את הפסוקים והדגישו (בצבע) את הפעולה החוזרת ארבע פעמים
פסוק ו: _____
פסוק טו: _____
פסוק טז: _____
פסוק יז: _____
ב) מדוע לדעתכם חוזר הכתוב על פעולה זו ארבע פעמים? _____

ג) ציינו ראיות שמושיע ישראל ומצילם הוא ה', ושתפקידו של שמואל הוא להפעיל את העם, לארגן אותו ולהתפלל עבורו. _____

ד) סכמו בטבלה להלן את פעילותו של שמואל עד כה בתחומים הבאים:

שמואל כמנהיג מדיני	שמואל כשופט דיין ומיישר הדורים	שמואל כנביא מוכיח ומליץ יושר על העם
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

ה) שמואל, בניגוד לרוב השופטים, מקובל כשופט על כל שבטי ישראל. הביא ראיות מפורשות לכך. _____

3. לפניכם מדרש אגדה (שמות רבה ט"ז, ב) קראו אותו וענו על השאלות הבאות:

"מצינו משה ושמואל שוין כאחת, שנאמר: (תהלים צ"ט, ו) 'משה ואהרן בכהניו ושמואל בקראי שמו' — בוא וראה כמה בין משה לשמואל: משה היה נכנס ובא אצל הקדוש ברוך הוא לשמע הדיבור, ואצל שמואל היה הקדוש ברוך הוא בא, שנאמר: (ש"א ג', י) 'ויבוא ה' ויתיצב'. למה כך? אמר הקדוש ברוך הוא: בדין ובצדקה אני בא עם האדם, משה היה יושב, ומי שהיה לו דין בא אצלו ונדון, שנאמר: (שמות י"ח, יג) 'וישב משה לשפט את העם', אבל שמואל היה טורח בכל מדינה ומדינה ושופט כדי שלא יצטערו לבוא אצלו, שנאמר: (ש"א ז', טז) 'והלך מדי שנה בשנה וסבב בית אל והגלגל והמצפה ושפט את ישראל את כל המקומות האלה'. אמר הקדוש ברוך הוא: משה שהיה יושב במקום אחד לדון את ישראל יבוא אצלי לאוהל מועד לשמוע הדיבור, אבל שמואל שהלך אצל ישראל בעיירות ודן אותם — אני הולך ומדבר עמו, לקיים מה שנאמר: 'פלס ומאזני משפט לה'".

א) במה הצטיין שמואל אפילו יותר ממשה רבינו? _____

ב) איזה שכר קיבל בגלל הצטיינותו זו? _____

ג) מהו פירוש המשפט: "פֶּלֶס וּמַאֲזַנִּי מִשְׁפָּט לִה" (היעזרו במילון). _____

ד) הסמל של בתי המשפט הוא מאזניים. שערן לפי הפסוק הנ"ל, מדוע? _____

ה) במזמור צ"ט פס' ו בתהלים משווים את שמואל למשה ואהרן. עיינו בכתוב והשיבו על השאלה: במה שווה שמואל לשני גדולי ישראל אלה? _____

4. מהפרק הבא (פרק ח') תבינו ששמואל הוא השופט האחרון בישראל. תקופת השופטים באה לסיומה (סוף טוב הכל טוב). השוו כעת את שמואל לשופטים הגדולים והדגולים של אותה תקופה (בחרו את הנקודות להשוואה). כתבו חיבור קצר על **השופט הגדול מכולם**, הסתמכו על עובדות. (נקודות אפשריות להשוואה: קבלתו ע"י העם, ההצטיינות במילוי תפקידו, פעולותיו בתחום הדתי-אמוני, בתחום הצבאי, החברתי, שגיאות, מוצא משפחתי וכיוצ"ב).

מלך יהיה עלינו!

פרק ח'

רשימת הנושאים של דפי העבודה

- א. שינוי שיטת הממשל
- ב. שמואל ובניו
- ג. שופט או מלך?
- ד. מינוי המלך לפי התורה
- ה. שלבי האירועים בבחירת המלך
- ו. נאום שמואל – משפט המלך

כ"י

תבא אליהאָרץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ וּיְרַשְׁתָּהּ
וְשִׁבְתָּהּ בָּהּ וְאָמַרְתָּ אֲשִׁימָה עָלַי מֶלֶךְ כְּכֹל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר
סָבִיבָתִי: שׁוּם תַּשִּׁים עָלֶיךָ מֶלֶךְ אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בּוֹ מִקֶּרֶב אֲחֶיךָ תַּשִּׁים עָלֶיךָ מֶלֶךְ לֹא תֹכֵל לָתֵת עָלֶיךָ
אִישׁ נָכְרִי אֲשֶׁר לֹא־אֲחֶיךָ הוּא: רַק לֹא־יִרְבֶּה־לְךָ סוּסִים
וְלֹא־יָשִׁיב אֶת־הָעַם מִצְרִימָה לְמַעַן דַּרְבּוֹת סוּם וַיִּדְוָה
אָמַר לָכֵם לֹא תִסְפּוּן לָשׁוּב בְּהֶרֶף הַזֶּה עוֹד: וְלֹא יִרְבֶּה
לְךָ נָשִׁים וְלֹא יִסּוּר לְבָבְךָ וְכֶסֶף וְחָדָב לֹא יִרְבֶּה־לְךָ מֵאֹד:
וְהָיָה כְּשִׁבְתְּךָ עַל כִּסֵּא מַמְלַכְתְּךָ וְכָתַבְתָּ לְךָ אֶת־מִשְׁנֵה
הַתּוֹרָה הַזֹּאת עַל־סֵפֶר מַלְפָּנֵי הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם: וְהָיְתָה
עִמּוֹ וְקָרָא בּוֹ כָּל־יְמֵי חַיָּו לְמַעַן יִלְמַד לִירְאָה אֶת־יְהוָה
אֱלֹהָיו לְשֹׁמֵר אֶת־כָּל־דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת וְאֶת־הַחֻקִּים
הָאֵלֶּה לַעֲשׂוֹתָם: לְבַלְתִּי רוּם־לְבָבְךָ מֵאֲחֵיו וּלְבַלְתִּי סוּר
מִן־הַמִּצְוָה וּמִן־וְשִׁמְאוֹל לְמַעַן יֵאָרִיד יָמִים עַל־מַמְלַכְתְּךָ
וְהָיָה וּבָנֶיךָ בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל:

(דברים פרק י"ז, יג – כ)



א – שינוי שיטת המימשל

פרק ח'

כדי שתוכל להשתתף בדיון בבעיות החשובות שבפרק, עליך לקרוא את הפרק ולענות על השאלות הבאות:

1. הצגת שני בני שמואל

- (א) מה שמם? _____
(ב) מי מינה אותם לשופטים ומתי? _____
(ג) היכן הם שופטים? _____
(ד) במה מאשים אותם הכתוב? פרט את החטאים לפי סדר. היעזר במפרשים שבידך.

- _____ (1)
_____ (2)
_____ (3)
_____ (4)

2. בקשת זקני ישראל ותגובת שמואל

- (א) מה בדיוק מבקשים זקני ישראל? _____
_____ (ב) מדוע הם מבקשים זאת דווקא עתה? _____

3. איך מגיב שמואל לבקשה?

- _____ (4) מה הוא עושה בעניין זה? _____

5. תגובת ה' לבקשה

- (א) מה מסביר ה' לשמואל? _____
_____ (ב) האם אפשר ללמוד מדברי ה' על הסיבה לתגובת שמואל? הסבר!
_____ (ג) האם לפי הכתוב שוכנע שמואל מדברי ה'? נמק. _____
_____ (ד) מה מבקש ה' משמואל למסור לעם? _____

6. **משפט המלך** (פס' ז-יח)

א) לפניך רשימה חלקית של זכויות המלך. עיין בכתובים והשלם את הרשימה בלשון הכתוב ותקבל את כל זכויות המלך.

1) "את בנכם יקח" _____

2) "את בנותיכם יקח" _____

3) _____

4) "את עבדכם ואת שפחותיכם" _____

5) "ואת חמוריכם" _____

6) _____

7. מלה (מִנְחָה) אחת חוזרת מספר פעמים בקטע – מהי המלה? וכמה פעמים היא חוזרת? _____

8. איזה סוג מלך מציע להם שמואל? סמן עגול סביב התשובה הנכונה.

א. מלך דימוקרטי

ב. מלך עריץ כל יכול

ג. מלך נבון ואוהב העם

ד. מלך זר שלא מבני ישראל.

9. **תגובת העם לאחר ששמעו את משפט המלך**

א) כיצד השפיעו דברי שמואל על העם. כתוב את ההשפעה בלשון הכתוב

ב) מה הם הנימוקים בפי העם (השלם את הרשימה).

1) "והיינו גם אנחנו ככל הגויים.

2) _____

3) _____

4) ונלחם את מלחמתנו".

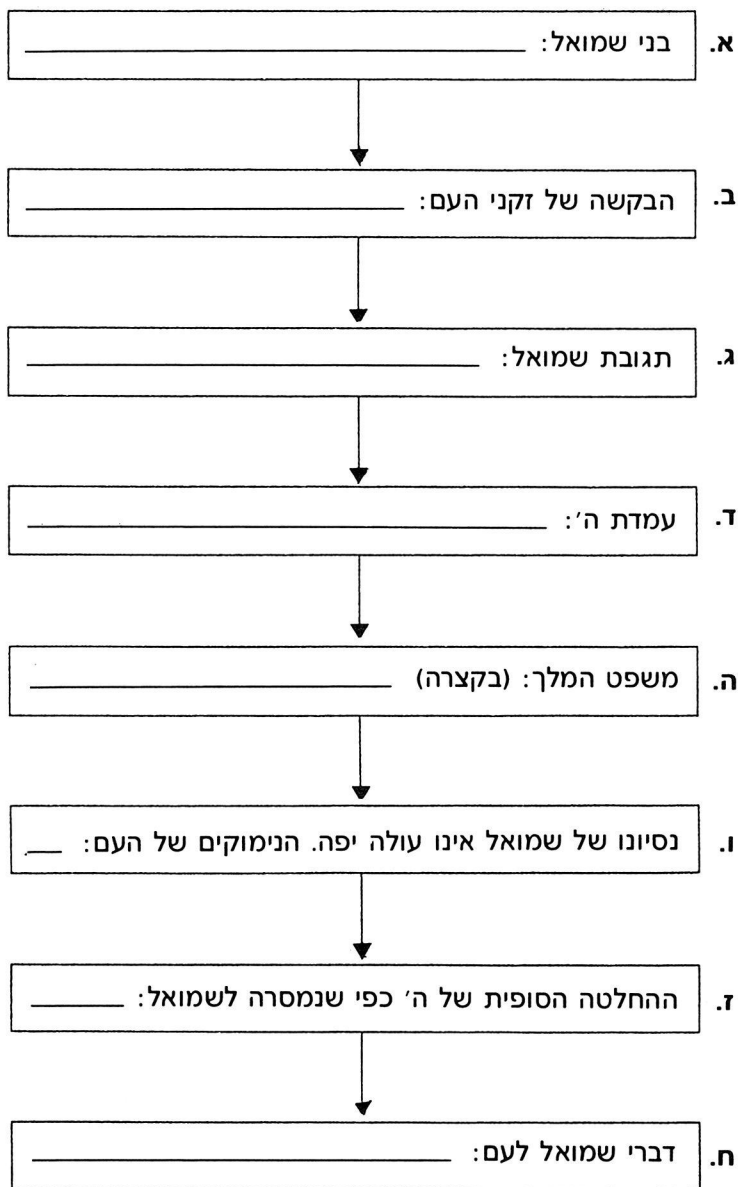
ג) היש משהו חדש בנימוקים האלה שלא שמענו אותם עד כה? (פרט!)

10. העם אינו נסוג מעמדתו ותביעתו. מה היו תגובת ה' ותגובת שמואל?

תגובת ה': _____

תגובת שמואל: _____

11. הבה נסכם כעת את התפתחות האירועים המתוארים בפרק. השלם את הפרטים במסגרות (בלשון הכתוב או בלשונך).





ב – שמואל ובניו

עבודה בקבוצות

1. קראו מחדש פסוקים א-ג ורשמו את שאלותיכם:

שאלות המופנות אל שמואל	שאלות המופנות לבניו

2. דונו ביניכם ושערו אילו תשובות תקבלו לשאלותיכם, רישמו אותן כאן:

3. תופעה דומה לתופעה המתוארת בפסוקים א-ג מוכרת לנו מתחילת הספר במשפחת עלי. הבה נערוך השוואה בין עלי ובניו ובין שמואל ובניו ונוציא מסקנות. היעזרו בטבלה שלהלן:

דמויות נקודות ההשוואה	עלי ובניו	שמואל ובניו
האישיות		
התפקוד כשופט		
היחס לעם		
יחס העם כלפיהם		
יחס ה' כלפיהם		
מקום השיפוט		

המסקנות:

4. לפניכם דעת חז"ל בעניין חטאי בני שמואל. קראו את סיכום דעתם. חז"ל אמרו (מס' שבת נ"ה, ע"ב), שמי שחושב שבני שמואל אכן עשו את כל החטאים האלה הוא טועה. לדעתם החטאים האלה הם יחסיים בהשוואה להתנהגותו של שמואל אביהם. העם ציפה מהם להתנהגות **ללא דופי** בגלל **הדוגמה האישית** שראו מאביהם והחינוך שקבלו בבית, ולכן כל התנהגות שאיננה מושלמת (מאה אחוז!) נחשבה בעיני העם (ובעיני הכתוב) כחמורה למרות שלא חטאו ממש ברשימת החטאים לפי הכתוב (הם רק לקחו שכר טירחה ודאגו לשכר לשמשים שהזמינו אנשים אל השופט). האם שיניתם את דעתכם על בני שמואל? נמקו את תשובתכם.

התשובה:



ג – שופט או מלך?

עבודה בקבוצות

1. לפני שנדון בבקשת העם להחליף את צורת הממשל בישראל הבה נשווה את שתי צורות השלטון על היתרונות והחסרונות שלהם. לפניכם נקודות אפשריות להשוואה (אפשר להוסיף נקודות).
א) הבחירה: מי בוחר? כיצד? לכמה זמן? האם הבנים יורשים את התפקיד?

ב) התחום הדתי (ההנהגה הדתית של העם): _____

ג) תחומי ההנהגה (האם שולט ומנהל את העם כל הזמן או רק בהזדמנויות מיוחדות?) _____

ד) זכויות יתר. מה הן זכויות היתר שיש לו? _____

ה) בתחום הצבאי. קיום צבא סדיר כל הזמן? _____
תפקוד העם בזמן מלחמה _____

ניצול לרעה של כוח סמכות ועושר _____

2. מה הן מסקנותיכם?

א) במה דומה שופט למלך? _____

ב) במה שונה שופט ממלך? _____

ג) במה אתם הייתם בוחרים? נמקו תשובתכם _____

3. מהי צורת השלטון בישראל היום? _____

4. מה נראה לכם עדיף: "שלטון מלך" או שלטון דמוקרטי? נמקו תשובתכם:

5. האם ידוע לכם כיום על מלכים שהם "כל יכולים" ושולטים בלעדיים בארצם? תנו דוגמה מפורטת.



ד – מינוי המלך לפי התורה

עבודה בקבוצות

לפני העיון החוזר בבקשת העם למלך בתקופת שמואל, אנו צריכים להכיר ולדעת מה כתוב בתורה בעניין זה. קראו, אפוא, את "פרשת המלך" בספר **דברים פרק י"ז פס' יד-כ** וענו על השאלות הבאות:

1. מאילו מלים וביטויים אפשר לחשוב שמינוי מלך הוא רק רשות? _____
2. מאילו מלים וביטויים אפשר לחשוב שמינוי מלך הוא חובה ומצוה ככל המצוות שבתורה? _____
3. מי הגוף הבוחר מלך לפי התורה? ענה בטבלה:

ביטויי הרומז שה' הוא הבוחר **ביטויים הרומזים שהעם הוא הבוחר**

- | | |
|-------|----------|
| _____ | א. _____ |
| _____ | ב. _____ |
| _____ | ג. _____ |

4. מהו הוא הזמן המתאים למינוי המלך לפי האמור בתורה? _____
5. לסיכום, מינוי מלך – הוא רשות או חובה? (נמקו את הדיעות השונות).

6. קראו את הקטע הבא וכתבו מה אתם לומדים ממנו:

"תניא רבי יוסי אומר: שלוש מצוות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ: להעמיד להם מלך ולהכרית זרעו של עמלק ולבנות להם בית הבחירה."
(סנהדרין דף כ', ע"ב)

המסקנה: _____

7. לפי דעת רוב הפרשנים ההלכה נקבעה כרבי יוסי, אך מצווה זו חלה רק לאחר שהעם ירצה וידרוש מלך.
מאילו מלים בתורה אפשר ללמוד, שאכן היוזמה למינוי מלך, צריכה לבוא מצד העם? _____



ה – שליבי האירועים בבחירת המלך

עבודה בקבוצות

שלב א – משלחת הזקנים לשמואל

1. כתבו בלשון הכתוב את בקשת משלחת הזקנים משמואל.

-
-
2. השוו למה שנאמר בתורה. במה דומה הבקשה למה שנאמר בתורה?
-
-
3. היש שינוי כלשהו? פרטו.
-
-
4. עיינו גם בפסוק כא בפרקנו. היש הוספה בבקשתם? פרטו.
-
-
5. האם נראית לכם הבקשה צודקת או לא צודקת? נמקו דעתכם.
-
-

שלב ב – תגובת שמואל

1. כתבו בלשון הכתוב את תגובת שמואל לבקשת העם.

-
-
2. מן הכתוב ברור, ששמואל כועס לשמע הבקשה. מדוע לדעתכם כועס שמואל?
-
-
3. "ויתפלל שמואל אל ה'".
מהי מטרת התפילה? לפניכם שתי דיעות. דונו ביניכם והחליטו איזו דיעה מתקבלת על דעתכם (היעזרו גם במפרשים).
(א) התפלל לה' לבקש סליחה על העם שמבקשים להיפרד ממלך מלכי המלכים ולמנות להם מלך בשר ודם.
(ב) מתפלל לה' ומבקש שה' יורה לו מה להשיב לעם.
הדיעה שבחרנו: _____
הנימוק: _____
-
-

שלב ג – תגובת ה'

1. "לא אותך מאסו כי אותי מאסו ממלך עליהם".
מהו לדעתכם הבסיס להאשמה קשה זו של ה' – הרי הזקנים כלל לא הזכירו את ה'? (היעזרו במפרשים) _____

2. הביאו דוגמה היסטורית לדברים המסופרים בפסוק ח (הבעת אי אמון ובגידה בה').

3. העתיקו את הפסוקים הבאים וכתבו את המסר המשתמע מהם:
א. שמות ט"ו, יח: _____

ב. תהלים מ"ז, ג: _____

ג. ירמיהו י', י: _____

המסר: _____

4. אם אכן שאלת מלך היא מאיסה בה' מדוע אם כן בכל זאת מצוה ה' את שמואל לשמוע לשמוע בקולם? (רמז: עיינו בפרק ט' פס' טז).



1 – נאום שמואל – משפט המלך

1. מדוע מנסח שמואל את תשובתו לעם כנאום ולא כתשובה ישירה על בקשה ישירה וקצרה? _____

2. קרא מחדש את הנאום. מהי לדעתך מטרת הנאום הזה? נמק דעתך בשתיים-שלוש דוגמאות. _____

3. במקום למנות את חובותיו של המלך כמו בתורה, מונה כאן שמואל רק את זכויותיו, ובמקום לעשות צדקה ומשפט הוא יעשה רק עוול ואי צדק. במה לדעתך מתבטאת העריצות הגדולה ביותר של המלך? _____

4. למעשה, המלך העריץ הזה ישעבד את גופם ואת רכושם של בני עמו. מיין את הרשימה של השיעבודים האלה לפי הטבלה הבאה:

שיעבוד רכושם

שיעבוד גופם

_____ א.	_____ א.
_____ ב.	_____ ב.
_____ ג.	_____ ג.
_____ ד.	_____ ד.
_____ ה.	_____ ה.

5. נאומו של שמואל לא הצליח לשנות את דעתו של העם. מדוע לדעתך העם לא מתרשם מן הנאום? _____

6. מהי התועלת הגדולה ביותר שהעם רואה במעבר ממשטר השופטים למשטר המלוכה?

7. כיצד מסתיים הוויכוח על המלכת מלך?

8. ה' אינו מנמק החלטתו הסופית. התוכל לשער מדוע אין ה' מוסיף נימוק?

9. "לכו איש לעירו" – מה באות מלים אלה להגיד לעם?



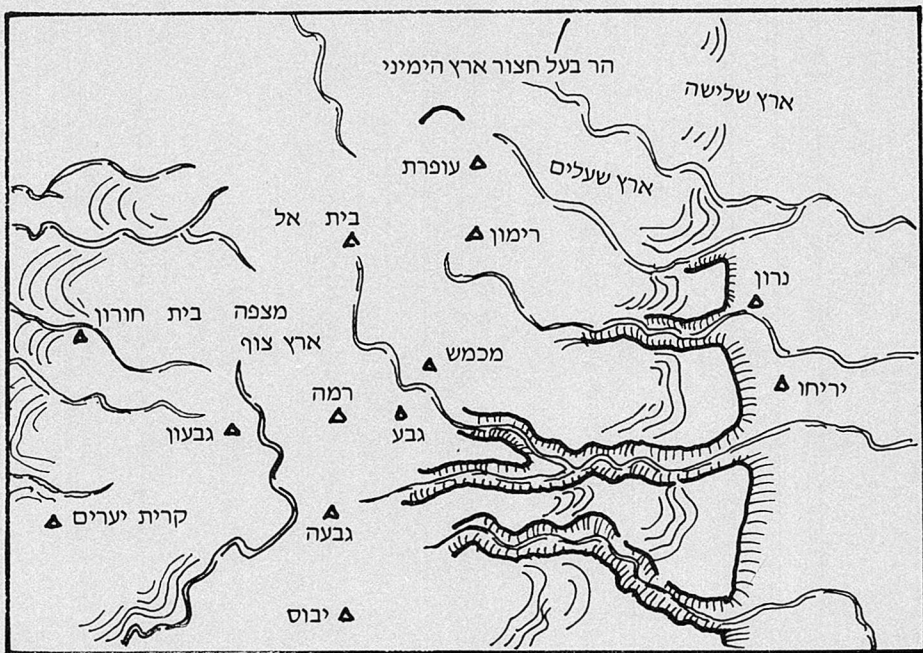
המשחת שאול למלך בעיני רוחו של צייר
(עיין בתמונה ומצא מה הוסיף הצייר על המסופר בכתוב)

יחי המלך!

פרק ט'-י'

רשימת הנושאים של דפי העבודה

- א. הצגת המועמד
- ב. בעקבות האתונות אל בית הרואה
- ג. המפגש הגורלי
- ד. ההמשחה הסודית והאותות
- ה. "הגם שאול בנביאים"?
- ו. הכנס במצפה ובחירת מלך
- ז. על פי הגורל
- ח. מסקנות ובקיאות
- ט. (חזרה על ערכי לשון)



שאל מחפש את האתונות



א – הצגת המועמד

פרק ט', פסוקים א-ב

1. מדוע חשוב להציג את שאול, עוד לפני ששמענו שהוא יהיה המועמד למלכות?

2. **הצגת משפחתו**

א) כמה דורות מונה הכתוב בהצגת משפחתו? _____

ב) מדוע לדעתך חשוב לדעת פרט זה? _____

ג) על קיש, אבי שאול, נאמר שהוא "גיבור חיל". מהו "גיבור חיל"? תאר את התכונה. _____

ד) אברבנאל אומר שמספרים לנו פרט זה על אבי שאול כי "מהסוס המשובח יולד סוס מובחר". _____

הסבר את דבריו _____

האם מסכים אתה לדבריו? נמק תשובתך. _____

3. **הצגת תכונותיו**

א) אילו תכונות מונה הכתוב בשאול? _____

ב) "בחור" – יש מפרשים צעיר בגיל (כמו בשפת ימינו) ויש מפרשים שהכוונה היא מלשון **נבחר** – בולט במעשיו, ואיך אתה מפרש ביטוי זה? _____

ג) מדוע תכונות אלה שמונה הכתוב אכן חיוניות למלך? _____

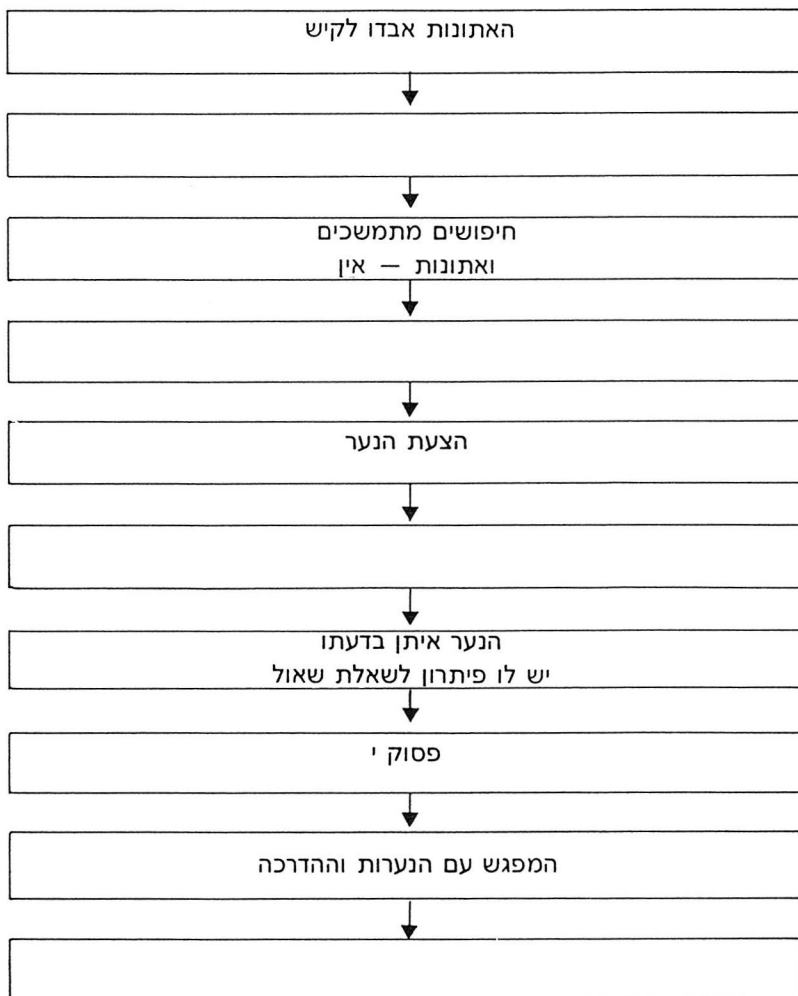
ד) רשום כאן עוד שתיים-שלוש תכונות ומידות שלדעתך גם הן חיוניות למלך. _____

4. בהמשך הפרק, בפסוק כא, כאשר שמואל רומז לשאול על בחירתו למלך, מתפלא מאוד שאול ושואל את שמואל "הלוא בן ימיני אנכי, מקטני שבטי ישראל, ומשפחתי הַצִּעִיָּה מכל משפחות בנימין, ולמה דברת אלי כדבר הזה?" שמואל לא ענה על השאלה הזאת. התוכל לשער, מה יכולה להיות הסיבה, שה' בחר את המלך הראשון משבט בנימין? (בנוסף לתכונות האישיות של שאול עצמו). _____

ב – בעקבות האתונות – אל בית הרואה

פרק ט', פסוקים ג-יד

1. לפניך תרשים המתאר כיצד סבב "בעל הסיבות" (הקב"ה) שיגיע שאל לשמואל. מלא את המשבצות הריקות בתרשים.



נערו של שאול

2. מדוע ביקש שאול להפסיק את החיפושים ולחזור מיד הביתה? _____

3. איזו תכונה גילה כאן שאול? _____

4. איך הצליח הנער בסופו של דבר לשנות את דעתו של שאול? _____

5. מה היה תפקיד הנער בתכנית האלוקית, להביא את שאול לשמואל? _____

6. האם ידע הנער שהוא ממלא תפקיד אלוקי? נמק תשובתך. _____

7. אילו מצאו שאול ונערו את האתונות מיד בתחילת החיפושים, האם גם אז היה שאול הופך למלך? _____

ותשורה – אין

8. רש"י על פסוק ז' כותב: "ולא היה שאול מכיר במעשיו של שמואל סבר שישאל שכר". איך, לדעתך, הגיע רש"י למסקנה זו? _____

9. מה באמת היה מנהגו של שמואל, לגבי קבלת מתנות? לפני שתענה עיין בפרק י"ב, פס' ג-ד. _____

10. לפסוק ט' אנו קוראים בשם "מאמר מוסגר". מה פירוש מונח זה ומדוע הוא נקרא כך? _____

11. איזו ידיעה קיבלנו מן ה"מאמר המוסגר"? _____

הנערות

12. גם הנערות הן "שליחות" בלי שהן יודעות על כך. מה היה התפקיד שלהן בתכנית האלוקית? _____

13. לפניך מדרש ובו שלוש תשובות לשאלה הנ"ל. קרא את המדרש וסמן עגול סביב התשובה שקרובה ביותר לדעתך ונמק.

"כְּבֹאֲכֶם הָעִיר כֵּן תִּמְצְאוּן אֶתוֹ, בְּטֶרֶם יַעֲלֶה הַבִּמְתָּה לֵאכֹל, כִּי לֹא יֵאכֹל הָעָם עַד בָּאוּ, כִּי הוּא יִבְרַךְ הַזֶּבֶחַ, אַחֲרֵי כֵן יֵאָכְלוּ הַקֹּרְאִים וְעֵתָה עָלוּ. כִּי אֶתוֹ כֶּהִיּוֹם תִּמְצְאוּן אֶתוֹ".

כל כך למה? (מדוע האריכו כל כך בתשובתן?)

(א) רב אמר: לפי שנשים דברניות הן.

(ב) שמואל אמר: כדי להסתכל ביופיו של שאול, שנאמר "משכמו ומעלה גבה מכל העם".

(ג) ר' יוחנן אמר לפי שאין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא? (שעדי עכשיו היה שמואל המנהיג וטרם הגיע זמנו של שאול ולכן הן מאריכות בדיבורים כדי למשוך את הזמן עוד קצת).

(15) "רבי עקיבא אומר: כל מי שנכנס לעיר ומצא נערות יוצאות לפניו – דרכו מוצלחת לפניו" (מתוך פרקי ר' אליעזר פרק ל"ו). ר' עקיבא מסתמך על מה שמסופר בפרקנו. הבא עוד שלוש דוגמאות מהתורה לצדקת דבריו (רמז: שתיים מחומש בראשית ואחת מחומש שמות).

דוגמה א: _____

דוגמה ב: _____

דוגמה ג: _____



ג – המפגש הגורלי

פרק ט, פסוקים טו-כז

"וה' גלה את אֶזְנִי שְׁמוּאֵל"

1. מדוע גילה ה' לשמואל, יום אחד לפני בוא שאול, על בואו, הרי יכול היה להגיד לו זאת בשעת בואו ממש? _____

2. בפסוק טז מסביר ה' לשמואל מדוע צריכים בני ישראל מלך, ומה יהיה תפקידו של המלך. כתוב בלשונך את הסברו של ה' לשמואל.
מדוע צריכים מלך? _____
מה תפקידו של המלך? _____

3. ספור כמה פעמים קורא ה' לעם ישראל **"עמי"** (פסוק טז)? מה ניתן ללמוד מכך? _____

4. איך אפשר לראות מפסוק טז שהמלך הוא שליח ה'? _____

5. המלך נקרא כאן בשם **"נגיד"**. מה פירוש מונח זה? (היעזר במפרשים שבידך). _____

6. **"זה יַעֲצֹר בעמי"**.
לפניך דברי רש"י. קרא וכתוב את הסברו הכפול למשמעות המלה יַעֲצֹר.
רש"י: "יעצור בעמי, ימשול... כך דרך המושל לעצור העם במלחמה שלא יתפזרו ולא יתפשטו זה מזה ולעצור בכל אחד מעשות רעה".

_____ הסבר א:

_____ הסבר ב:

המפגש

7. על השאלה הפשוטה של שאול "הגידה נא לי איזה בית הָרָאָה" מקבל שאול תשובה ארוכה עם רמזים מפתיעים. חלק את תשובת שמואל לחמישה הגידים.

א. אנכי הָרָאָה _____

ב. _____

ג. _____

ד. **"וְלֹאֲתָנוֹת הָאֲבֹדוֹת לך היום שְׁלֹשֶׁת הימים אל תִּשֶׁם את לִבְךָ להם כי נִמְצְאוּ"**.

ה. _____

8. אלו מן ההיגדים האלה, לדעתך, מפתיע הכי הרבה את שאול? נמק תשובתך.

9. האם קולט שאול את הרמזים שזה עתה נרמזו? נמק תשובתך.

10. שאול הנדהם, מגיב בענווה רבה. כתוב את המלים שמהם בולטת הענווה של שאול.

11. כיצד מראה שמואל שאורח הכבוד בסעודה הוא בעצם שאול? (שתי עובדות)!

12. מה מסביר הטבח לשאול? ומה לומד שאול מדברי הטבח? _____

13. "וירדו מהבמה העיר וידבר עם שאול על הגג".

לאחר הטיול בעיר, מתקיימת שיחת לילה על הגג. הכתוב אינו מספר פרטים. התוכל אתה לשער על מה מדברים, ציין שלושה-ארבעה נושאים. _____

14. "וַיִּשְׁכְּמוּ, וְהִי כַעֲלוֹת הַשָּׁחַר וַיִּקְרָא שְׁמוּאֵל אֶל שְׁאוּל הַגֶּגֶץ...". מן התיאור הזה אפשר להבין שהם לא כל כך ישנו בלילה הזה. שער: (א) מדוע היו נדודי שינה לשמואל? _____

(ב) מה היו הסיבות לנדודי השינה של שאול? _____



ד – ההמשחה החשאית והאותות

פרק י', פסוקים א-ט

1. בפסוק א מסופר על שמואל, המבצע שלוש פעולות שהן חלק מטקס ההמשחה, רשום כאן אותן לפי הסדר.
א. _____
ב. _____
ג. _____
2. מדוע פעולות אלה נעשות בחשאי, בלי נוכחות אף אחד? _____
3. הכתוב אינו מספר לנו, כיצד מגיב שאול לפעולת ההמשחה. הדגם לפני חברך את תגובותיו בשפת הגוף, ותן לחברך לפרש את תגובתך.
4. אין ספק שהיו לשאול לבטים (ראה רמז בפרק ט' פסוק כא). נסה כעת להזדהות עם שאול וכתוב את ההתלבטויות שהיו בלבו בשלושה התחומים הבאים:
א. בקשר להתאמתו לתפקיד _____
ב. בקשר לרצון העם (האם העם ירצה אותו?) _____
ג. בקשר לאויבים ובמיוחד לפלשתים. _____
5. לפניך טבלה לסיכום האותות. מלא את הטבלה וענה על שאלות הקשורות בטבלה.

מפגש שאול ביום ההמשחה החשאית					
	סדר המפגשים	מקום המפגש	מס' האנשים שייפגשו	מה בידי האנשים?	מה קורה במפגש?
1.	"בלכתך היום מעמדי..."				
2.	"וחלפת משם והלאה..."				
3.	"אחר כן תבוא."				

א) מה מטרת כל האותות האלה, מה הם צריכים להוכיח לו? _____

ב) קיים דירוג באותות. ציין במה הינך רואה דירוג ונמק. _____

ג) במפגש השני של שאול הוא פוגש שלושה אנשים שיש להם בשר, לחם ויין. מדוע עליו לקחת רק לחם? _____

ד) לאיזה מן האותות יש השפעה מיידית על שאול? ציין מדוע. _____

ה) איזה משלושת המפגשים הביא לו גם פרסום בציבור. במה וכיצד? _____

6. "גבעת האלוקים" (היא קרית יערים) – מדוע המקום נקרא בשם חשוב זה? (היעזר במסופר בתחילת פרק ז'). _____

7. מי הם "נַצְבִּי פִלְשִׁתִּים"? עיין במילון או במפרשים שבידך והסבר מונח זה. _____

8. מה עשו נציבי הפלשתים בקרית יערים? _____

9. "חבל נבאים" נקראים גם בשם "בני הנביאים". האם הם היו נביאים ממש בדומה לשמואל? היעזר בתשובתך במפרשים שבידך. _____

10. לשם מה יש ל"חבל הנביאים" האלה גם כלי נגינה? _____

11. "והמה מתנבאים". התוכל לשער על מה הם מתנבאים לעת כזאת? _____

12. שני פסוקים מתארים את השינויים שחלו בשאול ביום הפרידה משמואל. עיין בפסוק ו ובפסוק ט וכתוב:
א) מה הם הביטויים בהם מתארים הכתובים את השינויים שחלו בו. _____

ב) איזה מן הביטויים מביעים שינוי גדול יותר? _____

מתי תשתמש בביטוי א' ומתי בביטוי ב'? _____

לפניך רשימת דוגמאות. ציין × על יד הביטוי הנראה לך מתאים.

– התנהגותו עם הבריות, בזמן האחרון, השתנתה לטובה.

– הוא מגלה פתאום כוחות רוחניים חדשים, כאילו הוא עם "נשמה יתרה" והשכינה שורה עליו.

– הוא נעשה נדיב יותר ומוכן לעזור לזולת ומרגישים שהוא משתדל מאוד להיות בסדר.

– קשה להאמין שזה אותו אדם שהכרנו, הוא ממש השתנה בכל.



ה – "הגם שאול בנביאים"?

פרק י', פסוקים יטז

1. איך הגיבו האנשים שהכירו את שאול ושראו ש"עם נביאים נבא"? _____

2. מדוע בעצם ששאול לא יתנבא עם נביאים? _____

3. מה דעתך: האנשים המזהים את שאול בקבוצת המתנבאים קוראים לו בשם "בן קיש". האם זה משום כבוד או לגלוג וזלזול? נמק דעתך. _____

4. על השאלה "הגם שאול בנביאים"? עונה אחד הנוכחים בתשובה שהיא שאלה. כתוב את תשובתו-שאלתו. _____

5. התשובה-שאלה של האיש משתיקה מיד את הדיבורים. כיצד הוא הצליח בכך? היעזר במפרשים. _____

6. אף על פי כן המשפט "הגם שאול בנביאים" הפך למשל-פתגם, ואפשר להשתמש בו לאו דווקא בקשר לשאול או לנביאים. מה רוצה הפתגם הזה להביע? תן דוגמה. _____

7. כיצד שינתה התנבאותו של שאול את דמותו בעיני מכריו מתמול שלשום? _____

8. בפסוקים יד-טז מספר לנו הכתוב דו־שיח קצר בין שאול לדוד. מדוע לדעתך מספר לנו הכתוב פרטים אלה? מה אפשר ללמוד מן הפרטים האלה על שאול? _____



1 – הכנס במצפה ובחירת מלך על פי הגורל

פרק י', פסוקים יז-כג

1. "ויצעק שמואל את העם אל ה' המצפה". מה הייתה מטרת הכנס במצפה?

2. מהו תוכן הנאום הקצר של שמואל במצפה?

3. באילו מלים מודיע שמואל לעם, שהגיע הזמן למלא בקשתם למלך? _____

4. "וילכד שבט בנימין". "מצודת דוד": "רוצה לומר, עלה הגורל לבני בנימין ונלכד פתקו ביד המעלה מן הקלפי". הסבר לפי זה את תהליך בחירת המועמד עד שנלכד שאול בן קיש. _____

5. היכן היה שאול כששמו עלה בגורל? _____

6. מדוע, לדעתך, לא היה שאול בין העם בשעת ההגרלה? _____

7. הופעתו של שאול עשתה רושם על העם. במה בלטה הופעתו? _____

8. באלו מלים הציג שמואל את שאול לפני העם? _____

9. מה הייתה תגובת העם? _____

10. מהו "משפט המלוכה"? מה הפרטים שכתב שמואל בספר? כתוב את הפרטים לפי הפירוט שבפירוש "מצודת דוד". _____

11. מדוע כתב שמואל את משפט המלוכה בספר? _____

12. "וגם שאול הלך לביתו גִּבְעָתָה". מה יכולות להיות הסיבות לכך שעדיין אין הוא נוהג מנהג מלך? _____

13. האם, לדעתך, נהג כהלכה, נמק! _____

14. מי הם שהצטרפו לשאול, ומדוע? _____

15. "ובני בליעל אמרו מה ישענו זה...". לפניך ארבע סיבות לאופוזיציה של בני בליעל. איזה מהם נראה לך נכון? נמק בחירתך. _____

א. הם מתנגדים לבחירת מלך על פי הגורל. הם מבקשים בחירה של העם.
ב. הם מתנגדים עקרונית לבחירת מלך.
ג. הם מתנגדים רק לבחירת שאול, בגלל חוסר כישורים ואי אמון ביכולתו.
ד. הם מתנגדים כי הוא משבט בנימין, הקטן בין שבטי ישראל.
16. מהי הסיבה שהכתוב מכנה אותם בכינוי כה חריף: "בני בליעל"? _____

17. "ויהי כמחריש". מדוע אין הוא מגיב? האם אתה רואה את חוסר התגובה שלו, כדבר חיובי, או כדבר שלילי? נמק. _____

18. לבעלי דמיון: תאר את מחשבותיו של שאול בדרכו הביתה מן הכנס במצפה. _____

19. מדוע לדעתך לא הודיע שמואל בכנס. שה' בחר בשאול והוא יהיה המלך של העם? מדוע הבחירה היא פומבית? _____

20. מנין ידע שמואל ששאול ילכד בגורל? אולי ילכד מישהו אחר? _____

21. האם, לדעתך, עניין הגורל היה חשוב גם לשאול? נמק תשובתך. _____

22. כתוב סיכום קצר על אופיו של שאול לפי פרקים ט'-י'. _____



ז – מסקנות ובקיאות (חזרה על ערכי לשון)

1. חז"ל אמרו, שאחת המידות שהצטיין בהן שאול הייתה מידת הענווה. ציין שלושה פסוקים שמהם אנו רואים את ענוותנותו של שאול. (רמז פרק ט', פס' ה). דייק ומצא! ועתה הוסף עוד שני פסוקים. _____

2. יש דמיון מעניין בין הסיפור של שאול לסיפור של יוסף. על שניהם "התהפך הגלגל" דרך בלתי צפויה. לפניך פרטים אחדים מחיי יוסף, הוסף פרטים הדומים לכך מחיי שאול.

שואל	יוסף
	א. נשלח במצות אביו לעשות דבר לא כל כך גורלי (לבקר אצל האחים).
	ב. לא מוצא מה שביקש ולמעשה היה צריך לחזור הביתה.
	ג. הוא לא חוזר כי פגש איש זר שהדריך אותו היכן למצוא את האחים.
	ד. לבסוף נעשה למשנה למלך.

3. נסח מסקנה שאפשר ללמוד אותה מהשתלשלות אירועים אלה, והדומים להם, בחיים של אדם פרטי או של עם שלם. _____

4. מדוע נבחר המלך ע"י הקב"ה ולא נמסר הדבר לבחירת העם? _____

5. לשאול היו בוודאי ספקות לא מעטים אם לקבל על עצמו את המלוכה על ישראל. לפניך שלושה ספקות. כתוב כיצד נפתרו הספקות לאחר קיום שלוש האותות שנתן לו שמואל?

הספקות	פיתרון הספקות	
א. האם ה' רוצה בי באמת? אולי אני רק בחירתו של שמואל?		
ב. האם העם באמת רוצה במלך? ורוצה בי כמלך?		
ג. האם אני מתאים לתפקיד מלך? היש לי את הכישורים הדרושים?		

6. השווה את הכנס שנתקיים ברמה (פרק ח') לכנס במצפה (פרק י').

הכנס ברמה	הכנס במצפה	
		מי היוזם?
		מי המשתתף?
		מה הייתה המטרה?
		מה היו התוצאות?

7. מה היו המטרות של ההמלכה הפומבית באמצעות הטלת הגורל?

- כלפי שמואל
- כלפי שאול
- כלפי העם

8. שאול נמשך מפך שמן. מה ההבדל בין פך לפח? עיין במילון וכתוב את הרבים של שניהם, כתוב מלים נרדפות לפך.

9. שתי אמירות ביחידה שלנו הפכו לביטויים מפורסמים ומשתמשים בהם בדרך השאלה גם בימינו. רשום את שתי האמירות האלה ומשמען המושאל.

האמירה	משמעה ושימושה בשפת ימינו	
		1.
		2.

10. מי אמר את האמירות האלה, ולמי הם נאמרו?

האמירות	מי אמרן למי?	ובהקשר למה?
א. "ולמי כל חמדת ישראל..."		
ב. "והאיש נכבד כל אשר ידבר בוא יבוא..."		
ג. "זה יעצר בעמי"		
ד. "עשה לך אשר תמצא ירך"		
ה. "ואת דבר המלוכה לא הגיד לו"		
ו. "אין כמֹהוּ בכל העם"		
ז. "מה ישענו זה..."		

11. כתוב האמירות הבאות בלשון המקרא:

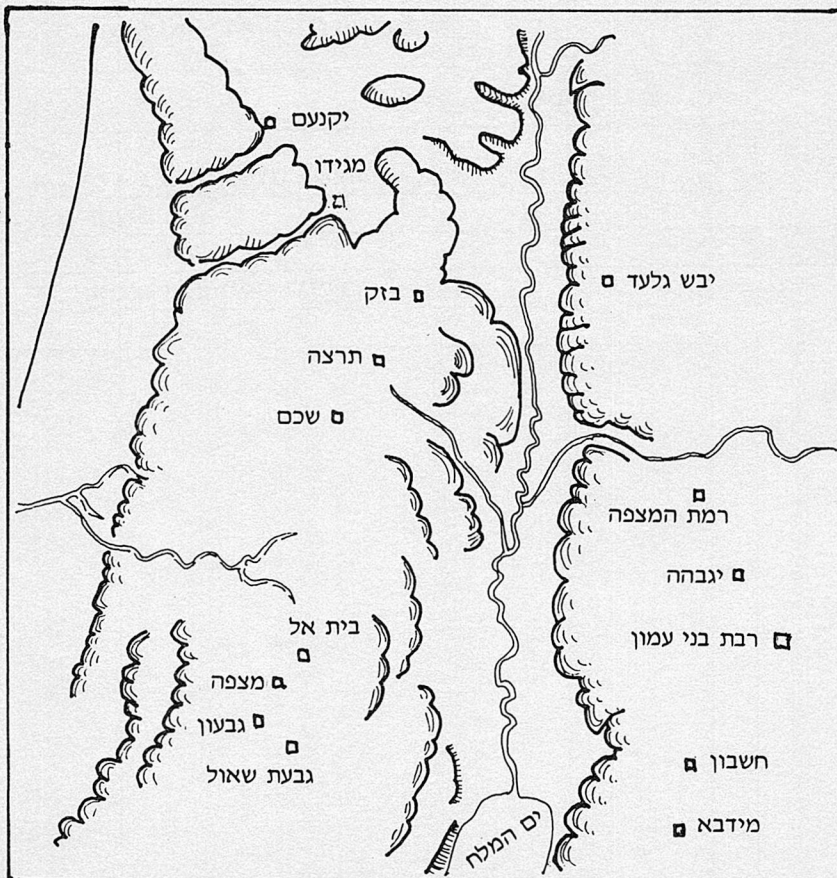
האמירות	ניסוחן בלשון המקרא
א. גבוה מכולם ובולט בגבהו	
ב. אנשים רעים	
ג. עלה בגורל	
ד. אנשים שמוזמנים למסיבה	
ה. אדם צנוע ובישן	

"לכו ונלכה הגלגל ונחדש שם המלוכה"

פרק י"א

רשימת הנושאים של דפי העבודה

- א. "ויעל נחש העמוני
ויחן על יְבִישׁ גלעד"
- ב. "ויכו את עמון עד חם היום"
- ג. חידוש המלוכה
וביסוסה הסופי
- ד. סיכום והעשרה



מפת אזור צפון הארץ, המלחמה בבני עמון



א – "ויעל נחש העמוני ויחן על יביש גלעד"

פרק י"א, פסוקים א-ג

הרקע למלחמה

1. באיזה צד של גבול ארץ ישראל נמצאת עמון? (עיין במפה)

2. מי השבט שנמצא במצוקה מעמון?

3. איזה עם יושב כיום בשטח זה?

4. מה שם עיר הבירה של העם היושב בשטח זה?

שורשי הסכסוך

5. מדוע עלה מלך עמון על יבש גלעד? היעזר בתשובתך בשופטים פרק י"א.

6. איך הסתיים הסכסוך שמסופר עליו בשופטים פרק י"א?

7. מאז הסכסוך ההוא עברו כ-100 שנה, האם למדו העמונים לקח מהתוצאות של הסכסוך אז? הוכח.

8. מדוע נחש העמוני רק חונה (שם מצור) על יבש גלעד ולא כובש אותה מיד? (חשוב על הערים של אותם הימים ועל תהליכי כיבוש עיר).

9. מה מציעים אנשי יבש גלעד לעמונים בעקבות המצב החדש שנוצר בגבולם?

10. מדוע לדעתך מציעים אנשי יבש גלעד הצעה כזאת? תראיין את ראש העיר ונסה לגלות את השיקולים של אנשי יבש.

11. מה היא תשובתו של נחש מלך עמון? _____

בתחבולות עשה לך מלחמה

13. לפניך רשימת תחבולותיו של שאול. שגרמו לניצחונו המהיר והמוחלט על עמון. כתוב פרטים על אופן השימוש בתחבולות אלה, תוך הסתמכות בכתובים.

התחבולה	אופן השימוש בתחבולה
א. להרדים את עירנות האויב ע"י העברת מסרים וידיעות לא נכונות (דיסאינפורמציה)	_____
ב. לקבוע את שעת ההתקפה בזמן הבלתי צפוי ביותר	_____
ג. התקפת פתע מכיוונים שונים בעת ובעונה אחת (תנועת מלקחיים)	_____
ד. לרדוף אחר האויב ללא הפסקה ולגרום לפיזורו המוחלט	_____

הרי בגלבע



"ויפקדם בבזק"



ב – "ויכו את עמון עד חם היום"

פרק י"א, פסוקים ד-יא

הגיוס

1. המשלחת של יבש פונה לגבעת שאול. מדוע לא לכל גבול ישראל כפי שהם הציעו לנחש מלך עמון?

2. דברי המשלחת גורמים לחרדה. מדוע?

3. "ותצלח רוח אלוקים על שאול בשמעו את הדברים האלה ויחר אפו מאד". לפי הכתוב הזה ברור ששאול כועס מאוד. מה, לדעתך, היו הדברים שגרמו לו את הכעס הגדול זה?
חשוב על שלושה דברים לפחות.
(א) _____
(ב) _____
(ג) _____
4. בימינו נוהגים לגייס אנשים לשרות צבאי באמצעות צו קריאה אישי או בהודעה פומבית דרך אמצעי התקשורת. תאר את צו הקריאה המקורי והמיוחד של שאול.

5. מדוע לדעתך בצו הקריאה הוא מזכיר גם את שמואל?

6. מהי תגובת העם לצו הקריאה?

7. מה היה מספר המתגייסים?

ההכנות לקרב

8. היכן היה מקום הכינוס של שאול והחיילים? (הבסיס הקידמי) _____
ציין שמות ישובים בימינו הנמצאים בסביבה זו. _____
9. המרחק בין הבסיס הקידמי ליבש גלעד בקו אווירי הוא כ־16 ק"מ. מדוע לפי זה קבע שאול את הכינוס במקום זה?

10. מהי התשובה שביקש שאול למסור לאנשי יבש? ומה הייתה התשובה למלך עמון?

_____ (א) לאנשי יבש:

_____ (ב) למלך עמון:

11. התשובה למלך עמון, אפשר לומר, שהיא מחוכמת והיא חלק מתחבולות המלחמה.

_____ (א) במה היא מחוכמת?

_____ (ב) ומהי התחבולה?

12. בדרך כלל לפני היציאה לקרב יש צורך באיסוף נתונים מודיעיניים. ממי, לדעתך,

_____ קיבל שאול פרטים מודיעיניים מידיים ומדויקים?

שאלת רשות

13. ראיין כעת את מלך עמון ונסה לגלות את השיקולים שלו לתנאים המשפילים שהוא קבע. כתוב במשוער את התשובות שתקבל.

14. מדוע הסכים נחש מלך עמון לתת זמן לאנשי יבש לפנות לאחיהם מעבר הירדן?



ג – חידוש המלוכה וביסוסה הסופי

פרק י"א, פסוקים יב-טו

1. העתק את פסוק יב וסמן סימן שאלה וסימן קריאה במקומות המתאימים.

2. לאחר הניצחון על עמון מבקש העם "להתחשבן" ולנקום באופוזיציה. היש לדעתך הצדקה לבקשה זו? _____

3. מהי עמדת שאול? _____

4. איזו תכונה מגלה כאן שאול? _____

5. לפניך קטע מרד"ק על אתר ובו הוא עונה על שתי שאלות שהעסיקו אותו בעניין זה. קרא בעיון ורשום על אלו שתי שאלות הוא עונה?
"ונחדש שם המלוכה", לפי שבפעם הראשונה מקצתם ביזוהו ואמרו 'מה יושענו זה', עכשיו נתרצו כולם מפני התשועה שבאה על ידו במלחמת נחש. ואמר שמואל לחדש המלוכה בגלגל לכבוד הארון ואוהל מועד שהיו שם מתחילה כשבאו לארץ. לפיכך היו מכבדים אותו המקום אע"פ שעתה לא היה שם, כי בנוב היה".
שאלה מס' 1: _____
שאלה מס' 2: _____
6. שאול הומלך שלוש פעמים. מלא את הטבלה בפרטים החסרים.

מקום ההמלכה	כיצד וע"י מי	יחס העם
המלכה א'		
המלכה ב'		
המלכה ג'		

7. סכם כעת כיצד הפך שאול מבחיר האלוקים להיות גם בחיר העם מתוך רצון והסכמה.



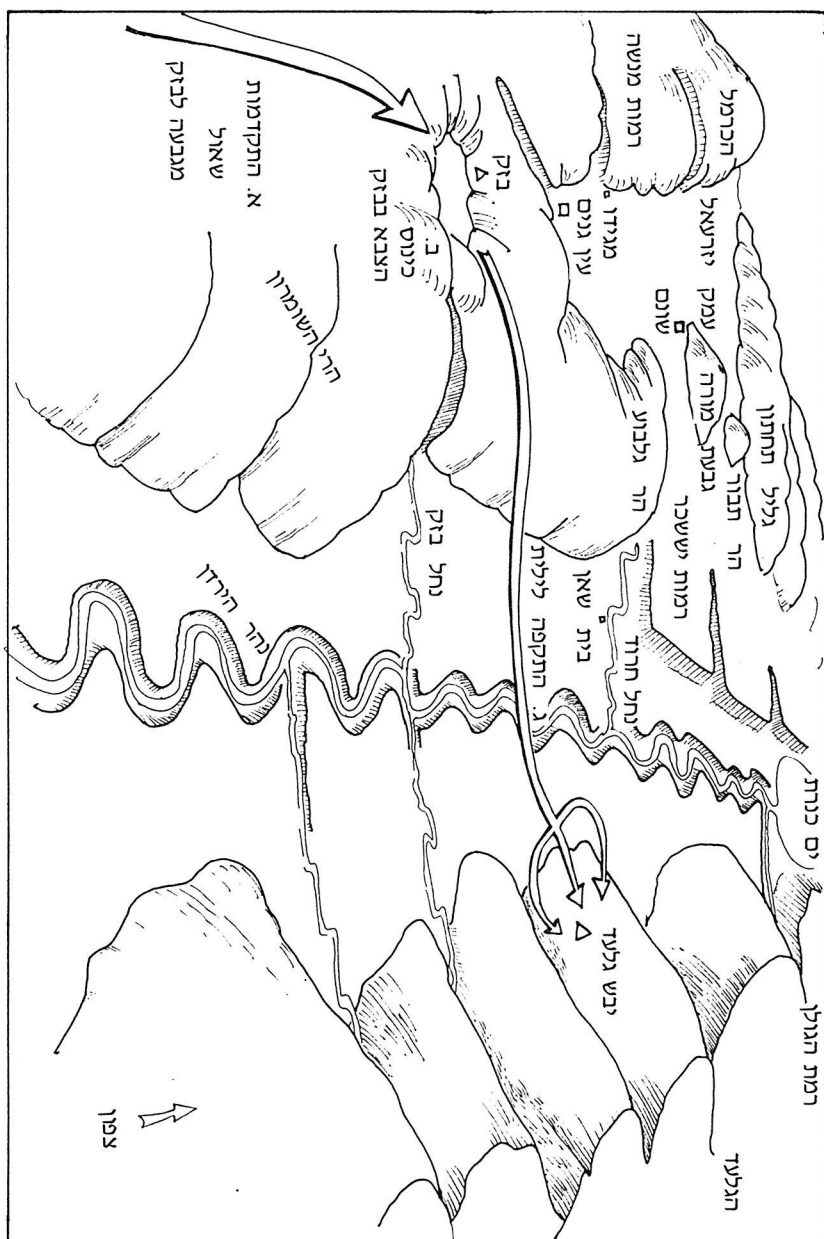
ד – סיכום והעשרה

1. אתה ראש העיר של יבש גלעד. כתוב מכתב תודה לשאול. והשאר לפנינו העתק.

2. עיין בספר שופטים בפרשת גדעון וציין שלושה אמצעים ותחבולות ששאול למד מהשופט גדעון.

3. לפני שנמשיך ללמוד עוד על שאול הבה ונסכם את הכרותנו עם שאול עד עתה.

כאיש מלחמה	כמלך ומפקד עליון	כאיש רוח



מלחמת שאול בנחש העמוני

נאום הפרידה של שמואל

פרק י"ב

רשימת הנושאים של דפי העבודה

- א. נאום הפרידה של שמואל – הפתיחה
- ב. סקירה היסטורית
- ג. אות הגשם והמסקנות

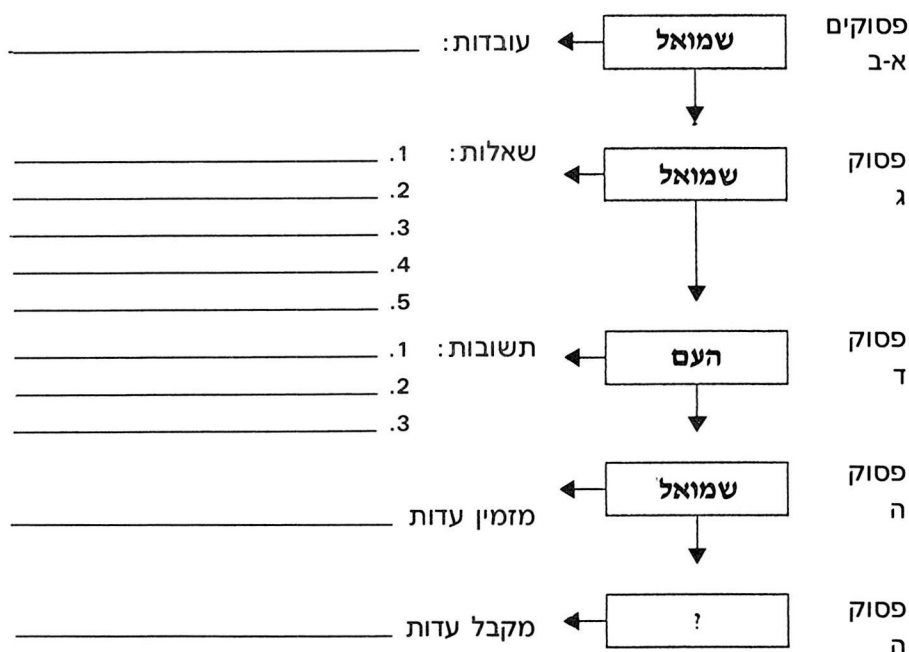
"הנני ענו בי" – אין מוכיחים את האדם אלא סמוך למיתה, וכן אתה מוצא בשמואל שלא הוכיח את ישראל אלא סמוך למיתה, שנאמר 'הנני ענו בי נגד ה' ונגד משיחו' וגו'."

(ספר דברים א', ג)



א – נאום הפרידה של שמואל הפתיחה פרק י"ב, פסוקים א-ה

1. קרא את הפתיחה והנושא הראשון של הנאום (פסוקים א-ה). מלא את הפרטים הדרושים בטבלה דלהלן ותקבל תרשים של הקטע.



2. מה היו הנימוקים לפרישת שמואל מהמנהיגות? _____

3. מדוע היה חשוב לשמואל שהעם יעיד על מנהיגותו הטובה, ושהוא היה שופט הגון ונקי כפיים? _____

4. "את מי רצותי" – למה הכוונה? היעזר במפרשים ובמילון. _____

5. "ומיד מי לקחתי כפר", מהי "לקיחת כפר"? הדגם. _____

6. "ויאמר עד". מי אמר שהוא עד? היעזר במפרשים שבידך. _____



ב – סקירה היסטורית

פרק י"ב, פסוקים ו-טו

1. ערוך רשימה של אישים ומאורעות מתולדות עם ישראל, ששמואל מזכיר בנאומו (התחל ביעקב אבינו וסיים באימו של מלך עמון).

2. מהי המטרה של הסקירה הזאת? מה רוצה שמואל להוכיח בעובדות שהוא מזכיר?

3. מיהו ירובעל? ומדוע הוא נקרא כך? היעזר בשופטים פרק ו'.

4. יש אומרים שבדן הוא קיצור של בן-דן. מיהו אותו בן דן ששמואל מזכירו?

5. מי היו השופטים שהצילו את ישראל:
(א) מיד סיסרא שר צבא חצור _____
(ב) מיד פלשתים (שופטים ג', לא; שופטים י"ד, יט). _____
(ג) מיד מלך מואב. _____
6. מה היא האזהרה בסיום הסקירה ההיסטורית? (כתוב בלשון הכתוב). _____



ג — אות הגשם והמסקנות

פרק י"ב, פסוקים יז-כה

1. מהו האות והמופת שעושה שמואל במעמד הפרידה? _____

2. מהי מטרת האות? _____

3. מדוע קיום האות גורם לחרדה בעם? _____

4. מהי הצעת העם? האם הם חוזרים בהם מרעיון המלוכה? הוכח דברך.

5. "ולא תסור... כי תהו המה" (פסוק כא) למה הכוונה? היעזר במפרשים.

6. שמואל אינו מציע לבטל את מוסד המלוכה אך יש לו דרישה חשובה מן המלך.
מהי הדרישה? _____

7. גם יהושע בדברי הפרידה שלו מן העם השמיע דברים דומים לאלה של שמואל.
עיין ביהושע פרק כ"ד וכתוב שלושה דברים דומים (לא במלים רק בתוכן)

8. לסיכום, בחר שלושה היגדים (משפטים) מתוך נאומו של שמואל הנראים לך
כמסרים המרכזיים ביותר. _____

מלחמתו הראשונה של שאול בפלשתים והשלכותיה

פרקים י"ג-י"ד

רשימת הנושאים של דפי העבודה

- א. "ויד יונתן את נציב פלשתים"
- ב. "ופלשתים נאספו להלחם עם ישראל"
- ג. "מה עשית?" (האכזבה הגדולה!)
- ד. "ויצא המשחית ממחנה פלשתים"
- ה. "כי אין לה' מעצור להושיע ברב או במעט" (המפנה בחזית!)
- ו. "ארור האיש אשר יאכל לחם עד הערב ונקמתי מאיביו"
- ז. "ושאול לכד המלוכה על ישראל וילחם סביב בכל איביו..."
- ח. סיכום וחזרה

ובין המעברות אשר
בקש יונתן לעבר על-מציב פלשתים שן-הסלע מהעבר
מזה ושן-הסלע מהעבר מזה ושם האחד בוצין ושם האחד
סנה: השן האחד מוצק מוצק מול מבמש והאחד מנגב
מול גבע: ויאמר יהונתן אל-הגער אנשא כליו לכה ונעברה
אל-מציב הערלים האלה אולי יעשה יהוה לנו כי אין
ליהוה מעצור להושיע בקרב או במעט:

(שמואל א', י"ד, ד-ו)



א – "וַיִּן יוֹנָתָן אֶת נָצִיב פְּלִשְׁתִּים"

פרק י"ג, א-ד

ייסוד צבא הקבע

1. אחד המעשים הראשונים, שעשה שאול עם התמנותו למלך, היה הקמת צבא קבע.

א) כמה חיילים מנה הצבא של שאול?
ב) החזקתו של צבא קבע עולה כסף רב (משכורות, רכישת נשק, הקמת מחנות, אספקת מזון וביגוד ועוד...) מנין, לדעתך, יש לשאול כסף עבור כל זאת?

ג) מדוע חשוב לעם ישראל שיהיה לו צבא קבע?

ד) "ויבחר לו שאול..." איך הוא בוחר? ואת מי הוא בוחר?

ה) הוא מחלק את הצבא לשתי יחידות. התוכל למלא את הטבלה שלפניך?

המפקד	מס' החיילים	מיקום המחנה
היחידה הראשונה		
היחידה השנייה		

ו) "ויתר העם שלח איש לאהליו". איך קוראים לצבא שנשלח הביתה ושנקרא לשרת רק בשעת הצורך?

ז) שאל את הוריק או אחיק, איך מאורגן צבא ישראל בימינו? ורשום בקיצור כאן.

יונתן הורג את הנציב הפלשתי

2. מי הוא יונתן? עיין בהמשך הפרק. _____
3. היכן יושב הנציב הפלשתי? (מצא במפה!) _____
4. מה היה תפקידו של הנציב? _____
5. מדוע הרג יונתן את נציב הפלשתים? _____
6. בספר שופטים מסופר על מקרה של הריגת מנהיג האויב. כתוב פרטים על המקרה.

7. האם מעשהו של יונתן נעשה בהסכמת שאול ובתיאום אתו? הוכח תשובתך.

8. "וישמעו פלשתים". חבר שיחה המתנהלת במחנה הפלשתים עם קבלת הידיעה על הריגת הנציב. _____

9. מה עושה שאול כדי ל"הקדים תרופה למכה"? _____
10. "הכה שאול את נציב פלשתים". הכיצד? הרי לא שאול הכה את הנציב?

11. "וגם נבאש ישראל בפלשתים".
לפניך שלושה פירושים למשפט זה. סמן x ליד הפירוש המתאים ביותר לפי תוכן העניינים בפסוק.
א. התגרו ישראל בפלשתים. _____
ב. התביישו ישראל מהפלשתים. _____
ג. הפלשתים מואסים בישראל כאילו נבאש ריחם. _____

התכנסות צבא ישראל

12. היכן הוא מקום הכנס של המתגייסים? _____
13. מדוע נבחר מקום זה דווקא? היעזר בתשובתך בפרק י' פס' ח. _____
14. האם זכורים לך כינוסים אחרים במקום זה? כתוב בקצרה.



ב – "ופלשתים נאספו להלחם עם ישראל"

פרק י"ג, פסוקים ה-ז

1. הפלשתים, כצפוי, מגיבים על רצח הנציב שלהם בגבע.
א) פרט את גודל הכוח שהם מרכזים לקראת התגובה.
_____.
_____.
_____.
ב) "ויעלו ויחנו במכמש". והיכן היה הכוח של שאול שהיה במכמש?
_____.
_____.
2. איך מגיבים המוני ישראל לאיום הפלשתי?
_____.
_____.
3. האם לדעתך התגובה הזאת הייתה צפויה? נמק תשובתך.
_____.
_____.
4. "כי נגש העם". סמן × ליד הפירוש הנכון לביטוי זה. היעזר במפרשים.
א. נשבר _____
ב. נלחץ _____
ג. נגשו לדבר עם שאול _____
ד. נגשו למלחמה _____
5. מה היו מקומות המחבוא של בני ישראל? האם זכור לך מקרה דומה? כתוב בקצרה.
_____.
_____.
6. היו כאלה שלא סמכו על המחבואים. מה הם עשו כדי להינצל מהתגובה הפלשתית שעתידה לבוא?
_____.
_____.
7. פגשת אחד מהמתחבאים ואתה מוכיח אותו. אך הוא אינו מקבל את דבריך ועונה לך. התוכל לכתוב לנו מה הוא ענה לך?
_____.
_____.
8. כיצד מתאר הכתוב את מצב העם שנשאר עם שאול בגלגל, שלא התחבא ולא ברח? כתוב את לשון הכתוב והסבר אותו בלשונך.
_____.
_____.



ג – "מה עשית?" האכזבה הגדולה

פרק י"ג, פסוקים ח-יד

עבודה בקבוצות

1. "וייחל שבעת ימים למועד אשר שמואל".
קראו פרק י' פס' ח, חלקו אותו לארבעה היגדים, כל היגד בשורה בפני עצמה.
א. _____
ב. _____
ג. _____
ד. _____
2. מתי נאמרו הדברים האלה לשאול?
3. האם לדעתכם שאול זוכר את ההוראות הללו? כיצד יודעים? _____
4. מה היו ההתפתחויות שגרמו לשאול לשנות מן ההוראות שקיבל משמואל?

5. על מה מדברי שמואל עבר שאול? _____
6. מה הייתה תגובת שמואל? _____
7. במה מאשים שמואל את שאול, דייק בלשונך! _____
8. מה גזר הדין שמשמיע שמואל לשאול? _____
9. מהי תגובת שאול? _____
10. נניח שעמדתם בקרבת שאול ושמואל כאשר התנהלה השיחה ביניהם, שבסופה פרץ ויכוח סוער. חלק מכם הצדיק מיד את שמואל ושאל שאלות קשות את שאול, וחלק אחר הצדיק את שאול ולימד עליו סניגוריה. כל צד מתבקש לרשום להלן את הטענות שלו ואח"כ נשמיעם לתלמידי הכיתה כולה.

דברי הסנגוריה על שאול	דברי הקטגוריה על שאול

11. אתם חבר היועצים של שאול, זומנתם לדיון דחוף כדי ליעץ למלך מה לעשות לנוכח העובדה ששמואל לא מגיע והעם נפוץ.

(א) הציעו אפשרויות ורעיונות לפעולה _____

(ב) באיזו אפשרות בחר שאול? _____

(ג) האם חשבתם על פעולה טובה יותר? מהי? מדוע היא טובה יותר?

12. אתם ה"צוות להפקת לקחים", והוטל עליכם להציע לשאול המלך כמה מסקנות שעליו להסיק מן האירוע. מה הן המסקנות?



ד – "ויצא המשחית ממחנה פלשתים"

פרק י"ג, פסוקים טו-כג

מחנה ישראל

1. כמה חיילים לא עזבו את שאול? _____
2. מדוע עזב שאול את הגלגל והצטרף אל יונתן ב"גבע בנימין"? _____

3. באילו כלי נשק נלחם צבא ישראל נגד הפלשתים? _____

4. איך נוצר מצב של ישראל לא היה נשק הולם עד שנאלץ להילחם עם "כלים חקלאיים"? _____

5. התוכל לציין רמזים לאיסורים שונים שהטילו הפלשתים על ישראל במטרה שלא יוכלו לייצר נשק? רשום אותם בצורת "פקודות מטעם הנציב". _____

מחנה פלשתים

6. היכן היה המחנה הראשי של הפלשתים? _____
7. הפלשתים במקום להתקיף חזיתית את צבא שאול ויונתן בוחרים בדרך אחרת. (א) עיין בפסוקים יז-יח, ותאר את המבצע של הפלשתים. _____

(ב) איך נקראו הכוחות שהשתתפו במבצע? _____

(ג) מדוע הם נקראו כך? _____

(ד) מה הייתה מטרת המבצע של הפלשתים? _____

(ה) עיין במפה וציין לאיזה כיוונים פנו הפלשתים (העבר קו אדום במפה).
(ו) מדוע הם לא פנו גם לדרום? (מי נמצא מדרום לפלשתים)? _____

8. "יוצא מצב פלשתיים אל מעבר מכמש". "מצב פלשתיים" פירושו יחידה קטנה פלשתית למטרת חסימה ולתצפית. עיין במפרשים והסבר מדוע הוצא המצב לעבר מכמש?

הערכת מצב

9. לפלשתיים הייתה עליונות מוחלטת בתחומים הבאים: מספר החיילים, ציוד מלחמתי, ארגון הצבא, מצב כלכלי. פרט בלשונך והוכח שאכן זה היה המצב.

10. למי היו הסיכויים הטובים לנצח במלחמה? נמק תשובתך.

11. מה לא לקחת בחשבון כשהערכת סיכויים אלו?

12. האם חרדת בני ישראל נראית לך מובנת? נמק.

13. לפי כל הנתונים הנ"ל, מה היו הסיבות להתקוממות שהנהיג יונתן נגד פלשתיים?



נוף מעלה בית חורון



ה – "כי אין לה" מעצור להושיע ברב או במעט"
(המפנה בחזית)

פרק י"ד, פסוקים א-כג

1. לפי מה שלמדת עד עכשיו בפרק י"ג מה היו הסיכויים לנצח את הפלשתים?
נמק תשובתך.

2. אילו היית מפקד הצבא לעת כזאת מה היית ממליץ למלך לעשות או לא לעשות?
נמק תשובתך.

3. מה מציע יונתן לנערו? (פס' א)

4. האם לפי פסוק זה הוא כבר תיכנן התקפה? או בשלב זה הוא רק מתכוון לצאת לסיור? טרם שתענה עיין בפסוקים ד-יב. נמק כעת את תשובתך.

5. "ולאביו לא הגיד" – מדוע לדעתך לא שיתף יונתן את אביו בתכניתו?

6. "והעם לא ידע כי הלך יונתן". מדוע לדעתך הוא גם לא הודיע לראשי הצבא שתחת פיקודו?

7. הכתוב מתאר את הדרך הכמעט בלתי עבירה שבחר יונתן לעבור במסלול מסוכן ולהתקרב לעמדת הפלשתים.

א) העתק כאן את הכתוב המתאר זאת.

ב) מדוע בחר יונתן בדרך הקשה ביותר?

ג) העתק את הפסוק, שבו מתואר כיצד בכל זאת מצליחים יונתן ונערו לעבור במקום זה?

8. הסתכל במפה ותראה שיונתן עבר בקניון. הראית או טיילת פעם ליד קניון או בתוך הקניון? תאר מה שראית וכתוב לפי זה **המלצה** לצל"ש (ציון לשבח) ליונתן ונערו.

9. פעמיים מסופר, שיונתן פונה לנערו, וקורא לו להשתתף ביוזמה (פסוקים א, ו). בפעם הראשונה הנער אינו מגיב כלל, ואילו בפעם השנייה הוא מסכים ואף מעודד את יונתן (פס' ז). מדוע לדעתך נוהג הנער כך? מה ההבדל בין ההצעה הראשונה להצעה השנייה?

10. לפני שיונתן ונערו יצאו למבצע הנועז שלהם הוא קבע לעצמו ולנערו אות וסימן. (א) מהו האות?

(ב) האין זה ניחוש שבעצם אסור לעשות לפי התורה ("לא תנחשו", ויקרא י"ט, כה) היעזר במפרשים.

11. "ויגלו שניהם אל מצב פלשתים" (פסוק יא). לפי הפסוק ברור, שיונתן ונערו התגלו בכוונה תחילה. מדוע לדעתך הם נהגו כך?

12. איך הגיבו הפלשתים כאשר ראו לפתע שני חיילים ממולם. (א) מה הם אומרים ביניהם לבין עצמם?

(ב) מה הם אמרו לחיילים שהתגלו?

(ג) מה הם חשבו על החיילים הישראלים שבאו במפתיע למשמר הפלשתי?

13. החוקרים אומרים שיש להניח, שיונתן ונערו לא עלו מיד על המוצב הפלשתי אלא קודם נעלמו וחיכו קצת, ורק אח"כ הם עלו עליהם. שער מדוע הם עשו כך?

14. הפלשתים הופתעו. ויונתן ונערו ניצלו את ההפתעה. מה היו התוצאות?

15. המכה הפתיעה מאוד את הפלשתים והידיעה מתפשטת במהירות.

א. במחנה (תאר) _____

ב. _____

ג. _____

ד. _____

16. באילו מלים מציין הכתוב את החרדה הגדולה שהתפשטה בין הפלשתים?

17. מה דיווחו הצופים לשאול? _____

18. במקום המלה "צבא" או "מחנה" או "גדודי המשחית" הם השתמשו בדווח

שלהם במלה "המון" (ראה גם פסוק יט). מדוע הם עשו כן? _____

19. לפני ששאול התערב בנעשה בחזית, הוא מבקש לדעת איך התחילה המהומה

והנסיגה במחנה הפלשתי. כיצד הוא ביקש לברר זאת?

א) _____

ב) _____

20. "ויאמר שאול אל הכהן אֶסֶף יֶדְךָ".

א) מה פירוש הוראה זו? _____

ב) מדוע נתן את ההוראה? _____

ג) האם לדעתך יש בכך משום זלזול בכהן? נמק. _____

21. שאול הצטרף כעת למערכה. אך יותר מששאול עשה לפלשתים, עשו הפלשתים

לעצמם. הסבר מה קרה? ואיך זה קרה? _____

22. מי היו "העברים" אשר היו עם הפלשתים ועברו לצד בני ישראל? _____

הנה תשובת "דעת מקרא" (המבוסס על פרשנים קדמונים). הכוונה כאן לאלה

מבני ישראל, שהיו משועבדים לפלשתים ונתחייבו לסייע להם במלחמותיהם.

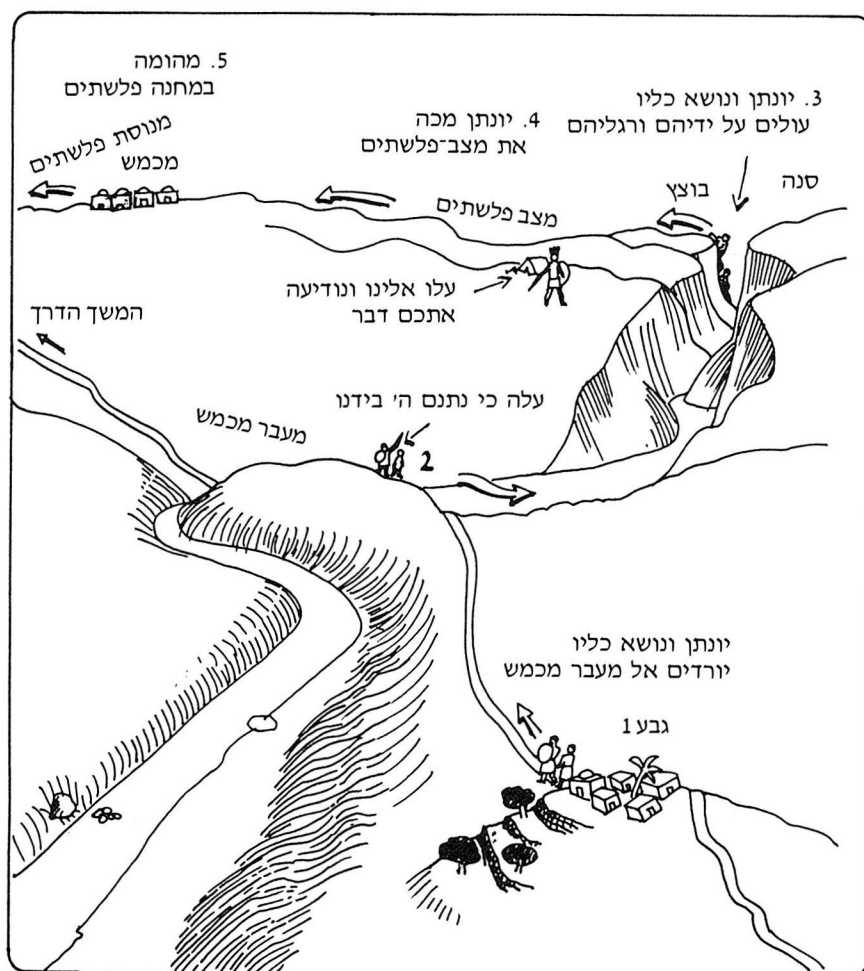
הסבר לפי זה מה בדיוק קרה? ומדוע זה קרה? _____

23. מי עוד הצטרף למירדף אחר הפלשתים הנסוגים? _____

24. באילו מלים מציין הכתוב את גודל הניצחון של אותו היום? _____

25. החוקרים קראו לקרב הזה בשם "קרב מכמש". מדוע הם קראו לו כך?

26. התוכל לסכם כעת. מה היה סוד כוחו של יונתן, שבזכות מעשיו בא הניצחון המפתיע על הפלשתים?



מלחמת יונתן ונושא כליו

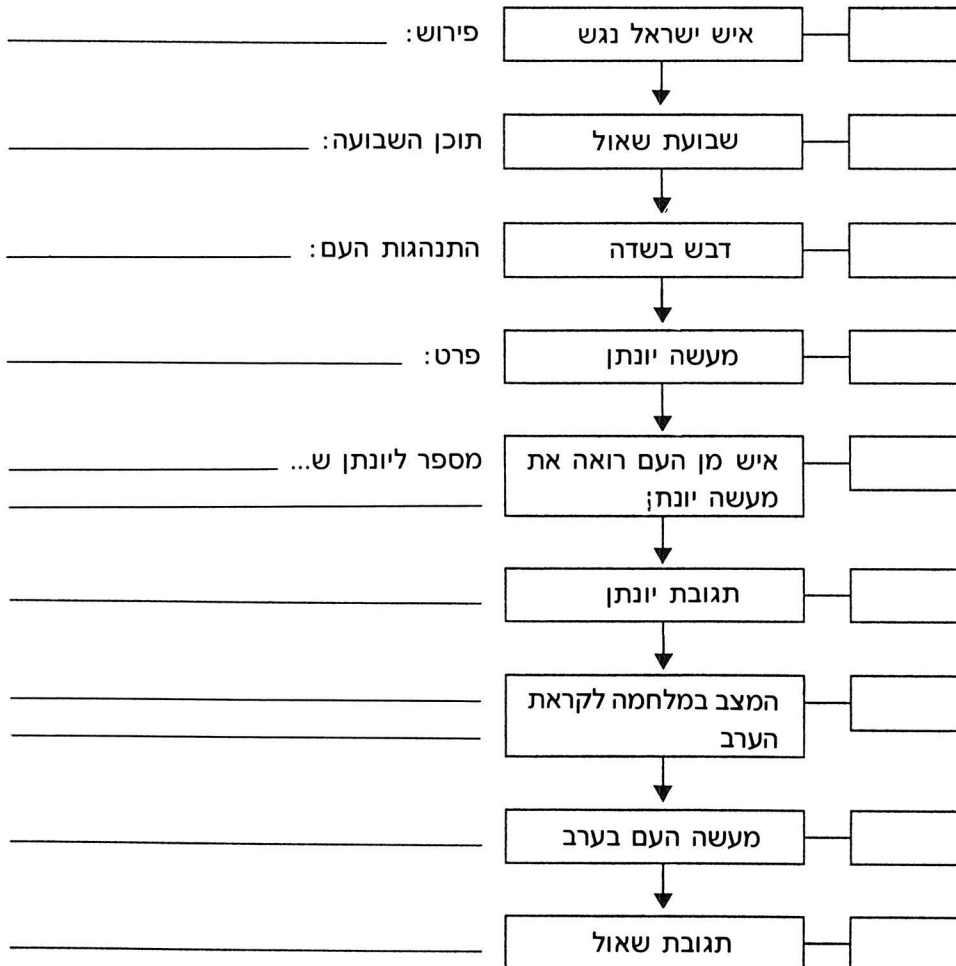


**1 – "ארוך האיש אשר יאכל לחם עד הערב
ונקמתי מאיבי"
פרק י"ד, פסוקים כד-מו**

עבודת הכנה

קטע ארוך זה, מספר על אירועים דרמטיים שאירעו ביום המלחמה ובערב שלאחריו. לפני שנשאל ונתעמק בפרטים, הבה נרשום את סדר האירועים ואת השתלשלותם. ציין את הפסוקים וכתוב פרטים קצרים על כל אירוע.

פסוקים





עתה, לאחר שתוכן הקטע מוכר לנו, הבה נתחלק כעת לשלוש קבוצות:

א. קבוצת יונתן, ב. קבוצת שאול, ג. קבוצת העם.

כל קבוצה תעסוק בבירור מעשיו והתנהגותו של "הגיבור שלה". לפני שתתחילו בדיונים, קראו שוב בעיון את האירועים, היעזרו בשאלות העזר דלהלן, הוסיפו שאלות ורעיונות משלכם, הצטיידו בדברי הפרשנים והתכוננו לדיון ולוויכוח במליאה.

א. קבוצת יונתן

1. מה המעשה שעשה? _____
2. איך הוא נימק את מעשיו? _____
3. באיזה ביטוי קשה הוא השתמש כלפי אביו? _____
4. איך הוא משתדל להוכיח לעם שהצדק אתו ולא עם אביו? (שימו לב לשימוש ב"קל וחומר"). _____
5. מה היה מצבו הגופני של יונתן לפני שטעם מן הדבש? _____
6. אם יונתן חושב שהוא צדק למה הוא מוכן למות וכלל לא מגן על עצמו? _____
7. מי באמת היה צודק בוויכוח בין שאול ליונתן. נמקו! _____

ב. קבוצת שאול

1. מה היו הסיבות לשבועת שאול? _____
2. מה הוא רצה להשיג בתענית שהטיל על העם? חישבו על סיבות שונות. _____
3. איך נודע לשאול שיונתן עבר על מצוותיו? _____
4. מה הייתה הסיבה, לפי דעתו של שאול, שה' לא ענהו? (אולי הסיבה לא הייתה ביונתן אלא בו עצמו?) _____
5. מדוע החמיר כל כך שאול עם יונתן? (השוו אותו עם יפתח ונדרו. יש אומרים, שאם העם לא היה מתערב, הרי היה מוציא להורג את יונתן בנו). _____
6. כיצד זה שצוו המלך ושבועתו לא הגיעו לידיעת יונתן? אולי גם זו אשמתו? נמק תשובתך. _____

7. כאשר יונתן ראה שהעם לא טועם מן הדבש שמצא ביער, מדוע הוא לא התעניין לסיבה לפני שאכל? _____

8. מי באמת צודק בוויכוח העקרוני? מה תרם יותר למאמץ המלחמתי, גישת שאול, או גישת יונתן? _____

ג. קבוצת העם

1. מדוע עט העם על השלל בערב? _____

2. האם יש בזה חטא? נמק תשובתך. _____

3. האם חששו של שאול היה מוצדק? נמק תשובתך. _____

4. על איזה חטא עבר העם באותו לילה? דייקו והיעזרו במפרשים. _____

5. שאול אמר להם "בגדתם" (פס' לג). מה הייתה כאן הבגידה? היעזרו שוב במפרשים. _____

6. שאול הבטיח להם שאם הם ימשיכו במלחמה גם בלילה (פס' לו), הם יוכלו להשיג שלל רב. האם נמשכה המלחמה? האם השמידו את הפלשתים כפי שנדרשו? עיינו היטב במה שנאמר בפסוק מו. _____

7. כתבו מעשה יפה אחד שעשה העם. נקטו עמדה לגבי הוויכוח שהיה בין שאול ויונתן מנקודת ראותו של העם. _____



ז – "ושאול לכד המלוכה על ישראל וילחם סביב בכל אויביו..."

פרק י"ד, פסוקים מז-נב

1. "ושאול לכד המלוכה על ישראל". המפרשים מסבירים את משמעות הביטוי שהוא התחזק במלוכה, והמשיך בהגנה על ישראל וגבולותיה.
(א) רשום נגד אלו עמים הוא נלחם? _____

(ב) ציין במפה (בעמ' 138) את כל העמים בהם נלחם שאול. _____

(ג) הכתוב מציין במיוחד שני עמים שנגדם הייתה המלחמה קשה. _____

1. מה נאמר על העם הראשון? _____

2. מה נאמר על העם השני? _____

2. באיזה ביטוי מציין הכתוב ששאול הצליח בכל מלחמותיו? _____

3. איזו מלחמה נמשכה הכי הרבה זמן, ומדוע? _____

4. אחד מפעולותיו החשובות של שאול הייתה הקמת צבא הקבע. כתוב את לשון הכתוב לפעולה זו. _____

5. א. כמה ילדים היו לשאול? _____

ב. מי היה שר הצבא? _____

6. כתוב חיבור על הנושא: "שאול המנהיג והמפקד של העם".



ח – סיכום וחזרה

- להלן רשימת אירועים. הם נרשמו כאן לא לפי הסדר. סדר אותם בסדר הנכון (סמן אותם במספרים עולים).
 - העם אכלו על הדם.
 - יונתן מציע לנערו לעבור למצב הפלשתיים.
 - שאול משביע את העם לא לאכול ביום המלחמה בפלשתיים.
 - יונתן הורג את נציב הפלשתיים.
 - שמואל נוזף בשאול ומודיע לו שממלכתו לא תקום.
 - העם פודה את יונתן.
- בחר ארבעה היגדים שנראים לך כחשובים ביותר ביחידה זו. כתוב את ההיגד, מי אמרו למי, ומדוע הם נראים לך חשובים (בחר מאישים שונים) ע"פ דרישות הטבלה הבאה:

ההיגד	מי אמרו למי?	הסיבה לחשיבותו
א. _____	_____	_____
ב. _____	_____	_____
ג. _____	_____	_____
ד. _____	_____	_____

- שאול ויונתן (אב ובנו) היו שונים באופיים. כתוב שני הבדלים בולטים ביניהם.

- יונתן לא היה הראשון שקבע לעצמו את לפני ביצוע פעולה. הזכר שני אנשים נוספים שלמדו עליהם.
(רמז: 1) ספר בראשית, פרשת חיי שרה. 2) שופטים פרק ז'). כתוב את הסימנים שעשו לעצמם האישים האלה. _____
- כתוב פסוק אחד שיש בו משום ביקורת על שאול. _____

6. כתוב פסוק אחד שיש בו דברי שבח לשאול.

7. מה הם המסרים הכי חשובים שלמדת מן היחידה הזאת (2-3 מסרים).

8. כתוב בלשון הכתוב את המשפטים הבאים:
א. אין דבר שיפריע בעד ה' להציל את מי שראוי לכך.

ב. עשית מעשה איולת (שטות).

ג. חכו עד אשר נבוא אליכם.

ד. לא יגעו ביונתן לרעה.

ה. הפלשתים מכים איש את רעהו.

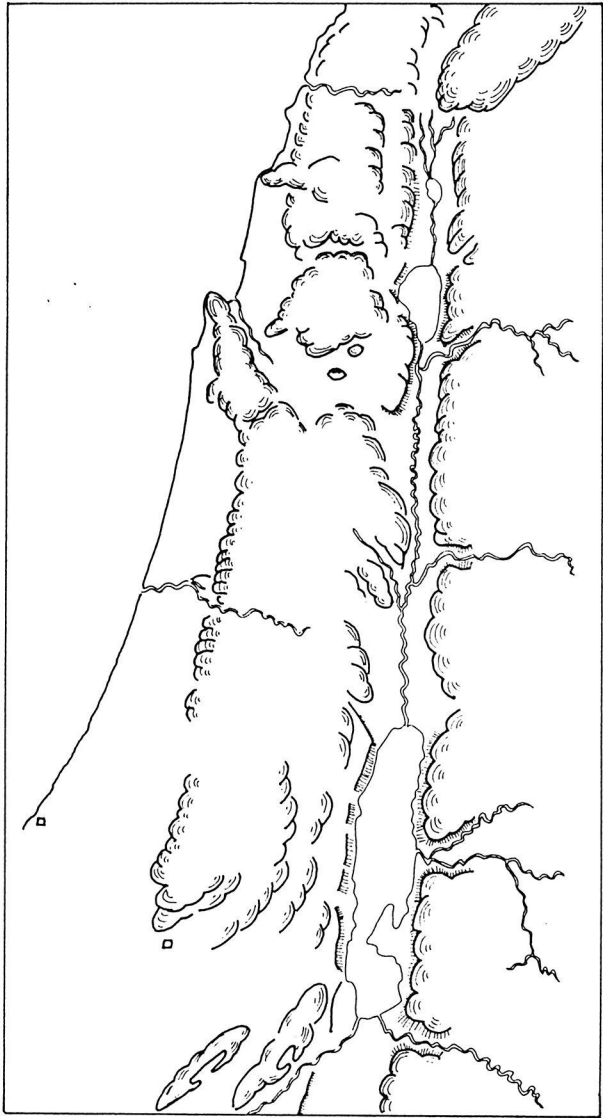
ו. ה' ימצא לו איש אחר כחפצו.

אבי הביא רעה על הארץ.

9. לפניך תשבץ תפזורת. מצא בתפזורת לפחות חמישה מקומות שנזכרים ביחידה (ישר, באלכסון, באורך או ברוחב). צבע את השמות וכתוב באיזה פרק ובאיזה פסוק נזכר השם הזה.

א	ג	ב	ג	ד	מ	ה	ו	ז	ח	ט	י	ל
מ	ב	נ	ה	ל	ע	ת	ב	י	ח	א	ו	ן
נ	ע	פ	ע	ת	ב	י	ת	ח	ו	ר	ו	ן
ס	ר	ק	פ	י	ר	ל	ש	מ	ו	א	ל	א
ס	נ	ה	ע	נ	מ	ד	ע	ה	ב	ו	ד	ף
ע	פ	ק	ר	ת	ר	ט	פ	ג	ח	כ	ג	ת
א	ב	ש	ג	ל	מ	ו	ר	ל	ל	ש	פ	ה
ה	ט	ל	ת	ז	ש	ב	ה	נ	א	ג	א	ת
ק	ע	ד	א	ר	ה	ל	ס	ב	ו	ל	ט	
ד	ר	ת	ג	ר	ע	ת	ב	נ	י	מ	י	ן

השמות	הפרק והפסוק
א.	א.
ב.	ב.
ג.	ג.
ד.	ד.
ה.	ה.



"כי מאסתה את דבר ה' וימאסך ה' מהיות מלך על ישראל"

פרק ט"ו

רשימת הנושאים של דפי העבודה

- א. "פקדתי את אשר עשה
עמלק לישראל"
- ב. "עתה לך והכיתה את עמלק"
- ג. "נחמתי כי המלכתי את שאול
למלך" (האכזבה הגדולה)
- ד. "החפץ ה' בעלות וזבחים
כשמע בקול ה'"
- (דין ודברים בין שמואל לשאול)
- ה. "קרע ה' את ממלכות ישראל
מעליך היום
ונתנה לרעך הטוב ממך"
- ו. סיכום ומסקנות

"ראשית גויים עמלק ואחריתו עדי אבד"

(במדבר כ"ד, כ)

זָכוֹר אֶת אֲשֶׁר-עָשָׂה לָךְ עֲמָלֵק בְּהָרֹךְ בְּצָאָתְכֶם מִמִּצְרָיִם:
אֲשֶׁר-קָרָךְ בְּהָרֹךְ וַיִּזְנֶב בְּךָ כָּל-הַנְּחִשָׁלִים אֲחֵרֶיךָ וְאִתָּה
עֵיף וַיִּגַע וְלֹא יָבֹא אֱלֹהִים: וְהָיָה בְּהִנֵּיתִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ!
לָךְ מִכָּל-אֵיבֶיךָ מִסָּבִיב בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ
נִחְלָה לְרִשְׁתָּהּ תִּמְחָה אֶת-זִכְרֵ עֲמָלֵק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם לֹא
תִשְׁכַּח:

(דברים פרק כ"ה, יז – יט)



א – "פקדתי את אשר עשה עמלק לישראל"

פרק ט"ו

עבודה בקבוצות

1. קראו בעיון פסוקים א-ג.
(א) פרשו את המלה "פקדתי", ורשמו מלה נרדפת לפועל זה.

(ב) מהי המשימה שמקבל שאול משמואל? _____

(ג) "אשר שם לו בדרך" – מה פירוש משפט זה? _____

(ד) מה עשה עמלק לפי המשפט הזה לישראל? _____

2. אנו משערים שכאשר שאול קיבל את פקודת המבצע הזה היו לו בוודאי מספר שאלות שביקש לברר לעצמו (ואולי גם לשאול את שמואל).
מה לדעתכם היו השאלות שהוא שאל את עצמו. רשמו כאן את שלוש השאלות החשובות ביותר.

א.

ב.

ג.

3. כדי שתוכלו לשער את התשובות שקיבל שאול, עיינו בשתי הפרשיות שבתורה (שמות י"ז, ח-טז "ויבא עמלק" ובחומש דברים כ"ה, יז-יט "זכור..."), המספרות לנו על המפגש הראשון שלנו עם העמלק. קראו היטב את הפרשיות וענו על השאלות הצמודות להן.

(א) מלחמות בין עמים פורצות בדרך כלל בגלל סכסוך כלשהו, שלא בא על פתורו בדרכי שלום. לכל מלחמה יש רקע קודם. מה היה הרקע למלחמת עמלק בישראל.

ב) עמלק היה העם הראשון שהתקיף את ישראל בצאתם ממצרים מעבדות לחרות. במה הוא היה שונה מעמים אחרים? היעזרו בתשובתכם בשירת הים, שמות פרק ט"ו פסוקים יד-טו.

ג) "דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר". עיינו שוב בפרשת "זכור" וסכמו אלו פרטים מתגלים לנו על טכסיו השפלים של עמלק במלחמתו בישראל (צטטו מלים).

ד) על המלים "אשר קרך בדרך" (דברים כ"ה, יח) מביא רש"י את המשל הבא. חברו את הנמשל:

המשל	הנמשל
"משל לאמבטיה רותחת שאין כל בריה יכולה לירד לתוכה	
בא בן בליעל אחד, קפץ וירד לתוכה	
אף על פי שנכווה, הקרה אותה בפני אחרים" [=קירר את המים, ואנשים אחרים כבר לא פחדו להיכנס לאמבטיה].	

ה) עיינו כעת גם בספר שופטים במקומות הבאים:

1. שופטים ג', יג; 2. שופטים ו', ג-ה.

מה אתם למדים על אופיו של עמלק ויחסו לישראל? _____

4. מאז המלחמה של עמלק בישראל בשעה שיצאו ממצרים ועד תקופת שאול עברו קרוב ל-400 שנה. מדוע דווקא עכשיו הגיע הזמן לקיים את מצוות מחיית עמלק? (עיינו שוב בפרשת "זכור" ושימו לב לתחילת פסוק יט). _____

5. לפניכם קטע מפירושו של ר' יצחק אברבנאל המסכם את הסיבות ליחסנו לעמלק. מהו הנימוק החזק ביותר? (אם יש ביניכם חילוקי דעות, ירשום כל אחד את דעתו).

“והנה רשם כמה שעשה עמלק ארבעה דברים מגונים:
הא' שנלחם עמם מבלי סיבה, כי הנה הלוחמים, מהם שיעשו מלחמותיהם כנגד
האויבים הבאים עליהם לקחת את ארצם ולכבשם יילחמו להנצל מהם. ומהם
שילכו לכבוש ארצות גויים אשר לא להם ועל זה יילחמו. אבל עמלק לא היה לו
סיבה מזה במלחמתו, כי הנה ישראל לא היה עוברים בארצו ובאים להלחם בו, וגם
לא היה להם ארצות שילך עמלק לכבש... אבל היתה לבד מלחמתו 'בדרך
בצאתכם ממצרים'. רוצה לומר שהוא יצא לשטן להם בדרך, עובר ומתעבר על ריב
לו לא.
הב' שעם היות ממנהג המלכים, כפי המעלה שקודם בואם להלחם בעם אחד יודיעו
לאויביהם ביאתם ויאמרו להם הכינו כלי מלחמתכם... הנה עמלק לא עשה כן אבל
בא וילחם בפתע פתאום וזהו 'אשר קרך בדרך' ר"ל במקרה פתאום בלתי שיעיר כך
דבר.
והג' שהיה מפחיתות עמלק... נלחם עם החלשים שהם הבאים באחרית המחנה...
וזהו 'ויזנב כך כל הנחשלים אחריו ואתה עייף ויגע'.
והד' הוא אמרו 'ולא ירא אלוהים', רוצה לומר האיש הבלעיל הזה פחד ויירא מאוד
ויצר לו מן העם בהיותו עייף ויגע ולא ירא אלוהים שהוא גבוה מעל גבוה... ובוזה
גילה משה רבנו, עליו השלום, שעמלק חטא נגד השם יתברך ונגד ישראל ומפני זה
היתה הנקמה ממנו מוטלת על השם יתברך כמו שנזכר בפרשת בשלח (שמות י"ז,
טז "מלחמה לה' בעמלק מדר דר") ועל ישראל כמו שצוה כאן.
הנה בעבור זה אמר 'והיה בהניח ה' אלוך', אחרי מנוחת מלחמת העממים כולם
וירושת הארץ אז תתחייב למחות את זכר עמלק בהחרימך את כל אשר לו...".
(אברבנאל, פרשת כי תצא)

6. המלבי"ם שאל: "מה נשתנה עמלק מכל אויבי ישראל אשר הרעו והציקו להם
ורק את עמלק ציווה לנו ה' למחות את שמו?" התוכלו להשיב לו עתה על
שאלתו?

7. חז"ל ראו בהמן הרשע את זרע עמלק. במה דומה המן לעמלק? (צטטו
מהמגילה).

8. ראיינו אדם מניצולי השואה ושאלו אותו האם יש הצדקה לראות בגרמנים
הנאצים את המשכו של זרע עמלק? רשמו את דבריו וחוו את דעתכם על כך.



ב – "עתה לך והכיתה את עמלק"

פרק ט"ו, פסוקים א-ט

1. כיצד נימק שמואל, שה' הטיל דווקא על שאול (ולא על אף אחד לפניו) למחות את עמלק? היעזר גם בקטע שלפניך:

"תניא: ר' יוסי אומר שלוש מצוות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ:
א. להעמיד להם מלך; ב. להכרית זרעו של עמלק; ג. לבנות להם בית הבחירה (בית המקדש).
(מסכת סנהדרין כ', ע"ב)

2. בפקודת המבצע למחיית עמלק יש פרטים מאוד מפורטים. רשום כאן את הפרטים של המבצע:
- א. _____
ב. _____
ג. _____
3. מדוע שמואל מפרט כל כך את המבצע לפרטיו?
4. כיצד מכנס שאול את העם למלחמה? (עיין במפרשים וכתוב מלה נרדפת ל"וישמע").
5. היכן מקום הכינוס? _____
6. כמה חיילים מרכז שאול להתקפה? _____
7. מה אפשר ללמוד מכך על כוח האויב? _____
8. "ויבא שאול עד עיר עמלק וירב בנחל". יש מפרשים את המלה "וירב" מלשון מריבה – מלחמה, ויש מפרשים את המלה "וירב" מלשון מארב. שאול שם מארב לעמלק בנחל והפתיע אותם שם (בקביעת זמן ההתקפה ומקום הקרב). איזה פירוש נראה לך יותר לפי תוכן העניינים? נמק את תשובתך.

9. לפני פרוץ הקרב, מגלה שאול יחס מיוחד לשבט הקניז. מדוע הוא דואג ששבט זה לא ייפגע? לפני תשובתך עיין גם במקורות הבאים: במדבר פרק ו', כט-לג; ספר שופטים פרק א', טז; ספר שופטים פרק ד', יא. _____

10. על שבט הקניז אפשר להגיד שהם היו "מחסידי אומות העולם". הידוע לך סיפור על "חסידי אומות העולם"? ספר לנו. _____

11. איך נוהגת היום מדינת ישראל עם "חסידי אומות העולם"? _____

12. מה היו תוצאות המלחמה? _____

13. במה סטה שאול מפקודת המבצע שקיבל משמואל? מלא את הטבלה ואחר כך סכם.

הפקודה	הביצוע
_____	_____
_____	_____
_____	_____

הסיכום: שאול סטה (1) _____ (2) _____
 14. מה החרים (השמיד) שאול? דייק בלשון הכתוב. _____

ועל מה הוא חמל? דייק בלשון הכתוב. _____

15. "משנים" – ערוך חילוף של אות באות, מה תקבל? _____
 "כרים" – עיין בפירוש ורשום כאן _____

16. ראיין את שאול ושאל אותו מספר שאלות המעניינות אותך בעניין המלחמה בעמלק ותוצאותיה. _____



ג — "נחמתי כי המלכתי את שאול למלך"
(האכזבה הגדולה)

פרק ט"ו, פסוקים י-טו

1. "נחמתי כי המלכתי את שאול למלך... ואת דברי לא הקים" איזה דבר בדיוק מדברי ה' לא קיים שמואל?

2. "ויוחר לשמואל". על מה חרה אפו של שמואל?

3. "ויזעק אל ה' כל הלילה". הכתוב אינו מספר לנו את תוכן זעקתו-תפילתו של שמואל. שער על מה הוא התפלל וכתוב מספר משפטים שאמר שמואל לפי השערתך.

4. "...בא שאול הכרמלה והנה מציב לו יד". מה עשה שאול? הקף את התשובה הנכונה בעיגול.
א. מקים לעצמו פסל בדמותו; **ב.** מקים מצבה לזכר נצחונו על עמלק; **ג.** מציב גדר גבול.
5. הוכח ששאול, בשלב זה, משוכנע שהוא **קיים** את כל הפרטים מפקודת המבצע (פס' יג).

6. באילו מלים פותח שמואל את דברי התוכחה שלו נגד שמואל?

7. מדוע, לדעתך, אין שמואל אומר לשאול, באורח ישיר, שהוא לא הקים את דבר ה'?

8. בשלב זה עדיין משוכנע שאול, שהוא נהג בסדר ולכן הוא דוחה את דברי שמואל. מהי טענתו?
א. _____
ב. _____
ג. _____

9. עיין מחדש בפסוק ט. במה לא דייק שאול בדברים שאמר שמואל? _____

10. מהו לדעתך, לפי זה, המחדל העיקרי של שאול? _____



(J. Schnor)

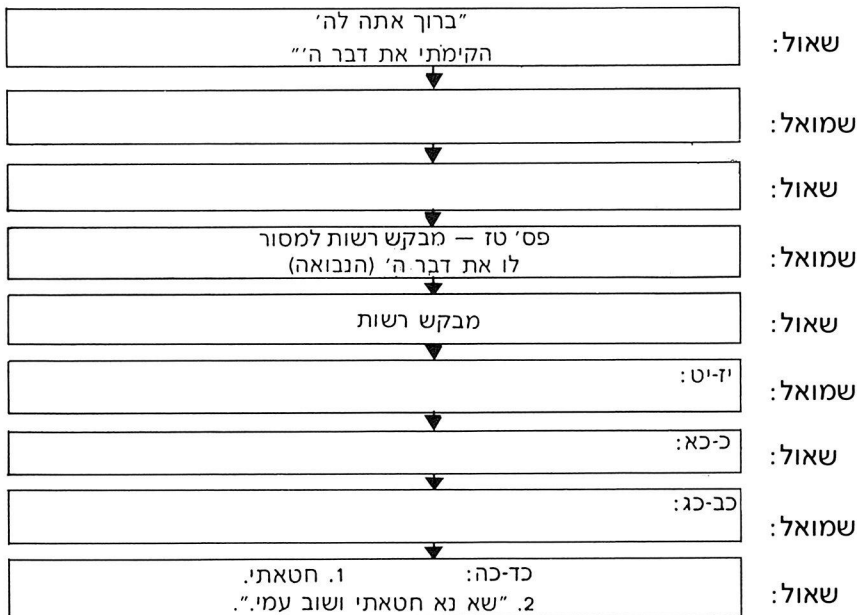
ויסב שמואל ללכת ויחזק בכנף מעילו ויקרע



ד – "החפץ לה' בעלות וזבחים כשמע בקול ה'"
(דין ודברים בין שמואל לשאול)

פרק ט"ו, פסוקים טז-כג

1. כפי ששמת לב עד כה, שאול לא רק שאינו מודה שלא קיים את פקודת המבצע כלשונה וכרוחה, אלא להיפך, הוא משוכנע שעשה הכל כמו שצריך, ולכן הוא מקבל את שמואל במשפט המשמח הבא:
- "ברוך אתה לה' הקימותי את דברי ה'".**
- כתוצאה מעמדה זו של שאול, מתפתחים חילופי דברים בין שמואל לשאול. הבה נרשום את הויכוח, כפי שהתפתח עד לרגע שבו שאול נשבר, מצטדק ומודה שאכן חטא ולא קיים את דברי ה'.
- לפניך תרשים זרימה של הקטע הזה מלא בו את המשבצות הריקות (רשום את תמצית הויכוח במשבצות המתאימות).



2. כמה סיבובי שיחות היו בין שמואל לשאול עד כאן? _____
3. לאחר הסיבוב הראשון (פסוקים יג-טו) מבקש שמואל רשות להגיד לשאול המלך את דבר ה'. מדוע, לדעתך, הוא לא אומר לו דבר בלי לבקש רשות ממנו? _

4. "אם קטן אתה בעיניך ראש שבטי ישראל אתה..." נגד איזו טענה של שאול אומר שמואל דברים אלה? _____

5. במה מאשים שמואל את שאול לפי פס' יט? _____

6. שאול עומד על דעתו ועדיין טוען "שמעתי בקול ה'". איך הוא בכל זאת מנסה להסביר את האירועים?
א. _____
ב. _____
ג. _____
7. "ואביא את אגג מלך עמלק". שער מדוע באמת שאול לא הרג את אגג, והביא אותו חי?

8. מדוע, לדעתך, מדגיש שאול שמטרת לקיחת השלל היא לזבוח לה'?

9. "החפץ לה' בעלות וזבחים כשמע בקול ה'". על איזו טענה של שאול עונה שמואל במשפט זה? _____

10. מדוע שמיעה בקול ה' עדיפה וטובה יותר מאשר להקריב קרבנות שלא נצטווין עליהם?

11. "הנה שמע מזבח טוב"

- השלם את המלים בתקבולת, והסבר מה הכוונה ל**חלב אלים**.

12. שמואל אינו מגיב על אי המתת אגג. מדוע? _____

13. כתוב בלשון הכתוב את גזר הדין בסוף דברי שמואל (פס' כג). _____



ה – "קרע ה' את ממלכות ישראל מעליך היום ונתנה לרעך הטוב ממך"

פרק ט"ו, פסוקים כד-לה

1. "ויאמר שאול אל שמואל חטאתי". מה לדעתך שכס"ויאמר שאול אל שמואל חטאתי". מה לדעתך שכנע כעת את שאול להבין ולהודות שאכן חטא? —

2. שאול מודה כעת שהוא חטא, אך הוא עדיין מתנצל ומבקש ששמואל יבין את הסיבה לחטאו. מהי הסיבה לדבריו? צטט!

3. מה הייתה עמדתו של שמואל לדברי התנצלות אלה, האם קיבלם? נמק תשובתך.

4. מה אפשר ללמוד על אישיותו של שאול כמלך מדברי התנצלות אלה?

5. שאול מבקש משמואל שיסלח לו ויצטרף אליו להשתחוות לפני ה'. שמואל דוחה בקשתו, מדוע? כתוב לשון הכתוב.

6. שאול ניסה, כאילו בכוח, למנוע משמואל ללכת ולעזוב אותו. מה בדיוק קרה?

8. שמואל ראה באירוע שקרה מעשה סמלי. מהי המשמעות הסמלית של האירוע?

9. "גם נצח ישראל לא ישקר..." מהו המסר שביקש שמואל למסור לשאול במשפט זה?

10. "כבדני נא נגד זקני עמי ונגד ישראל". הפעם נענה שמואל לבקשה, מדוע לדעתך הוא נענה כעת?

11. מה היו המלים האחרונות של שמואל לאגג מלך עמלק לפני שהרגו? העתק בלשון הכתוב בשתי שורות:

_____ 1.

_____ 2.

12. "ולא יסף שמואל לראות את שאול עד יום מותו, כי התאבל שמואל על שאול". מה אפשר ללמוד מעובדה זו על רגשותיו של שמואל כלפי שאול? _____

13. לסיכום:

ר' יצחק אברבנאל שאל על כל הפרשה הזאת שאלה קשה וזו לשונה:

"כיצד זה נענש שאול על חטא קטן בעונש מופלג כל כך. והחטא הזה היה קטן מאוד אחרי שנלחם מלחמות ה' ועשה מלחמת עמלק כמו שצווה, ואף שלקח מהשלל לא היה אותו עוון ראוי לעונש מופלג כזה שימאסוהו ה' ממלך על ישראל?". (שמואל א', פרק טו, עמ' רמד)

אנא, ענה תשובה לאברבנאל. _____



י – סיכום ומסקנות

פרק ט"ו, פסוקים כד-לה

שלושה חלקים ביחידה זו:

חלק א: חזרה על ערכי לשון (חובה).

חלק ב: העמקה (בחירה של שלוש שאלות מתוך הרשימה).

חלק ג: משימות אתגר.

א. חזרה על ערכי לשון

1. בפרק הזה יש היגדים חשובים, שרצוי לשנן ולזכור אותם כלשונם (הם חשובים לא רק להבנת פרק זה). רשום כאן חמישה היגדים חשובים כאלה:

- א. _____
- ב. _____
- ג. _____
- ד. _____
- ה. _____

2. כתוב בלשון הכתוב את המשפטים הבאים:

- א) התחרטתי שהמלכתי את שאול _____
- ב) התנפלת על השלל _____
- ג) שאול מקים לו מצבת זכרון _____
- ד) כמו שחורבך עשתה הרבה נשים לשכולות, כן תהיה אמך שכולה.

- ה) לשמוע בקול ה' טוב יותר מלהקריב קרבנות משובחים. _____
- ו) ה' החי לעד לא יפר הבטחתו ולא יתחרט לחזור בו מהטובות שדיבר על ישראל.

- ז) זכרתי את אשר עשה עמלק. _____

ב. העמקה

1. שאול נכשל בחטא דומה שקרה לו בפרשת עמלק, גם בפרשת המלחמה בפלשתים. השווה את שני האירועים, העזר בטבלה שלפניך וכן בקטע מידע דלהלן.

המקור	החטא	העונש	חומרת העונש	תגובת שאול
פרק י"ג, יג-יד				
פרק ט"ו, כח				

מקור מידע – רד"ק ט"ו, כח

"קרע ה' את ממלכות ישראל מעליך היום:
אעפ"י שאמר לו זה בגלגל (פרק י"ג) כשהעלה העולה 'ממלכתך לא תקום' ועתה
אמר לו היום אפשר שהחטא ההוא היה נמחל לו ע"י תשובה ומעשים טובים, וכיון
ששנה בחטא [=חזר וחטא] אמר לו היום נקרעה הממלכה ממך.
ויש לפרש עוד כי בחטא הראשון אמר לו 'ממלכתך לא תקום', כלומר שלא תתקיים
לו ולבניו אחריו אבל אפשר כי הוא יאריך ימים במלכותו, ועתה אמר לו כי גם הוא
לא יאריך ימים במלכותו וזהו שאמר 'קרע ה' מעליך...' הנה כי בדבר עמלק נגמר
דינו".

2. שאול ניסה להעביר את האשמה על אי הציות לה' – אל העם. כיצד דחה
שמואל ניסיון זה? _____

3. מתי הייתה נקודת השבירה של שאול? ומה בדיוק בדברי שמואל גרם לכך?

4. מדוע היה צריך להקפיד כל כך עם שאול, המלך הראשון בישראל. אולי דווקא היו
צריכים לסלוח לו ולוותר לו בגלל היותו המלך הראשון? מה דעתך? נמק!

5. הפרשנים מסכמים שהחטא של שאול היה בעצם באי ציות לדבר ה'. שמואל
פתח את דבריו לשאול במשפט "ועתה שמע בקול ה'" – והוא לא שמע.
ספור כמה פעמים השורש ש.מ.ע. מופיע בפרק? והסבר מדוע החזרה מרובה?

6. שאול גילה גבורה ואומץ לב וניצח את עמלק, כפי שמסופר "ויעש חיל ויך את
עמלק וַיִּצֹל את ישראל מיד שָׁהוּ" (י"ד, מח). מה בכל זאת הצד החלש של שאול,
שהתגלה לנו באופן כה בולט בפרק זה? _____

ג. משימות אתגר

1. ציין שלושה מסרים חשובים שלמדת מן הפרק הזה, וציין מדוע אתה חושב שהם חשובים?

חשיבותו	המסר	
		א
		ב
		ג

2. "והנה מציב לו יד". צייר (במחברתך) את ה"יד" (מצבת זכרון) ששאל מציב לעצמו, וחבר את המשפטים שהוא ביקש לחרוט על מצבת הזכרון. _____

3. "וילך שמואל הרמתה ושאל עלה אל ביתו גבעת שאול" (פסוק לד). אתה עיתונאי והיית עד לפרידה. נצל את ההזדמנות והתלווה אל שמואל כברת דרך: נהל אתו שיחה קצרה. ספר לנו את מה ששאלת אותו וכן את מצב רוחו ומחשבותיו. לחלופין, רוץ אחרי שאול והשג אותו, ונהל אתו שיחה כנ"ל. כתוב פרטים. _____

4. מדוע נעשתה הדחתו של שאול מהמלוכה בחשאי ובאין רואים ושומעים?

5. לפי סיום הפרק שלנו, וכן לפי פסוק יא ברור, ששמואל מצטער על כשלון המלוכה של שאול. מדוע הוא מצטער? אולי דווקא היה צריך להיות מרוצה, כי הרי הוא התנגד מהתחלה להקים שלטון מלוכה בישראל? _____

”קום משחחו כי זה הוא!”

פרק ט”ז

רשימת הנושאים של דפי העבודה

- א. עלייתו ונפילתו של שאול
(דף הכנה)
- ב. ”איך אלך ושמע שאול והרגני?”
(השליחות הקשה)
- ג. ”...כי האדם יראה לעינים
וה' יראה ללבב”
- ד. ”שלחה אלי את דוד בנך
אשר בצאן”
- ה. רצף האירועים תרשים זרימה
לחזרה על אירועי הפרק
- ו. סיכום ומסקנות
(בחירה או קבוצות עבודה)

ה' צדיק יבִּחֶן, לִבָּמָה הוּא בּוֹחֵנוּ, בְּמַרְעָה צֶאֱנָן.
בְּדָק לְדָוִד בְּצֶאֱנָן וּמִצֶּאֱנוּ רוּעָה יָפָה, שֶׁנֶּאֱמַר: (שם ע"ה) וַיִּבְחַר בְּדָוִד עֶבְדּוֹ
וַיִּקְחֵהוּ מִמִּכְלַת צֶאֱנָן, מֵהוּ: 'מִמִּכְלַת צֶאֱנָן', כִּמּוֹ: (בראשית ח. ב) 'וַיִּכְלֵא הַגֶּשֶׁם';
הָיָה מוֹנֵעַ הַגְּדוּלִּים מִפְּנֵי הַקְּטָנִים וְהָיָה מוֹצִיא הַקְּטָנִים לְרֵעוּת כְּדֵי שִׁירְעוּ עֶשֶׂב
הָרֶף, וְאַחֵר כֶּף מוֹצִיא הַקְּטָנִים כְּדֵי שִׁירְעוּ עֶשֶׂב הַבִּינוֹנִית, וְאַחֵר כֶּף מוֹצִיא
הַבַּחוּרִים שֶׁהָיוּ אוֹכְלִין עֶשֶׂב הַקֶּשֶׁה; אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: מִי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ
לְרֵעוּת הַצֶּאֱנָן אֵלֶּשׁ לְפִי כֹחוֹ יִבּוֹא וְיִרְעָה בְּעַמִּי, הֲדָא הוּא דְּכֻתִּיב: (תהלים ס"ה, ע"א)
'מֵאַחֵר עֲלוֹת הַבָּיָאוֹ לְרֵעוּת בִּיעֲקֹב עַמּוֹ'.

(שמות רבה פרשה ב, סימן ב)

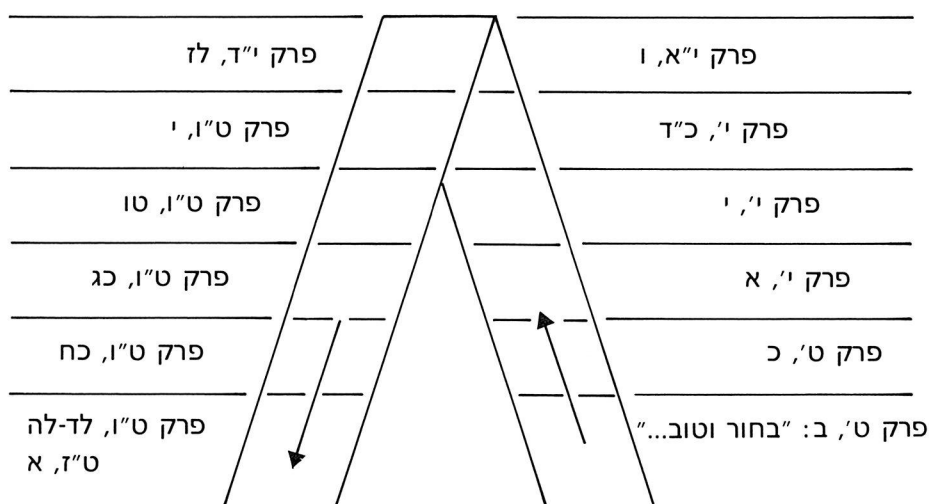


א — עלייתו ונפילתו של שאול דף הכנה

1. עיין במקורות הרשומים מטה וצטט את שלבי עלייתו ונפילתו של שאול.

פרק י"ג, יג: "נסכלת..."

פרק י"א, ט



2. על מה מתאבל שמואל?

3. האם גם אתה חש צער על שאול? נמק תשובתך.



**ב – "איך אלך ושמע שאול והרגני?"
השליחות הקשה**

1. ה' ביקש משמואל להפסיק להתאבל על שאול, מדוע? _____

2. האם, לדעתך, שמואל אכן הפסיק להתאבל על שאול? הוכח דבריך. _____

3. מהי המשימה שה' הטיל על שמואל? _____

4. שמואל שומע את המשימה, והוא חושש לבצעה. מדוע? פרט. _____

5. מה מציע לו ה'? _____

6. לאיזו משפחה נשלח שמואל? _____

7. כתוב פרטים על העיר בית לחם
העיר נמצאת קרוב ל _____
העיר נמצאת בנחלת שבט _____
העיר מוכרת ומפורסמת גם בגלל _____
8. מה הייתה תגובת אנשי בית לחם, כאשר ראו את שמואל בא לעירם.
כתוב בלשון הכתוב: _____
כתוב בלשונך: _____
9. את מי מזמין שמואל לזבח?
(א) _____
(ב) _____



ג – "כי האדם יראה לעינים וה' יראה ללבב"

1. בין הקרבת הזבח ובין תחילת הסעודה נפגש שמואל עם ישי ומשפחתו. מה אומר שמואל כאשר הוא רואה את הבן הבכור של ישי אליאב? (כתוב בלשונך).

2. מדוע חשב שמואל כי אליאב מתאים למלוכה? _____

3. מדוע אין אליאב מתאים להיות מלך? _____

4. אילו היית במקום שמואל מה היה עליך להסיק מן הטעות לגבי אליאב? _____

5. כמה בנים לישי מלבד דוד? _____

6. מדוע לא הציג ישי את דוד? _____

7. שמואל דורש שדוד יובא לפניו. כתוב בלשונך את דברי שמואל _____

8. כיצד מתואר דוד?

בלשון ימינו	בלשון הכתוב
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

9. איזה שינוי חל בדוד מיד עם סיום משיחתו בשמן המשחה? _____

10. מה עושה שמואל מיד בסיום משימתו? _____

מדוע? _____



ד – "שלחה אלי את דוד בנך אשר בצאן!"

פסוקים יד-כג

1. "ורוח ה' סרה מעם שאול". מדוע? _____
2. "ובעתתו רוח רעה מאת ה'". הסבר לפי משפט זה מה קרה לשאול. היעזר במפרשים. _____
3. איזה טיפול מציעים עבדי שאול לשאול, כדי להתגבר על מחלתו? _____
4. אחד מנערי המלך ממליץ בפני המלך על אחד מבני ישי. הנער הזה כנראה מכיר אותו היטב ולכן הוא מתאר אותו כמוצלח ביותר. רשום כאן את התכונות של הנער המומלץ בלשון הכתוב. _____
- _____ (א) _____ (ד)
- _____ (ב) _____ (ה)
- _____ (ג) _____ (ו)
5. רשום כעת את התכונות האלה בשפת ימינו (היעזר במפרשים). _____
- _____ (א) _____ (ד)
- _____ (ב) _____ (ה)
- _____ (ג) _____ (ו)
6. שאול מתרשם מן ההצעה. מה הוא עושה כדי להשיג את דוד? _____
7. ישי, אבי דוד, נענה לבקשתו של המלך ושולח את דוד. מהי המנחה שהוא שולח למלך בידי דוד? (היעזר במפרשים). _____
- _____ (א)
- _____ (ב)
- _____ (ג)
8. כיצד השפיעה נגינתו של דוד על שאול? צטט: _____
- _____
9. אילו תפקידים מילא דוד בחצר המלוכה של שאול? _____
- _____ (א)
- _____ (ב)

10. האם שאול היה מרוצה מדוד? צטט שתי עובדות.

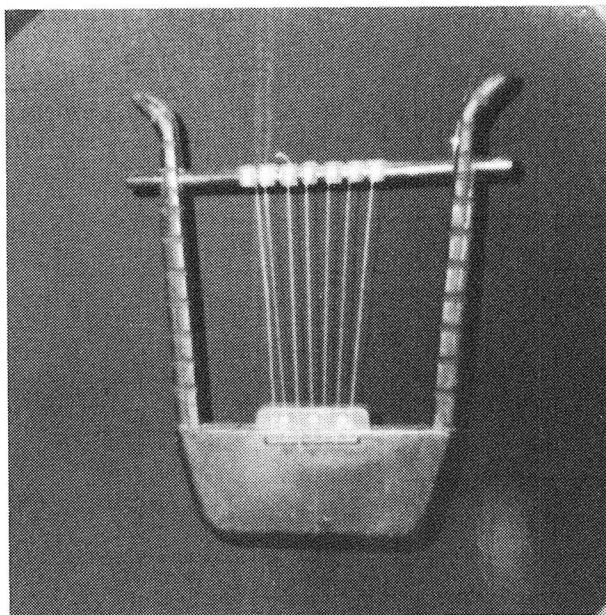
_____ (א)

_____ (ב)

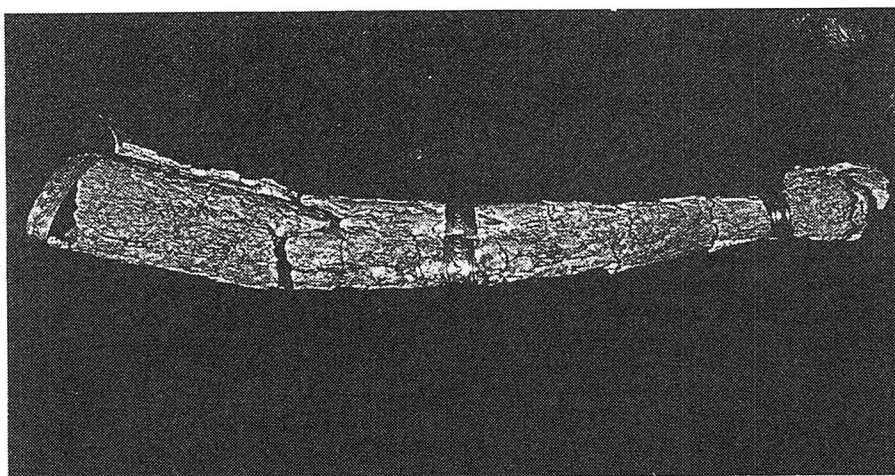
11. פעמיים שולח שאול משלחת אל ישי אבי דוד.

_____ בפעם הראשונה הוא מבקש

_____ בפעם השנייה הוא מבקש



כלי נגינה עתיק

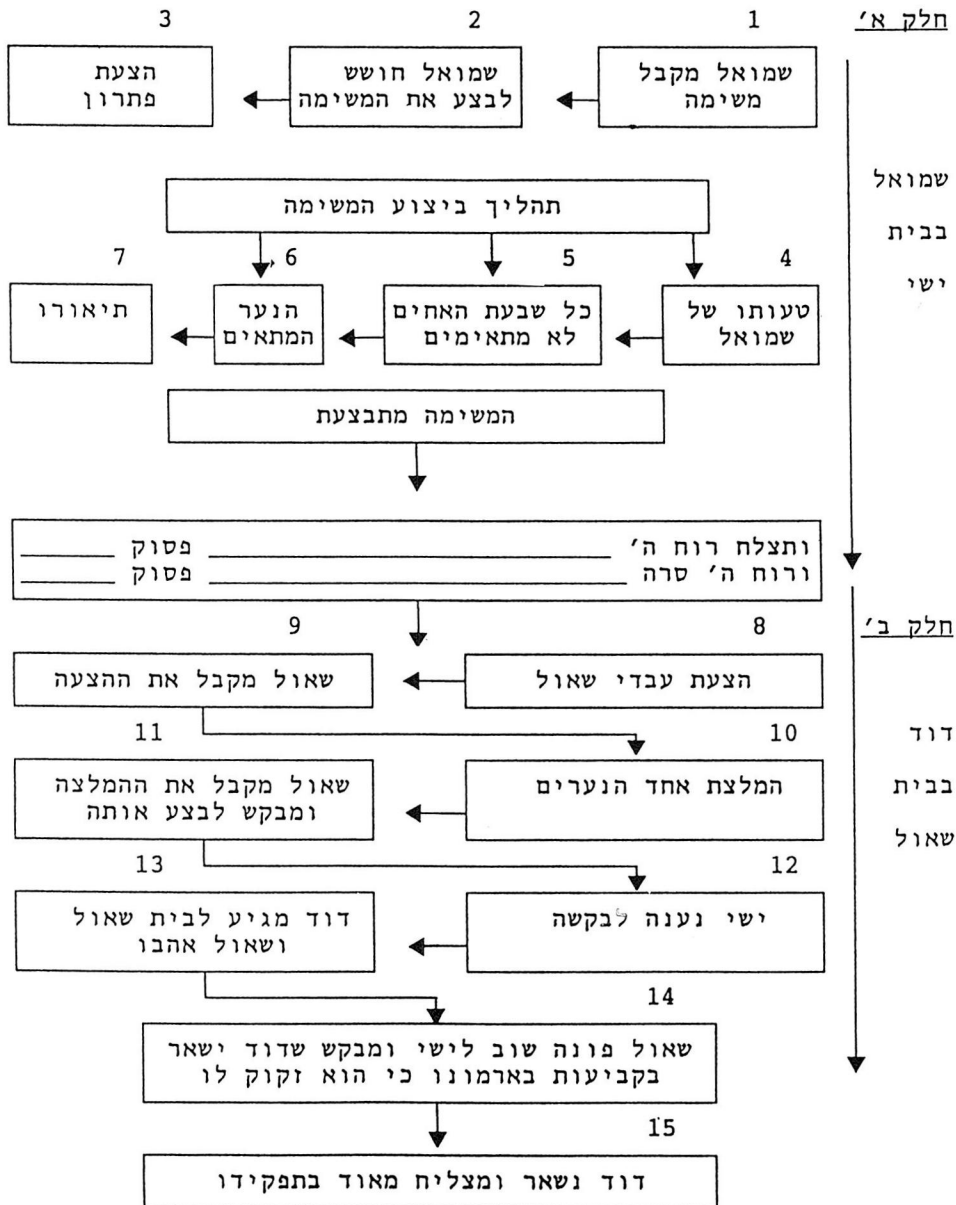


קרן למשיחת מלכים

יחידה 10
עבודה ה

ה – רצף האירועים
תרשים זרימה לחזרה על אירוע הפרק

התאם פסוק או חלק ממנו לכל מסגרת לפי סדר המספרים בדף המיועד לכך.



סוף !

שורון לכתיבת הפסוקים המתאימים לכל אחת מהמסגרות לפי מספרן הסידורי.

(1)	
(2)	
(3)	
(4)	
(5)	
(6)	
(7)	
(8)	
(9)	
(10)	
(11)	
(12)	
(13)	
(14)	
(15)	



1 – סיכום ומסקנות בחירה או קבוצות עבודה

1. מדוע ממשיך שמואל להתאבל על שאול, הרי שאול אשם בכל מה שקרה בפרשת עמלק?

 2. "איך אלך ושמע שאול והרגני?" אם ה' שולח את שמואל, הרי בעצם הטלת השליחות עליו יש לו כבר "ביטוח חיים", מדוע אם כן הוא מפחד?

 3. "איך אלך ושמע שאול והרגני". האם לדעתכם אכן היה הורג את שמואל (אילו ידע את האמת) או היה זה רק פחד שווא?

 4. "ויאמר ה' עגל בקר תקח בידך ואמרת לזבֹּחַ לה' באתי". הצעה זו של ה' מעוררת קושי.
(א) נסחו את הקושי _____

 - (ב) הציעו תשובה משוערת _____

5. לפניכם קטע מן הגמרא. עיינו בו היטב, וענו על השאלות המובאות מיד לאחר הקטע.

"ואמר רבי אילעא משום ר' אלעזר בר' שמעון מותר לו לאדם לשנות בדבר השלום, שנאמר 'אביך צוה לפני מותו לאמר: כה תאמרו ליוסף אנא שא נא פשע אחיך וחסאתם...' (בראשית נ', טז-יז). ר' נתן אומר – מצוה שנאמר: 'איך אלך ושמע שאול והרגני'".

- (א) מהו המקרה שמזכיר רבי אילעא. עיינו במקור בספר בראשית וכתבו מה היו הנימוקים של האחים, ש"המציאו" את הסיפור של צוואת יעקב אביהם?

- (ב) לאיזו מסקנה מגיע ר' אילעא מהתנהגות האחים?

ג) ר' נתן מצטט פסוק מהפרק שלנו, ומגיע למסקנה יותר חזקה ומשכנעת. מדוע הדוגמה של ר' נתן **חזקה יותר** מן הדוגמה של ר' אילעא? _____

ד) נסחו כעת כלל שלמדנו מדברי ה' לשמואל. _____

ה) מתי צריך להפעיל את הכלל, ומתי אין להפעיל את הכלל? (דוגמאות מן החיים). _____

6. "ומשחת לי את אשר אמר אליך". מדוע אין הקב"ה אומר במפורש ומראש לשמואל מי מבני ישי ראוי להיות המלך הבא על ישראל. _____

7. "ויחרדו זקני העיר לקראתו" – למה חרדו זקני בית לחם לבואו של שמואל? _____

8. כיצד נתקבל ההסבר של שמואל על בואו? _____

9. הוכיחו מן הכתובים (א-ו) שמשחת מלך חדש בשלב זה חייבת להיות סודית? _____

10. מדוע היא חייבת להיות סודית, הרי שמואל אמר לשאול בפירוש ש"קרע ה' את ממלכות ישראל מעליך ונתנה לרעך הטוב ממך" (ט"ו, כח)? _____

11. "וירא את אליאב ואמר אך נגד ה' משיחו".
א) מה פירוש האמירה הזאת? _____

ב) מדוע ממהר שמואל להחליט, הרי לפי הציווי היה עליו לחכות? (ראה פס' ג). _____

12. מדוע מאס ה' באליאב? מה פגם מצא בו? עיינו במפרשים. _____

13. מהו הלקח לדעתכם שלמד שמואל מתוכחתו של ה'? _____

14. כאשר מופיע לפני שמואל אחרון הבנים, צריך להיות ברור לשמואל שהוא הוא הבן המיועד – כי אין יותר בנים. מדוע אם כן אין הוא מושחו מיד? _____

15. האם יודעים האחים את סוד המשחת דוד למלך? הוכח תשובתך! _____

16. עם סיום ההמשחה וללא כל איחולי הצלחה עוזב שמואל את המקום ושב לעירו. מדוע אין הוא מברך אותו? _____

17. כיצד מבליטים הכתובים את הקשר בין שני חלקי הפרק? ציינו את המעבר והעתיקו את הכתובים. _____

18. מה הייתה מחלת שאול? איך היא פרצה? ומדוע עתה דווקא? מה הקשר בין המחלה לטיפול המוצע? _____

19. מדוע שלח ישי מתנה לשאול? _____

20. היש משמעת סמלית למתנה? מדוע ראה הכתוב צורך לפרט את תוכן המתנה? _____

21. שער: מה היו תחושותיו של דוד בעומדו בפעם הראשונה פנים אל פנים לפני המלך? _____

22. סכמו חמישה מסרים חשובים הנובעים מתוך הפרק. _____

23. מה הם הדברים השווים והשונים בין המשחת דוד להמשחת שאול.

השווה: _____

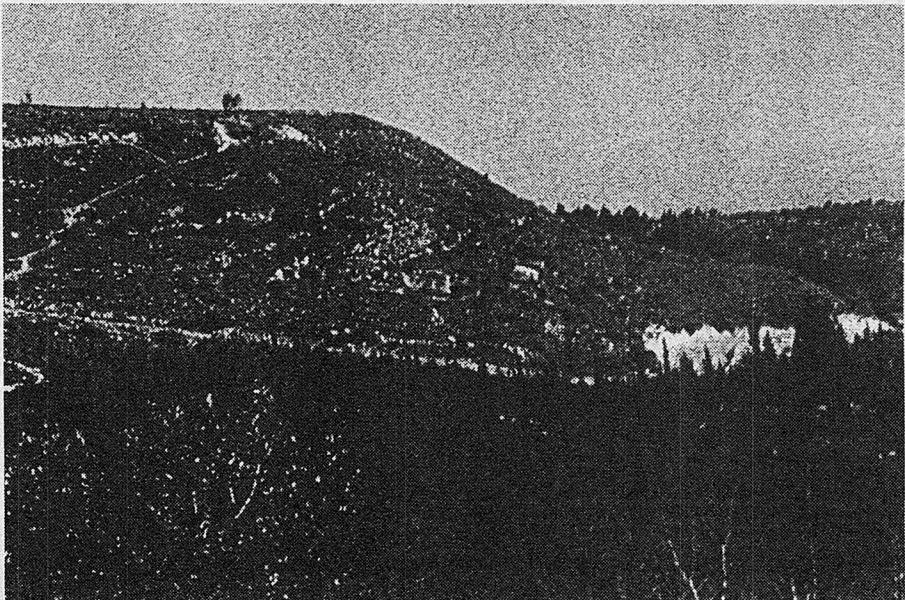
השונה: _____

"אל יפל לב אדם עליו עבדך ילך ונלחם עם הפלשתי הזה"

פרקים י"ז-י"ח, פסוק ה

רשימת הנושאים של דפי העבודה

- א. עבודת הכנה לפרק י"ז
(מסלול א' או מסלול ב')
- ב. קבוצה 1 – הרקע למערכה
- ג. קבוצה 2 – גולית
- ד. קבוצה 3 – דוד
- ה. קבוצה 4 – המערכה ותוצאותיה
- ו. משימות להעמקה – בחירה
- ז. בתום המלחמה



**תל עזקה. "ויאספו פלשתים את מחניהם למלחמה
ויאספו שוכה אשר ליהודה ויחנו בין שוכה ובין עזקה"**



א – עבודת הכנה לפרק י"ז

לפניכם שני מסלולים לבחירתכם או לפי הכוונת המורה.

מסלול א'

1. " _____ עומדים על ההר מזה. _____ עומדים על ההר מזה
_____ ביניהם".
(א) השלימו את המלים החסרות בפסוק.
(ב) ציירו במחברתכם את המתואר בפסוק.
2. מה פירוש המושג "איש הבָּנִים"?

3. מה הייתה הצעת גולית? (פרט)

4. מה הייתה תגובת העם והמלך שאול? מדוע הגיבו כך לדעתכם?

5. מה היה ה"מצב" במערכה כאשר דוד מגיע לאיזור? תארו בלשונכם.

6. במה ניסה אליאב להאשים את דוד? וכיצד הגיב דוד?

7. כיצד שכנע דוד את שאול, שהוא מסוגל להלחם בגולית?

8. כיצד הגיב גולית בראותו את דוד?

9. כיצד ענה לו דוד?

10. מה היו תוצאות הקרב?

11. הקיימו הפלשתיים את ההסכם שלפני הקרב? _____

12. מה היו תוצאותיה של המלחמה כולה? _____

מסלול ב'

1. לפניכם רשימת אירועים. ציינו מספרים סידוריים בסדר עולה (1, 2, 3) ליד כל

אירוע, לפי סדר התרחשותם הנכון.

★ יהונתן נתן את מדיו במתנה לדוד כאות לאהבתו. _____

★ הצעת גלית והתגרותו בצבא ישראל. _____

★ ישי שלח את דוד לבקר את אחיו במערכה. _____

★ דוד ניצח את גולית. _____

2. ביחידה הזאת למדנו על חמש שיחות שדוד ניהל עם אנשים שונים לפני הקרב

עם גולית. מלא את הטבלה בעניין זה.

מספר השיחה	עם מי	תוכן השיחה	פסוקים
א.			
ב.			
ג.			
ד.			
ה.			

3. לפניך רשימה של משפטים מן השיחות הרבות שיש ביחידה הזאת. כתוב בצד כל משפט מי אמר למי.

המשפט	מי אמר למי
א. "לא אוכל ללכת באלה כי לא נסיתי".	
ב. "...ואת בית אביו יעשה חפשי בישראל".	
ג. "אני ידעתי את זדנך ואת רע לבבך".	
ד. "הכלב אנכי כי אתה בא אלי במקלות".	
ה. "לא בחרב ובחנית יהושע ה' כי לה' המלחמה".	
ו. "ואת אחיך תפקד לשלום".	
ז. "בן מי אתה הנער?"	
ח. "וידעו כל הקהל... כי לה' המלחמה".	
ט. "אל יפל לב אדם עליו..."	
י. "...ויקם עלי והחזקתי בזקנו והכתיו והמיתיו".	



דוד וגלית

(אילוסטרציה של הצייר רמברנדט – משנת 1655)



ב – הרקע למערכה קבוצה 1

לחברי הקבוצה:

לאחר שהנכם בקיאים כבר בהתרחשויות בפרק, הנכם מתבקשים להתעמק בהבנת הרקע למערכה. בסיום עבודתכם הנכם מתבקשים לדווח בקצרה על ידיעותיכם בפני כל הכיתה.

1. דע את האויב

א. לפניכם טבלה המסכמת את כל המערכות הקודמות בין ישראל לפלשתים. השלימו אותה.

מערכות	המקור בספר	מקום המערכה
מערכה א'		
מערכה ב'	פרק ז'	
מערכה ג'	פרקים י"ג-י"ד	

מצאו מקומות אלו במפה.

ב. מדוע התנהלו כל כך הרבה מלחמות בין ישראל לפלשתים? _____

ג. במלחמת מכמש (פרק י"ד) הובסו הפלשתים בצורה קשה, כיצד הם העזו לצאת למלחמה נוספת? (למה חשבו שהפעם ינצחו?) _____

ד. היכן נמצא אזור המלחמה הפעם? _____

ה. מה ידוע לנו על ציודם של הלוחמים הפלשתים? היעזרו בתמונה. _____

2. המבוכה

א. הביאו הוכחות למצוקה הקשה של עם ישראל. _____

- ב. מדוע לא יכלו בני ישראל לקבל את "הצעת" גולית? _____

- ג. מדוע לא יכלו בני ישראל לסרב להצעתו? _____

- ד. מדוע בני ישראל לא תקפו מיד עם היאסף הפלשתיים? _____

- ה. שער מה היו הסיבות האפשרויות ל"חוסר המעש" של צבא ישראל (שלוש סיבות).

3. משימות רשות

- א. הנכם חבורה של כתבים צבאיים שהגעתם ל"שטח", ואתם מכינים "כתבה" על המתרחש. (ראיון עם אחד ממפקדי מחנה ישראל, ותיאור של היערכות הכוחות). שתפו אותנו בכתביכם. _____

- ב. בעוד זמן מה תוכלו לראיין את שאול המלך ושר צבאו, הכינו שאלותיכם. _____

- ג. אמנים רבים ציירו את המתואר בפסוקים א-יא בפרקנו. טלו את מחברתכם ונסו את כוחכם. _____

- משסיימתם את ביצוע המשימות, בחרו מתוך מה שלמדתם נושא מעניין כדי להציגו בפני הכיתה. דונו גם בדרכים כיצד להגישו בצורה מעניינת.



ג – גולית קבוצה 2

לחברי הקבוצה:

לאחר שהנכם בקיאים כבר בהתרחשויות בפרק, אתם מתבקשים להתעמק בהבנת דמותו ואישיותו של גולית. בסיום עבודתכם נא דווחו בקצרה על המידע שריכזתם בפני חבריכם לכיתה.

1. איפיון ישיר (הכתוב מתארו במפורש)

- א. מיהו גולית? _____
ב. אילו פרטים ניתן למצוא בפסוק לגבי מראהו החיצוני? היעזרו בצילום של לוחם חמוש מאותה תקופה. _____
ג. להלן פירושו של רלב"ג לפסוק ד. אילו פרטים נוספים אנו למדים?

”קראו כן, לפי שהיה הולך בין מערכת פלשתים לבין מערכת ישראל, והנה האיש הזה היה, לפי מה שאחשוב, שר אחד משרי פלשתים, וזהו אמרו: 'הלוא אנכי הפלשתי ואתם עבדים לשאול, ברו לכם איש וירד אלי' ובוזה היה מתפאר כנגדם, כי אף על פי שאין ממנהג השרים והסגנים להלחם כי אם עם השרים והסגנים אשר כנגדם (בדרגות מקבילות), הנני מתיר עצמי להלחם עם איש זה שיהיה במחנה רב כמו מחנה ישראל. ובוזה האופן חירף מערכות ישראל שהוא כאילו אומר, שאין בהם איש יכול להלחם עמו”.

2. איפיון עקיף

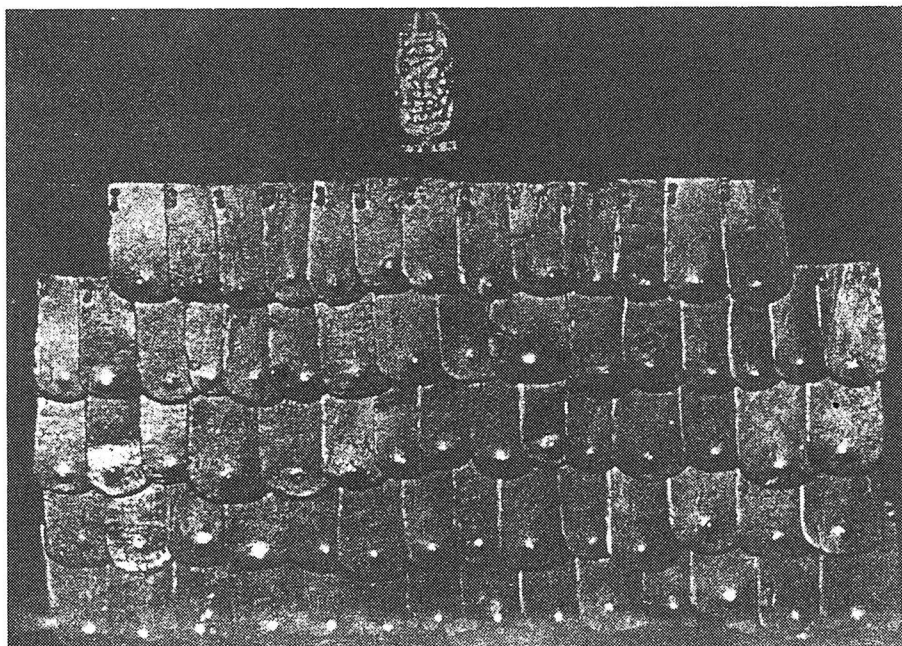
- (הכתוב רומז לנו על גולית, או שאנו מסיקים מסקנות מהכתוב)
א. עיין בפסוקים ה-ז. מה ניתן ללמוד מכך על כוחו הפיזי של גולית? ועל האפשרות לפגוע בו בקרב? _____
ב. מתוך דבריו של גולית ניתן ללמוד על אופיו (פס' ח-י; מב-מד). סרח קוונים לאופיו. _____

- ג. הציעו כינוי לגולית, שישקף את מראהו לבושו ואופיו. _____
- ד. גולית השתמש ב"לוחמה פסיכולוגית", כיצד? _____
- ה. על מי לא השפיעה המלחמה הפסיכולוגית של גולית? ועל מי כן? _____

3. משימות רשות

ציירו את גולית, הכינו תעודת זהות, וחברו שיר או פזמון שיבטא את דמותו.

משסיימתם את משימותיכם, בחרו מתוך מה שלמדתם נושא מעניין, כדי להציגו בפני הכיתה, ודונו גם באלו דרכים להגישו בדרך מעניינת.



"ושריון קשקשים הוא לבוש"



ד – "ודוד בן איש אפרתי הזה מבית לחם יהודה"
קבוצה 3

לחברי הקבוצה:

לאחר שהנכם בקיאים בהתרחשויות בפרק, אתם מתבקשים להתעמק בהבנת דמותו של דוד ואישיותו. בסיום עבודתכם נא דווחו בקצרה על המידע שריכזתם בפני חבריכם לכיתה.

1. מוצא משפחתו

א. מה היה ייחוסו של דוד? (מי היא משפחתו? ומה מסופר עליה?) תוכלו להיעזר במסופר בסוף מגילת רות, וכן בפסוקים שבפרקנו. _____

ב. מי ממשפחתו של דוד היה מגויס? _____

ג. ממה התפרנסה משפחתו של דוד? _____

2. דוד האיש

א. מה היה מקצועו של דוד? _____

ב. מה הן התכונות הנדרשות לעוסק במקצוע זה? _____

ג. מה היו מעשיו של דוד בבית שאול? _____

ד. במקורות הבאים תוכלו ללקט פרטי מידע על דוד. חלקו ביניכם את העבודה!

המקור	התכונה המתוארת
שמואל א', ט"ז, יב	
ט"ז, יז-יט	
י"ז, כט, לב	
י"ז, לד-לו	
י"ז, כו, לז	
י"ח, יח	

ה. מיינו את תכונותיו של דוד לסוגים שונים (למשל: תכונות גופניות, תכונות רוחניות).

גופניות	רוחניות	תכונות אחרות

משסיימתם את משימותיכם, בחרו מתוך מה שלמדתם נושא מעניין, כדי להציגו בפני הכיתה, ודונו גם בדרכים כיצד להגישו בדרך מעניינת. שתפו אותנו, בראשי פרקים, במה בחרתם ובאלו דרכים תנקטו.



ה — המערכה ותוצאותיה קבוצה 4

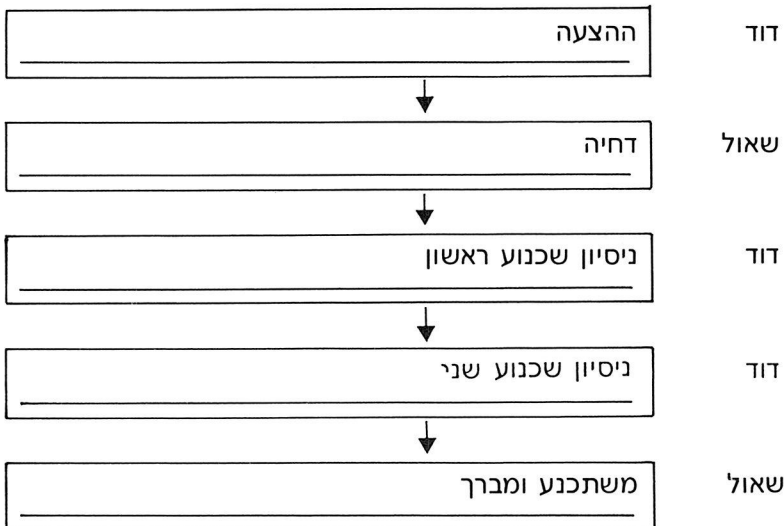
לחברי הקבוצה:

לאחר שהנכם בקיאים בהתרחשויות בפרק, אתם מתבקשים להתעמק בהבנת **המערכה ותוצאותיה**. בסיום עבודתכם הנכם מתבקשים לדווח בקצרה על ידיעותיכם בפני הכיתה. התחלקו לשלוש קבוצות משנה וחלקו ביניכם את המשימות.

1. לקראת המערכה

א. כיצד נודע לשאול שדוד הגיע למערכה? _____

ב. בפסוקים לב-לז מתנהלת שיחה בין דוד לשאול. תארו את השיחה באמצעות תרשים הזרימה שלפניכם.



ג. "אל יפל לב אדם עליו". לאיזה אדם התכוון דוד? מדוע הוא לא נקט בשמו?

ד. "כי נער אתה והוא איש מלחמה מְנַעְרִיו". איך מנסה דוד לסתור טענה הגיונית וצודקת זו? _____

ה. הוכיחו, שבשלב זה שאול עדיין לא השתכנע, לאשר לדוד להתמודד עם גולית.

ו. מדוע לדעת שאול הניסיון שדוד מספר עליו עדיין אינו מכשיר אותו לקרב עם גולית?

ז. מה היה הדבר החדש (פסוק לז) שמוסיף דוד לסיפורו ששיכנע את שאול?

ח. נסו לשוחח עם שאול ולברר מה היו השיקולים שלו כשהסכים שדוד ייצג את ישראל בקרב הגורלי הזה? (מה יוכל לטעון אם חו"ש דוד ינוצח?)

ט. סיפור הארי והדב כנראה לא היה ידוע לאחי דוד. מדוע לדעתכם הוא לא סיפר אותו ולא פרסם את גבורתו בקרב אחיו ומשפחתו?

י. מה אפשר ללמוד על אופיו של דוד מסיפור הארי והדב?

2. דוד מתכוון לקרב

א. "וילבש שאול את דוד מדיו...". מה הייתה מטרת שאול? (מה חשב שאול על דרך המלחמה שתפתח?)

ב. "וַיֵּאָל ללכת כי לא נָסָה" – הסבירו. (היעזרו במפרשים)

ג. מה היו הפריטים שלקח דוד עמו?

ד. הסבירו מה הייתה המטרה של כל פריט?

ה. ילקוט הרועים – ציירוהו במחברתם. מדוע הוא נקרא "ילקוט"?

ו. מה הרגיז את הפלשתי בראותו את דוד מולו?

- ז. מה הייתה תגובתו? _____

- ח. פענח את תגובתו. מה אפשר לגלות בדבריו של גולית ובהתנהגותו? _____

- ט. קראו כעת את דברי דוד לגולית (מה-מז). זהו בעצם נאום קצר: מהם שלוש הנקודות המרכזיות בנאום?
 1. _____
 2. _____
 3. _____
- י. איך לדעתכם השפיע הנאום הזה על:
 1. גולית _____
 2. על הקהל הניצב מן הצד _____
- יא. מה אפשר ללמוד מן הנאום הקצר הזה על אישיותו ואופיו של דוד? _____

3. הקרב והניצחון

- פסוקים מח-נ מתארים את הקרב הקצר, שהסתיים בניצחון מוחלט של דוד. קראו את התיאור בעיון וענו על השאלות הבאות.
 א. על גולית נאמר "וילך הפלשתי הַלֵּךְ וְקָרַב" ואילו על דוד כתוב "וימהר דוד וירץ..."
 היש לכם הסבר על כך? _____

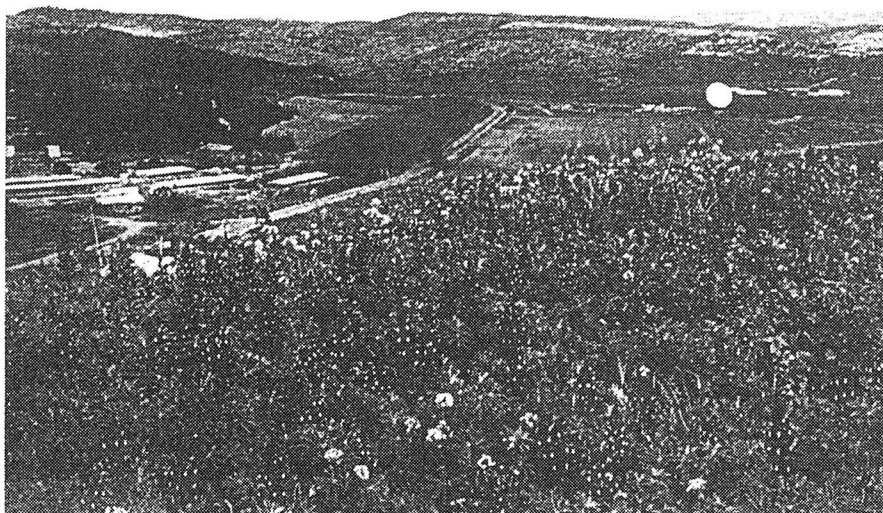
- ב. שער, מדוע כאשר הטווח מתקצר ביניהם אין גולית זורק את החנית על דוד?

- ג. דוד משאיר את ההפתעה לשניה האחרונה. מהי ההפתעה? ואיך היא מתבצעת?

- ד. ציירו במחברתכם כמה מהכלים שהיו בידי דוד.
 ה. מה היו תוצאות הקרב? _____

- ו. מדוע, לדעתכם, לא קיימו הפלשתים את הצעת גולית לגבי תוצאות ההתמודדות?

ז. לפי המסופר, מתברר שדוד בנוסף לאמונתו העמוקה בתשועת ה', הוא גם חשב ותכנן את הקרב פסיכולוגית ומעשית. סכמו את כל האמצעים שבהם נקט דוד, כדי לנצח את גולית הגיבור הענק. (חישבו גם כיצד ניצל דוד את הביטחון המופרז שהיה לגולית).



עמק האלה. "ושאול ואיש ישראל נאספו ויחנו בעמק האלה ויערכו מלחמה לקראת פלשתים"



ו – משימות להעמקה בחירה

1. "וכראות שאול את דוד יצא לקראת הפלשתי אמר אל אבנר שר הצבא: בן מי זה הנער?"

מה פשר השאלה הזאת והרי שאול הכיר את דוד בזמן שניגן לפניו? (פרק ט"ז). הפרשנים נתנו תשובות שונות לשאלה זו. לפניכם ארבע מהן קראו את התשובות ובחרו בתשובה הנראית לכם אך נמקו בחירתכם.

א. **תשובת רד"ק** בשם אביו: "כאשר ראה שאול את דוד יוצא לקראת הפלשתי בלי פחד, שאל לאבנר בן מי זה הנער כלומר, כלום תדע אם ישי אביו היה גיבור יוסיף אומץ, ואבנר לא ידע כי ישי היה זקן בימים ההם".

ב. **תשובת רלב"ג**: "...וידמה כי המלך לרוב עסקיו ולרוב הבאים לפניו, לא יוכל להכיר כל אחד מהם בפרט, ויתבאר מתשובת דוד לו, ששאלת שאול לא היתה רק כדי לדעת מיהו, כדי שיתבאר לו מאיזה משפחה הוא, כי כבר הבטיחוהו שיתן לו את בתו לאישה..."

ג. ר' ישעיה: "יש לומר שאף על פי שהיה מנגן לפניו, לא הכירו, כדכתיב ודוד הולך ושב מעל שאול לראות את צאן אביו בית לחם".

ד. **מצודת ציון**: "מפני רוח הרעה שכח שם אביו".

_____ התשובה הנראית לי
_____ הסבר

2. קרא את שירת חנה (פרק ב') ובחר שני משפטים היכולים לשמש כותרת לסיפור של פרקנו. נמק את בחירתך. _____

3. מלחמת דוד בגולית הפכה להיות לסמל כלל עולמי. הבא דוגמאות מתולדות ישראל (או ממלחמות של אומות העולם) שמלחמת דוד בגולית משמשת לגביהן כסמל. _____

4. הוכח שהופעת גולית גרמה למצוקה רצינית וקשה בתוך ישראל. (היעזר בפסוקים הבאים: יא, כד, כה, לב-לג). _____



2 – בתום המלחמה

1. "ויאמר אבנר: חי נפֶשְׁךָ המלך אם ידעתי". יש חושבים שאבנר מכיר את דוד, ורק משום כבוד המלך אמר מה שאמר. התוכל להביא הוכחה לאפשרות זו מפסוק כז? _____

2. "וראש הפלשתי בידו". מדוע לדעתך לוקח דוד את ראש הפלשתי לפגישה עם שאול? _____

3. "ונפש יהונתן נקשרה בנפש דוד ויאהבהו יהונתן כנפשו". מדוע לדעתך נקשרו שתי הנפשות האלה, מה הן התכונות המשותפות שאפשר לגלות בשניהם? ציין עובדות (היעזר בפרקים י"ג-י"ד). _____

4. הביטוי "נפש קשורה בנפש" נזכר עוד פעם בתנ"ך לגבי שני אנשים קרובים. צטטו מי האנשים האלה? (רמז, ספר בראשית!) _____

5. "ויכרת יהונתן ודוד ברית...".
(א) מדוע מציע יהונתן ברית? מה שבה את לבו של יהונתן? _____

- (ב) מה לדעתך תוכן הברית? _____

- (ג) מה מסמלים הדברים שיהונתן נותן לדוד בשעת כריתת הברית? המעיל _____
המדים וכלי הנשק _____
6. מדוע אין דוד מסרב לקבל את המדים של יהונתן (כפי שסרב לקבל את המדים של שאול)? _____

7. יש השואלים: היכן היה יהונתן במשך ארבעים היום של התגרות גולית? מדוע אין הוא מתכנן משהו או פועל בדרך כלשהי, מדוע אין שומעים עליו כלל? שער מה יכלה להיות הסיבה למצב זה? _____

8. שאול לא מרבה לשוחח עם דוד לאחר הניצחון, וגם לא מביע שמחה או תודה.
מה עובר על שאול בשעה זו? _____

9. איך מתקבל המינוי של דוד בבית המלוכה ובתוך העם? _____

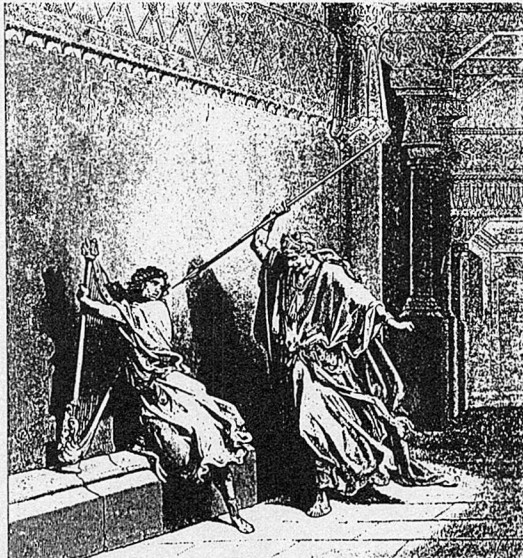
10. בחר כעת אתה פסוק או אירוע ותן לו ביטוי בדרך יצירתית כפי שתבחר
(אפשר ציור, הלחנה, המחזה וכדו'). _____

"ויהי שאול עוין את דוד" מהיום ההוא והלאה"

פרק י"ח, ו – פרק כ'

רשימת הנושאים של דפי העבודה

- א. שירת הנשים – המפנה הגורלי
ביחסו של שמואל אל דוד
- ב. נסיונות סמויים להיפטר מדוד
- ג. "מבקש שאול אבי להמיתך"
- ד. "אם אינך ממלט נפשך הלילה
מחר אתה מומת"
- ה. היכן שמואל ודוד?
ו. מחר חודש
- ז. בסבך יחסי שאול-יהונתן-דוד
- ח. סיכומים ומסקנות
(חזרה ועיון לעבודה בקבוצות)
- ט. לשון הכתוב – בקיאות



"ויטל שאול את החנית ויאמר אכה בדוד ובקיר"



א – שירת הנשים – המפנה הגורלי ביחסו של שאול אל דוד

פרק י"ח, פסוקים ו-ט

קרא את הקטע מפס' ו-ט וענה על השאלות הבאות:

1. "ויהי בבואם" מי הבאים ומאיפה באו?

2. איך חגגו הנשים בערי ישראל את חגיגת הניצחון?

3. מה היה הפזמון החוזר אחרי כל בית בשיר?

4. לפניך שני פירושים להסבר הפזמון החוזר. התייחס לשאלות הבאות אחריהם.
(א) הכה שאול את הפלשתים באלפיהם (הוא הכה אלפי פלשתים) ודוד הכה רבבות פלשתים.
(ב) שאול יוצא להילחם בפלשתים, ומכה אותם כשלרשותו אלפי חיילים ישראליים, ודוד יוצא להלחם ברבבות חיילים ישראליים.
הפירוש הנכון בעיני הוא _____
_____ והנימוק _____
5. "ויחר לשאול מאד וירע בעיניו הדבר הזה". מדוע הוא נפגע כל כך? לאיזו מסקנה הוא הגיע משמיעת דברי השירה?

6. האם, לדעתך, צדק שאול במסקנתו? לפני שתכתוב תשובתך, עיין בפסוקים הבאים: ה, טז.

7. האם, לדעתך, התכוונו הנשים לפגוע בשאול בכוונה תחילה? קרא בעיון פסוק ו' ונמק תשובתך.

8. "ויאמר נתנו לדוד רבבות, ולי נתנו האלפים, ועוד לו אך המלוכה" למי הוא אמר זאת? נמק תשובתך.

שאלות רשות

9. עיין בספר שמות ט"ו, כ-כא (שירת הים) והעתק משם את הפזמון החוזר ששרו הנשים בשירת הים. _____

10. מהו ההבדל הגדול והחשוב בין שירת הנשים בשירת הים לשירת הנשים בפרקנו? _____

11. לזכות מי אפשר לזקוף את ההבדל הזה? נמק תשובתך. _____

12. הבא עוד שתי דוגמאות משירת נשים: אחת מוצלחת מאוד, ואחת שעצם הופעתה גרמה לאסון. (רמז: ספר שופטים). _____

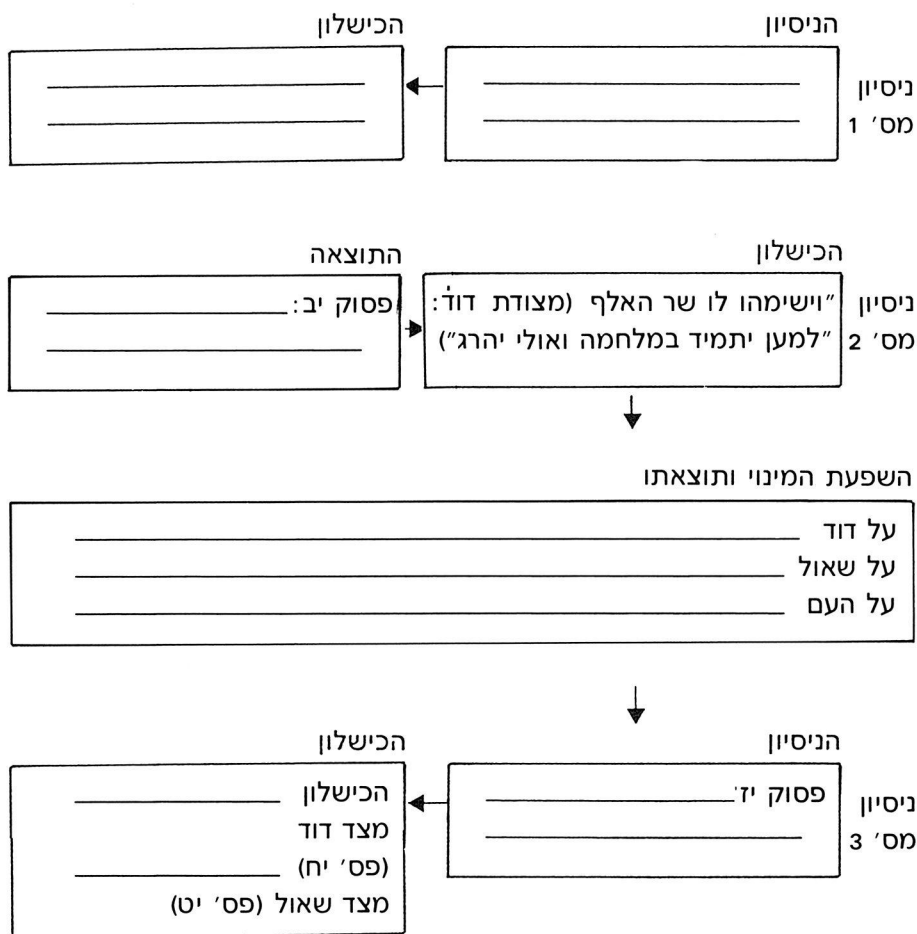
13. כאמור, "הכה שאול באלפיו" וגו' הוא רק הפזמון החוזר. **חבר** את הבית הראשון של שירת הנשים לכבוד הניצחון על גולית. _____

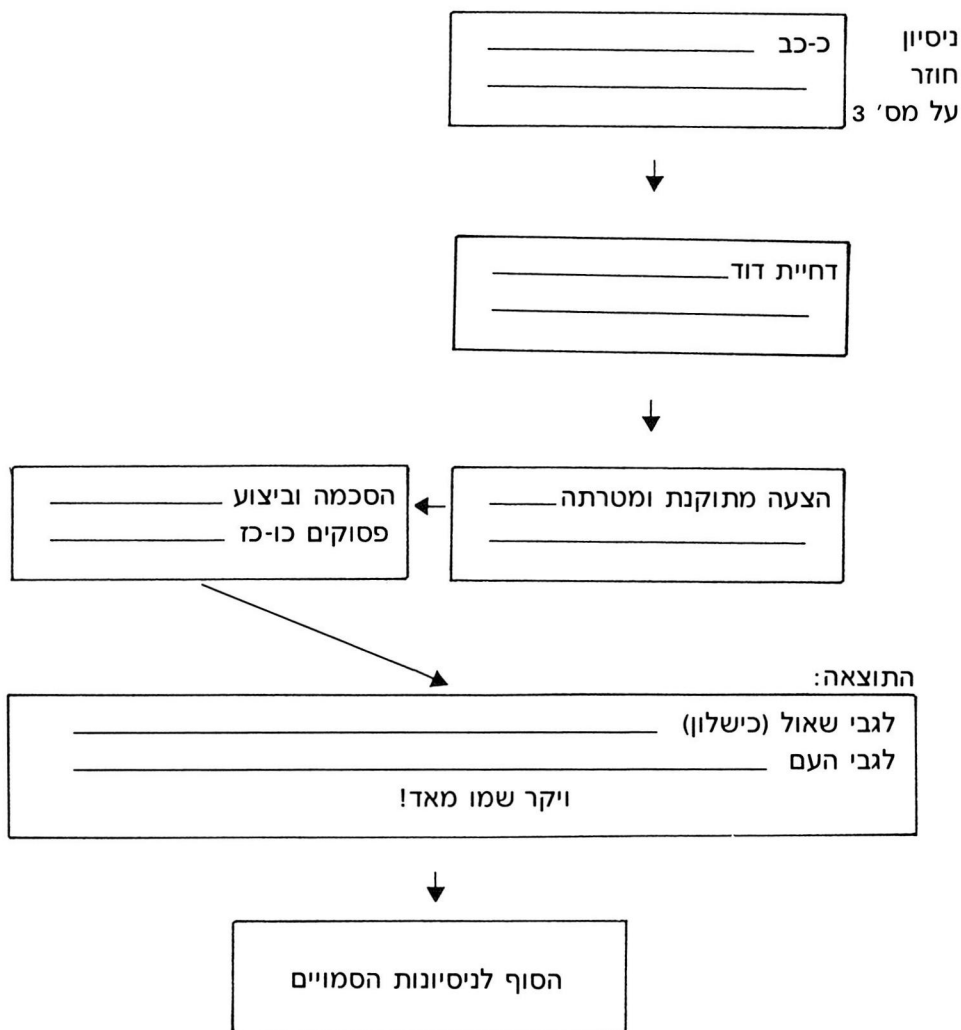


ב – ניסיונות סמויים להיפטר מדוד

פרק י"ח, פסוקים י-ל

לפניכם תרשים הניסיונות הסמויים של שאול. מלאו את הטבלה ותקבלו תמונה שלמה על כל האירועים המתוארים בקטע הזה. (ציינו משפט מתוך הכתוב או תנו שם לאירוע).





לעבודה בקבוצות

- לקבוצה א' – ניסיון מס' 1 ומס' 2.
לקבוצה ב' – ניסיון מס' 3 והניסיון החוזר.

ניסיונות מס' 1 ומס' 2

א. "ותצלח רוח אלקים רעה אל שאול ויתנבא בתוך הבית". אם הייתה עליו רוח רעה איך הוא "מתנבא"? היעזרו בקטע מידע מהאברבנאל (פרק י"ח, י):

"היה מהרהר באותה הכוונה הרעה אשר היה ל'אל' יתברך עליו, והיה מתנבא בעצמו מה שיהיה ונושא ונותן עמו בדעתו [=מנהל דיון עם עצמו] והיתה מחשבתו מטשטשת שדוד יהיה באמת יורש מלכותו".

ב. יש להניח ששאול הטיל את החנית בשעה שישב (ואולי עמד) לא רחוק מדוד. כיצד אם כן לא הצליח לפגוע בו?

ג. "וירא שאול מלפני דוד כי ה' עמו" – איך ידע שאול כי ה' עמו?

ד. "ויסירהו שאול מעמו וישמהו לו שר אלף". האם אין זו **העלאה** בדרגה?

ה. "וירא שאול אשר הוא משכיל מאד ויגר מפניו".

1) עיינו במלון והסבירו את הביטוי _____
2) מדוע לדעתכם גדלה השנאה והפחד **כעת** יותר מאשר לפני כן? _____

ו. השוו כעת את שני הניסיונות הראשונים. איזה מהם לדעתכם חמור יותר? נמקו תשובותיכם. _____

ז. ייתכן שבשלב זה טרם הרגיש דוד בכוונות האמיתיות של שאול. התוכלו להסביר זאת? "ראינו" את דוד וכתבו מה הוא ענה לכם? _____

ניסיון מס' 3 והניסיון החוזר

א. "ויאמר שאול אל דוד הנה בתי הגדולה מרב, אתה אתן לך לאשה...". עיינו בפרק י"ז פסוק כה. איזו שאלה יש לשאול את שאול? נסחו את השאלה כמופנית אל שאול.

ב. מה לדעתכם יענה שאול? (דייקו במה שנאמר בפסוק הנ"ל). _____

ג. מדוע, לא דרש דוד לקיים ההבטחה הנ"ל? _____

ד. יש הטוענים, שהרעיון של שאול לחתן אחת הבנות שלו עם דוד, היה כדי לחסלו. רעיון זה הוא אכזרי יותר מן הרעיונות הקודמים שלו. האם מסכימים אתם לטענה זו? נמקו תשובתכם! _____

ה. דוד סירב להצעת שאול לקחת את מרב לאשה. במה נימק סירובו? _____

ו. דוד לא נשא בסוף את מרב. מדוע? _____

ז. מדוע שמח שאול כששמע שמיכל אוהבת את דוד? _____

ח. "בשתיים תתחתן בי היום". מה קשה במשפט זה? ואיך מתגברים על כך המפרשים שבידכם?

הקושי: _____

הפירוש: _____

ט. מדוע דוד דוחה שוב את ההצעה? _____

י. האם לאור הניסיון שלו עם שאול, יש לו סיבה נוספת לדחיית ההצעה? נמקו תשובתכם. _____

יא. מה הוכיח דוד בכך שהביא מאתיים ערלים במקום מאה, שהמלך ביקש?

יב. מה למד שאול ממעשה דוד? לאיזו מסקנה הוא הגיע? _____

שאלות סיכום לשתי הקבוצות

א. מאלו עובדות למד שאול כי ה' עם דוד? _____

ב. ציינו ארבעה משפטים בפרק, המביעים את יחסו של שאול אל דוד.

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

ג. תחבולתיו של שאול לא עלו יפה. ציינו ביטויים בפרק המוכיחים שככל ששאול זמם עליו רעה, כן זכה דוד ליחס של אהבה והוקרה (התחילו מפס' יא).

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____



ג – "מבקש שאול אבי להמיתך"

פרק י"ט, פסוקים א-ז

1. קרא פסוק א וענה:
(א) את מי משתף שאול במזימה שלו להמית את דוד? _____

(ב) איך, לדעתך, הוא מסביר להם את החלטתו? _____

(ג) האם הם מופתעים? נמק _____

(ד) תאר מה מתחולל בנפשו של יהונתן בשעה זו? _____

2. מהי פעולתו המיידית של יהונתן? _____

3. מה דעתך על פעולה זו? _____

4. מה עושים עבדי שאול? _____

5. מדוע מעוניין יהונתן, שדוד ישמע בסתר את תוכן השיחה שלו עם אביו?

6. מה הם הנימוקים שמעלה יהונתן לפני אביו, לא להרוג את דוד?
(א) _____
(ב) _____
(ג) _____
7. מהו המשפט המשכנע ביותר, לדעתך, בנאומו של יהונתן? נמק תשובתך.

8. "וישם את נפשו בכפו" (מתוך נאום יהונתן). מה רוצה יהונתן להמחיש בביטוי הזה? מתי משתמשים בביטוי הזה? _____

שאלות רשות

9. הצע ציור הממחיש את הביטוי (המשל) הזה (השתמש במחברתך).
10. "וישמע שאול בקול יהונתן וישבע שאול חי ה' אם יומת". לפניך שלוש סיבות אפשריות לשבועתו של שאול. איזו סיבה נראית לך ביותר? נמק. (א) הוא נשבע רק כדי לגנוב את לב יהונתן כדי לא לצער אותו. (ב) הוא נשבע כדי שיהונתן יבטיח לדוד ביטחון, ויפול אח"כ ברשתו של שאול. (ג) שאול באמת התחרט והבטיח מה שהבטיח.
- נראה לי ביותר: _____
- והסיבה: _____
11. תאר את הפתעת השליחים, כאשר חזרו לבית דוד. _____
12. הידוע לך על מבצע הצלה דומה בעיקרו, שעשתה אישה אחרת בזמן אחר? כתוב פרטים. _____
13. "למה ככה רמיתני". כיצד תרצה מיכל את מעשיה? _____
14. מדוע לדעתך אין היא מספרת את האמת? הרי היוזמה לבריחה הייתה שלה! _____
15. מה הם לדעתך השיקולים של דוד להימלט אל שמואל? _____



ד – "אם אינך ממלט את נפשך הלילה מחר אתה מומת"

פרק י"ט, פסוקים ט-יח

1. לאילו תפקידים חזר דוד לאחר ההתפייסות עם שאול? _____

2. ההצליח בתפקידיו? הוכח באמצעות ציטטות. _____

3. "ויבקש שיזיל להכות בחנית בדוד..." מדוע? מה עשה? _____

4. איך נמלט דוד מהסכנה? _____

5. יהונתן בוודאי שאל את שאול על הפרת השבועה. מה לדעתכם ענה שאול? (הציעו מלות התנצלות או מלים אחרות). _____

6. "ודוד נס וימלט בלילה הוא" (פסוק י'). דוד נמלט לביתו אל מיכל. הוא בוודאי מספר למיכל על מה שקרה לו זה עתה. שער כיצד הגיבה מיכל לסיפורו? _____

7. "וישלח שאול מלאכים אל בית דוד לשמרו ולהמיתו בבקר" (פסוק יא). מדוע לא יתן הוראה להמיתו מיד בביתו? לפניך שלוש הצעות בחר את הנראית לך ונמק בחירתך.
(א) כי לא רצה להמית אותו בביתו בנוכחות בתו (רד"ק).
(ב) שאול חשש שדוד הנבון יצליח בדיבורים יפים לשכנע את השליחים לא לבצע את הפקודה הקשה. (אברבנאל).
(ג) שאול רצה להעמידו למשפט פומבי בפני בית דין כמורד במלכות. (אברבנאל).
נראה לי: _____
והנימוק: _____

8. מיכל מתכננת מבצע הצלה לדוד. תאר את המבצע על שני שלביו:
 (א) שלב התחבולה **והסחת הדעת** של השומרים.
 (ב) _____
9. מה הייתה המטרה של התחבולה עם התרפים וכפיר העיזים (עור עיזים עם
 שערות עליו). _____
10. מה דרש שאול מהשליחים, כשאלה מספרים לו שדוד חולה? _____



"ותרד מיכל את דוד בעד החלון וילך ויברח וימלט"



ה – היכן שמואל ודוד?

פרק י"ט, פסוקים יט-כד

1. כמה משלחות שלח שאול לבניות ברמה, עד שהוא החליט ללכת בכבודו ובעצמו?

2. "להקת נביאים נבָּאִים" מי הם? ואיך יכלו השליחים לנבא פתאום? להלן דברי הרלב"ג. קרא את דבריו והסבר אותם במלים שלך.

"להקת נביאים: רצינו לומר קהילת נביאים [=מעין בית מדרש לנבואה] המתנבאים דברים עתידיים. והנה זאת הנבואה היתה ממין רוח הקודש וכאילו השפיע שמואל מן הכוח אשר עליו – עליהם, וכך התנבאו מלאכי שאול".

ההסבר: _____

3. שאול התחיל לנבא עוד בטרם הגיע לשמואל. הבא ראייה לכך! _____

4. מה הייתה התוצאה של התנבאות שאול בדרכו לשמואל? _____

5. "ויפשט גם הוא בגדיו... ויפל ערום..."
רש"י: התפשט מבגדי המלכות ללבוש בגדי תלמידים.

מה מלמדנו רש"י בהערתו זו? _____

6. "על כן יאמרו הגם שאול בְּנִבְיָאִים".

פירוש מצודת דוד: "כי בפעם הראשונה שניבא בעת המלכו לא נתחזק עדיין המשל בפי הבריות לומר 'הגם שאול בנביאים', וכשנתנבא שנית אז התחזק המשל לומר על כל הבא למעלה [=לרמה גבוהה] שלא הורגל בה – 'הגם שאול בנביאים'".

א) מהי השאלה שהתעוררה ש"מצודת דוד" עונה עליה? _____

ב) מהי התשובה שהוא עונה? _____

ג) מתי משתמשים במשל זה? _____

ד) האם לפי "מצודת דוד" השימוש במשל הוא דרך לעג או דרך לציון כבוד?

ה) חבר משפט והשתמש בו באחת משתי הדרכים הנ"ל. _____



ו – מחר חודש בסבך יחסי שאול-יהונתן-דוד

פרק כ'

1. דוד מתלונן בפני יהונתן על מזימותיו של שאול אביו. מהי תגובת יהונתן?

2. על תגובתו של יהונתן שואל הרד"ק:
"יש לשאול האִיךָ היה יהונתן מבטיחו על שקר, ואִיךָ אמר לו 'ולא יגלה את אזני'
והלוא לעיני כל היה רודפו ומבקש את נפשו? חשוב על תשובה אפשרית.

3. מהו הסברו של דוד לאי ידיעתו של יהונתן על מזימותיו של אביו? _____

4. "כפשע ביני ובין הַמָּוֶת". הסבר את המשפט והוכח הסבך ע"י אחד האירועים מן
העבר הקרוב של דוד. _____

5. מהי הצעת דוד לבחינת היחס של שאול לגביו? _____

6. באיזה נימוק חזק משכנע דוד את יהונתן, שהוא חייב לעזור לו? _____

7. ההצעה מתקבלת, ויהונתן מכין תכנית מפורטת. כתוב פרטים על התוכנית
בכללה, ועל הסימנים המוסכמים. _____

8. בטרם ביצוע התכנית יש גם ליהונתן בקשה. מהי? _____

9. למה מעלה יהונתן את בקשתו? הרי כבר הייתה ברית, והוא היה ידיד נפש עם
דוד? _____

9. יהונתן ודוד כורתים ברית (ברית שנייה)! העתק את תוכן שתי הבריתות וכתוב
על ההבדלים ביניהן. _____

ברית ראשונה (י"ח, ג-ד)	ברית שנייה (כ', יד-טז)
_____	_____
_____	_____
_____	_____

_____ ההבדל ביניהן הוא: _____

10. קרא בעיון פסוק טו. ממה חושש יהונתן? _____

11. המחש בעזרת שרטוט (במחברתך) את סימן החיצים, וסמן כאן את מקום המשתתפים באירוע. _____

12. מפסוק זה ברור, שיהונתן ואבנר התחלפו במקומות הישיבה בסעודת ראש החודש. מדוע לדעתך עשה זאת יהונתן? _____

13. לפניך תרשים של השתלשלות האירועים בסעודת הזבח של ראש חודש מצא את הפסוק. היעזר בלשון הכתוב. _____

הסעודה ממחרת היום השני של ראש חודש



14. יהונתן הסיק את המסקנות ומבצע את הסימנים המוסכמים. תאר את תגובת שניהם בעת המפגש בשדה, לאחר שהנער עזב את השטח. _____



ז – סיכומים ומסקנות חזרה ועיון לעבודה בקבוצות

1. האם לדעתכם הקנאה של שאול, כפי שהיא עולה מן היחידה שלמדנו, היא אישית או ממלכתית? (או אולי שניהם)? נמקו היטב תשובתכם. _____

2. כיצד אפשר להבין ולהסביר, שיהונתן אינו מקנא כלל, ולהיפך אוהב את דוד ואפילו מעריך אותו? _____

3. באילו דרכים ניסה שאול להרוג את דוד ביחידה זו? ערכו רשימה. _____

4. כיצד יערים אב על בתו לתת אותה לאיש כאשר הוא בעצם מבקש שיהרג בקרוב? היש לכם הסבר מתקבל על הדעת לתופעה זו? _____

5. ערכו רשימה של **ביטויי קנאה ופחד** ביחידה זו. רשמו את הביטוי ואת הפסוק. היש לדעתכם הדרגתיות כלשהי? _____

6. ידידות אמת עמוקה התפתחה בין יהונתן ושאול. עברו שוב על פרקים י"ח-כ' ורשמו את השלבים, שימו לב מי היוזם של הבריתות ומה תוכנם – השוו וכתבו סיכום קצר. שלבו את האמור במשנה אבות פרק ה' משנה טז בסיכום שלכם. _____

7. כתבו סיכום קצר על יחסי שאול ויהונתן. חישבו: האם נהג יהונתן בהגינות כלפי אביו? _____

8. צטטו פסוקים מהם אתם למדים על יחסה של מיכל לדוד. _____

9. בסוף פרק כ' אנו עדים לפרידה מרגשת של שני ידידי אמת. נסו לשער מחשבותיו של דוד מיד לאחר הפרידה, וכן מחשבתיו של יהונתן בדרכו חזרה אל הארמון. מחשבות דוד: _____

מחשבות יהונתן: _____

10. אילו גילו לדוד מראש את היסורים שיצטרך לעבור בדרך אל המלכות (ואנו רק בחצי הדרך!) – האם לדעתכם היה מקבל על עצמו את השליחות הזאת? פרטו את שיקוליכם. _____

11. לפניכם, בעמ' 204, מצוי ציורו המפורסם של רמברנדט (בערך משנת 1665), המצייר את פרק י"ח פסוק י'.

כתבו הערכה על הציור ועל הבנת הפסוק. שימו לב לנקודות הבאות ולמשמעותן:

אור וצל, מצב הגוף, ניגוב הדמעה (מדוע?), מצב היד, הבעת הפנים ועל עוד פרטים שתמצאו לנכון לציין אותם. _____

12. "מחר חודש" (פס' יח), מפסוק זה ועד סוף הפרק, משמשת פרשה זו כהפטרה לשבתות מסוימות במשך השנה. עיינו ברשימת ההפטרות, באילו שבתות מפטירין "מחר חודש" ומדוע?

13. מפרק כ' אנו למדים שיהונתן ויתר כבר למעשה על כס המלכות לטובת דוד. הביאו ראיות לכך. _____

14. איזה מעשה של שאול ביחידה זו נראה לכם החמור ביותר? נמקו בחירתכם. _____



ח – לשון הכתוב – בקיאות

חזרה על ערכי לשון

1. יוצא בראש המלחמה וחוזר בראש החוזרים. _____

2. התנהג כגיבור חיל. _____

3. אין למלך חפץ בכסף (שהחתן צריך לשלם לאבי הכלה). _____

4. שמו של דוד נעשה יקר ונכבד. _____

5. העמיד עצמו בסכנה גדולה. _____

6. רק מרחק קטן מפריד ביני ובין המוות. _____

7. מקומך ישאר פנוי. _____

8. החצים הם במקום קרוב אלי יותר מן המקום אשר בו אתה נמצא. _____

9. עד שדוד בכה הרבה (הרבה מיהונתן). _____

10. הוא היה עצוב וכעוס כי ביישו אביו. _____

ב. מי אמר למי?

1. "ואנכי איש רש ונקלה". _____
2. "אתננה לו ותהי לו למוקש". _____
3. "ולמה תחטא בדם נקי להמית את דוד חנם?"
4. "למה ככה רִימְתָּנִי?"
5. "לכה ונצא השדה". _____
6. "ואני שלשת החצים צָדָה אוֹרָה לְשַׁלַּח לִי לְמַטְרָה". _____
7. "הלוא החצי ממך והלאה". _____
8. "בן נעות המרדות". _____
9. "מה תאמר נפשך ואעשה לך". _____
10. "ולא תכרית את חסדך מעם ביתי עד עולם". _____



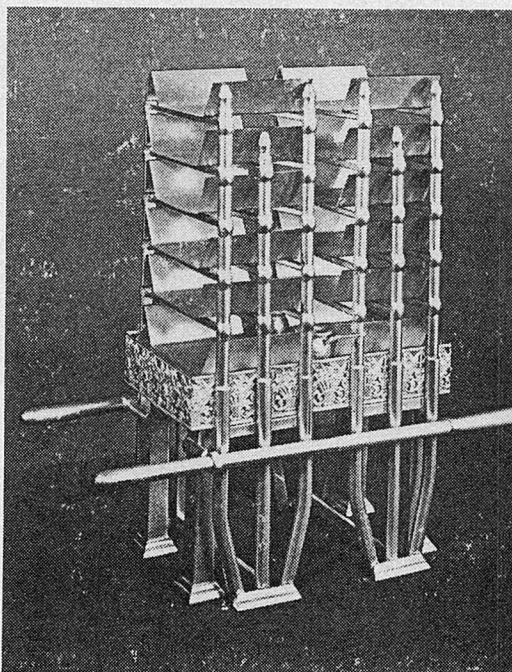
"דוד מנגן לפני שאול"

המרדפים החלו והאסון בנוב

פרקים כ"א-כ"ב

רשימת הנושאים של דפי העבודה

- א. "ויבא דוד נָכָה אל אחימלך הכהן"
- ב. "חסר מְשָׁגִעִים אני..."
הזה יבוא אל ביתי?"
- ג. "וילך דוד משם וימלט אל מערת
עֲדֵלָם"
(ראשית ההתארגנות הצבאית
והחברתית)
- ד. "ואת נב עיר הכהנים הכה לפי
חרב"
- ה. ועדת חקירה!



"לחם קודש על השולחן הטהור במשכן"



א – "ויבא דוד נֶבֶה אל אחימלך הכהן"

פרק כ"א, פסוקים א-י

דף הכנה

1. פרק כ"א פותח בפסוק המוסר פרטים על דוד ויהונתן.
(א) מה נאמר על דוד? _____
(ב) מה נאמר על יהונתן? _____
(ג) מהו הפועל שהכתוב משתמש בו לגבי דוד? ומה הפועל לגבי יהונתן? _____
(ד) היש לך הסבר מדוע אין הכתוב משתמש באותו פועל לגבי שניהם? _____
(ה) מה אפשר ללמוד מהפסוק הזה על מצבו של דוד? _____
2. "ויבא דוד נֶבֶה" (לנב)
(א) עיין במפה ומצא את העיר נוב.
(ב) לאיזו עיר היא קרובה מאוד? _____
(ג) בנחלת איזה שבט נמצאת העיר? _____
(ד) מדוע, לדעתך, מחליט דוד להגיע לעיר זו? חשוב על שתי סיבות. _____
3. "ויחרד אחימלך לקראת דוד". מדוע הוא נחרד, מה היו הספקות שהתעוררו בלבו למראה הופעת דוד בעיר? _____
4. מה הייתה תשובתו של דוד לשאלת אחימלך, מדוע אין איש איתו? _____
5. מדוע, לדעתך, דוד לא סיפר לאחימלך את האמת? מדוע המציא סיפור? _____
6. מה מבקש דוד מאחימלך? _____
- 7*. מהו "לחם חול" ומהו "לחם קודש"? _____

- 8* .מדוע לא נתן לו אחימלך "לחם חול"? _____

- 9* .איזה לחם נתן אחימלך לדוד? _____

- 10* .עיין בחומש שמות כ"ה, ל ובחומש ויקרא כ"ד, ה-ט וכתוב פרטים על הלחם שאחימלך נתן לדוד.
 כמה לחמים היו? _____
 איך הם נקראים ומדוע? _____
 מתי מחליפים אותם? _____
 מי אוכל אותם? _____
11. איך נימק דוד את הצורך שלו בחנית או בחרב? _____
12. מדוע הייתה חרב גלית בבית ה'? _____
13. מי היה עד לכל השיחה בין דוד לאחימלך, שמע וראה הכל? _____
- 14* .מה היה התואר הרשמי של האיש (היעזר במפרשים) _____

- 15* .מדוע מספר לנו הכתוב על הפרט הזה שנראה לנו בכלל לא חשוב. _____

* המשימות המסומנות ב-* הן רשות.



ב – "חסר משגעים אני... הזה יבוא אל ביתי?"

פרק כ"א, פסוקים יא-טז

1. "ויקם דוד ויברח ביום ההוא מפני שאול ויבא אל אכיש מלך גת".
(א) מדוע ממחר דוד לעזוב את נוב עוד באותו יום? _____

- (ב) מדוע אינו חוזר לביתו לבית לחם? _____

- (ג) מדוע הוא בורח לעיר הפלשתית גת? מה היו שיקוליו? _____

2. הפלשתים מכירים אותו מיד, מה הם אומרים? _____

3. איך דוד מצליח בכל זאת להסתיר את זהותו? _____

4. לפי מה החליט אכיש מלך גת שלפניו איש משוגע ולא דוד (מה היו הסימנים)?
א. _____
ב. _____
5. לפניך אגדה יפה המספרת לנו כיצד הגיע דוד לרעיון המשונה הזה (להתחפש למשוגע). קרא את האגדה וענה.

"אמר דוד לפני הקב"ה, רבונו של עולם, כל מה שעשית בעולמך, יפה מן הכל, חוץ מן השטות. מה הנאה בשוטה זה. אדם מהלך בשוק וקורע בגדיו והתינוקות משחקים ורצים אחריו, והעם משחקים לפניו. וכי זה נאה לפניך. אמר לו הקב"ה לדוד, דוד, על שטות אתה קורא תגר. חייך שתצטרך לו. ואמנם נצרך דוד להעמיד פנים כשוטה אצל אכיש, שהיה כותב על הדלתות: אכיש מלך גת מחויב לי מאה רבוא ואשתו חמשים. ובתו של אכיש היתה שוטה אמר להם אכיש יודעים אתם שחסר שוטים אני, שנאמר חסר משוגעים אני. באותה שעה שמח דוד שמחה גדולה כשיצא לו השטות מתוך השמחה. וזהו שאמר אברהם את ה' בכל עת (תהלים לד), במזמור לדוד בשנותו את טעמו לפני אבימלך ויגרשוהו וילך. שאם לא היו שוטים בעולם לא היתה מועילה לי שטותו."

(מתוך ילקוט שמעוני חלק ב, רמז קל"א)

- _____ (א) מה הייתה טענת דוד לקב"ה בעניין השוטים שבעולם?
- _____ (ב) איזה לקח לימד אותו הקב"ה?
- _____ (ג) "חסר משוגעים אני" – מי עוד היה משוגע לפי האגדה?

לבעלי דמיון

6. שני אירועים קשים עברו על דוד מאז שנפרד מיהונתן. דוד מבקשך לכתוב בשמו מכתב סודי שבו תיאור התלאות והיסורים שעברו עליו בתקופה הקצרה מאז שנפרדו. מלא את שליחותו.



הדרך לעדולם – מקום המסתור וההתארגנות של דוד



ג – "וילך דוד משם וימלט אל מערת עדולם"
(ראשית ההתארגנות הצבאית והחברתית)

פרק כ"ב, פסוקים א-ה

עבודה בקבוצות

1. קראו את הקטע ורשמו את השאלות שאתם מבקשים לשאול על הקטע הזה.
רשמו את שאלותיכם והגדירו את המקורות שבהם תעזרו, כדי לקבל את
תשובותיכם. עבדו לפי הטבלה הבאה:

שמואל א', א-כה

השאלה	מקורות לקבלת תשובות
א. היכן היא עדולם?	מפה תנכית, אנציקלופדיה
ב. מדוע בוחר דוד לברוח למקום זה?	
ג.	
ד.	
ה.	
ו.	

2. חלקו כעת משימות בתוך הקבוצה. כל אחד יענה בקצרה תשובה על שאלה אחת לפחות.
3. כל תלמיד בקבוצה ידווח על תשובתו וכל הקבוצה תרשום את התשובה בהתאם למיספור שלמעלה.

התשובות

- א. _____
- ב. _____
- ג. _____
- ד. _____
- ה. _____
- ו. _____



ד — "ואת נב עיר הכהנים הכה לפי חרב..."

פרק כ"ב, פסוקים ו-כג

דף הכנה

1. "וישמע שאול כי נודע דוד ואנשים אשר אתו" וגו' עיין במפרשים שבידך והשב על השאלות הבאות:

(א) מה פירוש "נודע"? _____

(ב) מה הדאיג אותו? _____

(ג) את מי הוא מאשים במצב החדש שנוצר? _____

_____ (1)

_____ (2)

(ד) פרש את הביטויים הבאים:

(1) "כי קשרתם עלי כלכם" _____

(2) "ואין גולה את אזני" _____

(3) "ואין חלה מכם עלי" _____

(4) "כי הקים בני את עבדי עלי לארץ כהיום הזה" _____

(ה) סכם לפי כל הנ"ל מה במיוחד מטריד את שאול:

(1) מבחינה ממלכתית _____

(2) מבחינה אישית _____

(ו) האם לדעתך הוא צודק בטרדתו ובדאגתו? _____

2. "ויען דאג האדמי והוא נָצַב על עבדי שאול ויאמר...". על מעשה דואג אפשר להשתמש במשפט "הוא הוסיף שמן למדורה". הסבר את המשפט ואת נמשלו (התייחס לאירוע המתואר). _____

3. מה היו הפרטים החשובים שסיפר דואג לשאול?

_____ (א)

_____ (ב)

_____ (ג)

4. האם העובדות נכונות? עיין גם בפסוק טו ונמק. _____

5. מה החסיר דואג מכל הסיפור? ולמה? _____
-
6. היש לך הסבר לכך? האם ביקש דואג ע"י כך להחמיר במעשה שנעשה או אולי להקל על המעשה שנעשה? הוכח דברך! _____
-
7. שאול חוזר בפני אחימלך על שלושת הדברים שעשה ושאסור היה לו לעשות. מדוע אסור לכהן לענות למי שמבקש ממנו לשאול באלוקים? היעזר במפרשים. _____
-
8. אחימלך מקבל את רשות הדיבור ואומר: "היום החילתי לשאל לו באלוקים...". לפניך שני פירושים שבאו להסביר את התגובה של אחימלך. קרא וסמן x בסוף הפירוש הנראה לך יותר.
- א) זו הפעם הראשונה ששאלתי לו באלוקים ולא ידעתי שהדבר לא רצוי לך, וכי הוא בורח ממך ויותר לא אעשה וכו'. _____
- ב) וכי היום שאלתי לו באלוקים לראשונה? (לשון תמיהה) הרי זה מזמן אני שואל לו באלוקים! (כאשר הלך בפקודותיך להלחם בפלשתים). _____
- התוכל לנמק את בחירתך? _____
-
9. אחימלך אינו מספר מה הייתה השאלה שדוד שאל באורים ותומים וגם לא מה הייתה תשובתו. שער מה הייתה השאלה ומה הייתה התשובה שדוד קבל? _____
-
10. מהי התנצלותו של אחימלך בדבר הלחם והחרב שנתן לדוד? _____
-
11. אחימלך בנאום הגנתו מגן למעשה גם על דוד. פרט את ארבעת התארים שהוא מכנה בהם את דוד.
- א. _____ ב. _____ ג. _____ ד. _____
12. שאול אינו מקבל את דברי ההתנצלות וההסבר של אחימלך ונותן פקודה להוציא להורג את אחימלך וגם את שאר הכהנים. כיצד הוא מנמק זאת? _____
-
13. "ולא אבו עבדי המלך לשלח את ידם לפגע בכהני ה'". מדוע סרבו למלא פקודת מלך? _____
-
14. איך נודע לדוד על האסון שאירע בנוב? _____
-

15. מה העיקר על מצפוננו של דוד? כתוב בלשון הכתוב. _____

16. "כי משמרת אתה עמדי". מה פירושו? היעזר במפרשים. _____

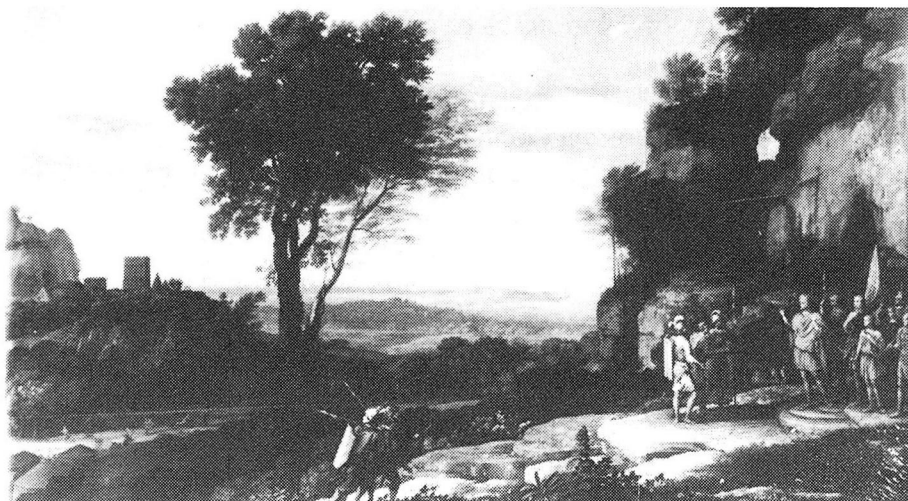
שאלת רשות לסיכום

17. לפניך טבלה שבעזרתה תוכל לסכם את התנהגות שאול בשני אירועים, לאחר שתמלא את הטבלה קרא את דברי הגמרא וכתוב את מסקנותיך.

התנהגות שאול	פרשת נוב	פרשת עמלק	
	כ"ב, טז כ"ב, יט	ט"ו, ג ט"ו, ט	הפקודה הביצוע

בשעה שחמל שאול והעם על אגג ועל מיטב הצאן יצתה בת קול ואמרה אל תצדק הרבה. ובשעה שהרג נוב עיר הכהנים מעולל ועד יונק יצתה בת קול ואמרה אל תרשע הרבה. ר' שמעון בן לקיש אמר: כל מי שעושה עצמו רחמן במקום אכזרים, סופו שיהיה אכזרי במקום רחמים.
(על פי הגמרא יומא כ"ב, ע"א)

המסקנות: _____



דוד ואנשיו במערות עדולם (ציור דמיוני)



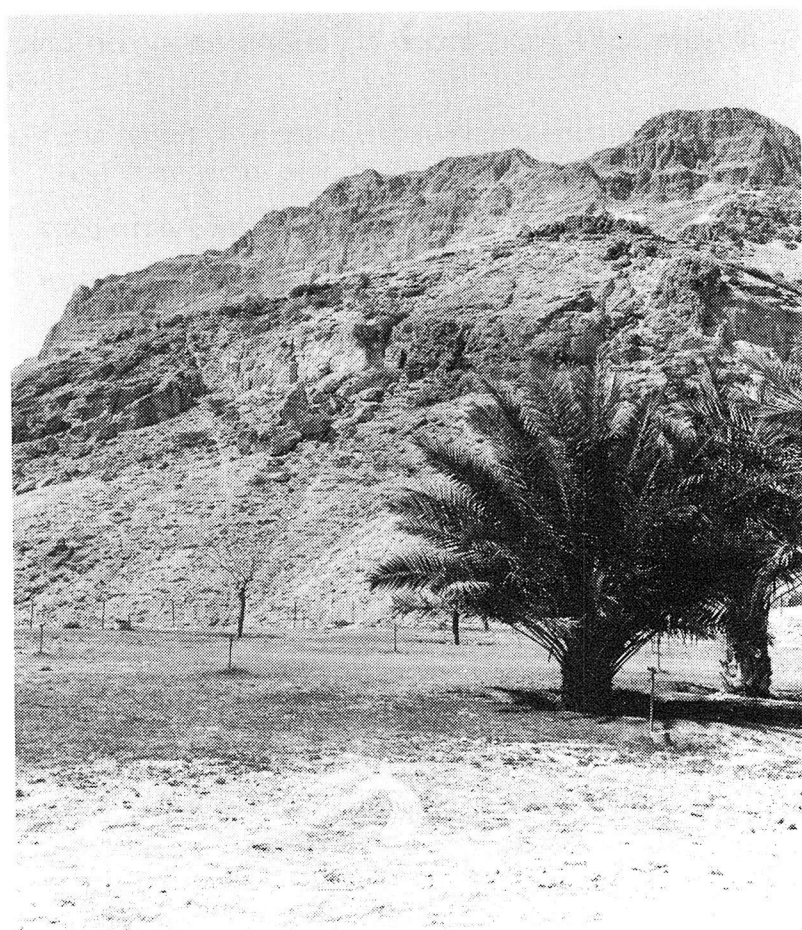
ה – ועדת חקירה!

זה עתה גמרתם ללמוד על אחד האירועים הקשים בספר שמואל א'. על אירועים אלה אי אפשר לעבור לסדר היום, הבה נקים ועדת חקירה לחקור את כל הפרשה הנוראה הזאת על כל היבטיה ונוציא מסקנות למען לא יישנו מעשים כאלה אף פעם בעתיד.

אתם חברי הכיתה מתמנים בזה כחברים בוועדה. עליכם לבצע את המשימות הבאות:

- א. **לערוך רשימה של האנשים שיוזמנו להופיע בפני הוועדה.** (אתם רשאים וגם חייבים להזמין כל מי שהיה מעורב בפרשה).
- ב. **להכין סדרת שאלות מראש לכל מוזמן.**
- ג. **להיעזר במקורות העומדים לרשותכם** (פרשני המקרא ומדרשי חז"ל).
- ד. **לקיים דיון יסודי ביניכם.** חלקו תפקידים וקבעו מי מכם ידבר בשם איזה מוזמן, וכמובן שישתדל כמיטב הבנתו לענות על השאלות שהכנתם עבורו.
- ה. **לכתוב סיכום ומסקנות.**

השתמשו במחברותיכם לצורך מילוי המשימות.



אזור עין גדי – אזור המרדפים

"ויבקשהו שאול כל הימים ולא נתנו אלוקים בידו" (פרשת המרדפים)

פרקים כ"ג-כ"ד

רשימת הנושאים של דפי העבודה

- א. "וישע דוד את יִשְׁבִי קַעֲלָה"
- ב. "ואתה תמלך על ישראל ואנכי
אהיה לך למשנה"
- ג. הלוא דוד מסתתר עמנו בַּמַּצְדֹּת
בַּחֲרָשָׁה"
- (האירועים במדבר זיף ובמעון)
- ד. "צדיק אתה ממני כי אתה גמלתני
הטובה ואני גמלתיך הרעה".
- ה. המפגש הבלתי צפוי במדבר עין גדי
חזרה, סיכומים ומסקנות



אזור דרום הר חברון – מקום מסתורו של דוד



א — "וישע דוד את ישיב קעלה"

פרק כ"ג, פסוקים א-טו

א. מצוקת אנשי קעילה

1. "וַיָּגֵדוּ לְדוֹד לֵאמֹר..." היכן ישב דוד בזמן שהידיעה הגיעה אליו? _____
2. (א) היכן קעילה, לאיזו עיר ישראלית היא קרובה? סמן במפה שלך.
(ב) איזה פרט חשוב נמסר לנו אודות העיר? _____
3. "והמה שָׁסִים את הגרנות", הסבר את הביטוי (היעזר במפרשים שבידך).

4. מדוע לדעתך פנו אנשי קעילה לעזרת דוד ולא הזעיקו את שאול? _____

ב. תהליך ההחלטה של דוד

5. "וישאל דוד בה' לאמור..." איך שאל בה', באמצעות מי? היעזר בפסוק ו.

6. מה, לדעתך, היו השיקולים של דוד לשאול בה' ולא החליט מיד על דעת עצמו?

7. מה הייתה עמדת אנשי דוד? נמק את תשובתך.

8. (א) אנשי דוד ניסו לשכנע אותו שלא להסתכן. הם משתמשים בטיעון הגיוני הנקרא "קל וחומר". מלא את דרישות הטבלה שלפניך.

המקרה הקל

המקרה החמור

"הנה אנחנו פה ביהודה
יראים..."

המסקנה המתבקשת

דוגמאות לקל וחומר		
שמות ו', יב	בראשית מ"ד, ח	
_____	_____	המקרה הקל:
_____	_____	
_____	_____	
_____	_____	המקרה החמור:
_____	_____	
_____	_____	
_____	_____	המסקנה המתבקשת:
_____	_____	
_____	_____	

ב) עיין במקורות הבאים: בראשית מ"ד, ח; שמות ו', יב. והכן תרשים לקל וחומר המובא בהם.

9. עתה, משטענו, אנשי דוד, טענה כל כך הגיונית נגד הירידה למערכות פלשתים, כיצד הצליח דוד לשכנעם בכל זאת? _____

10. מה היו תוצאות מעורבותו של דוד לטובת אנשי קעילה? פרט! _____

ג. "וַיִּגַּד לְשָׁאוּל כִּי בָא דָּוִד קַעִילָה"

11. כאשר נודע לשאול שדוד בקעילה הוא היה משוכנע שבקעילה הוא יוכל לתפוס את דוד. מדוע? _____

12. "וַיִּשְׁמַע לְשָׁאוּל אֶת כָּל הָעַם לְמַלְחָמָה". האם גילה שאול לעם, כבר בשלב זה, את המטרה האמיתית של הגיוס? רמזים תמצא בפסוקים ט"ו. נמק את תשובתך. _____

13. מה היו שתי השאלות ששאל דוד את ה' באמצעות האורים ותומים?

(א)

(ב)

14. מה הייתה התשובה שקיבל?

_____ על שאלה א'

_____ על שאלה ב'

15. לפי תשובת ה' ברור שאנשי קעילה הם "כפויי טובה". מדוע, לדעתך, הם לא יילחמו למען דוד, כפי שהוא נלחם עבורם?

16. דוד אינו "לוקח סיכונים". מה מעשיו?

17. מחנה דוד גדל בינתיים, מה מספרם כעת?

_____ מה הייתה התחנה הבאה של דוד?



צורי היעלים במדברות־יהודה



ב – "ואתה תמלך על ישראל ואנכי אהיה לך למשנה"

פרק כ"ג, פסוקים טז-יח

עבודה בקבוצות

בעיצומם של המרדפים והסכנות האורבות לדוד מפגעי הטבע, זוכה דוד לביקור ממלכתי מפתיע, הבה נדון במשמעות הביקור הזה.

1. שער, איך זה שיהונתן מצא בקלות את דוד ואילו שאול התאמץ בחיפושיו ולא גילה את מקומות המסתור? _____

2. מה הייתה מטרת הביקור? (כתבו בלשון הכתוב). _____

3. מה היה המסר החשוב שמסר יהונתן לדוד? _____

4. "כי לא תמצאך יד שאול אבי". מנין היה לו הביטחון בכך? _____

5. "וגם שאול אבי ידע כן". אם אמנם שאול יודע זאת מדוע אינו נמנע מלרדוף אחריו? _____

6. "ויכרתו שניהם ברית לפני ה'", מה היה תוכן הברית? _____

7. זו הברית השלישית בין יהונתן ודוד. העתק את הפסוקים בהם מזכרת הברית, והדגש בצבע את התוספת המיוחדת בברית האחרונה.

י"ח, ג	כ', טז	כ"ג, יח
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

8. אתם השתתפתם בפגישה בחורשה בין יהונתן לדוד. (הם לא נפגשו יותר!).

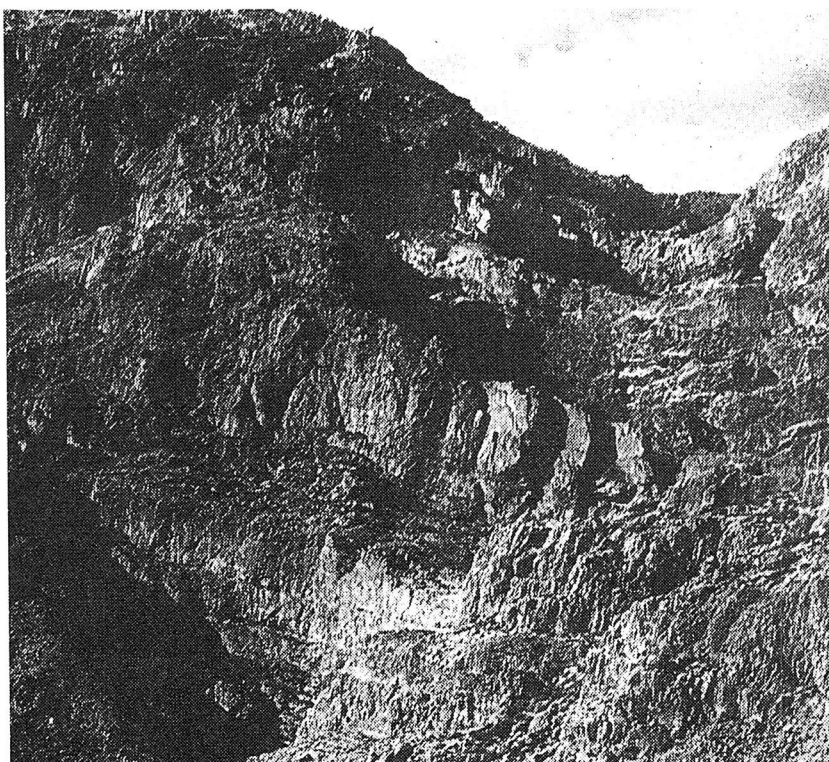
שמעתם את דברי יהונתן (דוד כפי הנראה לא דיבר כלל). דונו ביניכם כעת באופיו

של יהונתן. שקלו את התנהגותו כבן מלך וכידיד נפש של אויב המלך.

טיעונים נגד
יהונתן

טיעונים לטובת
יהונתן

מסקנת הקבוצה:





**ג – "הלוא דוד מסתתר עמנו במצדות החרשה"
(האירועים במדבר זיף ובמדבר מעון)**

פרק כ"ג, פסוקים יט-כח

1. מה הייתה הצעת הזיפים? _____

2. שאול קיבל את הצעת הזיפים, אך הוא פונה אליהם בבקשה. מה הייתה בקשתו?

3. המדרף החל. כיצד ניצל דוד הפעם מהסכנה הגדולה? _____

4. "על כן קראו למקום שהוא סלע המחלקת".
רש"י פירש שהמקום נקרא כך, כי לבו של שאול היה **חלוק** לשתי דיעות: אם לשוב להציל את ארצו מיד פלשתים או לרדוף ולתפוש את דוד?
התוכל לציין נימוקים לשתי הדיעות שהתרוצצו בלבו של שאול בשעה זו?

נימוקים לדיעה השנייה

נימוקים לדיעה הראשונה

- והדיעה שהתקבלה: _____
5. לפניך דברי רלב"ג. קרא וכתוב מה לדעתו מלמד אותנו האירוע הזה?

"באר בזה הסיפור מה נפלא עוצם השגחת השם על אוהביו ואיך הציל את דוד עם היותו בעוצם הסכנה".

6. בתהלים מזמור נ"ד נתן דוד ביטוי למצוקתו הקשה בעת שהזיפים (בני שבטו) מציעים להסגירו בידי שאול. קרא את המזמור ותאר את תחושותיו ורגשותיו של דוד (צטט מתוך המזמור). _____

7. מה דעתך על התנהגות הזיפים? נמק דברך. _____

**ד – "צדיק עתה ממני כי אתה גמלתני הטובה
ואני גמלתיך הרעה"
(המפגש הבלתי צפוי במדבר עין גדי)**

פרק כ"ד

א. נתוני רקע

1. התחנה הבאה של דוד הייתה במצדות עין גדי. סמן אותה במפה. מדוע, לדעתך, בחר דוד במקום הזה? _____
2. שאול סיים את הקרב (אולי רק מרדף?!) עם הפלשתים, ושוב התפנה לרדוף אחרי דוד.
(א) מה היה מספרם של החיילים שעמדו לרשות דוד? _____
(ב) מה היה מספרם של החיילים שהשתתפו במרדף לצד שאול? _____
3. וילך לבקש את דוד על פני "צורי היעלים".
(א) היעזר במילון או במקורות מידע אחרים וכתוב פרטים על יעל הבר ועל איזור מחייתו. _____

- (ב) מדוע בחר דוד להסתתר בין "צורי היעלים"? _____

ב. האירוע

4. "ויבא שאול להִסֵּף את רגליו ודוד ואנשיו בירכתי המערה יִשְׁבִּים".
(א) מדוע נכנס שאול לבדו למערה? _____
(ב) היכן במערה נמצאו דוד ואנשיו? _____
(ג) איך זה שהם ראו את שאול והוא לא הבחין בהם? _____
5. (א) מה הייתה הצעתם של אנשי דוד? _____
(ב) על מה הם התבססו? _____
(ג) האם נכונים הדברים שהם אמרו? (היעזרו בתשובתכם במידע שלהלן).

רד"ק: "אשר אמר ה'": אמר לו ע"י שמואל או גד או נתן הנביא שיתן אויביו בידיו ושיצילח למלוכה, אבל על שאול לא נאמר לו כי לא נפל בידו. אבל אנשי דוד אמרו לו: אחר שהאל הבטיחך שיתן אויבך בידך, הנה שאול ראש אויבך והנה עתה הגיע היום כי הנה הוא בידך".

ד) מה היו הנימוקים של דוד לדחיית הצעתם? _____

מה בכל זאת עשה דוד? _____

ה) מה הייתה מטרת המעשה שהוא עשה? (חשבו גם על משמעות סמלית).

ו) "ויהי אחרי כן וַיָּבֶן לָב דָּוִד אֶת־...". מדוע התחרט על מה שעשה?

ז) הוכח מהכתובים שהיה לו ויכוח קשה עם חייליו. _____

ח) אילו היה דוד הורג את שאול, מה הייתה השפעת המעשה לטווח המידי, ולטווח הרחוק יותר? (דון עם חברך על האפשרויות קודם שתענה) _____

ט) לפי הכלל של "הבא להרגך – השכם להרגו". האם רשאי היה דוד להרוג את שאול? מה אפשר ללמוד מכאן על אופיו של דוד? _____

ג. נאום דוד

6. א) על מי ועל מה רומז דוד בפתיחת נאומו באמרו "למה תשמע את דברי אדם לאמור...". עיינו במפרשים? _____

ב) כיצד הוכיח דוד לשאול, שיכול היה להרוג אותו ולא הרגו? _____

ג) איך הסביר דוד לשאול מדוע לא הרגו? _____

ד) באלו ביטויים השתמש דוד כדי להוכיח לשאול שהוא קיבל את מרותו ורואה בשאול את מלכו? _____

ה) יחד עם מלים של פיוס, אומר דוד גם דברים קשים מאוד לשאול. צטטו שני משפטים קשים. _____

7. א) מהו "משל הקֶדְמוֹנִי"? _____

ב) למה רומז דוד במשל זה, היעזרו בתשובותיכם בדברי רד"ק להלן:

"מרשעים יצא מעשה רשע. כלומר כמו שהם רשעים בלבם כך יעשו מעשי רשע ולכן יבחזן במעשיהם. וכן אני מכיר לבך כי לא תרחם עלי אם אפול בידך, אף על פי כן ידי לא תהיה כך".

-
-
8. א) דוד היה מוכן להשפיל עצמו ובלבד שיצליח לשכנע את שאול שיפסיק לרדוף אחריו. למה הוא משווה את עצמו מול מלך ישראל? _____
-
- ב) פעמיים בנאומו חוזר דוד על רעיון אחד. מה הרעיון? _____
מדוע לדעתך הוא חוזר עליו פעמיים? _____
-
9. הכן במחברתך תרשים זרימה. שיבטא את המבנה של נאום דוד.

ד. תגובת שאול לנאום

10. א) כבר ממשפט הפתיחה של שאול אפשר היה להיווכח, שדוד הצליח מאוד בנאומו. מהו המשפט **החזק** ביותר של דוד "ששבר" את שאול? _____
-
- ב) שאול התרשם במיוחד מהתנהגותו האבירית של דוד. צטט שני משפטים מדברי שאול המעידים על התפעלותו מהתנהגות דוד. _____
-
- ג) לאיזו מסקנה הגיע כעת שאול? _____
-
- ד) מה שכנע את שאול להגיע למסקנתו החדשה? _____
-
- ה) מה ביקש שאול מדוד? _____
-
- ו) מדוע הוא ביקש זאת? _____

משימות לבחירה:

משימה א' – "וילך שאול אל ביתו" – לכו אחריו ושאלו אותו על מצב רוחו, רגשותיו, תכניותיו לעתיד ועוד שאלות כפי שתמצאו לנכון. רשמו שאלותיכם ואת תשובותיו.

משימה ב' – "ודוד ואנשיו עלו על המצודה" – לכו אחריו ושאלו אותו על מצב רוחו, רגשותיו, תכניותיו לעתיד ועוד שאלות כפי שתמצאו לנכון. רשמו שאלותיכם ואת תשובותיו.

לבסוף: מה דעתכם, האם נפסקו הרדיפות? (לסקרנים! עיינו בתחילת פרק כ"ו).



ה – חזרה, סיכומים ומסקנות

א. חזרה על ערכי לשון

לפניך עשרה משפטים חשובים מן היחידה הזאת. ציין את מקורות המשפטים (פרק ופסוק) וכתוב את המשמעות שלהם. אם אתה מתקשה לפרש חלק מהם. היעזר נא ב"מחסן" הצמוד ותמצא את מבוקשך.

פרק, פסוק

1. _____ "נִכַּר אֶתֹּו אֱלֹוִקִים בִּידֵי כִי נִסְגַּר לְבֹא בְעִיר דִּלְתִים וּבְרִיחַ".

2. _____ "וַיִּתְּהִלְכוּ בְּאִשֶּׁר יִתְּהִלְכוּ".

3. _____ "וַיֵּךְ לֵב דָּוִד אֹתֹו".

4. _____ "וַיַּחֲזֶק אֶת יָדֹו בְּאֱלֹוִקִים".

5. _____ "מִרְשָׁעִים יֵצֵא רָשָׁע וַיְדִי לֹא תִהְיֶה בָּרַ".

6. _____ "וְאַתָּה צֹדֵה אֶת נַפְשִׁי לִקְחָתָה".

7. _____ "וְהִיָּה ה' לְדִין וְשֹׁפֵט בֵּינִי וּבֵינָךְ".

8. _____ "צִדִּיק אֶתָּה מִמֶּנִּי כִי אֶתָּה גִּמְלָתְנִי הַטֹּבָה וְאֲנִי גִמְלָתִיךָ הָרָעָה".

9. _____ "...וְאִם תִּשְׁמִיד אֶת שְׁמִי מִבֵּית אֲבִי".

10. _____ "וַיִּשְׁפַּע דָּוִד אֶת אֲנִשְׁיוֹ בְּדַבְרִים".

"מחסן" לעזרתך

- ★ מנעם מלפגוע בשאול, הפסיק את דבריהם ופייסם בדברים שדבר אליהם.
- ★ פתגם קדמון: מעשה רשע נעשים ע"י רשעים אך אני אינני רשע.
- ★ הסגיר אותו אלוקים בידי כי נכנס לעיר סגורה בשערים כפולים ובברית.
- ★ עודד אותו וחיזק את כוחו לבטוח בה' שלא יאונה לו כל רע.
- ★ ה' יכריע מי משנינו צודק.
- ★ אורב וזומם כל הזמן לנפשי להרגני.
- ★ עשיית טובה תחת רעה.
- ★ הצטער והיו לו נקיפות מצפון.
- ★ אם תשמיד את זרעי כאילו השמדת את שמי.
- ★ הלכו ממקום למקום בדרך מקרה ללא יעד מסוים.

ב. משימות נוספות לבחירה

1. קרא שוב את כותרת היחידה הזאת "ויבקשהו שאול... ולא נתנו אלוקים בידו".
התוכל להצדיק את הכותרת ליחידה? כתוב נימוקים בעד או נגד ואם יש לך
הצעה טובה יותר – הצע אותה.

בעד _____

נגד _____

הצעה אחרת _____

2. במועצת העיר קעילה נתקיים דיון בעניינו של דוד. נשמעו דיעות בעד ההסגרה
ודיעות כנגדה. אתה משמש בתפקיד מזכיר העיר. רשום את כל הדיעות
שהושמעו במועצה (ההחלטה ידועה כבר).

3. "ויתהלכו באשר התהלכו". מה מלמד ביטוי זה על יחס האוכלוסייה לדוד
ולאנשיו? התוכל להסביר גם את הסיבות לכך?

היחס: _____

הסיבות: _____

4. כפי הנראה לא רק לשאול היו אנשי מודיעין שעקבו אחרי דוד וגילו לשאול את תנועותיו של דוד, אלא גם לדוד היו אנשי מודיעין משלו. הוכח זאת מן הכתובים וכן היעזר בדעת אברבנאל כפי שמובא להלן:

“...והיה דוד יודע כל פעם ופעם שהיה יוצא שאול לבקש את נפשו, לפי שהיו עבדי שאול אוהבים אותו ומגלים את אזנו בסתר”.

5. לפניך מדרש קרא אותו וענה על השאלות הבאות.

“ידעתי כי מלך תמלוך: מנין ידע? לפי שאמר לו שמואל קרע ה' את ממלכות ישראל, אמר לו שאול: מי הוא זה? אמר לו: איני אומר לך אלא רמז אני רומז לך, מי שהוא קורע את מעילך עתיד ליטול מלכותך. וכיוון שקרע דוד את כנף מעילו, ידע שאול מה שאמר לו שמואל, התחיל לומר: ועתה הנה ידעתי כי מלך תמלוך...”.

(ילקוט שמעוני ד' רמז קל"ד)

א) על איזו שאלה רוצה המדרש לענות? _____

ב) מה הדבר שלפי המדרש השפיע על שאול לומר מה שאמר? _____

ג) מה לדעתך הייתה כוונתו הפשוטה של דוד במעשה שעשה? _____

ד) מתי נוהגים היום לעשות קריעה בבגד ומה היא באה לסמל? _____

6. דוד לא הרג את שאול וגם לא נתן שאנשיו יפגעו בו. אלו תכונות אופי מתגלות בדוד? ובמה תכונות אלה מכשירות אותו למלכות? היעזר בתשובתך ב”מחסן” הביטויים שלרשותך (תבונה מדינית, מידת חסידות, איש מצפון, גיבור הכובש את יצרו, איש אמונה וירא שמים, בעל יכולת לריסון אנשיו, עניו).

7. ביחידה שלמדנו יש מספר רב של אירועים והתנהגויות של אנשים שלמעשה היו צריכים להיות שונים על-פי ההיגיון הישר ודרך העולם. לפניך מספר דוגמאות. כתוב דוגמאות נוספות.

האירוע וההתנהגות שהתרחשו	מה היה צריך לקרות על-פי ההיגיון	
א. יהונתן הזדהה עם דוד	יהונתן היה צריך לשנוא את דוד	
ב. אנשי קעילה היו מוכנים להסגיר את דוד		
ג. דוד ירד למערכות פלשתים להציל את אנשי קעילה		
ד.		
ה.		
ו.		

**"וברוך טעמך וברוכה את
אשר פִּלַּתְנִי הַיּוֹם הַזֶּה
מִבּוֹא בַדְמִים וְהַשֶּׁעַ יְדִי לִי"**

פרק כ"ה

רשימת הנושאים של דפי העבודה

- א. "מי דוד ומי בן ישי?"
- ב. "חגרו איש את חרבו"
- ג. "כי כשמו כן הוא, נבל שמו
ונבלה עמו"
- ד. "ברוך ה' אשר רב
את ריב חרפתי מיד נבל"
- ה. חזרה, סיכום ומסקנות



נוף נבי סמואל. לפי מסורת עתיקה
המקום נחשב לקבר שמואל הנביא



א – "מי דוד ומי בן ישי?"

פרק כ"ה, פסוקים א-יב

א. וימת שמואל...

1. איזה רושם עשה מותו של שמואל על:
כל ישראל _____
על שאול _____
על דוד _____
2. מי טיפל בקבורתו? _____
3. "ויספדו לו" הכתוב אינו מפרט את תוכן ההספד, אילו נתבקשת להספיד מה היית אומר? (כתוב רק ראשי פרקים). _____
4. הכתוב אינו מציין האם דוד השתתף בטקס הקבורה. מה דעתך ההיה שם או לו? (נמק תשובתך). _____
5. יש חושבים שהמקום הנקרא כיום "נבי סמואל" ע"י ירושלים הוא אכן מקום קבורתו של שמואל הנביא (ראה צילום). הנך מתבקש לחבר את המלים שאתה מציע שירשמו על המצבה של הנביא שמואל. (היעזר במיוחד בדברים המסופרים בפרקים: ז', ח', י"ב וט"ז). _____
6. "וימת שמואל... ויקם דוד וירד אל מדבר פארן". היש לדעתך קשר בין שני אירועים אלה. היעזר בתשובתך בקטע מהמלבי"ם.

"כל ימי חיי שמואל לא נגלה הדבר ששמואל משח את דוד כי ירא מלגלות כמו שכתוב 'ושמע שאול והרגני' (ט"ז, יב) ובמות שמואל נתגלה הדבר, או ע"י שמואל עצמו לפני מותו או ע"י תלמידיו אחרי כן, ולכן הוסיף דוד להתיירא משאול, ובעוד עסקו בהספדו של שמואל הלך הוא למדבר פארן" (המלבי"ם שמואל כ"ה, א).

ב. ושם האיש נבל

1. היכן היה מקום מגוריו? מצא במפה שלך. ובאיזה איזור של א"י נמצא המקום?

2. ממה התפרנס? _____

3. מה היה מצבו הכלכלי? _____

4. מה היו תכונותיו האישיות? _____

5. יש להניח שכשההורים נתנו לו את השם "נבל" הם התכוונו למשמעות אחרת. עיין במילון וכתוב משמעויות אחרות לשם "נבל".

6. "והוא כלבי". לפניך שתי הצעות לפרש משפט זה, בחר בהצעה הנראית לך יותר ע"י סימון × בסופה, ונמק בחירתך.

א) **"מצודת דוד"**: "מבני כלב בן יפונה והיה קרוב לדוד" (משבט יהודה). —

ב) **רלב"ג**: "שלו רוב אכזריותו היה תכונתו כתכונת הכלבים: ששונאים בני מינם. וינבחו להם בבואם אצלם ולא יניחום לאכול מהנמצא בבית, ואע"פ שלא יגרע מהמאכלים דבר. וזה ממה שיורה כי רוע נבל היה בענין הכילות" (קמצנות). —

ג. "ושם אשתו אביגיל"

1. הכתוב מציגה מאוד בקיצור: מה מצוין בה מצד הטבע? ומה מצד האישיות שלה?

2. מדוע לדעתך הציג אותם הכתוב עוד בטרם הכרנו אותם וראינו את התנהגותם?

ד. המשלחת של דוד לנבל

1. מתי פנה דוד לנבל? _____

2. האם יש משמעות מיוחדת לפנייה דווקא בעת הזאת? _____

3. כמה נערים היו במשלחת? _____

4. מה הייתה מטרתה של המשלחת? _____

5. באילו מלות נימוס ודרישת שלום ביקש דוד, שהנערים יפתחו את בקשתם? _____

6. מה היה "הנאום" שהיו צריכים נערי דוד לנאום באזני נבל בטרם יבקשו את בקשתם? כתוב את תמציתו. _____

7. האם ביקש דוד "גמילות חסד" וצדקה לפנים משורת הדין. או בקשת שכר על פי דין? (נמק תשובתך). _____

ה. תשובת נבל

1. איך השפיע הנאום של הנערים על נבל? _____

2. מדוע לא נענה נבל לבקשת דוד? פרט וסייג לפי אחד משלושת הסיבות: עקרוני, אישי, לאומי. _____

3. פרט לדברי הסירוב, יש בתשובת נבל גם מלים של עלבון לדוד, מה הן? _____

4. נסה להבין את מצב רוחו ומחשבתו של נבל. מדוע הוא כל כך כעס? (חשוב גם על האנשים במשלחת!) _____

5. איך, לדעתך, מרגישים נערי המשלחת, בשומעם את נבל? פרט את הרגשות. _____

6. מדוע, לדעתך, לא הלך דוד בעצמו לנבל? _____



ב – "חגרו איש את חרבו"

פרק כ"ה, פסוקים יג-כב

עבודה בקבוצות

1. משלחת הנערים חזרה אל דוד בידיים ריקות ובסיפור על דברי נבל. מה הייתה תגובתו והחלטתו של דוד? היעזרו גם בנאמר בפסוק כב. _____

2. דוד פיצל את גדודו לשתי קבוצות: קבוצה א' מנתה _____, אנשים ותפקידה היה: _____

קבוצה ב' מנתה _____, אנשים ותפקידה היה: _____

3. מדוע לדעתכם הוא לקח אתו מספר כה גדול של חיילים? _____

4. דוד אינו מפרט מה היו הנימוקים לפסק הדין, שהוציא נגד נבל. שערך, מה יכולים להיות הנימוקים.

היעזרו גם בדברי המלבי"ם להלן:

"חשב את עצמו כמלך, אחר שנמשח ע"פ הנביא, ואחר שנעו אליו רוב שבט יהודה, ורצה לדונו כדין מורד במלכות".

5. פסק דינו של דוד כלל את כל המשפחה. מה הייתה יכולה להיות הסיבה להחלטה זו?

6. דונו כעת ביניכם בהחלטות דוד; הצדיקו אותן או התנגדו להן, וכתבו את נימוקיכם.

7. למזלו של דוד, פסק דינו לא בוצע, אך האין הוא דומה כאן לשאול בפרשת כהני נוב? השוו את התנהגות שאול שם להתנהגות דוד כאן.

הדומה: _____

השונה: _____

8. נער זריז אחד מנערי אביגיל לקח יוזמה.

(א) מה מספר הנער לאביגיל? _____

(ב) מדוע הוא מספר זאת? _____

(ג) מה השמיט הנער מסיפורו ומדוע? _____

(ד) "ועתה דעי וראי מה תעשי..." מה בעצם מייעץ הנער לאביגיל? _____

(ה) מדוע אין הנער מזהיר ישר את נבל במקום את אביגיל? _____

(ו) מה פירוש "ועט בהם". מדוע לדעתכם השתמש הנער בביטוי זה דווקא?

9. הנער מאריך מאוד בסיפורו. מהו לדעתכם המשפט החשוב ביותר שהוא אמר

ושהשפיע על אביגיל לפעול? _____

10. מה הייתה התגובה המיידית של אביגיל? פרטו את התכנית! _____

11. משלחת המזון

(א) מה נושאת אתה המשלחת? פרטו. _____

(ב) רוב המזון היה מוכן לאכילה מיידית. מדוע לדעתכם היא דואגת לכך? _____

(ג) מדוע הקדימה המשלחת את אביגיל? _____

(ד) האם מותר לה לדעתכם, לשלוח כמות כזו של מזון, בלי ידיעת בעלה? _____

(ה) מה אפשר ללמוד מן העניין כולו על השפע והעושר בבית נבל? הוכח את

דבריך!

ו) לאור הנ"ל דונו כעת שוב בהתנהגות נבל ופסקו דינכם. _____

12. התנהגותה של אביגיל ומעשיה מזכירים לנו איש אחר, שנים רבות לפניו, שנהג בצורה דומה כאשר ביקש לפייס אדם שזומם לעשות מעשים רעים נגדו. (רמז: ספר בראשית).

מי היה האיש? _____

את מי הוא רצה לפייס? _____

האם הצליח? _____

13. "ודוד אמר..." (פסוק כא)

למי הוא אמר? _____

מה אמר? _____

מה הדבר שבמיוחד מרגיז את דוד? _____



ג – "כי כשמו כן הוא נבל שמו ונבלה עמו"

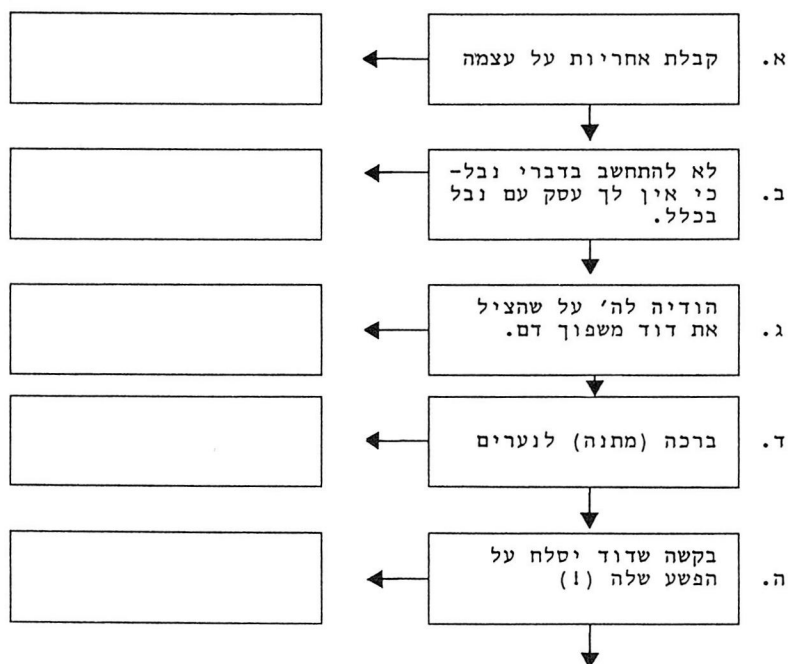
פרק כ"ה, פסוקים כג-לה

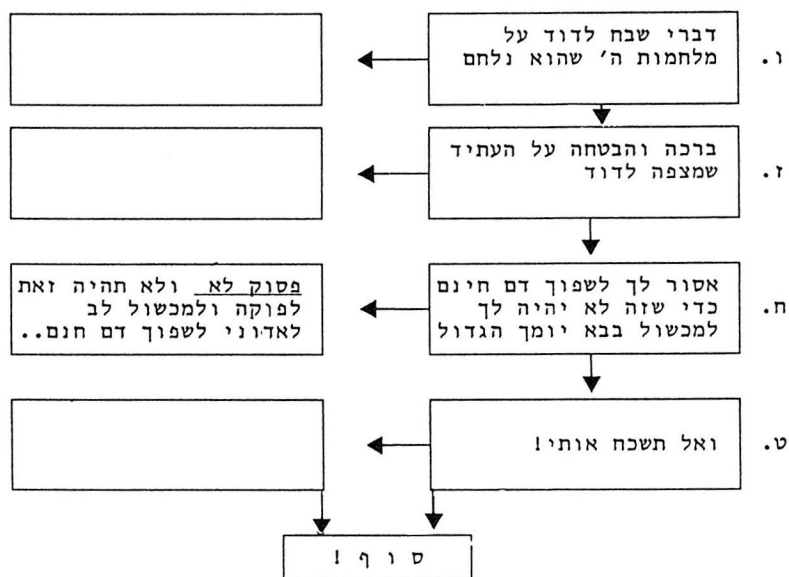
עבודה בקבוצות

1. "ותרא אביגיל את דוד...".
מה הן **תנועותיה** עוד לפני שהיא פותחת בנאומה (רשמו את הפעלים).
התסכימו לקרוא לכך **פעולת ריכוך**? מדוע? _____

נאום אביגיל

2. נאום הפיוס של אביגיל הוא אחד הנאומים היפים בתנ"ך. אביגיל מגלה כישרון בלתי רגיל, הן בסגנון דבריה והן בתוכנם, ומצליחה למנוע את ביצוע מעשה הנקם של דוד. לפניכם תרשים הנאום, מלאו את הטור השני, רשמו את מספר הפסוק וצטטו אותו או חלק ממנו.





3. נבל קרא לדוד "עבד" (פסוק י). ספור בנאום אביגיל כמה פעמים קוראת אביגיל לעצמה "שפחה" או "אמה" ואת דוד בתואר "אדוני". מה הייתה מטרתה בכך?

שפחה או אמה _____ פעמים.

אדוני _____ פעמים.

המטרה: _____

4. "שא נא לפשע אמתך..." מה הפשע שלה? _____

5. "ויקם אדם לרדפך ולבקש את נפשך..." לאיזה אדם היא מתכוונת? _____

6. סכמו מהו עצם המסר המרכזי בנאומה. _____

7. כיצד מגיב דוד לנאום אביגיל? _____

(א) _____

(ב) _____

(ג) _____

8. אתם אחד מנערי דוד או מנערי אביגיל (בחרו זווית ראייה כפי שתרצו) וספרו על

המעמד המיוחד הזה בלילה, שהשתפתם בהם מצד דוד או מצד אביגיל

(מחשבות, רגשות, תמונות – אפשר גם לצייר).



ד – "ברוך ה' אשר רב את ריב חרפתי מיד נבל"

פרק כ"ה, פסוקים לו-מד

1. פגישת דוד ואביגיל נסתיימה. אביגיל הגיעה עוד באותו הלילה הביתה. תאר את המתרחש בבית בשעה זו.

2. מדוע, לדעתך, מספרת אביגיל על פגישתה עם דוד רק למחרת בבקר?

3. "וימת לבו בקרבו ויהי לאבן" – פסוק זה מבטא בצורה ציורית את המתרחש בלבו של נבל בשעה זו. תאר במלים שלך את המתרחש אצל נבל (בלבו ובנפשו) בעשרת הימים האחרונים לחייו.

4. "וישמע דוד כי מת נבל..." רשום את תגובותיו ומעשיו:
(א) _____
(ב) _____
(ג) _____
5. איך קיבלה אביגיל את הצעת הנשואין של שליחי דוד?

6. חז"ל שמו לב, שפעם אחת בפרק שלנו כתוב "אביגל" במקום "אביגיל", והם אומרים שזה מעין רמז על אמירה לא טובה ומיותרת אחת של אביגיל.
(א) העתק את הפסוק שבו נכתב "אביגל" במקום "אביגיל".

(ב) מה היא האמירה שחז"ל ביקרו אותה בגללה?

7. אחד ממפקדי הצבא קבע פעם את האמירה ש"הצבא צועד על קיבתו", שפירושו המעשי הוא, שקודם יש לדאוג שהחיילים יהיו שבעים. התוכל לאמת משפט זה מתוך הפרק?

8. "ושאול נתן את מיכל בתו אשת דוד לפלטי בן ליש אשר מגלים".
(א) מדוע, לדעתך, הוא עשה כן?

(ב) איך, לדעתך, הגיב דוד למעשה זה?

(ג) עיין בספר שמואל ב', פרק ג' פס' יג-יד וכתוב מה היה יחסו של דוד למיכל?



ה – חזרה, סיכום ומסקנות

ענה על חמש שאלות כבחירתך (שתי השאלות האחרונות – הן חובה)
1. שער, מה היה קורה אילו הנער לא היה מספר לאביגיל את סיפור המשלחת של דוד שהושבה ריקם? (מה היה קורה לדוד בהמשך המרדפים של שאול?) ____

2. אתה עיתונאי ונתבקשת ע"י עורך עיתוןך לסכם את הטענות של כל צד באירוע המסופר בפרקנו. סכם **בקצרה** את עמדת כל אחד מן הצדדים בטבלה שלפניך.

טענות נבל נגד דוד: _____

טענות דוד נגד נבל: _____

טענות אביגיל נגד החלטת דוד: _____

3. התייעץ עם עורך דין או איש חכם כלשהו ושאל אותו: האם לפי הנוהג המקובל היום, אדם שלא נתבקש לשמור על רכוש הזולת, והוא בכל זאת שמר ומנע שוד וכדו', האם הוא זכאי לתבוע שכר עבור שמירתו? מה הייתה תשובתו? ____

4. חז"ל אמרו שאביגיל היא אחת משבע הנביאות שקמו לישראל. איזו נבואה היא אמרה שאכן התגשמה מאוחר יותר? פרט. _____

5. בראשית הפרק אומר הכתוב על אביגיל שהיא "טובת שכל". התוכל לפרט שלוש דוגמאות להוכחת הכתוב? _____

6. אביגיל היא דמות הראויה להערצה. המסכים אתה לאמירה זו? הוכח!

7. כתוב כתבה לעיתון על חג הגז בבית נבל או צייר (במחברתך) ציור המתאר את ההתרחשויות והאווירה.

8. "ולא תהיה זאת לך לפוקה ולמכשול לב לאדני ולשפך דם חנם". באחד הפרקים הקודמים שלמדת יש אזהרה דומה לגבי אדם שלא ישפוך דם חנם.

א) מי מזהיר את מי?

ב) צטט את הפסוק המדויק.

ג) האם גם הוא הצליח כפי שאביגיל הצליחה?

חזרה על ערכי לשון

9. מי אמר למי את המשפטים היפים והחשובים האלה?

א) "חומה היו עלינו גם לילה גם יומם"

ב) "כה לחי ואתה שלום וביתך שלום"

ג) "והיתה נפש אדני צרורה בצרור החיים"

את ה' אלוקיך"

ד) "וברוך טעמך וברוכה את"

ה) "כי כשמו כן הוא"

ו) "כי על יום טוב באנו"

ז) "היום רבו עבדים המתפרצים איש מפני אדניו"

ח) "חגרו איש את חרבו"

10. כתוב בלשון הכתוב את הביטויים הבאים:

א) לא ביישנו אותם

ב) בעל מעשים רעים

ג) אנשים בלתי ידועים

ד) נשארו לשמור על החפצים ועל הרכוש

ה) שלא יהיו לך מוסר כליות וסיוטים (שלא תכשל)

ו) אשה חכמה ויפה

ז) מנעך ה' מלהרוג ולהתחייב באשמת רצח

ח) ה' הכה את נבל ומת



המפגש בין דוד ואביגיל
בעיני רוחו של הצייר שנוור

"...וירא כי בא שאול אחריו המדברה" (התחדשות המרדפים)

פרק כ"ו

רשימת הנושאים של דפי העבודה

- א. "חלילה לי מה' משלח ידי
במשיח ה'"
- ב. "ברוך אתה בני דוד גם עשה תעשה
וגם יכל תוכל"
- ג. סיכום פרשת המרדפים

"וישבע דוד לשאול וילך שאול אל ביתו (כ"ג, כג). כיוון שהלך לו שאול אמרו לו גיבורי שאול לשאול: וכי בשביל שלא הרגך דוד במערה היה צדיק? ! יודע היה שהוא בפנים ואנו בחוץ, ואם שולח כך יד, היינו נכנסים ומוציאים אותו משם ומחתכין אותו איבר איבר — ונתירא! כיון ששמע שאול כך, קבל מהם ורדף אחריו".
(מדרש תהלים נ"ח)



א – "חלילה לי מה' משלח ידי במשיח ה'"

פרק כ"ו, פסוקים א-ב

עבודה בקבוצות

1. פרק כ"ה מסתיים בהודעה ששאל נתן את בתו מיכל, אשת דוד, לפלטי בן ליש. מהי דעתכם, מדוע הוא עשה זאת? האם זה מרמז על תכניות שאול לעתיד? נמקו תשובותיכם.

2. "ויבאו הזפים אל שאול הגבעתה לאמר הלוא דוד מסתתר בגבעת החכילה על פני הישימון". שער, מה ראו הזיפים לשוב ולהלשין על נוכחות דוד בתוכם?

3. שאול נענה לאתגר והתפתה שוב לרדוף אחרי דוד.
(א) מהו מספר החיילים שהוא גייס לצורך המרדף?
(ב) איזה סוג חיילים היו אלה – ציינו בלשון הכתוב?

4. לפניכם מדרש קראו אותו וענו על השאלות.

"וישבע דוד לשאול וילך שאול אל ביתו (כ"ג, כג). כיוון שהלך לו שאול אמרו לו גיבורי שאול לשאול: וכי בשביל שלא הרגך דוד במערה היה צדיק? ! יודע היה שהוא בפנים ואנו בחוץ, ואם שולח כך יד, היינו נכנסים ומוציאים אותו משם ומחתכין אותו איבר איבר – ונתירא! כיון ששמע שאול כך, קבל מהם ורדף אחריו". (מדרש תהלים נ"ח)

(א) מה הייתה הבעיה עליה מבקש המדרש לענות?

(ב) מי היו גיבורי שאול שהסיתו אותו?

(ג) כיצד הם מנמקים את עמדתם? (מדוע לדעתם דוד אינו צדיק כלל?)

(ה) האם לדעתכם שוכנע שאול מדברי חייליו? נמקו תשובתכם.

ו) האם דוד חשד או ידע שמסיתים את שאול נגדו (היעזרו בנאמר בפסוק יט).

5. "וישלח דוד מרגלים". מה היו המשימות שהוא הטיל עליהם?

_____ (א)

_____ (ב)

6. דוד החליט לערוך בעצמו סיור לילה. מה הוא גילה? _____

7. מה היו התכניות שהוא הכין? _____

8. הוא הזמין שניים מטובי חייליו להצטרף למשימה הסודית.

_____ (א) מי היו החיילים?

_____ (ב) מדוע בסופו של דבר הולך אתו רק אבישי, מה קרה עם הראשון? תנו תשובה

_____ משוערת.

9. (א) מה הייתה הצעת אבישי? _____

_____ (ב) מדוע היא נדחתה? _____

ג) מדוע ביקש דוד לשכנע את אבישי, שאין להרוג את שאול ויש להשאיר זאת

בידי שמים. מה היו שלוש האפשרויות שזה יקרה?

_____ 1.

_____ 2.

_____ 3.

10. איך מכנה אבישי את שאול ואיך מכנה אותו דוד?

_____ אבישי

_____ דוד

11. מה הייתה ההצעה החלופית של דוד? _____

12. "ויקח דוד את החנית ואת צפחת המים". מדוע דוד עצמו לקחם, הרי הוא הציג

זאת לאבישי? לפניכם שלוש השערות. בחרו את ההשערה הנראית לכם ע"י

סימון X בסוף המשפט המתאים להשערתכם. נמקו בחירתכם.

_____ (א) אבישי נעלב וסירב ללכת ולכן נאלץ דוד ללכת.

_____ (ב) אחרי שאמר לאבישי קח נא, נתחרט בו ולא רצה שיקרב אבישי אליו, שמא

לא יוכל לכבוש את יצרו ויכנו, לפיכך הלך דוד. _____

_____ (ג) אבישי לקח ומסר לדוד, ומכיוון שהלך בפקודת דוד נחשב הדבר כאילו דוד

לקחם. _____

_____ הנימוק לבחירתנו הוא: _____

13. מדוע דוד היה מעוניין לקחת דווקא את שני החפצים שלקח? (חשבו על זכרונות דוד בקשר לחפץ הראשון ועל סימליות החפץ השני) _____

14. באילו מלים מסכם הכתוב את כל האירוע המדהים שהתרחש. כתבו את לשון הכתוב.



צפחת מים



ב – "ברוך אתה בני דוד גם עשה תעשה וגם יכל תוכל"

פרק כ"ו, פסוקים יג-כה

1. דוד התרחק (לקח טווח ביטחון) וקרא לאבנר (שר צבא שאול). מדוע אין הוא קורא למלך?

2. במה הוא מאשים את אבנר?

3. שאול התעורר ופנה לדוד בחיבה "בני". קרא את השיחה בין שאול לדוד, ורשום כל פעם איך פונה שאול לדוד ואיך פונה דוד לשאול?
שאול לדוד: _____
דוד לשאול: _____
4. בפרק כ"ד פסוק יב פנה דוד לשאול בשם "אבי". מדוע לדעתך דוד לא פנה גם כעת בשם "אבי"?

5. קרא פסוק יט וכתוב מה יש לעשות:
(א) אם ה' הסית (פיתה או גירה) את שאול למעשה הרדיפה. _____
(ב) אם בני אדם (עבדי שאול) הסיתו אותו לרדוף אחרי דוד. _____
6. באילו מלות משל הסביר דוד לשאול את חוסר הטעם במרדפים האלה? כתוב את המלים והסבירו את התמונה שמתאר דוד.

7. מה הייתה תגובת שאול על דברי התוכחה של דוד?

8. היש בדברי שאול הבטחה להפסקת המרדפים?

9. דוד הציע להחזיר את החנית באמצעות אחד הנערים. מדוע לא יביא אותה בעצמו?

10. מה קרה לצפחת המים (המימיה)? _____

11. דוד לא ציפה לתגמול ולהכרת טובה משאול ולכן הוא פנה לה' בבקשה. מה הייתה בקשתו? _____

12. מה היו מלות הפרידה-הברכה של שאול מדוד? (לידיעתך, הם לא נפגשו יותר!) _____

13. "וילך דוד לדרכו". לווה אותו בדרכו ושאל אותו שתיים-שלוש שאלות שמעניינות אותך בשעה זו של פרידה. _____

14. "ושאול שב למקומו" לווה גם אותו ושאלהו שתיים-שלוש שאלות שמעניינות אותך בשעה זו של פרידה. _____

15. האם נסתיימו מצוקות דוד? עיין בפרק הבא. _____



ג – סיכום פרשת המרדפים

עבודה בקבוצות

המשימות בדף זה מסכמות את כל פרשת המרדפים כולל האירועים מן היחידה הקודמת. לפניכם מספר משימות קבוצתיות ותרגילים לעבודה יחידנית לבחירתכם. 1. לפניכם טבלה, מלאו אותה ותקבלו תמונה שלימה על כל האירועים החשובים בתקופת המרדפים.

התחנה	האירוע המרכזי	התוצאות של האירוע
א. נוב	דוד ביקש וקיבל עזרה מאחימלך	הָרַג כהני נוב והשמדת העיר ע"י שאול
ב. גת		
ג. מערת עדולם		
ד. מצפה מואב		
ה. יער חרת		
ו. קְעִילָה		
ז. מדבר זיף בחרשה		
ח. מדבר זיף בגבעת החכילה		
ט. במצרי עין גדי		
י. מדבר פארן		
יא. כרמל ומעון		
יב. מדבר זיף בגבעת החכילה		

2. אין ספק שהמרדפים השפיעו השפעה גדולה על כל המשתתפים בהם (מרצונם או על כרחם). כתבו סיכום קצר כיצד השפיעו המרדפים על האנשים הרשומים להלן ואילו לקחים הם למדו מהם.

האנשים	העקרונות והלקחים
דוד	
שאול	
יהונתן	
אנשי דוד	
אנשי שאול	
הפלשתים	
נבל הכרמלי	

3. כתבו מספר לקחים ומסקנות **שאתם למדתם** מכל הפרשה הזאת. _____

4. ערכו השוואה בין התנהגותו של דוד עם יושבי קעילה מול התנהגותו של שאול עם כהני נוב. (חשבו על נקודות ההשוואה).

התנהגות דוד עם אנשי קעילה: _____

התנהגות שאול עם כהני נוב: _____

5. השוו את האירוע במערה בעין גדי (פרק כ"ד) לאירוע בגבעת החכילה (פרק כ"ו).

במדבר זיף בגבעת החכילה	במערה בעין גדי	
		1. זמן האירוע (ביום או בלילה)
		2. הפגישה מתוכננת או מקרית
		3. הצעות אנשי דוד
		4. מה מתרחש בלב של דוד?
		5. מעשה דוד (מה הוא לוקח?)
		6. מה הייתה המטרה?
		7. תגובת שאול

6. במה היה גדול יותר המעשה השני מן המעשה הראשון? מה הוסיף הניסיון השני שעמד בו דוד על הניסיון הראשון? _____

7. יש להניח שרוב האנשים לא היו עומדים בניסיון והיו הורגים את האויב. לא כן דוד, הוא עמד בכל הניסיונות. מדוע לדעתכם מנסה ה' את דוד בכל הניסיונות האלה? _____

8. באיזה שלב בתקופות היסורים חש דוד במיוחד בכל אחת מהתחושות שלהלן: א. חסר אונים ומיואש _____

ב. מרומם מעט, ומעודד _____

ג. פגוע ונעלם _____

ד. נבגד וכעוס _____

9. בחר תחנה אחת בנתיב היסורים של דוד שאתה רוצה להצטרף אליו ולהיות אתו. נמק את בחירתך (מדוע יש לך עניין דווקא בתחנה שבחרת?) _____

10. בחר עשרה משפטים מתוך הפרקים י"ח-כ"ו שנראים לך חשובים ביותר ונמק מדוע אתה חושב כך.

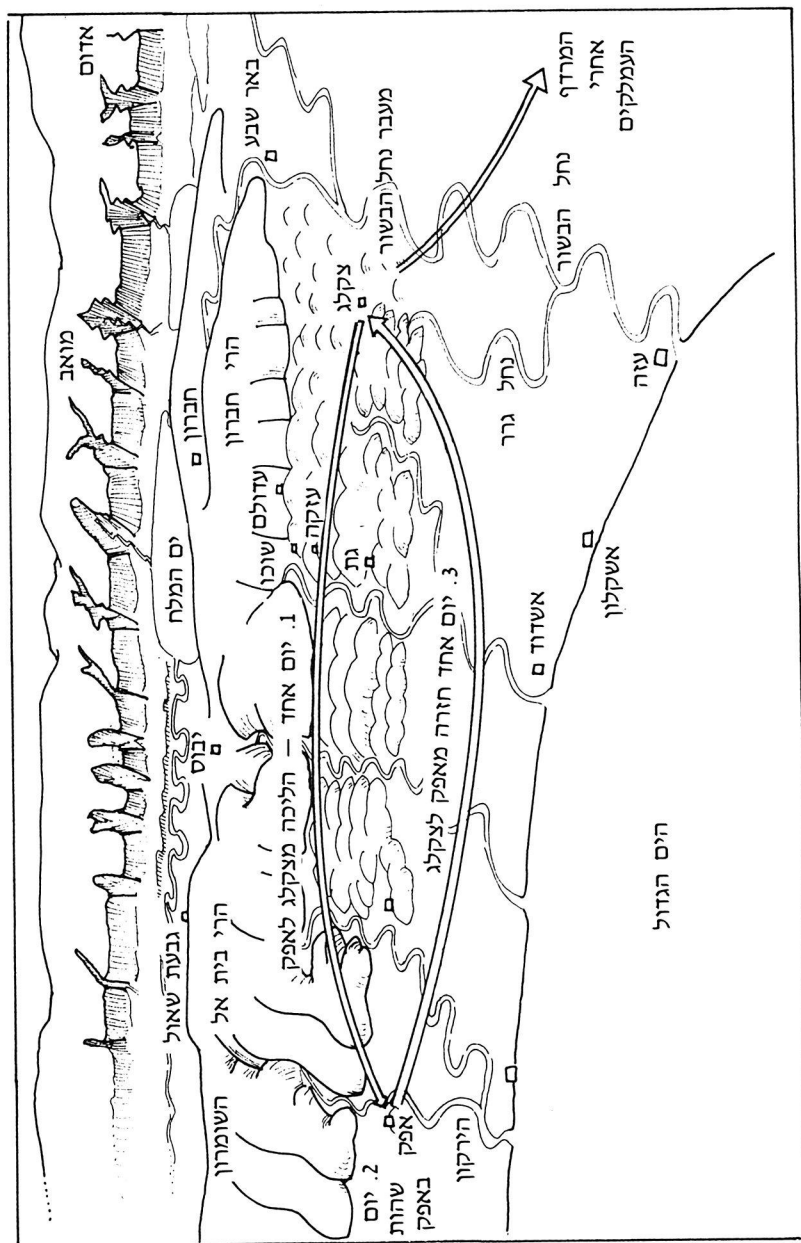
	המשפט	המקור	הנימוק
א.			
ב.			
ג.			
ד.			
ה.			
ו.			
ז.			
ח.			
ט.			
י.			

11. חבריכם בכיתה מבקשים לחזור על כל פרשת המרדפים בדרך קלה. הציעו להם דרך כזאת באמצעות משחק לימודי. חישבו והכינו משחק לקבוצה של 4-5 תלמידים וכתבו במדויק את:

- מטרות המשחק, מה בדיוק ילמדו הילדים באמצעות המשחק.
- מהלך המשחק (כללים).
- תכולת המשחק ואופן הכנתו.

בהצלחה!

שלושה ימי העדרות דוד ואנשיו מצקלג



דוד בארץ פלשתים

פרקים כ"ז-כ"ח, פסוק ב

רשימת הנושאים של דפי העבודה

- א. דוד בארץ הפלשתים
- ב. דף לשאילת שאלות

ה וַיֹּאמֶר
דָּוִד אֶל-אֲכִישׁ אֲמִנָּא מִצִּיֹּנִי חֵן
בְּעֵינֶיהָ יִתְּנֵנִי מָקוֹם בְּאַתֶּת עָרִי
הַשָּׂדֶה וְאֶשְׁבָּה שָׁם וְלָמָּה יֵשֵׁב
עֲבָדָה בְּעִיר הַמִּמְלָכָה עִמָּךְ׃
וַיִּתְּנוּ לוֹ אֲכִישׁ בָּיִת וְהָיָה אֶת-צִקְלָג
לְבֵן הַיְוִתָּה צִקְלָג לְמִלְכִּי יְהוּדָה עַד
הַיּוֹם הַזֶּה׃



א – דוד בארץ הפלשתים

פרק כ"ז-כ"ח, פסוק ב

דף הכנה

1. "ויאמר דוד אל לבו...".
(א) מה פירוש הביטוי "ויאמר אל לבו" כתוב משפט שמסביר את הביטוי.

- (ב) "עַתָּה אֶסְפָּה יוֹם אֶחָד". ממה חשש דוד לפי משפט זה? _____
- (ג) ההייתה הצדקה לחששותיו? נמק תשובתך. _____
2. מהי ההחלטה הקשה שהוא קיבל? _____
3. האם ההחלטה הייתה נכונה? (רמז בפס' ד). _____
4. את מי העביר דוד אל אכיש מלך גת? ומדוע? _____
5. מה הייתה בקשתו של דוד מאכיש מלך גת? _____
6. איזו עיר קיבל דוד? _____
(א) עיין במפה שלך ומצא את מיקומה. כתוב באיזה איזור היא נמצאת.

- (ב) שער, מדוע נתן לו אכיש את העיר הזו דווקא? _____
7. דוד ואנשיו חיו בצקלג מפשיטות על השבטים שבאיזור. על אילו שבטים הם פושטים (מתנפלים)? ומדוע? _____
8. כשאכיש שאל אותו על אלו שבטים הם פשטו, מוסר דוד רשימה לא נכונה, מה הייתה הרשימה שהוא מסר? _____
9. מדוע מסר דוד רשימה לא נכונה? _____

10. מה עשה דוד כדי שלא יתגלו מעשיו האמיתיים? _____

11. "ויאמן אכיש בדוד" – איך הצליח דוד לרכוש את אמונו המוחלט של אכיש? _____

12. כתוצאה מן האמון המוחלט של אכיש הוא פוקד על דוד להצטרף אליו למלחמה בישראל.

א. כתוב את לשון הפקודה _____

ב. כתוב את תשובת דוד _____

משימות אתגר:

13. בזמן שהותו של דוד בגת בוודאי "ראה ושמע" כל מיני דברים שהיו יכולים לעזור לצבא ישראל. ערוך רשימה של "סודות צבאיים" או מידע חשוב שדוד אסף.

14. באילו קשיים בחיי היום יום עלול היה דוד להתקל בשהותו בגת? _____



ב – דף לשאילת שאלות

עבודה בקבוצות

לאחר שלמדתם את פרק כ"ז, בוודאי התעוררו אצלכם שאלות לא מעטות על כל המסופר בו. קראו את הפרק מחדש, והפנו את שאלותיכם לאישים הנוגעים בדבר. רשמו כאן את השאלות. שימו לב! השאלות צריכות להתייחס לכל האירועים המסופרים בפרק.

שאלות אל דוד: _____

שאלות אל אכיש: _____

שאלות אל אנשי דוד: _____

שאלות אל שאול: _____

מקורות מידע לדף עבודה ב

א. פירוש אברבנאל:

ויאמר דוד אל לבו: דוד הנסיף לירא מפניו כמו שירא עד עתה. כי כל עוד ששאל רואה את דוד מצליח והשם עמו חסץ יותר להרגו, כראות דוד עתה ששאל נבהל מאשר היה ה' עמו, שנמסר פעמיים לידידו ואמר "גם עשה תעשה וגם יכול תוכל" אמר דוד בלבו בלי ספק יקנא עתה בי יותר וישתדל יותר לרדוף אחרי ויום אחד אספה בידו.

ב. פירוש רד"ק:

יש לשאול כיצד כלך אליו וכו' כיה כבר נסכנה עמו עד שהקטלל ונמלט ממש ויש לפרש כי נסעם הכיו הכי דוד לכדו וכתוכר סם וכשראה שכתוכרו סמך לכל עתה כל נשע מאותו איש וקודם שנכנס לגת שלם לאכיש כי כתנאש לשאול ונעמו ואם ירכש ונשע עמו כוא ואנשח ויעזרוכו לכלח' בישראל וכודיע עצמו כי כוא דוד ואכיש קבלו בשלום וישב עמו:

ג. פירוש מלבי"ם:

ויקם דוד: הגם שכאשר ברח תחילה אל אכיש היה בסכנה, אז בא יחידיו וחשדו שבא כמרגל וגם לא היה מקוה תועלת מאיש אחד, לא כן עתה שבא עם שש מאות איש שלא נחשדו למרגלים והיה מקוה שיהיו מאנשי חילו ליום קרב ומלחמה, גם שבאו אתו בני ביתו.

ד. פירוש רד"ק:

ולמה ישב עבדך: דעת דוד היתה כדי שלא ירגישו בו בפשטו על המקומות וסיהיה לו ולאנשיו עיר להם לבדס.

ה. פירוש אברבנאל:

והנראה אלי שהיו האומות האלה גשורי וגרזי ועמלק שנואי נפש אכיש ושהם היו אויביו, ולכן היה דוד מכה בהם ושולל שללם ולא היה זה בגידה לאכיש ולא לעמו, ולכן לא היה אכיש ואנשיו חוקרים עליו ולא היה איש מהגוים ההם צועק אליו על רעתו, והראיה לזה שלא אמר הכתוב שפשטו דוד ואנשיו אל ערי פלשתים כי אם אל הגשורי והגרזי והעמלקי הרחוקים משם, כי היו בואך שורה ועד ארץ כוש ודוד היה יושב בשדה פלשתים, ולא זכר הכתוב שהוא מכה בהם חלילה לו מזה,

1. ויהיה דוד איש ואשה להביא אל גת, ואין המלט משישאריו שם אנשים הבורחים מהמלחמה והנחבאים, אבל המה לא יבואו להגיד דבר כי היו המה אויבי פלשתים ולא יבואו בארצם. הנה התבאר מה שאמרתי והארכתי בזה להסיר מעל דוד בחיר השם בגידה כזאת,

"קסמי נא לי באוב..."

פרק כ"ח

רשימת הנושאים של דפי העבודה

- א. "למה רמתני ואתה שאול!"
- ב. "מחר אתה ובניך עמי!"
- ג. מסקנות וסיכומים

בְּחֶלֶק יֵאָבְלוּ לְבָד מִמִּכְרֵי עַל־הָאָבוֹת: ׀ כִּי אֶתָּה בָּא
אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְדֹנָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ לֹא־תִלְמַד לַעֲשׂוֹת
כְּתוֹעֵבֹת דְּגוּיִם הֵהֱמָה: לֹא־יִמָּצֵא בְּךָ מַעֲבִיר בְּנוֹ וּבִתּוֹ בְּאֵשׁ
קֶסֶם קֶסָמִים מַעֲוֵן וּמַנְחֵשׁ וּמַבְשֵׁף: וְחֹבֵר חֶבֶר וְשֹׂאֵל
אוֹב וַיְדַעֲנִי וְדָרַשׁ אֶל־הַבְּמֹתִים: כִּי־תוֹעֵבֹת יְדֹנָה כָּל־עֲשֵׂה
אֵלֶּה וּבְגִלָּל תִּתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה יְדֹנָה אֱלֹהֶיךָ מוֹרִישׁ אוֹתָם
מִפְּנֶיךָ: תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְדֹנָה אֱלֹהֶיךָ: כִּי וְדְגוּיִם הָאֵלֶּה
אֲשֶׁר אֶתָּה יוֹרֵשׁ אוֹתָם אֶל־מַעֲוָנִים וְאֶל־קֶסָמִים יִשְׁמְעוּ
וְאֶתָּה לֹא בֵן נָתַן לָךְ יְדֹנָה אֱלֹהֶיךָ:

(דברים י"ח, ט – טו)



א – "למה רמתני ואתה שאול!"

1. "ושמואל מת". לפניך דברי רש"י. קרא וכתוב בלשונך מה הייתה השאלה שהתעוררה אצל רש"י ומהי תשובתו?

"ושמואל מת: הרי כבר נאמר 'וימת שמואל' (כ"ה, א) אלא לפי שבא לדבר בשאול שהוצרך לדרוש כבעלת האוב פתח ואמר 'ושמואל מת'. שאילו היה קיים, ממנו היה שאול דורש".

השאלה: _____
התשובה: _____

2. "ושאול הסיר את האבות ואת הידענים".
(א) מה הם האבות והידעונים? היעזר בהגדרה שבמילון.

(ב) מדוע הסיר אותם שאול? לפני שתענה לשאלה זו עיין במקורות הבאים:
(1) ויקרא י"ט, לא; (2) ויקרא כ', ו; (3) ויקרא כ', כז.
העתק כאן אחד מן הפסוקים האלה

_____ וכעת ענה על השאלה _____

3. מי היוזם את המלחמה הפעם: שאול או הפלשתים? הוכיח תשובתך מתוך העיון בפסוקים.

4. "ויקבצו פלשתים ויבאו ויחנו בשוגם", "ויקבץ שאול את כל ישראל ויחנו בגלבע".

(א) עיין במפה שלך וכתוב באיזה איזור הם נמצאים? _____
(ב) האם ידוע לך על מלחמות באיזור זה מספר שופטים? כתוב פרטים! _____

(ג) מדוע לדעתך בחרו הפלשתים באיזור זה למלחמה בשאול? _____

5. שאול מבקש להרגיע את חששותיו ופונה לעזרת ה'. באלו דרכים מבקש שאול לדעת את אשר יקרה בעתיד?

(א) _____
(ב) _____
(ג) _____

6. מדוע לא נענה שאול ע"י אף אחד מן האמצעים האלה?

7. "בקשו לי אשת בעלת אוב ואלכה אליה ואדרשה בה".
(א) קרא את המדרש דלהלן וכתוב מדוע בקשת שאול הייתה מוזרה?

(ב) מדוע לדעתך מלגלים חז"ל על בקשת שאול?

"בקשו לי אשת בעלת אוב ואלכה ואדרשה בה", אמר רבי שמעון בן לוי משל למה שאול דומה? למלך שנכנס למדינה, אמר המלך כל תרנגולין שיש במקום הזה ישחטו בלילה, ביקש לצאת לדרכו בבוקר ושאל: אין כאן תרנגול שיקרא? (שיעיר את האנשים בבוקר). אמרו לו: לא אתה הוא שציוות לשחטן! אף כאן שאול: הסיר את האובות והידעונים והוא חוזר ואומר: "בקשו לי את בעלת האוב". (ילקוט שמעוני, שמואל א' קל)

8. כיצד הסתיר שאול את זהותו מבעלת האוב? ומה הסיבה לכך?

9. "ויבוא אל האשה לילה". מדוע בלילה, הרי הוא כבר הסתיר את זהותו? —

10. מדוע בעלת האוב מהססת להיענות מיד לבקשת שאול?

11. "והעלי לי את אשר אמר עליך" — מדוע אין שאול מגלה לה מיד את מי הוא מבקש להעלות?



ב – "מחר אתה ובניך עמי"

פרק כ"ח, פסוקים טו-כה

1. בשיחתו של שאול "עם שמואל" הוא מספר לו על מצוקותיו. מה הם מצוקותיו?

2. "ואלוקים סר מעלי".
(א) איך שאול יודע ומרגיש שהאלוקים סר מעליו? _____
(ב) האלוקים סר משאול זמן רב לפני כן. מתי **לראשונה** סר רוח ה' מעם שאול?
צטט. _____
3. אלו בשורות רעות שומע שאול משמואל?
_____ (א)
_____ (ב)
_____ (ג)
4. מהו הנימוק לבשורה הקשה ששאול מקבל משמואל?

5. "וה' סר מעליך ויהי עֶרְךָ". פרש את משמעות המלה "ערך". היעזר במפרשים.

6. (א) מהי תגובת שאול על הדברים הקשים ששמע משמואל?
_____ (ב) מה אפשר ללמוד על מידותיו של שאול מתגובתו והתנהגותו?

7. "וימחר שאול ויפל מלא קומתו ארצה". מנה את הסיבות לנפילה זו.

8. כיצד מנסה בעל אשת האוב לשכנע את שאול לאכול?

9. "ותקח קמח וְתִלֵּשׁ וְתֹאכֶה מצות". מדוע מצות ולא לחם?

10. בעלת האוב, למרות עיסוקה האסור, היא בת ישראל (ישראל אע"פ שחטא, ישראל הוא), באיזו מידה יהודית ניחנה? מה זכותה?

ג – מסקנות וסיכומים

בחר חמש שאלות וענה עליהם

1. בפסוקים ג-ד יש ידיעות הנחוצות לנו כדי להבין את המאורעות שעליהם יסופר בהמשך הפרק. ציין שלוש ידיעות כאלה בפסוקים ג-ד.

- (א) _____
(ב) _____
(ג) _____
התוכל לציין מהי חשיבותן להבנת המשך האירועים? _____

2. חז"ל אמרו: שלושה דברים באוב: א. המעלה אותו – רואה ואינו שומע קולו. ב. והנשאל לו – שומעו ואינו רואה. ג. והאחרים המתלווים – לא רואים ולא שומעים מאומה. הבא ראיה מן הסיפור לחיזוק דברי חז"ל אלה.

- (א) _____
(ב) _____
(ג) _____

3. לפניך קטע מידע מ"ספר החינוך". קרא אותו וכתוב מדוע לדעתו אוסרת התורה להשתמש באוב ובשאר מיני כישופים. מהי הסכנה בפניה אל האבות?

"משרשי המצוה: שכל אלו ההבלים גורמין לו לאדם להניח דת האמת ואמונת השי"ת ויפנה אחר ההבל, ויחשוב כל אשר יקרהו יהיה עליו דרך מקרה, ושיהיה בידו להיטיב לעצמו ולסלק מעליו נזק. וכל זה איננו שווה לו, כי הכל נגזר מאדון העולם...".
(קדושים, מצוה רנ"ה)

4. בספר דברי הימים א' פרק י' פסוק יג כתוב, ששאל **לא דרש** בה', והנה כאן כתוב שהוא דרש בה', אך ה' לא ענהו. כיצד נוכל ליישב את הסתירה בין שני הכתובים האלה?

היעזר בקטע מידע מתוך דברי רד"ק על פס' ו: "כיוון שדרש באוב אחרי שדרש בה' כאילו לא דרש בה', שהרי השווה דרישתו באוב בדרישתו בה'".

5. הכתוב מספר ששאל עשה מה שעשה (פניה אל אשת בעלת אוב) כאילו מחוסר ברירה. אתה אחד המקורבים לשאל וניתנת לך ההזדמנות לדבר אתו ולנסות לשכנע אותו לא לפנות אל הכישוף. מסור לנו במספר משפטים מה מתכוון אתה לומר לו.

6. "גם באורים..." מדוע לא נענה ה' גם באמצעות האורים ותומים, הרי כך מקובל היה לשאול בה' ואם כן, הוא נהג כהלכה? (רמז בפרק כ"א).

7. שאל לא מונה בפני שמואל את כל הפניות שהוא פנה לפני שהוא בא אל בעלת האוב וכן שינה גם את הסדר. לפניך הסדר כפי שמסופר בפס' ו, כתוב מול סדר זה את הסדר בפסוק טו ונסה להסביר את הסיבות לשינויים.

הסדר בפסוק ו	הסדר בפסוק טו
"ולא ענה ה'	
גם בחלמות	
גם באורים	
גם בנביאים"	

הסיבה לשינויים: _____

8. צייר במחברתך תמונה אחת מתוך הפרק כרצונך. הוסף הסבר אם תרצה.
9. הכתוב אינו מספר מה סיפר שאל לשני מלוויו. שער, על מי דיברו בדרך חזרה לגלבע?

10. היכן לדעתך נקודת השיא בפרק? ציין פסוק ונמק בחירתך.



"ופלשתים עלו יזרעאל"

מצוקות והסתבכויות חדשות לדוד

פרקים כ"ט-ל'

רשימת הנושאים של דפי העבודה

- א. "מה העֲבָרִים האלה?"
(שאלת שאלות)
- ב. "ויבא דוד ואנשיו אל העיר
והנה שרופה באש"
(העמלקים הכינו "הפתעה" לדוד)
- ג. "וַיָּבֹא דָוִד מִהַנֶּשֶׁף וְעַד הָעֶרֶב
למחרתם"
(המרדף המוצלח וההפתעה הנגדית
של דוד)
- ד. חזרה, סיכום ומסקנות

"השב את האיש וישב אל מקומו אשר
הפקדתו שם
ולא ירד עמנו במלחמה
ולא יהיה לנו לשטן במלחמה" (כ"ט, ד).



א — "מה העברים האלה?" (שאלת שאלות)

פרק כ"ט

לעבודה בקבוצות:

ההתרחשויות המתוארות בפרק כ"ט מעוררות מספר שאלות. קראו בעיון את הפרק ורשמו את שאלותיכם.
חלקו את השאלות לארבע קבוצות כדלהלן:
א. שאלות אל דוד ואנשיו.
ב. שאלות אל אכיש.
ג. שאלות אל סרני פלשתים.
ד. שאלות כלליות להבנת פסוקים או ביטויים מיוחדים.
לאחר שרשמתם את השאלות, חלקו ביניכם את העבודה וחישבו על תשובות אפשריות.
להלן דף מידע מיוחד שתוכלו להיעזר גם בו, כדי לקבל תשובות שישיעו את רצונכם (אין חובה להשתמש דווקא במקורות בדף מידע זה).

דף מידע לפרק כ"ט

1. רלב"ג:

דוד הוכרח למלאות מצות אכיש מצד היותו תחתיו ומפני מה שגילה שהוא תמיד פושט על ישראל להראות לו כי נבאש דוד את עמו והנה היתה מחשבת דוד בלכתו להיות לשטן לפלשתים ולסכל עצתם על ישראל כי זה ממה שיקל לו עשייתו אחר שהם בוטחים בו.

2. מעם לועז:

ושרי הפלשתים שהם קרובים לאכיש עינם היתה צרה בכבוד שחלק אכיש לדוד, והרגישו שאין לבו שלם עםם שאלו, מה העברים האלה. שמפני כבוד אכיש לא התרעמו בגלוי רק בדרך שאלה. ואכיש אמר ב' טעמים למה לבו סמוך ובטוח עליהם. האחד, הלוא זה דוד עבד שאול מלך ישראל, היינו העבד המורד באדוניו שבדאי ינקום בו כשיזדמן הדבר לידו. והטעם השני, אשר היה אתי זה ימים או זה שנים ולא מצאתי בו מאומה מיום נפלו עד היום הזה, וא"כ נוכל לסמוך עליו.

3. מעם לועז:

אבל שרי פלשתים לא קיבלו נימוקי אכיש, וקצפו עליו ואמרו לו להחזיר את האיש, היינו את דוד, שלא רצו להזכיר שמו, וישוב אל מקומו אשר הפקדת שם. אולי הכוונה לעיר השדה שדוד ביקש את אכיש להיות שם (לעיל כח). ולא ירד עמנו במלחמה, כיון שאין לסמוך עליו. ולא יהיה לנו לשטן במלחמה, הכתוב מלמדנו ששרי פלשתים הרגישו בדוד שרוצה להכשיל את הפלשתים. והיו סבורים שיעשה מעשה להצלת מחנה ישראל.

4. מעם לועז:

ועוד אמרו השרים: אע"פ שמרד וברח, אין זה סימן שעזב את ארצו לחלוטין, שהרי הוא מקובל על עמו, כפי שענו לו במחולות לאמר, הכה שאול באלפיו ודוד ברבבותיו. ובודאי ילחם בנו גם עכשיו כדי שיוסיפו להללו.

5. מעם לועז:

ודברי השרים נכנסו בלבו של אכיש. לא רצה לומר לדוד שאף הוא חושד בו, שלא יהיה לו למוקש בשעת מלחמה, והתנצל בפניו שאע"פ שהוא ישר וטוב בעיניו, ישוב בשלום ולא יעשה מה שרע בעיני הסרנים. ודוד העמיד פנים שהוא רוצה להצטרף למלחמה, כשם שהעמיד פנים בשעה ששינה טעמו בפעם הראשונה.

6. דעת מקרא:

דוד מנסה להערים על אכיש וטוען אליו, כי לא מצא בו שום פסול שימנע ממנו כביכול להלחם "באויבי אדני המלך" (כ"ט, ח). אבל אכיש עומד על תביעת שרי פלשתים: לא יעלה עמנו במלחמה! יצא ששרי הפלשתים שמשו בתביעתם — שלא במתכוון — כשלוחי ההשגחה, ומנעו מדוד מלהשתתף במלחמה זו. ועל ידי זה ששמע אכיש בקול סרניו, ניצל דוד מחובתו להלחם לצד בעלי חסותו נגד ישראל. ועוד, על ידי שעזב את מקום המלחמה יכול היה להכות את העמלקים, שפשטו על צקלג ולבסס בכך את מלכותו על יהודה.

השאלות ששאלנו:

התשובות (משוערות ולפי המקורות):



**ב — "ויבא דוד ואנשיו אל העיר והנה שרופה באש"
(העמלקים הכינו "הפתעה" לדוד)**

פרק ל'

1. תאר את שהתרחש בצקלג בעת היעדרות דוד ואנשיו. _____

2. מדוע לדעתך שרפו העמלקים את צקלג? _____

3. "וַיָּשָׁבוּ אֶת הַנָּשִׁים אֲשֶׁר בָּהֶן מִקֶּטָן וְעַד גָּדוֹל לֹא הָמִיתוּ אִישׁ".
(א) ומה עם הגברים? _____

- (ב) שער, מדוע לא המיתו אף אחד מן השבויים שלקחו? _____

- (ג) קרא את דעתו של רד"ק וכתוב מה ההסבר שלו להתנהגות העמלקים.
"ומסיבות הבורא יתברך ומשמירתו את אוהביו היה שלא המיתו איש ואשה.
שהרי דוד הרג כמה מהם" (כשהוא פשט על העמלקים כ"ז, יח).

4. כמה ימים נעדר דוד מצקלג? היעזר במפה ותאר מה קרה בכל יום.

5. מה הייתה התגובה הראשונה של דוד ואנשיו, כאשר הגיעו לצקלג הריקה והשרופה?

6. לאחר ההלם הראשון באה התגובה הקשה של אנשי דוד. מהי? _____

7. הכתוב אינו מציין בפירוש במה בעצם הם מאשימים את דוד. לפניך שלוש השערות של מפרשים. קרא את ההשערות, בחר בהשערה הנראית לך ביותר ונמק בחירתך.

הפרשן	ההשערה
א. מצודת דוד	אמרו לסקלו על שהיה מסבב (הסכים) לרדת למלחמה עם אכיש.
ב. המלבי"ם	אמרו לסקלו על שלא הניח קצת מהם לשמור העיר.
ג. אברבנאל	אמרו לסקלו לפי שהיה מפליג (מרבה) ביגון ובצרה על נשיו, והיה מתעצל מהנקמה בסיבת העצבון.

בחרתי בהשערה של _____
הנימוק _____

8. "ויתחזק דוד בה' אלוֹקיו". לפי המדרש דוד מתחזק בה' באמצעות תפילה שהוא מתפלל. כתוב תפילה קצרה מאוד (שניים, שלושה משפטים) שמתאימה למצוקה שדוד נקלע לה בשעה קשה זו.

9. דוד התאושש ופנה לשאול באורים ותומים, מה היו השאלות שהוא שאל ומה היו התשובות שקיבל?

התשובות

השאלות

א. _____ א. _____

ב. _____ ב. _____

ג. _____ ג. _____

10. דוד יצא עם חייליו. אך חלק מהם נשרו בדרך.

(א) מדוע נשרו? _____

(ב) כמה נשרו? _____

(ג) היכן נשרו? מצא במפה וסמן. _____

11. איך השיג דוד את הידיעות הנחוצות לו, כדי להשיג במהירות את העמלקים?



**ג – "ויכם דוד מהנשף ועד הערב למחרתם"
(המרדף המוצלח וההפתעה הנגדית של דוד)**

פרק ל', פסוקים יז-לא

1. דוד משיג את העמלקים ומפתיע אותם.
(א) תאר את ההפתעה במחנה העמלקי.

- (ב) מתי הוא פתח בהתקפה?

- (ג) כמה זמן ארך הקרב?

- (ד) כמה עמלקים הצליחו להימלט וכיצד?

- (ה) מה היו התוצאות של הקרב?

2. "...ויאמרו זה שלל דוד". לפי האמירה הזאת ברור שהשלל היה הרבה יותר ממה שהעמלקים לקחו מדוד בצקלג.
למי היה שייך כל השלל שהיה בידי העמלקים וכעת נפל לידי דוד?

3. איך התייחס דוד לאנשים אשר פגרו ללכת ונשארו בנחל בשור? (פסוק כא).

4. מה טענו אנשי הבליעל לגבי חלוקת השלל?

5. מדוע לדעתך מכנה אותם הכתוב "כל איש רע ובליעל"? מדוע דרישתם מוגזמת?
(דייק בכתוב).

6. דוד שיכנע את אנשי גדודו לא לנהוג כהצעתם. מהו המשפט החשוב בדברי השכנוע שלו! (בתוך פסוק כג).
(א) המשפט _____
(ב) מדוע הוא צריך לשכנע את כולם? _____

7. איזה חוק ומשפט בענייני מלחמה קבע דוד בישראל? כתוב בלשון הכתוב.

8. החוק אינו לגמרי חדש. הוכח זאת מעיון בשני המקומות הבאים. במה מדובר?
(א) במדבר ל"א, כז:

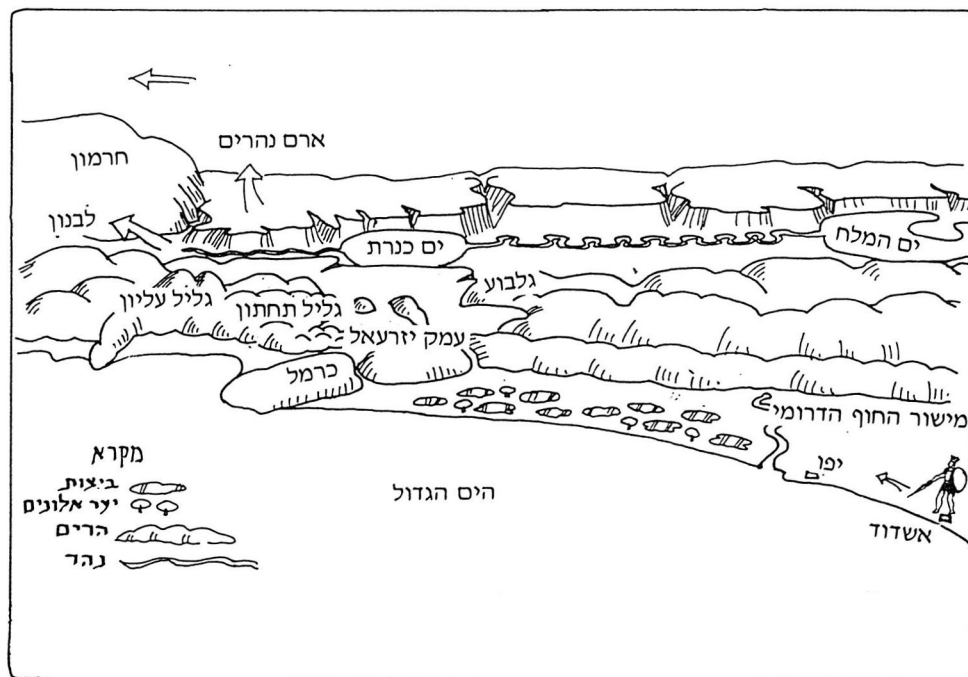
(ב) יהושע כ"ב, ח:

9. "הנה לכם ברכה משלל אויבי ה'"

(א) מה משותף לכל המקומות שאל זקניהם שלח דוד שלל?

(ב) מדוע, לדעתך, הוא נוהג כך? חשוב על יותר מסיבה אחת.

(ג) מהי כמות השלל שנפל בידי דוד ואנשיו לפי הפסוקים האלה?



דרך הפלשתים מאפק לעמק יזרעאל

סמן בקו את הדרך המתאימה ביותר



ד – חזרה, סיכום ומסקנות

לבחירה!

1. עיין במפה וענה על השאלות הבאות:
(א) מה היה האיזור שהפלשתים בחרו בו לפתוח במלחמה בשאול?

(ב) מדוע בחרו לדעתך באיזור זה?

(ג) מה הייתה התכנית המקיפה שלהם ומה היו כוונותיהם?

2. מקום ההתכנסות של הפלשתים הוא באפק (מצא במפה). מדוע הם בחרו במקום זה?

3. דוד עשה עצמו כנלחם על זכותו להילחם לצד הפלשתים. מדוע, לדעתך, הוא אינו מנצל את ההזדמנות הראשונה לחזור מיד מן החזית?

4. איך אפשר להסביר שזמן רב אחרי הניצחון על גלית, סרני הפלשתים עדיין מצטטים את הפזמון של שירת הניצחון של נשות ישראל?

5. בעיני סרני הפלשתים דוד הוא "שטן" (פסוק ד). בעיני אכיש הוא כ"מלאך אלוקים" (פסוק ט). מהו דוד באמת?

6. שער, מה היה קורה אילו לא התנגדו הסרנים לנוכחותו של דוד ואנשיו בתוך מחנה הפלשתים? בסס השערותך עד כמה שתוכל!

7. הוכח שלעמלקים היו מרגלים, והם ידעו מה שנעשה במחנה דוד.

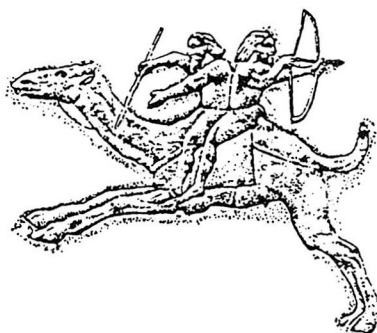
8. ביחידה שלנו קורים לדוד נסים סמויים ואף נסים גלויים. ערוך רשימה של נסים כאלה. מדוע אתה רואה אותם כנסים? פרט.

9. היחידה שלנו עוסקת בדוד, ואנו לומדים להכירו גם בשעות של מצוקות קשות, וגם בשעות של ניצחון והתרוממות רוח. בחר לך שני עניינים מן היחידה בהם תוכל להשוות בין שאול לדוד. כתוב מה העניינים שאתה רוצה להשוות וכתוב את מסקנותיך.

10. בחר חמישה משפטים מתוך היחידה שלדעתך כדאי לחזור ולשנן אותם.

הבחירה שלי

המקור	המשפט	ההקשר (מי אמרו למי)	
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			



הנערים העמלקיים נמלטים על גמלים

"וימת שאול ושלשת בניו ונשא כליו גם כל אנשיו ביום ההוא יחדו" (הקץ המר!)

פרק ל"א

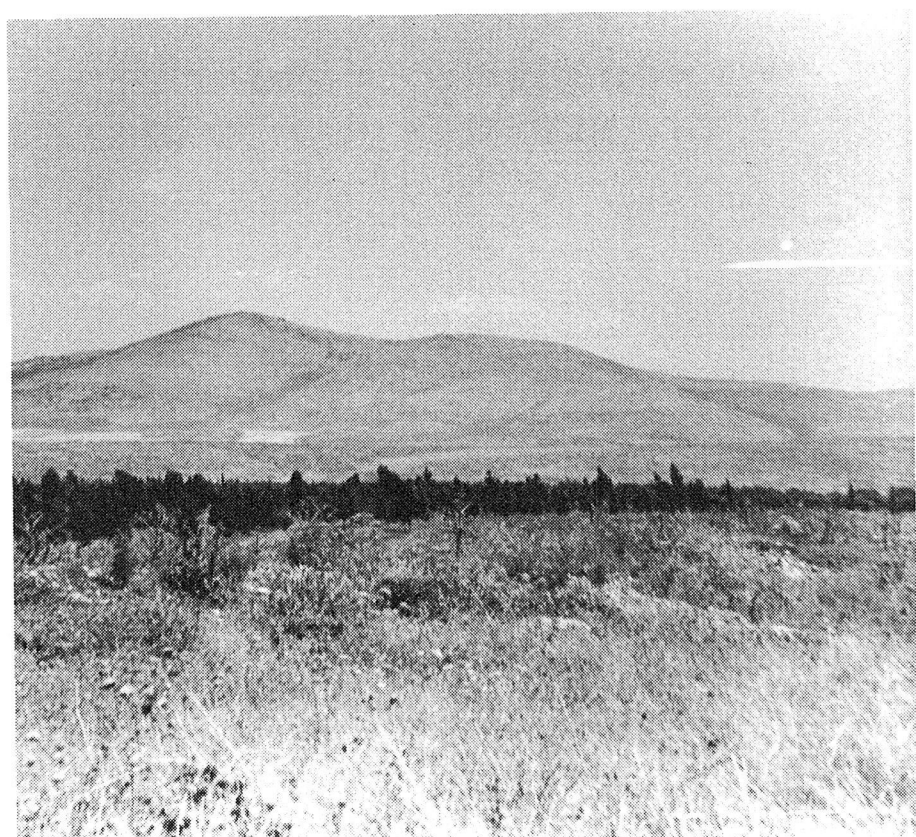
משימות פרידה

כפי שקראת, פרק לא מספר לנו על סופו המר והעצוב של שאול המלך ובניו, "ועל עם ה' ועל בית ישראל כי נפלו בחרב". המפלה האישית והלאומית הייתה קשה ביותר. כשהכתוב הציג את שאול לפנינו הוא כותב "ואין איש מבני ישראל טוב ממנו..." (ט', ב), והנה כעת הגיע האיש הזה לתחנה הסופית של חייו. הכרת אותו במשך שנת לימודים זו ופגשת אותו ברגעים של התרוממות רוח ונצחונות לאומים, וגם בלא מעט רגעים של כשלונות ואכזבות, הגיע זמן הפרידה. לפיכך **משימות לבחירה**. בחר בשתיים מהן, שיש לך בהן עניין מיוחד או לפי המלצות המורה.

- א. נסח והכן מודעת אבל לפטירת שאול ומודעת אבל לפטירת בניו.
- ב. כתוב סקירה ל"קול ישראל" על חייו ומותו של שאול המלך הראשון של ישראל. (אפשר גם בצורת נאום הספד).
- ג. כתוב את ערך "שאול" לאנציקלופדיה. תאר את תולדות חייו והתעכב במיוחד על רגעי השיא ורגעי השפל ומשברים בחייו.
- ד. חשוב והצע רעיונות (כולל שרטוטים, אם צריך) להנציח את זכרו של שאול המלך, הראשון בישראל.
- ה. כתוב חיבור דמיוני על "הלילה האחרון בחי שאול".
- ו. כתוב חיבור דמיוני על "השיחה האחרונה בין שאול ליהונתן בלילה שלפני הקרב הגורלי".

הערה: אתה יכול לשלב את שתי ההצעות האחרונות ולכתוב עליהן כאחת.

חזק חזק ונתחזק!



"ויפלו חללים בהר-הגלבוע"

הדרן עלך ספר שמואל א'

חזרה על כל ספר שמואל א'

רשימת הנושאים של דפי העבודה

- א. 100 שאלות לבחינה עצמית
- ב. חידון א-ב
- ג. חידות מצויירות
- ד. מפת האירועים
- ה. לעשות סדר באלבום!

"לא עליך המלאכה לגמור ולא אתה בן חורין להבטל ממנה. אם למדת תורה הרבה נותנים לך שכר הרבה. ונאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך, ודע שמתן שכרן של צדיקים – לעתיד לבוא".
(מסכת אבות פרק ב', משנה טז)



תלמיד יקר!

בשעה טובה ומוצלחת סיימת ללמוד את ספר שמואל א'. אנו בטוחים שלמדת הרבה ונהנית מכל מה שלמדת. ידוע לך בוודאי מאמר חז"ל מפורסם הקשור בלימוד ובזיכרון. **"הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר"**.

ההסבר מיותר, ולכן אנו מציעים לך כאן פעילויות שונות **לחזרה** על ספר שמואל א'. אם תרצה **לבחון** את ידיעותיך (בחינה עצמאית!) בדוק בתחילה את ידיעותיך בספר סגור ורק ב"שעת מצוקה" היעזר בספר שבידך.

בהצלחה!

א — 100 שאלות לבחינה עצמית

לפניך 100 שאלות המקיפות את כל מה שלמדת בספר שמואל א'. לכל שאלה ניתנות ארבע תשובות, אולם רק אחת מהן היא הנכונה ביותר. סמן עיגול סביב האות שעל יד התשובה הנכונה והמדויקת ביותר.

1. שמואל נתן לשאול שלושה אותות למען ידע שאול כי באמת ה' משחו למלך. מה היה אחד משלושת האותות?

- א. פגישה עם הנערות היוצאות לשאוב מים.
- ב. פגישה עם שני אנשים שיבשרו לו שנמצאו האתונות.
- ג. פגישה עם דוד שאול שהתעניין מה אמר שמואל לשאול.
- ד. פגישה עם ראשי שבט בנימין במצפה.

2. "וישפט ה' ביני ובינך ונקמני ה' ממך". מי פנה אל מי בתוכחה זו?

- א. שמואל לשאול.
- ב. שאול לדוד.
- ג. דוד לשאול.
- ד. שאול לאחימלך.

3. מי היה אבנר בן נר?

- א. שר צבא שאול.
- ב. אחד מלהקת בני הנביאים.
- ג. ידידו הטוב של דוד.
- ד. ידידו הטוב של יהונתן.

4. מי אמר "אין לה' מעצור להושיע ברב או במעט"?

- א. אמר שמואל לשאול.
- ב. אמר יהונתן לנושא כליו.
- ג. עלי הכהן לבניו.
- ד. שמואל לעם בגלגל.

5. "וברוך טעמך וברוכה את" – מיהי המבורכת?

- א. אביגיל הכרמלית.
- ב. אחינועם היזרעאלית.
- ג. חנה אשת אלקנה.
- ד. מיכל בת שאול.

6. "רעה היה עבדך לאביו בצאן ובא הארי ואת הדוב ונשא שה מהעדר".
מי מספר סיפור זה למי?

- א. דוד לשמואל.
- ב. דוד לשאול.
- ג. דוד ליהונתן.
- ד. דוד לאכיש מלך גת.

7. שאול לכד את המלוכה ונלחם בכל אויביו מסיבב. באיזה עם מן העמים
השכנים שלהלן הוא לא נלחם?

- א. מלכי צובה.
- ב. מלך מצרים.
- ג. מלך מואב.
- ד. מלך עמון.

8. "היום רבו העבדים המתפרצים איש מפני אדוניו". מי אמר זאת?

- א. דואג האדומי.
- ב. נבל הכרמלי.
- ג. שאול.
- ד. אכיש מלך גת.

9. "...אני ידעתי את זדנך ואת רע לבבך כי למען ראות המלחמה ירדת".
מי מאשים את מי במשפט זה?

- א. שאול את יהונתן בנו.
- ב. אליאב אח דוד.
- ג. אכיש מלך גת את דוד.
- ד. נציב הפלשתים את גלית.

10. מה באה להוכיח תפילת שמואל לירידת גשם בעת קציר החיטים?

- א. ששאל חטא במלחמת עמלק.
- ב. שהעם חטא בבקשם מלך.
- ג. שהעם חטא כי הוא עט על השלל.
- ד. שהעם חטא בעבודת אלילים.

11. מדוע סרב דוד לפגוע בשאול במערה שבמדבר עין־גדי?

- א. כי חשש מחיילי שאול הממתינים מחוץ למערה.
- ב. כי אין זה קרב הוגן: אחד מול שש מאות.
- ג. כי אסור לפגוע במשיח ה'.
- ד. כי שאול הוא חותנו.

12. מי היה איש הביניים?

- א. ישי אבי דוד.
- ב. דוד.
- ג. גולית.
- ד. אכיש.

13. "וַיֹּאמֶר הָעָם אֶל שְׁמוּאֵל מִי הָאִמֵּר שְׁאֹל יִמְלֹךְ עָלֵינוּ תָנוּ הָאֲנָשִׁים וְנִמִּיתִם". באיזו מלחמה נאמר משפט זה?

- א. במלחמה במכבש.
- ב. במלחמה בעמלק.
- ג. במלחמה עם בני מואב.
- ד. במלחמה עם בני עמון.

14. "סלע המחלוקת". על שם מה נקרא?

- א. משום שבו נחלקו (=התפלגו) אנשי דוד לקבוצות שונות.
- ב. משום שהייתה בו סכנת החלקה אחרי הגשמים שירדו במצדות עין־גדי.
- ג. משום שבו נחלקו (=התפלגו) אנשי דוד ואנשי שאול.
- ד. משום שהסלע מחולק למערות רבות.

15. "וַיֹּאמֶר שְׁאֹל אֶל עַבְדִּי רְאוּ נָא לִי אִישׁ מִיֵּטִיב לִנְגֹן וְהִבִּיאֹתֶם אֵלַי". את מי הביאו עבדי שאול?

- א. דואג האדומי.
- ב. אביגיל.
- ג. דוד.
- ד. יהונתן.

16. מה היה הנימוק המרכזי בדברי העם לבקשת המלך?
- א. אי אפשר לעם להיות בלי מלך.
 - ב. צריכים מלך שילחם את מלחמות העם.
 - ג. צריכים מלך כי לשמואל אין יורש.
 - ד. צריכים מלך כי השופט לא מתאים להיות מלך.
17. חז"ל אמרו: "כל המרחם על אכזרים סופו שמתאכזר על רחמנים". איזו התנהגות ניתן להביא להמחשת עניין זה?
- א. דוד בבקשו מתת מזון מנבל הכרמלי.
 - ב. דואג האדומי בהלשינו על פגישת דוד ואחिमלך.
 - ג. שאול בהשמידו את נוב עיר הכהנים.
 - ד. שאול בהצילו את אנשי יבש גלעד.
18. "ויאמר ה' אל שמואל אל תבט אל מראהו ואל גבה קומתו כי מאסתיהו". במי מאס ה' לפי פסוק זה?
- א. שאול.
 - ב. יונתן.
 - ג. אליאב.
 - ד. נבל הכרמלי.
19. איזה אירוע שימש כאות למרידה כללית בפלשתים?
- א. יהונתן הרג את נציב הפלשתים.
 - ב. הופעת ארון ברית ה' במחנה ישראל.
 - ג. שאול העביר מסר סמוי לכל ישראל (חלקים מצמד הבקר שניתח לגזרים).
 - ד. שאול גייס בסתר ששת אלפים מטובי הלוחמים של שבט בנימין.
20. מדוע הציל דוד את תושבי קעילה מהפלשתים?
- א. כדי להוכיח ששאול אינו מלך טוב.
 - ב. כדי להוכיח שוב את עליונותו על הפלשתים.
 - ג. כי קעילה הייתה בשטח ישראל ואין מי שיציל אותם בשעה זו.
 - ד. כי דוד אינו יכול לראות בסבלם של אחרים.
21. שמואל אומר: "איך אלך ושמע שאול והרגני". מה נתבקש שמואל לעשות שבגללו הוא חושש כל כך?
- א. שמואל חושש שאם ישמע שאול שהוא כבר מתאבל עליו הוא עלול להרוג אותו.

- ב. שמואל חושש שאם שאול ישמע שה' קרע את מלכותו מעליו, הרי הוא עלול להרוג אותו.
- ג. שמואל חושש שאם הוא (שמואל) יגלה לעם ישראל שה' מאס בשאול, עלול שאול להרוג אותו.
- ד. שמואל חושש שאם ישמע שאול שהוא הולך למשוח מלך חדש על ישראל, הוא עלול להרוג אותו.

22. מדוע לא המתין שאול לשמואל בגלגל, כפי שקבעו ביניהם?

- א. העם התחיל להתפזר.
- ב. העם ביקש שלא יתחיל במלחמה לפני שיקריב עולה לה'.
- ג. שמואל הודיע לו שיאחר.
- ד. יהונתן הרג את נציב הפלשתים.

23. "חסר משוגעים אני כי הבאתם את זה להשתגע עלי" – מי אמר זאת?

- א. שאול לעבדיו.
- ב. דוד ללוחמיו.
- ג. אכיש מלך גת לעבדיו.
- ד. נחש מלך עמון לאנשיו.

24. מה היה החטא שמחמתו נקרעה המלכות מעל שאול?

- א. כי הרג את כהני נוב על לא עוול בכפם.
- ב. כי רדף אחרי דוד.
- ג. כי חמל על האבות והידעונים ולא רצה להכריתם.
- ד. כי השביע את העם בקללה שלא יטעמו לחם עד הערב במלחמת מכמש.

25. יהונתן אמר על אביו את המשפט החמור הבא "עכר אבי את הארץ". מה הייתה הסיבה שהוא אמר זאת?

- א. שלא היה צריך לאסור לעם לטעום משהו במלחמה.
- ב. שצריך היה לחכות לשמואל בגלגל.
- ג. שלא היה צריך לוותר לפלשתים באפק.
- ד. שלא היה צריך להביא את ארון האלקים למחנה.

26. מדוע דוד אינו מספר לאחימלך, כהן נוב, את האמת על סיבת בואו לעיר?

- א. משום שלא רצה לסבכו בבעיותיו עם שאול.
- ב. משום שלא ייחס לכך חשיבות מיוחדת.
- ג. משום שחשש שאחימלך יסגירו לשאול.
- ד. משום שלא רצה שדואג האדומי שהיה שם ישמע זאת.

27. "הכה שאול באלפיו ודוד ברבבתי". מי אמר משפט זה?

- א. אנשי דוד.
- ב. אנשי שאול.
- ג. הנשים מכל ערי ישראל.
- ד. מיכל בת שאול.

28. "הגם שאול בנביאים" הפך למשל בפי העם. מה מובנו של המשפט?

- א. שמלך חייב להגיע לדרגת נבואה לפני שימלוך.
- ב. שגם אדם שפל ובלתי מוכשר יכול לעלות ולהגיע לדרגת נבואה.
- ג. ששאול רק עושה עצמו לנביא כי הרי אביו לא היה נביא כלל.
- ד. לא יתכן שמלך יהיה גם נביא.

29. מהו "הדבר" שעתיד לקרות לפי המרומז בפסוק "הנה אנכי עשה דבר בישראל אשר כל שמעו תצילנה אזניו"?

- א. שביית הארון.
- ב. מות שאול בגלבע.
- ג. הריגת כהני נוב.
- ד. הריגת גולית בידי דוד.

30. כיצד נסתיימה מלחמת אפק?

- א. בניצחון הפלשתים.
- ב. בניצחון בני ישראל.
- ג. לא הייתה הכרעה בקרב.
- ד. בפלישת העמונים לעמק הירדן.

31. מאיזה שבט בא אלקנה?

- א. משבט אפרים.
- ב. משבט יהודה.
- ג. משבט לוי.
- ד. משבט מנשה.

32. שאול אומר לנערו לאחר שהחיפושים אחרי האתונות לא עלו יפה, לשוב מיד הביתה "פן יחדל אבי מן האתונות ודאג לנו" מדוע בכל זאת לא שבו הביתה?

- א. כי הם פגשו את הנערות על יד הבאר.
- ב. כי השיגו כסף לקניית אוכל ויתאפשר להם להמשיך בחיפושים.
- ג. כי הנער שכנע את שאול שאביו לא ידאג כלל.
- ד. כי הנער שכנע את שאול שיש ללכת קודם אל איש האלוקים אשר בעיר הקרובה.

33. "וחרש לא ימצא בכל ארץ ישראל". מה גרם לתופעה זו?

- א. החשש שהעברים יעשו חרב או חנית.
- ב. מחירו היה יקר ביותר.
- ג. כי מצברי הברזל בארץ טרם נתגלו.
- ד. החשש שהעברים יתחברו לשונאי הפלשתים וילחמו בהם.

34. מדוע הביא ה' פורענות על אנשי בית שמש?

- א. ראו בארון ה'.
- ב. לא רצו לקבל את ארון ה'.
- ג. לא הקריבו קרבנות לכבוד הארון.
- ד. לא הסכימו להעבירו לאנשי קרית יערים.

35. מדוע חנה, בשירת ההודיה שלה לה', אומרת לבני האדם שלא ידברו "גבוהה" ושלא "יצא עתק" מפיהם?

- א. כי ה' מוריש ומעשיר משפיל אף מרומם.
- ב. כי אל דעות ה' ולו נתכנו עלילות.
- ג. כי לה' מצוקי ארץ וישם עליהם תבל.
- ד. כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם.

36. "ופניה לא היו לה עוד" – מדוע?

- א. כי אלקנה הבטיח לה זרע אנשים.
- ב. כי היא הייתה אשה קשת רוח.
- ג. כי ה' סגר רחמה.
- ד. כי עלי הבטיח לה שה' יתן שאלתה.

37. מה הייתה הבשורה הקשה ביותר (בין רשימת הבשורות הקשות) שהכריעה את עלי?

- א. שישראל הפסידו במערכה.
- ב. שארון ה' נלקח בשבי.
- ג. ששני בניו נפלו בקרב.
- ד. שכלתו נפטרה בעת לידת הנכד.

38. "כי מכבדי אכבד ובזי יקלוי". מי אמר דברים אלה?

- א. ה' לשמואל בעת הקדשתו לנבואה.
- ב. שמואל בשם ה' לשאול בגלגל.
- ג. שמואל בשם ה' לשני בני עלי.
- ד. איש האלוקים בשם ה' לעלי הכהן.

39. הכתוב מעיד שכהני דגון, וכל הבאים לבית דגון, לא ידרכו על מפתן בית דגון. מהי הסיבה לכך?

- א. שנתקדש ע"י הפלשתים מפני שנחו עליו ראשו של דגון ושתי כפות ידיו הכרותות.
- ב. שארון ה' עבר דרך המפתן.
- ג. שהניחו שם את ראשו של גולית הכרות.
- ד. שקללה הייתה רובצת על כל מי שעובר את המפתן.

40. מה היה התנאי של נחש העמוני לאנשי יבש גלעד לעשיית שלום?

- א. שיקצץ להם בהונות ידיהם הימניות.
- ב. שינקר להם כל עין ימין.
- ג. שישלמו כל שנה שבעים אלף שקל מס עובד.
- ד. שיצטרפו אליו למלחמה נגד שאול.

41. מדוע איחר שמואל להגיע לגלגל?

- א. לא הייתה לו עדיין נבואה.
- ב. הוא התנגד לעתוי פרוץ המרד.
- ג. רצה לנסות את שאול אם הוא ראוי להיות מלך ויודע כיצד לנהוג בשעת מצוקה.
- ד. הוא רצה להכשיל את שאול.

42. "ויהי כמחריש" – מי? מתי?

- א. שמואל כאשר שמע את הנבואה הקשה על בית עלי.
- ב. יהונתן כאשר שמע את שבועת אביו.
- ג. שאול כאשר העליבו אותו בני בליעל מיד לאחר הכתרתו למלך.
- ד. עלי הכהן כאשר שמע את הבשורה על מות שני בניו במלחמה.

43. "ויקח צמד בקר וינתחחו וישלח בכל גבול ישראל ביד המלאכים לאמור":

- א. כה יעשו בני עמון לבקרנו ולצאננו.
- ב. כה יעשו לבקר ולצאנו לאשר לא יביא מנחה לשאול.
- ג. אשר איננו יוצא אחרי שאול ואחר שמואל, כה יעשה לבקר.
- ד. כה יעשה המלך לכל אשר ימצא ידו כי האלוקים עמו.

44. מי אמר את הנבואה "ולא יהיה זקן בביתך כל הימים"?

- א. בית עלי.
- ב. בית שאול.
- ג. נחש מלך עמון.
- ד. בית אלקנה.

45. מי אמר "אורו עיני"?

- א. עלי לפני מותו.
- ב. שמואל בשעת הקדשתו לנבואה.
- ג. שאול בפגישתו הסודית על הגג לפנות בקר.
- ד. יהונתן כאשר אכל מן הדבש.

46. הפלשתים ראו בהריגת הנציב שלהם בגבע מעין הכרזת מלחמה מצד בני ישראל. הם הגיבו בריכוז גדול של הכוחות הלוחמים ובדרכים נוספות. מה הייתה אחת הדרכים?

- א. לקחת בשבי את ה"עברים".
- ב. לגרש את בני ישראל למערות ולבורות.
- ג. להטיל עליהם מסים מיוחדים בנוסף למסים הקבועים.
- ד. לשלוח את "המשחית" לכיוונים שונים ולהעניש את ישראל.

47. "את שור מי לקחתי וחמור מי לקחתי ואת מי עשקתי" וגו' מה הייתה התשובה שמקבל השואל על שאלה זו?

- א. אתה זקנת ובניך לא הלכו בדרכיך.
- ב. לא עשקתנו ולא רצותנו ולא לקחת מיד איש מאומה.
- ג. מי האומר שאול ימלך עלינו תנו האנשים ונמיתם.
- ד. לא קיבל כלל תשובה – "ויהי כמחריש".

48. לאיזו מערכה-מלחמה נלקח ארון ברית ה'?

- א. מכמש.
- ב. אפק.
- ג. אשדוד.
- ד. מצפה.

49. "ארור האיש אשר יאכל לחם עד הערב". מפי מי יצאה קללה זו?

- א. יהונתן.
- ב. שאול.
- ג. שמואל.
- ד. נחש מלך עמון.

50. "ושמואל ירא מהגיד את המראה אל עלי". מדוע ירא?

- א. חשש שעלי לא יאמין, שאכן שמע את קול ה' מדבר אליו.
- ב. חשש שעלי יכעס עליו.
- ג. פחד מבניו של עלי.
- ד. משום שהנבואה הייתה קשה, והתייחסה לעלי ולביתו.

51. שמואל הנציח את הניצחון על הפלשתים בקריאת שם על אבן אחת ששם אותה בין המצפה ובין השן. מהו השם שנתן לאבן?

- א. גלעד – לאמור עדה האבן הזאת לעזרת ה' לעמו.
- ב. אבן הניצחון – לאמור כי לה' הישועה.
- ג. אבן העזר – לאמור עד הנה עזרנו ה'.
- ד. צור ישראל – לאמור אלוקי ישראל לבדו מושיע את ישראל מכל צרה וצוקה.

52. "וירע הדבר בעיני שמואל כאשר אמרו תנה לנו מלך לשפטנו". מה היה הטעם העיקרי לכך?

- א. כי ה' הוא מלכם, וישראל זקוקים לשינוי דרך חייהם ואמונתם, ולא לשינוי המשטר.

ב. כי משטר השופטים יותר טוב ממשטר המלכים, המלכים הם עריצים, ועושים מה שהם רוצים.

ג. המלכים יקחו שוחד, ויטו משפט בשביל בצע כסף.

ד. שמואל נעלב כי ראה בבקשה זו הבעת אי אמון.

53. חז"ל אמרו: "כל מי שבורח מן השררה, השררה רודפת אחריו" (תנחומא ויקרא). איזו התנהגות ניתן להביא להמחשת דברי חז"ל אלו?

א. שמואל בליל ההקדשה לנבואה, כאשר לא רצה לגלות לעלי את דבר ה' אליו.

ב. שאול כאשר נחבא אל הכלים, אע"פ שידע שהוא הנבחר להיות מלך.

ג. יהונתן כאשר ויתר על המלכות לטובת דוד.

ד. שאול כאשר לא גילה את דבר המלוכה לדוד.

54. "הולך וגדל וטוב גם עם ה' וגם עם אנשים". על מי נאמר?

א. שאול.

ב. יהונתן.

ג. שמואל.

ד. אלקנה.

55. במלחמתו הראשונה של שאול באויבי ישראל (עמון), הוא מתגלה כאיש צבא מובהק היודע היטב תכסיסי מלהמה. באיזה תכסיס השתמש במלחמתו בעמון?

א. ההתקפה באשמורת הבוקר ובתנועת מלקחיים.

ב. הכנת מארבים מתוכננים באורך רוח.

ג. שריפת ערי האויב.

ד. הכנת מצור ועריכת נסיגה מדומה.

56. "ימים שבהם אין חזון נפרץ". מהי כוונת ביטוי זה?

א. שהחזון נמצא רק אצל נביאים מוסמכים.

ב. שבימים שלפני שמואל הנביא טרם התפשטה הנבואה והיא הייתה נדירה.

ג. שבימים שלפני המלכת שאול לא היו להקות נביאים.

ד. שחזון הנביאים לא ניבא את הקמת מלוכות בישראל, ופריצת הדרך למלוכות עדיין הייתה רחוקה.

57. שמואל בנאום הפרידה שלו מן העם מזכיר אישים שונים מתולדות ישראל שחיו לפניו. מי מבין האישים שלהלן נזכר?

- א. אברהם אבינו.
- ב. דבורה הנביאה.
- ג. שמשון (בדן).
- ד. פנחס הכהן.

58. "לא בכוח יגבר איש". ע"י מי נאמר משפט זה לראשונה?

- א. חנה.
- ב. יהונתן.
- ג. פנינה.
- ד. שמואל.

59. "כי אין לה' מעצור להושיע ברב או במעט". ע"י מי נאמר רעיון זה?

- א. נאמר ע"י דוד במלחמתו נגד גולית.
- ב. חנה בתפילותיה.
- ג. שמואל בתוכחתו לשאול.
- ד. יהונתן לנערו.

60. דוד חשש ששאול כעסו עליו, יפגע גם בהוריו, ולכן הוא מוציא אותם לחוץ לארץ עד שיתברר מצבו. לאן הוא מעביר את הוריו?

- א. ארץ אדום.
- ב. ארץ מצרים.
- ג. ארץ פלשתים.
- ד. ארץ מואב.

61. באחד המקרים מסרבים עבדי המלך שאול לבצע פקודה. מתי זה קרה?

- א. כאשר שאול ביקש מהם להרוג את דוד.
- ב. כאשר שאול ביקש מהם להרוג את אנשי נוב עיר הכהנים.
- ג. כאשר שאול ביקש להרוג את נבל הכרמלי.
- ד. כאשר שאול ביקש שיביאו לפניו את בתו מיכל המורדת.

62. החוק אומר: "כי החלק היוצא למלחמה והחלק היושב על כלים יקבלו חלק שווה בשלל. מתי נקבע חוק זה? ולגבי מה?

- א. לגבי חלוקת השלל במלחמת דוד בעמלק.
- ב. לגבי חלוקת השלל במלחמת שאול בעמלק.
- ג. לגבי זכויות החיילים במלחמת מכמש.
- ד. לגבי חובת תשלום לחיילים עבור שמירה על הערים הלא מוגנות.

63. במה עשו אנשי יבש גלעד חסד אחרון (חסד של אמת) עם שאול ובניו?

- א. שהקימו מצבה על הר הגלבוע במקום נפילתם.
- ב. ששלחו את גופות שאול ובניו חזרה לגבעת שאול שיקברו שם.
- ג. ששלחו את גופות שאול ובניו חזרה לגבעת שאול שיקברו שם.
- ד. שהורידו את גופותיהם מחומת בית שאן והביאום לקבר ישראל.

64. מדוע סרבו סרני פלשתים לצרף את דוד לקרב נגד שאול?

- א. שחששו שבסופו של דבר, הוא יבגוד בהם, ויעבר לצד שאול.
- ב. שלא רצו שתהיה כאן מלחמת אחים.
- ג. שלא האמינו כלל ביכולתו הצבאית של דוד.
- ד. שרצו שדוד יגן על העורף וישמור על ערי הפלשתים הריקות.

65. על אישה אחת אומר הכתוב שהיא "טובת שכל ויפת תואר" מי היא האשה המוצלחת הזאת?

- א. חנה.
- ב. פנינה.
- ג. מיכל.
- ד. אביגיל.

66. "ברוך אתה בני דוד גם עשה תעשה וגם יכל תוכל", ממי מקבל דוד ברכה חשובה ויפה זו?

- א. משאול מלך ישראל.
- ב. מישי אבי דוד.
- ג. מאכיש מלך גת.
- ד. מיונתן ידידו של דוד.

67. אכיש מלך גת נתן את העיר צקלג במתנה לדוד. היכן נמצאת העיר הזאת?

- א. בצפון הארץ.
- ב. בדרום הארץ.
- ג. ע"י יפו העתיקה.
- ד. ע"י ירושלים.

68. בתקופת שמואל ושאול היו לפלשתים חמש ערים מפורסמות בשפלת החוף. אלו הם?

- א. אשדוד, בית שמש, בית דגן, גת ומכמש.
- ב. אשדוד, אשקלון, גת, עקרון ואבן העזר.
- ג. אשדוד, עזה, גת, קרית יערים ובאר שבע.
- ד. אשדוד, עזה, אשקלון, גת ועקרון.

69. "הלוא אנכי טוב לך מעשרה בנים". מי אמר למי משפט זה?

- א. עלי לשמואל.
- ב. אלקנה לפנינה.
- ג. אלקנה לחנה.
- ד. שמואל לשאול.

70. "אביר הרועים אשר לשאול". למי התכוונו בתואר זה?

- א. דואג האדומי.
- ב. דוד.
- ג. יהונתן.
- ד. פלטי בן-ליש.

71. "ויתחפש... וילבש בגדים אחרים". מי עשה כן? ומתי?

- א. שאול בלכתו לבעלת האוב.
- ב. דוד בבואו לאכיש מלך גת.
- ג. יהונתן בפגישתו עם דוד בחורשה.
- ד. דוד בבואו לאחימלך כהן נוב.

72. "וגם כח לא היה בו כי לא אכל לחם כל היום וכל הלילה". מדוע הוא עשה כן?

- א. בשל המלחמה הצפויה וכי ה' סר מעליו.
- ב. כי לא רצה לאכול בטומאה אצל בעלת האוב.
- ג. כי היה המום מנבואת שמואל.
- ד. כי היה עסוק ברדיפה אחרי דוד.

73. מדוע סרב נבל הכרמלי לתת מזון לנערי דוד?

- א. כי לא היה לו מספיק מזון לאנשיו.
- ב. כי היה כפוי טובה ורע מעללים.
- ג. כי היה נאמן לארצו.
- ד. כי דוד היה עשיר ולא נזקק לאחרים.

74. "הנה לכם ברכה משלל אויבי ה'". באיזו מלחמה נעשה מעשה נדיב זה?

- א. מלחמת שאול בעמלק.
- ב. מלחמת דוד בעמלק.
- ג. מלחמת דוד בשוסי המדבר.
- ד. מלחמת שאול בפלשתים.

75. מדוע פנה שאול לבעלת האוב?

- א. כי ה' לא נענה לתפילתו.
- ב. כי חשש מהמלחמה הצפויה בפלשתים.
- ג. כי לא היו לו כהנים לשאול בה'.
- ד. כי רצה לבקש את סליחתה על שהכרית את האובות והידעונים מהארץ.

76. "אהבה שאינה תלויה בדבר". על מי ניתן לומר משפט זה?

- א. דוד ויהונתן.
- ב. אלקנה וחנה.
- ג. מיכל ודוד.
- ד. שאול ויהונתן.

77. מדוע הביאה אביגיל הכרמלית מנחה לדוד?

- א. כדי למשוך את תשומת לבו שיתחתן אִתָּה.
- ב. כדי לשכנעו להרוג את בעלה הרשע.
- ג. כדי לפייסו שלא יפגע בבני ביתה.
- ד. כדי לשכנעו שנבל אינו איש רע כל כך.

78. מי בגד בדוד?

- א. אנשי קעילה.
- ב. כהני נוב.
- ג. מיכל בת שאול.
- ד. אנשי יבש גלעד.

79. איזו עיר נתן מלך פלשתי לדוד?

- א. גת.
- ב. צקלג.
- ג. עקרון.
- ד. קעילה.

80. "שלוף חרבך ודקרני בה". מי מבקש בקשה קשה זו?

- א. יהונתן.
- ב. אבנר בן נר.
- ג. שאול.
- ד. אחימלך.

81. "למה הרגזתני להעלות אתי?" – מי כעס כל כך?

- א. שמואל.
- ב. שאול.
- ג. דוד.
- ד. אחימלך.

82. "ואנוכי אהיה לך למשנה". מי הציע להיות משנה למי?

- א. יהונתן לדוד.
- ב. דוד ליהונתן.
- ג. אבנר בן נר לשאול.
- ד. אבישי בן צרויה לאבנר בן נר.

83. מי נאשם על כך שלא שמר כראוי על המלך?

- א. דוד בן ישי.
- ב. פלטי בן ליש.
- ג. דואג האדומי.
- ד. אבנר בן נר.

84. דוד לקח משאול את צפחת המים והחנית. מדוע?

- א. כי חפציו אבדו לו בנדודיו.
- ב. כי רצה להוכיח לשאול שהוא אינו רוצה לפגוע בו לרעה.
- ג. כי רצה להוכיח שהוא יותר חזק ממנו.
- ד. כי רצה להפגין את שנאתו לשאול.

85. מה הייתה מלחמתו האחרונה של שאול?

- א. המלחמה בפלשתים במכמש.
- ב. המלחמה בנחש העמוני.
- ג. המלחמה בפלשתים באפק.
- ד. המלחמה בפלשתים בגלבע.

86. במקרה חמור אחד ביקשו אנשי דוד לסקול את דוד מנהיגם (מתוך כעס רב עליו) מתי היה מקרה זה?

- א. כאשר העמלקים פשטו על צקלג ושבּו את כל הנמצא בה.
- ב. כאשר דוד סיכן את חייליו ועבר לצד הפלשתים.
- ג. כאשר דוד הפקיר את כהני נוב.
- ד. כאשר דוד תפס את שאול ושחרר אותו מבלי להענישו.

87. "והאיש קשה ורע מעללים" מי מתואר בתיאור קשה זה?

- א. דואג האדומי.
- ב. חופני בן עלי הכהן.
- ג. נבל הכרמלי.
- ד. אגג מלך עמלק.

88. היכן הייתה המלחמה בין דוד לגולית?

- א. באפק.
- ב. בעמק האלה.
- ג. בגת.
- ד. באשקלון.

89. "מרשעים יצא רשע וידי לא תהיה בך". מי אמר משפט זה ולמי?

- א. חנה לעלי.
- ב. יונתן לנושאי כליו.
- ג. דוד לשמואל.
- ד. שמואל לאגג מלך עמלק.

90. שאול מציע את בתו הגדולה, מירב, לדוד בתנאי שיהיה לבן חיל וילחם את מלחמות ה'. אך מה הוא אמר בלבד?

- א. אל תהי ידי בו ותהי בו יד פלשתים.
- ב. בעצם אני אתן לו את מיכל הצעירה ממנה.
- ג. הוא יהיה חתן למלך ואז לא יוכל למרד בי.
- ד. בתי תגלה לי תמיד את כוונותיו של דוד.

91. מה גילתה מיכל לדוד?

- א. שמירב אחותה ניתנה לעדריאל המחולתי.
- ב. שיונתן רוצה להפגש עם דוד במקום סתר.
- ג. שאביה שאל מבקש להמיתו.
- ד. שיש לה תרפים בבית.

92. "ויאמר שאל אל מיכל למה ככה רמיתני" איך ובמה רימתה מיכל את שאל?

- א. היא הבריחה את דוד בלילה.
- ב. היא שיתפה פעולה עם אחיה יהונתן.
- ג. היא שיתפה פעולה עם מירב אחותה נגד אביה.
- ד. היא ברחה מהבית במרמה.

93. מדוע יסתיר אבי ממני את הדבר הזה. מי אומר משפט זה ולמי?

- א. דוד ליהונתן.
- ב. יהונתן לדוד.
- ג. מיכל לדוד.
- ד. מירב לדוד.

94. "ואם כה אמר לעלם הנה החצים ממך והלאה". איזה סימן היה זה?

- א. ששאל לא מתכוון להרוג את דוד.
- ב. ששאל מתכוון להרוג את דוד.
- ג. שיונתן מתכוון להיפגש עם דוד.
- ד. שדוד מתכוון להיפגש עם יונתן.

95. "וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם". למה?

- א. אין אדם אשר לא יחטא.
- ב. לא אדם הוא להנחם.
- ג. לא ינחמו מנהיגי ישראל.
- ד. אין נחמה וגם אין שקר בפני נצח ישראל.

96. שאל מודה בחטאו בכך שעבר את פי ה' ואת פי שמואל. כיצד הוא הסביר זאת?

- א. כי יראתי מכשלון בקרב.
- ב. כי יראתי מדוד.
- ג. כי יראתי מעבדיי שלא ימרדו בי בשעתי הקשה.
- ד. כי יראתי את העם ואשמע בקולם.

97. "החפץ לה' בעלות וזבחים כשמע בקול ה'". מהו פירושו של משפט זה?

- א. קודם צריך להתפלל ורק אח"כ להקריב קרבנות.
- ב. האם חפץ ה' בהקרבת עולות וזבחים יכול להיות שווה לשמיעה בקול ה'?
- ג. האם חפץ ה' בעולות וזבחים?
- ד. האם חפץ ה' הוא רק בעולות וזבחים?

98. "אם קטן אתה בעיניך ראש שבטי ישראל אתה". מי אמר משפט זה? ועל מי?

- א. שמואל לשאול.
- ב. שמואל לדוד.
- ג. שאול ליהונתן.
- ד. שמואל לעלי הכהן.

99. "ויאמר שאול אל הקיני לכו סרו מתוך עמלקי פן אספך עמו ואתה עשיתיה". מה עשו הקיני?

- א. חסד עם כל בני ישראל בכבשם את כנען.
- ב. חסד עם כל בני ישראל בעלותם ממצרים.
- ג. חסד עם כל שופטי ישראל במלחמתם באויביהם.
- ד. חסד ואמת עם שמואל.

100. מדוע דווקא בימי שאול הגיע הזמן למלחמה בעמלק?

- א. כי עמלק היה הראשון שהתקיף את ישראל בימי צאת בני ישראל ממצרים.
- ב. כי שאול היה המלך הראשון בישראל, ולכן חלה החובה עליו למחות את זכר עמלק.
- ג. כי בזמן מלכות שאול הרימו העמלקים ראש וסיכנו את קיום עם ישראל.
- ד. כי עד עכשיו לא היה נביא בישראל.

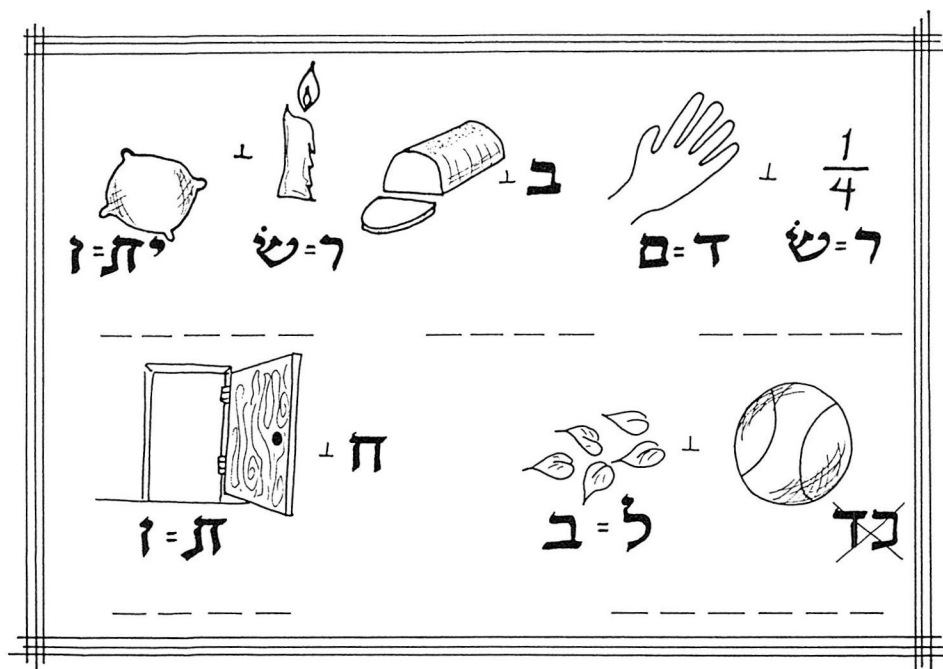


ב – חידון א-ב

התשובה	ההגדרה	האות
_____ א	אני מחברו של המשפט המפורסם: "חסר משוגעים אני..."	א
_____ ב	אלי פנה שאול כדי להעלות את רוחו של שמואל	ב
_____ ג	במקום זה הרג יהונתן את נציב פלשתים	ג
_____ ד	אני אביר הרועים אשר לשאול	ד
_____ ה	הכינוי שנקרא הנביא בימים קדומים	ה
_____ ו	האות השלישית המשותפת בשמו של נביא ומלך בישראל	ו
_____ ז	שם המדבר דרכו עבר דוד בבורחו מפני שאול	ז
_____ ח	הייתי מרת נפש עד...	ח
_____ ט	במשפט המלך נזכר גם מקצוע זה	ט
_____ י	אהבתי את דוד אהבת נפש	י
_____ כ	אני אחד מכלי נגינתו של דוד	כ
_____ ל	דוד במנוסתו משאול קיבל אותו מאחימלך	ל
_____ מ	אותה מצא שאול בחפשו אחר אתונות אביו	מ
_____ נ	כשמו כן הוא	נ
_____ ס	שם נחלקו ונפרדו שאול ואנשיו מעם דוד ואנשיו	ס
_____ ע	אוייב קשה שבגללו מפסיד שאול וזרעו את המלוכה	ע
_____ פ	הישרנו דרכנו לבית שמש	פ
_____ צ	דוד קיבל אותה במתנה מהפלשתים.	צ
_____ ק	אנחנו היינו מוכנים להסגיר את דוד למרות שהצילנו	ק
_____ ר	מקום מושבו של שמואל	ר
_____ ש	עירו של עלי הכהן	ש
_____ ת	אותנו החביאה מיכל במיטת דוד	ת

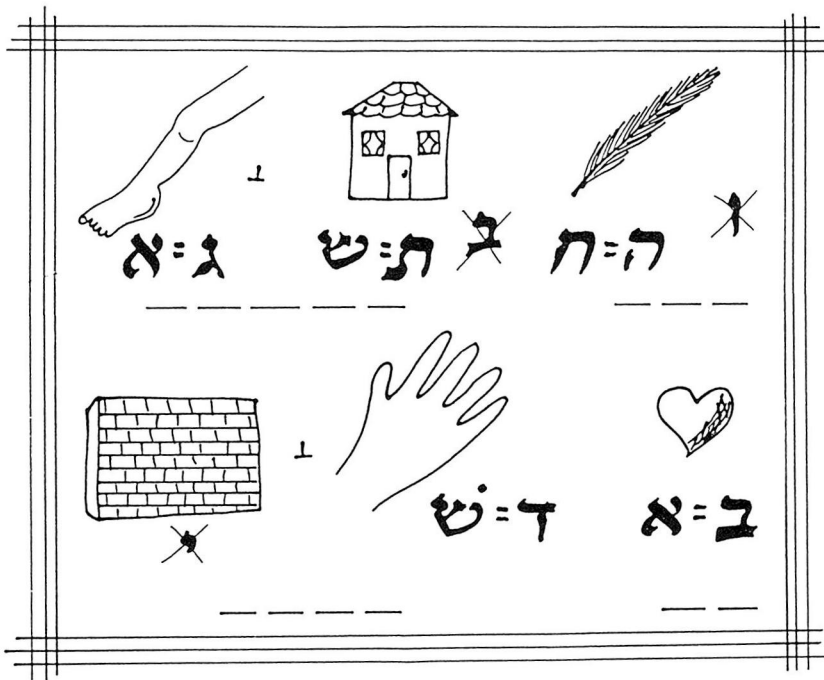


ג — חידות מצוירות



משימה 1 :

- א. מהו המשפט המסתתר בחידה זו? _____
- ב. מי אמר למי משפט זה? ובאיזו הזדמנות? _____
- ג. הצע ניסוח אחר, המביע את הרעיון העיקרי במשפט זה. _____



משימה 2:

א. מהו המשפט המסתתר בחידה זו? _____

ב. מי אמר למי משפט זה? ובאיזו הזדמנות? _____

ג. כתוב את הרעיון שבמשפט במלים שלך. _____



משימה 3:

א. מהו המשפט המסתתר כאן? _____

ב. מי אמר למי משפט זה? ובאיזו הזדמנות? _____

ג. התוכל להציע משפט אחר המבטא את הרעיון העיקרי במשפט זה? _____

משימה 4:

בחר משפט חשוב אחד מספר שמואל א' וחבר גם אתה חידה מצויירת, מסור אותה לחברך לפיענוח. **בהצלחה!**



ה – מפת האירועים של ספר שמואל א'

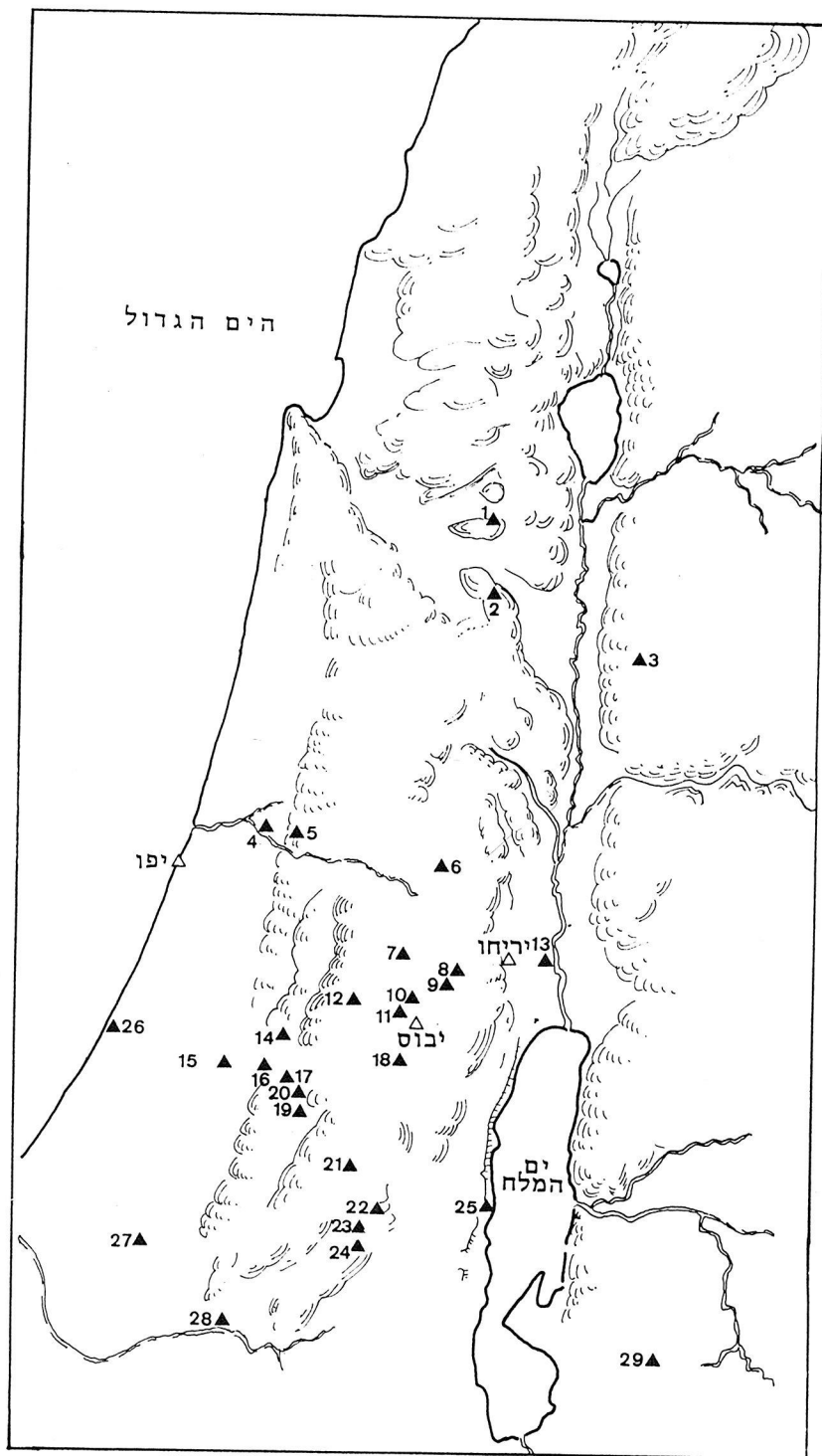
לפניך מפה וטבלה. במפה – מסומנים מקומות ממוספרים הקשורים לספר שמואל א'. בטבלה – מצויות הגדרות מחורזות שנועדו לסייע לך לאתר את המקום במפה.

בדוק בעזרת המפה התנכית האם אכן הזיהוי שלך מדויק. כשתמלא את הטבלה במדויק, תקבל את **מפת האירועים** של ספר שמואל א' שזה עתה למדת. בהצלחה!

המספר המסומן במפה	הגדרת המקום	שם המקום	מי מציג אותו?	פרק ופסוק שבו נזכר המקום בספר לראשונה
1.	התחפשתי ולבשתי בגדים פשוטים אך היא זיהתה אותי בלי אומר ודברים.			
2.	על הר זה אפול חלל ולא אתן לפלשתים תענוג קל.			
3.	שאול הציל אותנו מהנחש במהירות ובחכמה, אך, חבל שכשל עם אגג ממש, ללא הבנה.			
4.	כאן אנו מתקבצים למאות ולאלפים. זה שנס מִמֶלֶךְ, לא יצטרף! לא נסכים!			
5.	לאנשים היינו, ואת הארון שבינו, ולא לישראל הוא היה לעזר אלא לנו.			
6.	לשם אני הולך עם כל המשפחה, על אף הקשיים מספר פעמים בשנה.			
7.	כאן שאבנו מים וחזרנו בתשובה לאבינו שבשמים.			

המספר המסומן במפה	הגדרת המקום	שם המקום	מי מציג אותו?	פרק ופסוק שבו נזכר המקום בספר לראשונה
8.	אין לה' מעצור להושיע ברב או במעט ולכן הפתעתי אותם במעבר ____.			
9.	הרגתי שם את נציב הפלשתים, והם פתחו נגדו במרדפים.			
10.	נצבת על גבעה כמוני גבוהה ועל שמי היא קרויה.			
11.	הרג רב היה שם ואני לבדי ניצלתי, אך מה פשעי ומה חטאתי – זאת לא ידעתי.			
12.	הסכמנו לקבלו ברצון ויצאנו לקראתו בששון.			
13.	כאן נתבקשתי לחכות לנביא אך איבדתי סבלנותי, אני מצטער, חבל, הפסדתי מלכותי.			
14.	אסון גדול קרה כאן במקומנו כאשר הגיע הארון עדינו.			
15.	החסר משוגעים אני? איני רוצה אותם בעירי.			
16.	אנחנו עמדנו על ההר מזה הם עמדו על ההר מזה.			
17.	והגיא בינינו ואיש הביניים מפחידנו כל זה קרה בין ____ לבין ____.			
18.	לזבח לה' באתי – כך אמרתי, אך למשימה אחרת התכוונתי.			

המספר המסומן במפה	הגדרת המקום	שם המקום	מי מציג אותו?	פרק ופסוק שבו נזכר המקום בספר לראשונה
19.	הצלתי אותם בעת מצוקתם אך הם להסגירני רצו באכזריותם.			
20.	כאן במערה הקמתי את מפקדתי, ולראשונה גדוד נאמן לי אירגנתי.			
21.	שלחתי אליהם ביד נדיבה משלל האויב, כדי שבבוא היום יהיו לו לאוהב.			
22.	אבישי הציע לי שם להורגו אך אני נטלתי רק את חניתו.			
23.	שם בעלי הוא נבל ה____ בתבונה מנעתי שפיכות דמים רבתי.			
24.	במדבר ____ כמעט נתפשתי אך הודעת המלאך לשאול הצילתני.			
25.	במרדפים אחרי עד חוף ים המלח הגעתי, ועל פני צירי היעלים הסתתרתי.			
26.	מאבן העזר לקחוני, לעיר הנמל הבאוני, אבל לימדתי אותם לקח שלא ישכחוני.			
27.	קבלתי את העיר במתנה ממלך הפלשתים, בעת העדרי שרפו אותה העמלקים.			
28.	את בני שמתי לשופטים ב____ אך לא בדרכי הלכו, כי אם אחר הבצע.			
29.	יצא נא אבי ואמי אתכם עז אשר אדע מה יעשה לי אלקים, ואשוב לקחתם מכם.			





ה – לעשות סדר באלבום ספר שמואל א

לפניך סדרה של תמונות מציירים שונים שהתרשמו מן המסופר בספרנו וציירו ציורים כפי הבנתם את הכתובים וכיד הדמיון שלהם, התבונן בתמונות ומלא את המשימות הבאות:

1. מְסַפֵּר את התמונות בְּרֻצֵּף לפי סדר האירועים בספר.
2. ציין פסוק (או פסוקים) ששימשו מקור השראה לכל תמונה ותן שם לכל תמונה!
3. ציור אחד בתוך האלבום **לא** שייך לתקופת שמואל. מצא אותו וכתוב מדוע הוא לא שייך לאלבום זה. התדע לציין לאיזה אלבום (ספר) הוא שייך?
4. התבונן היטב בציורים ואם תמצא שהצייר לא קרא נכון את המסופר או טעה בפרט כלשהו הזכות בידך להעיר על כך את הערותיך.
5. איזוהי התמונה שמצאה חן בעיניך במיוחד? נמק בחירתך – אם תרצה.
6. אם תרצה – תרום גם אתה ציור אחד לסדרה זו.

א) מספר התמונות ברצף _____

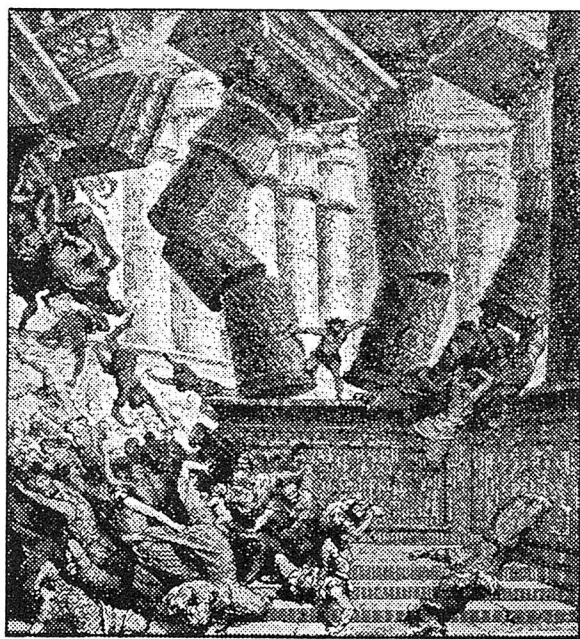
ב) כתוב כותרת (או פסוק) _____

ג) הערות _____











"ספר שמואל א' מספר על תקופה סוערת ביותר בחיי עם ישראל. בתקופה זו התרחשו מאורעות גדולים; בחלקם מעודדים ומשמחים ובחלקם עצובים וקשים. אנו לומדים את התקופה הזאת לא רק כדי לדעת ולהכיר את תולדות אבותינו בעבר אלא גם ובעיקר, כדי ללמוד מהם מוסר השכל לכלל ולפרט ולהפיק לקחים לגבי דורנו. למרות שכעת שונים מאוד תנאי החיים שלנו בארץ מתנאי החיים של אבותינו, שחיו כאן בתקופת שמואל, ישנן, בכל זאת, **בעיות יסודיות**; מהן בתחום האמונה והקשר שלנו לארץ, ומהן בתחום המצב המדיני באזורנו ובעיות שלטון, שמעסיקות אותנו, כמעט, כפי שהעסיקו את אבותינו לפני כשלושת אלפים שנה. דפי עבודה אלה יעזרו לך להכיר את תקופת שמואל מן הבחינות שהזכרנו, ויחד עם המורה הם יסייעו בידך **להבין הבנה טובה ומקיפה** את הפרשיות המרתקות של הספר".

מתוך "דברים אל התלמיד"